

**Projekt**

z dnia 31 października 2025 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....  
RADY GMINY CZARNA DĄBRÓWKA**

z dnia 31 października 2025 r.

**w sprawie przyjęcia „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2026-2029 z uwzględnieniem perspektywy do 2033 roku”**

Na podstawie Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 oraz art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), w związku z art. 17 ust. 1 oraz art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.), Rada Gminy Czarna Dąbrówka uchwala co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się „Aktualizację Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2026-2029 z uwzględnieniem perspektywy do 2033 roku”, stanowiącą załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czarna Dąbrówka.

**§ 3.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Uzasadnienie**

Obowiązek sporządzenia programu ochrony środowiska wynika z zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.). Zgodnie z zapisami art. 17 ust. 1. *organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska (...).*

Program ochrony środowiska przygotowany został zgodnie z *Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska*, opublikowanymi przez Ministerstwo Środowiska w 2015 r.

Głównym celem Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2026-2029 z uwzględnieniem perspektywy do 2033 roku jest zrównoważony rozwój gminy Czarna Dąbrówka ze szczególnym uwzględnieniem ochrony środowiska i racjonalnego korzystania z cennych zasobów przyrodniczych.

W dokumencie dokonano diagnozy aktualnego stanu środowiska na terenie gminy, określono główne problemy ekologiczne, wskazano mocne i słabe strony gminy pod kątem ochrony środowiska, wyznaczono działania mające poprawić lub utrzymać obecny stan poszczególnych komponentów środowiska wraz z harmonogramem działań i źródłami ich finansowania.

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 3 ustawy Prawo ochrony środowiska, dokument podlegał opiniowaniu przez organ wykonawczy powiatu, uzyskując pozytywną opinię bez zastrzeżeń. Uchwałą Nr 53/191/2025 z dnia 1 września 2025 r. Zarząd Powiatu Bytowskiego przyjął pozytywną opinię dla projektu.

Ponadto zgodnie z art. 48, art. 57 i art. 58 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1112 ze zm.) zwrócono się z wnioskami o odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu Aktualizacji Programu do Pomorskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku.

Pomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 7 sierpnia 2025 r. znak: ONS.9022.348.2025.AZ, uzgodnił bez uwag zamiar odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku w piśmie z dnia 8 września 2025 r. znak: RDOŚ-Gd-WOO.410.33.2025.AM.ES.2 stwierdził, iż nie zachodzą przesłanki do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2026-2029 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2033”.

Dokument POŚ został wyłożony do publicznego wglądu na okres 21 dni, w celu przeprowadzenia konsultacji społecznych poprzez zamieszczenie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej ([bip.czarnadabrowka.pl](http://bip.czarnadabrowka.pl)), w prasie internetowej oraz na tablicy ogłoszeń w siedzibie tutejszego Urzędu z załączoną informacją, że społeczeństwo ma prawo wnosić uwagi i wnioski do projektu. W tym czasie nie przedstawiono uwag do projektu.

Przyjęcie uchwałą projektu Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2026-2029 z uwzględnieniem perspektywy do 2033 roku pozwoli na realizację zamierzeń inwestycyjnych i pozainwestycyjnych związanych z ochroną środowiska. Program będzie dokumentem wykorzystywanym przez samorząd Gminy Czarna Dąbrówka jako instrument zarządzania w zakresie ochrony środowiska i gospodarki odpadami.

Wobec powyższego przyjęcie projektu niniejszej uchwały jest uzasadnione.

AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY  
ŚRODOWISKA DLA GMINY CZARNA DĄBRÓWKA  
NA LATA 2026-2029 Z UWZGLĘDNIENIEM  
PERSPEKTYWY DO 2033 ROKU



***Zamawiający:***

**Urząd Gminy Czarna Dąbrówka**

ul. Gdańska 5

77-116 Czarna Dąbrówka



***Wykonawca:***

**Ekolog Sp. z o.o.**

ul. Zamkowa 30/A1

62-020 Swarzędz

***Kierownik zespołu:***

mgr Jakub Smakulski

***Autorzy opracowania:***

mgr Wiktor Górniak

## Spis treści

|       |                                                                                        |     |
|-------|----------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 1     | Wykaz skrótów.....                                                                     | 5   |
| 2     | Streszczenie.....                                                                      | 7   |
| 3     | Wstęp.....                                                                             | 7   |
| 3.1   | Cel i zakres opracowania.....                                                          | 7   |
| 3.2   | Struktura Programu i metodyka prac.....                                                | 7   |
| 3.3   | Podstawa prawna.....                                                                   | 8   |
| 3.4   | Spójność z dokumentami nadrzędnymi.....                                                | 10  |
| 4     | Ocena stanu środowiska.....                                                            | 44  |
| 4.1   | Charakterystyka gminy Czarna Dąbrówka.....                                             | 44  |
| 4.1.1 | Położenie geograficzne i uwarunkowania przyrodnicze.....                               | 44  |
| 4.1.2 | Uwarunkowania społeczno-gospodarcze.....                                               | 47  |
| 4.2   | Ochrona klimatu i jakości powietrza.....                                               | 50  |
| 4.2.1 | Klimat.....                                                                            | 50  |
| 4.2.2 | Jakość powietrza.....                                                                  | 53  |
| 4.2.3 | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze interwencji klimat i jakość powietrza .. | 62  |
| 4.2.4 | Ocena stanu – analiza SWOT.....                                                        | 65  |
| 4.3   | Zagrożenia hałasem.....                                                                | 67  |
| 4.3.1 | Stan wyjściowy.....                                                                    | 67  |
| 4.3.2 | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze zagrożenia hałasem.....                  | 71  |
| 4.3.3 | Ocena stanu – analiza SWOT.....                                                        | 72  |
| 4.4   | Pola elektromagnetyczne.....                                                           | 72  |
| 4.4.1 | Stan wyjściowy.....                                                                    | 72  |
| 4.4.2 | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze pól elektromagnetycznych.....            | 76  |
| 4.4.3 | Ocena stanu – Analiza SWOT.....                                                        | 77  |
| 4.5   | Gospodarowanie wodami.....                                                             | 77  |
| 4.5.1 | Wody powierzchniowe.....                                                               | 77  |
| 4.5.2 | Wody podziemne.....                                                                    | 87  |
| 4.5.3 | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze gospodarowania wodami.....               | 89  |
| 4.5.4 | Ocena stanu – analiza SWOT.....                                                        | 90  |
| 4.6   | Gospodarka wodno-ściekowa.....                                                         | 91  |
| 4.6.1 | Stan wyjściowy.....                                                                    | 91  |
| 4.6.2 | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze gospodarka wodno-ściekowa.....           | 99  |
| 4.6.3 | Ocena stanu – analiza SWOT.....                                                        | 100 |
| 4.7   | Zasoby geologiczne.....                                                                | 100 |
| 4.7.1 | Stan wyjściowy.....                                                                    | 100 |
| 4.7.2 | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze zasoby geologiczne.....                  | 102 |

|        |                                                                                   |     |
|--------|-----------------------------------------------------------------------------------|-----|
| 4.7.3  | Ocena stanu – analiza SWOT .....                                                  | 103 |
| 4.8    | Gleby .....                                                                       | 103 |
| 4.8.1  | Stan wyjściowy .....                                                              | 103 |
| 4.8.2  | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze gleby .....                         | 106 |
| 4.8.3  | Ocena stanu – analiza SWOT .....                                                  | 108 |
| 4.9    | Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów .....                      | 108 |
| 4.9.1  | Stan wyjściowy .....                                                              | 108 |
| 4.9.2  | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze gospodarki odpadami .....           | 115 |
| 4.9.3  | Ocena stanu – analiza SWOT .....                                                  | 116 |
| 4.10   | Zasoby przyrodnicze .....                                                         | 117 |
| 4.10.1 | Stan wyjściowy .....                                                              | 117 |
| 4.10.2 | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze zasobów przyrodniczych .....        | 132 |
| 4.10.3 | Ocena stanu – analiza SWOT .....                                                  | 136 |
| 4.11   | Zagrożenia poważnymi awariami .....                                               | 137 |
| 4.11.1 | Stan wyjściowy .....                                                              | 137 |
| 4.11.2 | Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze zagrożenia poważnymi awariami ..... | 137 |
| 4.11.3 | Ocena stanu – analiza SWOT .....                                                  | 139 |
| 5      | Zagadnienia horyzontalne .....                                                    | 139 |
| 5.1    | Adaptacja do zmian klimatu oraz nadzwyczajne zagrożenia środowiska .....          | 139 |
| 5.2    | Edukacja ekologiczna .....                                                        | 141 |
| 5.3    | Monitoring środowiska .....                                                       | 142 |
| 6      | Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie .....                | 144 |
| 7      | System realizacji programu ochrony środowiska .....                               | 162 |
| 8      | Spis tabel .....                                                                  | 187 |
| 9      | Spis rycin .....                                                                  | 189 |
| 10     | Spis załączników .....                                                            | 189 |

## 1 Wykaz skrótów

| Nazwa skrótu | Wyjaśnienie                                                  |
|--------------|--------------------------------------------------------------|
| BAT          | Best Available Techniques (najlepsze dostępne techniki)      |
| Dz. U.       | Dziennik Ustaw                                               |
| GIOŚ         | Główny Inspektorat Ochrony Środowiska                        |
| GUGiK        | Główny Urząd Geodezji i Kartografii                          |
| GUS          | Główny Urząd Statystyczny                                    |
| GZWP         | Główny Zbiornik Wód Podziemnych                              |
| JCWP         | jednolita część wód powierzchniowych                         |
| JCWpd        | jednolita część wód podziemnych                              |
| KP PSP       | Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej                 |
| MŚP          | Małe i średnie przedsiębiorstwa                              |
| NPRGN        | Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej           |
| OSP          | Ochotnicza Straż Pożarna                                     |
| OZE          | Odnawialne źródła energii                                    |
| PEP          | Polityka Energetyczna Polski                                 |
| PGW          | Państwowe Gospodarstwo Wodne                                 |
| PIG-PIB      | Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy |
| PKD          | Polska Klasyfikacja Działalności                             |
| PMŚ          | Państwowy Monitoring Środowiska                              |
| PODR         | Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego                        |
| POP          | Program ochrony powietrza                                    |
| POŚ          | Program Ochrony Środowiska                                   |
| ppk          | punkt pomiarowo-kontrolny                                    |
| PSPA         | Potencjalni Sprawcy Poważnych Awarii                         |
| PSZOK        | Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych             |
| PZDR         | Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego                        |
| RDOŚ         | Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska                       |
| RLKS         | Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność                   |
| RLM          | równoważna liczba mieszkańców                                |
| RWMŚ         | Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska                    |
| RZGW         | Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej                          |
| SIEG         | Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki           |
| SPA          | Strategiczny Plan Adaptacji                                  |
| SRKL         | Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego                         |
| SRKS         | Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego                       |
| SZRWRiR      | Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa   |
| UE           | Unia Europejska                                              |
| UMWP         | Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego                  |

| Nazwa skrótu | Wyjaśnienie                               |
|--------------|-------------------------------------------|
| WIOŚ         | Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska |
| ZDP          | Zarząd Dróg Powiatowych                   |
| ZDR          | zakłady dużego ryzyka                     |
| ZDW          | Zarząd Dróg Wojewódzkich                  |
| ZIT          | Zintegrowanego Inwestycje Terytorialne    |
| ZSEiE        | zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny |
| ZZ           | Zarząd Zlewni                             |
| ZZR          | zakłady zwiększonego ryzyka               |

## **2 Streszczenie**

## **3 Wstęp**

### **3.1 Cel i zakres opracowania**

Przedmiotem niniejszego opracowania jest „Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2026-2029 z uwzględnieniem perspektywy do 2033 roku”. Stanowi ona kontynuację polityki ochrony środowiska wyznaczonej w aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2022-2025 z uwzględnieniem perspektywy do 2029 roku, przyjętej Uchwałą Nr XXXII/380/2022 Rady Gminy Czarna Dąbrówka.

Obowiązek sporządzania dokumentu wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2025 poz. 647). Zgodnie z art. 17 ust. 1 ww. ustawy *organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska (...).*

Głównym celem sporządzenia, uchwalenia i wdrażania programu ochrony środowiska jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska. POŚ powinien stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem, łączącą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska oraz przyrody.

Program ochrony środowiska, zgodnie z art. 13 i art. 14 ustawy Prawo ochrony środowiska, określa przede wszystkim zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Program spełnia wymagania zawarte w opracowanych przez Ministerstwo Środowiska „Wytocznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”. Oznacza to, że w przygotowanym programie:

- została dokonana ocena stanu środowiska z uwzględnieniem obszarów przyszłej interwencji,
- w ramach opisu stanu środowiska uwzględnione zostały zagadnienia horyzontalne: adaptacja do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring środowiska,
- przedstawione zostały cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska,
- określony został harmonogram rzeczowo-finansowy dla zadań własnych samorządu oraz zadań monitorowanych.

### **3.2 Struktura Programu i metodyka prac**

Niniejsze opracowanie składa się z 10 rozdziałów, w których dokonano oceny stanu poszczególnych komponentów środowiska na terenie gminy Czarna Dąbrówka, określono mocne i słabe oraz szanse i zagrożenia, wskazano cele i zadania zakresu ochrony środowiska, mające na celu poprawę

lub utrzymanie dobrego stanu elementów przyrody. Określono również możliwości finansowania zadań oraz system realizacji programu.

Tok pracy nad dokumentem składał się z kilku etapów. W pierwszej kolejności przeprowadzono prace przygotowawcze polegające na zgromadzeniu materiałów źródłowych oraz danych opisujących aktualny stan środowiska na terenie gminy. Dane pozyskane zostały od następujących jednostek: Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, Energa Operator S.A., GIOŚ, KP PSP w Bytowie, Nadleśnictwo Bytów, Nadleśnictwo Cewice, Nadleśnictwo Lipusz, Nadleśnictwo Łupawa, ZGK Czarna Dąbrówka, Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Bytowie, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku, PGW RZGW w Gdańsku, Starostwo Powiatowe w Bytowie, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Zarząd Dróg Powiatowych w Bytowie, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku. Ponadto korzystano z danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), PIB-PIB czy GUGiK oraz danych literaturowych.

Następnie na podstawie zebranych informacji sporządzono charakterystykę oraz diagnozę stanu środowiska przyrodniczego, z uwzględnieniem obszarów interwencji: ochrona klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarka wodno-ściekowa, zasoby geologiczne, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenia poważnymi awariami. Uwzględniono zagadnienia horyzontalne, takie jak adaptacja do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring środowiska. Opisano efekty realizacji wcześniej obowiązującego programu ochrony środowiska, dokonano analizy SWOT, na podstawie której określono najpoważniejsze zagrożenia dla gminy z zakresu analizowanych obszarów interwencji.

W kolejnym etapie, we współpracy z Urzędem Gminy Czarna Dąbrówka, wyznaczono cele ochrony środowiska i kierunki działań w poszczególnych obszarach interwencji, a także konkretne zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne, mające wpływać pozytywnie na stan środowiska w gminie. Określono potencjalne źródła finansowania oraz system wdrażania i monitorowanie POŚ.

W procesie planowania został uwzględniony również udział społeczeństwa, polegających na przeprowadzeniu konsultacji społecznych, umożliwiających zgłaszanie uwag, opinii i wniosków przez mieszkańców gminy.

### **3.3 Podstawa prawna**

Jak wskazano wcześniej, podstawa do sporządzania programów ochrony środowiska wynika z zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2025 poz. 647). Do innych źródeł prawa, które wzięto pod uwagę opracowując niniejszy dokument, należą:

- ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1112 ze zm.),
- ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1087 ze zm.),

- ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1478 ze zm.),
- ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. 2024 poz. 266 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (t.j. Dz. U. 2025 poz. 418),
- ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. 2025 poz. 567),
- ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. 2024 poz. 82),
- ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1587 ze zm.),
- ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. 2024 poz. 757),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1465 ze zm.),
- ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. 2025 poz. 733),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. 2023 poz. 1580),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1290),
- ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (t.j. Dz. U. 2024 poz. 105)
- ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1130 ze zm.)
- ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz. U. 2024 poz. 425),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300),
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. 2019 poz. 1839 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (t.j. Dz. U. 2024 poz. 870),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (t.j. Dz. U. 2021 poz. 845),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2019 poz. 2448),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. 2014 poz. 112),
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (Dz. U. 2021 poz. 1530),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz. U. 2017 poz. 2412),

- rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. 2020 poz. 10),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (t.j. Dz. U. 2022 poz. 2380)
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409),
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 poz. 1408).

### 3.4 Spójność z dokumentami nadrzędnymi

Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska* Program powinien uwzględniać cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. 2024 poz. 324). W celu zapewniania adekwatności i komplementarności celów Programu z dokumentami strategicznymi i programowymi szczebla krajowego i wojewódzkiego, przy określaniu celów ochrony środowiska dla gminy Czarna Dąbrówka rozpatrywano cele zamieszczone w następujących dokumentach:

- Nadrzędne dokumenty strategiczne:
  - Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
  - Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)
  - Polityka energetyczna Polski do 2040 r.
  - Strategia produktywności 2030
  - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku
  - Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030
  - Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej
  - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
  - Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (Projekt)
  - Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030
- Krajowe dokumenty sektorowe:
  - Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN)
  - Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030
  - Krajowy plan mający na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii
  - Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)
  - Krajowy Program Ochrony Powietrza
- Wojewódzkie i powiatowe dokumenty strategiczne i programowe:

- Program ochrony powietrza dla strefy pomorskiej
- Uchwała antysmogowa województwa pomorskiego dla terenów poza miastami
- Program Ochrony Środowiska dla Województwa Pomorskiego 2030
- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030
- Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bytowskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025
- Dokumenty gminne:
  - Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2030
  - Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2023-2030
  - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czarna Dąbrówka.

### **Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej**

Rolą *Polityki* jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Wzmacnia działania rządu polegające na budowie innowacyjnej gospodarki z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Celem głównym dokumentu jest rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Cele szczegółowe określono w odpowiedzi na najważniejsze trendy w obszarze środowiska, w sposób umożliwiający połączenie kwestii związanych z ochroną środowiska z potrzebami gospodarczymi i społecznymi. Należą do nich:

- Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:
  - Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
  - Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
  - Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
  - Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska:
  - Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
  - Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,

- Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Kierunek interwencji Zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
- Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych:
  - Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
  - Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa:
  - Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska:
  - Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Szczególną uwagę poświęcić należy działaniom mającym na celu poprawę jakości powietrza przez ograniczenie niskiej emisji, która jest główną przyczyną powstawania smogu.

### **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**

Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2030. Przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.

Głównym celem Strategii jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Najważniejszym zakładanym rezultatem jest zwiększenie przeciętnego dochodu gospodarstw domowych do 76-80% średniej UE do roku 2020 (cel został osiągnięty), a do roku 2030 r. zbliżenie do

poziomu średniej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszania dysproporcji w dochodach między poszczególnymi regionami. W strategii wyznaczono także następujące cele szczegółowe, powiązane z ochroną środowiska:

- Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną,
  - Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny,
- Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony:
  - Kierunek interwencji – Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej oraz promocji zmian strukturalnych,
  - Kierunek interwencji – Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta,
  - Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich.
- Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport:
  - Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce,
  - Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,
- Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia:
  - Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju,
  - Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej,
  - Kierunek interwencji – Rozwój techniki.
- Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko:
  - Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód,
  - Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
  - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego,
  - Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją,
  - Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi,
  - Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami,
  - Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych.

### **Polityka energetyczna Polski do 2040 r.**

Dokument wyznacza ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego. Stanowi wkład w realizację tzw. *Porozumienia Paryskiego*, zawartego w grudniu 2015 r. podczas 21. konferencji stron *Ramowej konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych*

w sprawie zmian klimatu (COP21) z uwzględnieniem konieczności przeprowadzenia transformacji w sposób sprawiedliwy i solidarny. PEP2040 uwzględnia skalę wyzwań związanych z dostosowaniem krajowej gospodarki do uwarunkowań regulacyjnych UE związanych z celami klimatyczno-energetycznymi na 2030 r., Europejskim Zielonym Ładem, planem odbudowy gospodarczej po pandemii COVID i dążeniem do osiągnięcia neutralności klimatycznej zgodnie z krajowymi możliwościami. Niskoemisyjna transformacja energetyczna przewidziana w Polityce inicjować będzie szersze zmiany modernizacyjne całej gospodarki, gwarantując bezpieczeństwo energetyczne, dbając o sprawiedliwy podział kosztów i ochronę najbardziej wrażliwych grup społecznych.

PEP2040 wskazuje trzy filary, na których oparto osiem celów szczegółowych wraz z działaniami niezbędnymi do ich realizacji oraz projekty strategiczne:

- Filary:
  - I filar: Sprawiedliwa transformacja
  - II filar: Zeroemisyjny system energetyczny
  - III filar: Dobra jakość powietrza
- Cele szczegółowe:
  - Cel szczegółowy 1 – optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych
    - Projekt strategiczny 1 – Transformacja regionów węglowych,
  - Cel szczegółowy 2 – Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,
    - Projekt strategiczny 2A – Rynek mocy,
    - Projekt strategiczny 2B – Wdrożenie inteligentnych sieci elektroenergetycznych,
  - Cel szczegółowy 3 - Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych,
    - Projekt strategiczny 3A – Budowa Baltic Pipe,
    - Projekt strategiczny 3B – Budowa drugiej nitki Rurociągu Pomorskiego,
  - Cel szczegółowy 4 – Rozwój rynków energii,
    - Projekt strategiczny 4A – Wdrażanie Planu działania mającego służyć zwiększeniu transgranicznych zdolności przesyłowych energii elektrycznej,
    - Projekt strategiczny 4B – Hub gazowy,
    - Projekt strategiczny 4C – Rozwój elektromobilności.
  - Cel szczegółowy 5 - Wdrożenie energetyki jądrowej,
    - Projekt strategiczny 5 – Program polskiej energetyki jądrowej,
  - Cel szczegółowy 6 – Rozwój odnawialnych źródeł energii,
    - Projekt strategiczny 6 – Wdrożenie morskiej energetyki wiatrowej,
  - Cel szczegółowy 7 – Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,

- Projekt strategiczny 7 – Rozwój ciepłownictwa systemowego,
- Cel szczegółowy 8 – Poprawa efektywności energetycznej,
  - Projekt strategiczny 8 – Promowanie poprawy efektywności energetycznej.

Ustawowym celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, rozumiane jako stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska. Cele szczegółowe PEP2040 obejmują natomiast cały łańcuch dostaw energii – od pozyskania surowców, przez wytwarzanie i dostawy energii (przesył i rozdział), po sposób jej wykorzystania i sprzedaży.

Wskazany wcześniej filar polityki energetycznej *Sprawiedliwa transformacja*, oznacza zapewnienie nowych możliwości rozwoju regionom i społecznościom najbardziej dotkniętym negatywnymi skutkami przekształceń w związku z niskoemisyjną transformacją energetyczną, jednocześnie zapewniając nowe miejsca pracy i budując nowe gałęzie przemysłu współuczestniczące w przekształceniach sektora energii. Poza ujęciem regionalnym, w transformacji uczestniczyć będą indywidualni odbiorcy energii, którzy z jednej strony zostaną osłonięci przed wzrostem cen nośników energii, a z drugiej będą zachęceni do aktywnego udziału w rynku energii. Transformacja wykorzystywać będzie krajowe przewagi konkurencyjne, stworzy nowe możliwości rozwojowe i zainicjuje szerokie zmiany modernizacyjne, dając możliwość utworzenia nowych miejsc pracy w branżach o wysokim potencjale, w szczególności związanych z odnawialnymi źródłami energii, energetyką jądrową, infrastrukturą sieciową, elektromobilnością, cyfryzacją, termomodernizacją budynków.

Filar II – *Zeroemisyjny system energetyczny* – stanowi długoterminowy kierunek, w którym zmierza transformacja energetyczna. Zmniejszenie emisyjności sektora energetycznego możliwe będzie poprzez wdrożenie energetyki jądrowej i energetyki wiatrowej na morzu, zwiększenie roli energetyki rozproszonej i obywatelskiej przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego poprzez przejściowe stosowanie technologii energetycznych opartych m.in. na paliwach gazowych.

Ostatni z filarów – *Dobra jakość powietrza* – zakłada inwestycje w transformację sektora ciepłowniczego (systemowego i indywidualnego), elektryfikację transportu oraz promowania domów pasywnych i zeroemisyjnych, wykorzystujących lokalne źródła energii, w widoczny sposób poprawi jakość powietrza, która ma wpływ na zdrowie społeczeństwa.

Realizacja celu PEP2040 mierzona będzie z wykorzystaniem poniższych wskaźników:

- nie więcej niż 56% węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej w 2030 r.,
- co najmniej 23% OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 r.,
- wdrożenie energetyki jądrowej w 2033 r.,
- ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 30% do 2030 r. (w stosunku do 1990 r.),

- zmniejszenie zużycia energii pierwotnej o 23% do 2030 r. (w stosunku do prognoz PRIMES z 2007 r.).

Aktualna sytuacja międzynarodowa wpływa na wiele aspektów związanych z polityką energetyczną i powoduje konieczność zmiany podejścia do zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w kierunku większej dywersyfikacji i niezależności. Z tego względu niezbędna jest modyfikacja zapisów Polityki Energetycznej Polski do 2040 r. w taki sposób, który pozwoli zneutralizować lub ograniczyć ryzyka związane z potencjalnymi sytuacjami kryzysowymi w kraju oraz na arenie międzynarodowej, a jednocześnie pozwoli zrealizować główny cel polityki energetycznej. 29 marca 2022 r. przyjęto założenia do aktualizacji „Polityki energetycznej Polski do 2040 r.” (PEP2040) – *Wzmocnienie bezpieczeństwa i niezależności energetycznej*. Zgodnie z dokumentem, zaktualizowana polityka energetyczna Polski musi uwzględniać również czwarty filar – suwerenność energetyczną, której szczególnym elementem jest zapewnienie szybkiego uniezależnienia krajowej gospodarki od importowanych paliw kopalnych (węgiel, ropa naftowa i gaz ziemny) oraz pochodnych (LPG, olej napędowy, benzyna, nafta), z Federacji Rosyjskiej oraz innych krajów objętych sankcjami gospodarczymi przez dywersyfikację dostaw, inwestycje w moce produkcyjne, infrastrukturę liniową i magazynowanie oraz w alternatywne paliwa.

W pozostałych filarach polityki, działania ograniczające zapotrzebowanie na paliwa kopalne z Federacji Rosyjskiej i innych krajów objętych sankcjami gospodarczymi będą przyspieszane w celu zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego Polski, a jednocześnie nastawione na budowanie innowacyjności gospodarki i jej wzmocnienie. Mając na uwadze powyższe, przewiduje się następujące zmiany w PEP2040: zwiększenie dywersyfikacji technologicznej i rozbudowa mocy opartych o źródła krajowe, dalszy rozwój odnawialnych źródeł energii, poprawę efektywności energetycznej, dalszą dywersyfikację dostaw i zapewnienie alternatyw dla węglowodorów, dostosowanie decyzji inwestycyjnych w gazowe moce wytwórcze do dostępności paliwa, wykorzystanie jednostek węglowych, wdrożenie energetyki jądrowej, rozwój sieci i magazynowania energii, negocjacje zmian regulacji UE.

### **Strategia produktywności 2030**

Strategia produktywności 2030 stanowi aktualizację, uzupełnienie i rozwinięcie obowiązującej do 2020 r. Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (SIEG) w zakresie nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjnych technologiach cyfrowych, przy jednoczesnym wykorzystaniu przewag i uwzględnieniu ograniczeń wynikających z naturalnych uwarunkowań kraju. Za nadrzędne wyzwanie rozwojowe Polski w obszarze gospodarczym uznano sukcesywne zwiększanie produktywności – zarówno pracy, jak i pozostałych czynników produkcji. Jednocześnie przyjęto, iż wyzwanie to musi być postrzegane w szerszym kontekście globalnych makrotrendów i wyzwań rozwojowych. Wzrost produktywności ma prowadzić do wzrostu wartości

dodanej tworzonej w polskiej gospodarce oraz wzrostu wydajności, eliminującej wąskie gardło, jakim zaczyna być brak wykwalifikowanych kadr. Przyjmując powyższe, cel główny Strategii zostało określony jako progresowy, zrównoważony (podtrzymywalny) i inkluzywny wzrost produktywności oparty na wykorzystaniu wiedzy oraz nowych technologii, zwłaszcza cyfrowych. W dokumencie wyznaczono następujące obszary działania oraz cele szczegółowe:

- Obszar I. Zasoby naturalne:
  - Cel szczegółowy: Wzrost wydajności surowcowej gospodarki,
  - Cel szczegółowy: Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce,
- Obszar II. Praca i kapitał ludzki:
  - Cel szczegółowy: Rozwój nowoczesnego uczenia się przez całe życie,
  - Cel szczegółowy: Przygotowanie kompetentnych kadr na potrzeby scyfryzowanej gospodarki,
- Obszar III. Inwestycje (kapitał trwały i finansowy):
  - Cel szczegółowy: Trwałe zwiększenie stopy inwestycji prywatnych,
  - Cel szczegółowy: Automatyzacja, robotyzacja i cyfryzacja przedsiębiorstw,
- Obszar IV. Organizacja i instytucje:
  - Cel szczegółowy: Podniesienie jakości zarządzania w przedsiębiorstwach i instytucjach publicznych (zwłaszcza w administracji publicznej),
  - Cel szczegółowy: Stymulowanie mechanizmów współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi,
- Obszar V. Wiedza:
  - Cel szczegółowy: Wzrost intensywności wykorzystania wiedzy i technologii w gospodarce,
- Obszar VI. Dane:
  - Cel szczegółowy: Rozwój algorytmicznej gospodarki opartej na danych,
- Obszar VII. Umiędzynarodowienie:
  - Cel szczegółowy: Zwiększenie liczby eksporterów oraz wartości eksportu, w szczególności na rynki pozaeuropejskie,
  - Cel szczegółowy: Zwiększenie eksportu towarów w obszarze wysokich technologii i kanałami e-commerce.

### **Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku**

Głównym celem krajowej polityk transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego

użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarstwu. W odniesieniu do zagadnień ochrony środowiska, Strategia przedstawia następujące kierunki działań:

- Kierunek interwencji 3: zmiany indywidualnej i zbiorowej mobilności,
- Kierunek interwencji 5: Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

### **Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030**

Strategia stanowi podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie do roku 2030. W Strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Działania SZRWIR 2030 będą finansowane z krajowych i zewnętrznych środków publicznych, do których należą m.in. środki pochodzące z budżetu UE na lata 2021-2027 (w tym m.in. Wspólnej Polityki Rolnej, polityki spójności, wspólnej polityki rybołówstwa oraz środki w ramach programu „Horyzont Europa”). Wsparciem dla finansowania z poziomu kraju będą środki rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego i środki prywatne.

W odniesieniu do zagadnień ochrony środowiska, w Strategii wskazano na następujące cele szczegółowe i kierunki interwencji:

- Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska:
  - Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,
  - Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie zmianom klimatu.

### **Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej**

Strategia określa kompleksową wizję kształtowania bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej we wszystkich jego wymiarach. Uwzględnia aspekt podmiotowy (wymiar wewnętrzny bezpieczeństwa narodowego oraz środowisko międzynarodowe – stosunki bilateralne, współpracę regionalną, w skali globalnej oraz współpracę na forach organizacji międzynarodowych) oraz przedmiotowy (uwzględnia wszystkie wymiary funkcjonowania systemu bezpieczeństwa narodowego). Interesy narodowe oraz cele strategiczne w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego zostały sformułowane w zgodzie z wartościami narodowymi określonymi w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W Strategii zaproponowano cele szczegółowe, priorytety i kierunki interwencji, z których do zagadnień ochrony środowiska odnoszą się:

- Filar IV – Rozwój społeczny i gospodarczy. Ochrona środowiska:

*Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka*

- Priorytet 5. Ochrona środowiska naturalnego – zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego państwa:
  - Stworzenie warunków do skutecznego egzekwowania przepisów w zakresie ochrony środowiska,
  - Stworzenie spójnej polityki ochrony, odbudowy i zagospodarowania zasobów wodnych z uwzględnieniem bezpieczeństwa żywnościowego kraju,
  - Zintensyfikowanie działania na rzecz walki ze smogiem, rozwijanie elektromobilności i wykorzystanie paliw alternatywnych, wspieranie rozwoju energetyki opartej na wykorzystaniu bezemisyjnych źródeł energii oraz usprawnienie gospodarki odpadami,
  - Dostosowanie polityki i działania państwa do celów klimatycznych, uzgodnionych na forum organizacji międzynarodowych, związanych z transformacją energetyczną i osiągnięciem neutralności klimatycznej, w sposób uwzględniający specyfikę kraju oraz maksymalizujący ich pozytywny wpływ na poziom życia obywateli, rozwój gospodarczy kraju i konkurencyjność gospodarki, z wykorzystywaniem szans wynikających z wdrażania nowych technologii produkcji energii.
  - Dążenie do zachowania wszystkich funkcji środowiska naturalnego, w tym lasów jako jednego z kluczowych elementów bezpieczeństwa ekologicznego kraju.

### **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030**

W dokumencie wskazano nowy model rozwoju regionalnego Polski. Przewidziano w nim rozwój naszego kraju jako społecznie i terytorialnie zrównoważony, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich regionów. Celem takiego modelu jest wspomaganie w szczególności obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego, bo utraciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze (np. przestały być miastami wojewódzkimi) przez co stały się mniej odporne na różne zjawiska kryzysowe (np. negatywne skutki procesów demograficznych). Do celów szczegółowych i kierunków interwencji Krajowej Strategii, odnoszących się do kwestii ochrony środowiska, należą:

- Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym:
  - Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska,
  - Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,
  - Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,
- Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych:

- Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

### **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (niepublikowana)**

SRKL stanowi odpowiedź na wyzwania, jakie stoją przed Polską w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej. Do wyzwań tych należy uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia, rozwijania wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz tworzenia większej liczby trwałych miejsc pracy. Rozwój kapitału ludzkiego i spójności społecznej przyczynia się do pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki. Wyzwania, jakie stoją przed Polską w zakresie wzmocnienia kapitału ludzkiego i spójności społecznej obejmują poprawę jakości i efektywności edukacji formalnej i pozaformalnej, usprawnienie systemu opieki zdrowotnej, polepszenie sytuacji demograficznej w kierunku zwiększenia dzietności, a jednocześnie zmiany systemu funkcjonowania państwa wynikające z procesu starzenia się społeczeństwa, jak również działania na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

Celem Strategii związanym z ochroną środowiska jest cel szczegółowy nr 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej, który zakłada, że poprawa stanu zdrowia obywateli zależy przede wszystkim od zmiany w stylu życia i środowiska, które mają istotny wpływ na powstawanie wielu chorób. Konieczne jest wykorzystanie w większym stopniu nowych technologii i rozwiązań organizacyjnych ograniczających negatywne oddziaływanie smogu, czy środków transportu, zwłaszcza wykorzystujących napęd oparty na spalaniu produktów pochodzących z ropy naftowej.

### **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030**

Przedmiotowa Strategia stanowi kontynuację i aktualizację przyjętej uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 (M.P. poz. 378). Głównym celem SRKS jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja tego celu odbywa się przez wdrażanie kierunków interwencji zaplanowanych do realizacji w trzech zasadniczych obszarach:

- Obszar 1: Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
- Obszar 2: Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
- Obszar 3: Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

Cel główny SRKS realizowany będzie poprzez cele szczegółowe, z których do zagadnień ochrony środowiska odnoszą się następujące:

- Cel szczegółowy 2. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu tożsamości postaw obywatelskich:
  - Priorytet 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury.

## **Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN)**

Dokument stanowi próbę zdefiniowania polskiej drogi do niskoemisyjnej gospodarki, uwzględniającej zagadnienie wyczerpywania się zasobów, konieczność pobudzania ekoinnowacyjności i kreowania nowych sektorów gospodarki. Celem głównym NPRGN jest *rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju*. Realizacja wskazanego celu zakłada jednocześnie konieczność podjęcia działań stymulujących rozwój gospodarczy, potrzebę uwzględnienia ochrony środowiska oraz aspektów społecznych w planowanych przedsięwzięciach w perspektywie do 2050 r. Program z jednej strony odpowiada na wyzwania związane ze zmianami klimatu, przede wszystkim jednak pozwala na stworzenie optymalnego modelu nowoczesnej materiałowo- i energooszczędnej gospodarki, zorientowanej na innowacyjność i zdolnej do konkurowania na europejskim i globalnym rynku. Priorytetem jest, aby działania, które zostaną ujęte w NPRGN, wspierały wzrost gospodarczy. Zgodnie z koncepcją gospodarki o zamkniętym obiegu, realizacja celu głównego będzie wspierana przez następujące cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy A. Niskoemisyjne wytwarzanie energii. Energia jest niezbędna na każdym etapie gospodarki o zamkniętym obiegu, stąd tak ważne jest, by pozyskiwać ją w sposób przyjazny środowisku i po możliwie najniższej cenie,
- Cel szczegółowy B. Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami – skutkująca redukcją odpadów na składowiskach i zwiększeniem stopnia ich powtórnego wykorzystania,
- Cel szczegółowy C. Rozwój zrównoważonej produkcji – obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo. W ramach celu kluczowe jest zidentyfikowanie działań przyczyniających się do wytwarzania produktów, które nie tylko będą bardziej przyjazne środowisku, ale po zakończonym cyklu życia staną się ponownym zasobem,
- Cel szczegółowy D. Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności, obejmująca sektor transportu i handlu,
- Cel szczegółowy E. Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji. Bez zmian w sferze świadomości nie jest możliwe wykreowanie popytu na zrównoważone produkty, a tym samym przejście od gospodarki linearnej do cyrkulacyjnej.

Zgodnie z przyjętym modelowaniem makroekonomicznym, wdrożenie działań na rzecz transformacji niskoemisyjnej przekłada się na stopniowy spadek emisji z poziomu ok. 400 mln ton ekwiwalentu CO<sub>2</sub> w 2010 r. do ok. 250 mln ton ekwiwalentu CO<sub>2</sub> w 2050 r. Oznacza to redukcję emisji na poziomie ok. 149 mln ton w stosunku do scenariusza bez podjęcia interwencji, co odpowiada spadkowi emisji na poziomie ok. 37% względem 2010 r. oraz 44% względem roku 1990.

## **Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030**

Krajowy Plan stanowi wypełnienie obowiązku wynikającego z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu (...). Reprezentuje zintegrowane podejście do wdrażania pięciu wymiarów unii energetycznej: obniżenia emisyjności; bezpieczeństwa energetycznego; efektywności energetycznej; wewnętrznego rynku energii; badań naukowych, innowacji i konkurencyjności. W dokumencie zaproponowano następujące wymiary działania, z których wszystkie odnoszą się do zagadnień związanych z ochroną środowiska:

- Wymiar 1. Obniżenie emisyjności:
  - Cel szczegółowy 1.1. Emisje i pochłanianie gazów cieplarnianych,
  - Cel szczegółowy 1.2. Energia ze źródeł odnawialnych (cel ramowy na rok 2030).
- Wymiar 2. Efektywność energetyczna:
  - Cel szczegółowy 2.1. Krajowy cel w zakresie poprawy efektywności energetycznej na poziomie 23% w odniesieniu do zużycia energii pierwotnej w porównaniu do prognozy PRIMES 2007 – zgodnie z prognozami, zużycie energii pierwotnej w 2030 r. kształtować się będzie na poziomie ok. 91,3 Mtoe, a zatem w wartościach naturalnych ww. cel przekładać się będzie na redukcję zużycia energii pierwotnej o ok. 27,3 Mtoe w porównaniu do prognoz PRIMES 2007.
- Wymiar 3. Bezpieczeństwo energetyczne,
- Wymiar 4. Wewnętrzny rynek energii:
  - Cel szczegółowy 4.1. Wzajemne połączenia elektroenergetyczne (cel ramowy na rok 2030):
  - Cel szczegółowy 4.2. Infrastruktura do przesyłu energii:
  - Cel szczegółowy 4.3. Integracja rynku:
  - Cel szczegółowy 4.4. Ubóstwo energetyczne:
- Wymiar 5. Badania naukowe, innowacje i konkurencyjność.

## **Krajowy plan mający na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii**

Podstawę opracowania Krajowego planu jest art. 39 ust. 3. ustawy z dnia 29 sierpnia 2014 r. o charakterystyce energetycznej budynków (t.j. Dz. U. 2024 poz. 101). Ustawa stanowi transpozycję do krajowego systemu prawnego postanowień dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (Dz. Urz. UE L153/13).

Dokument wskazuje definicję budynku o niskim zużyciu energii, przez który rozumie się budynek spełniający wymogi związane z oszczędnością energii i izolacyjnością cieplną, zawarte w przepisach techniczno-budowlanych, o których mowa w art. 7 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. 2025 poz. 418), w szczególności dział X oraz załącznik

nr 2 do rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz. U. 2019 poz. 1065 ze zm.), obowiązujące od 1 stycznia 2021 r., a dla budynków zajmowanych przez władze publiczne oraz będących ich własnością – od 1 stycznia 2019 r. Szczegółowe wymagania, jakie ma spełniać budynek o niskim zużyciu energii w warunkach krajowych, przedstawiono w załączniku nr 1 do Krajowego planu.

Celem Krajowego planu była realizacja założenia, aby do dnia 31 grudnia 2020 r. wszystkie nowe budynki były budynkami o niemal zerowym zużyciu energii. Cele pośrednie zakładały stopniową zmianę przepisów techniczno-budowlanych związanych z oszczędnością energii. Do osiągnięcia założeń planu przyczynić się mają także:

- Działania informacyjne i edukacyjne,
- Projekty demonstracyjne i pilotażowe,
- Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- Kształtowanie standardów energetycznych budynków – w odniesieniu do instalacji ogrzewania, wentylacji i ciepłej wody użytkowej; instalacji klimatyzacji; instalacji oświetlenia; izolacji cieplnej przegród; szczelności powietrznej,
- Poprawa efektywności energetycznej budynków istniejących.

#### **Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2030 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020)**

SPA 2020 wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych pod kątem zmian klimatu, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach w okresie do roku 2020 oraz w perspektywie do 2030 r.: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, obszarach górskich, strefie wybrzeża, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych. Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla SPA scenariusze klimatu.

Głównym celem Strategicznego Planu Adaptacji jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Cel główny realizowany ma być poprzez cele pośrednie:

- Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska – w kontekście ochrony środowiska i bezpieczeństwa energetycznego, adaptacja do zmian klimatu ma duże znaczenie, zarówno dla zagwarantowania bezpieczeństwa i jakości życia obywateli, jak również w związku z zapewnieniem niezbędnych warunków funkcjonowania gospodarki. W ramach celu wyróżniono następujące kierunki działań:
  - Dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,
  - Adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu,

- Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,
  - Ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,
  - Adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie,
  - Zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu,
- Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich – obszary wiejskie, ze względu na prowadzoną tam działalność rolniczą, stanowią obszar szczególnie wrażliwy na zmiany klimatu. Wskazuje się konieczność podjęcia działań adaptacyjnych zarówno w odniesieniu do ochrony ludności w sytuacjach kryzysowych, jak i niezbędnych dostosowań w produkcji rolniczej i rybackiej. W ramach celu wyróżniono następujące kierunki działań:
- Stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,
  - Organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu,
- Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu – większość elementów systemu transportowego, w szczególności infrastruktura, narażona jest na bezpośrednie oddziaływanie czynników klimatycznych, ze względu na funkcjonowanie w bezpośrednim kontakcie z czynnikami atmosferycznymi. W ramach celu wyróżniono następujące kierunki działań:
- Wypracowanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
  - Zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu,
- Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu – wskazuje się na konieczność zapewnienia właściwego monitoringu, ostrzegania, jak również reagowania na zagrożenia klimatyczne. Podkreśla się jednocześnie szczególną wrażliwość miast na zmiany klimatu, i tym samym ich znaczenie w procesie adaptacji. W ramach celu wyróżniono następujące kierunki działań:
- Monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie),
  - Miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu,
- Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu – dostępne obecnie technologie, a także sposoby zarządzania gospodarką w różnych jej sektorach, mogą okazać się niewystarczające w kontekście wyzwań związanych z adaptacją do zmian klimatu. Podstawowym celem powinno być stymulowanie innowacji technologicznych oraz wprowadzenie mechanizmów współpracy instytucji w sytuacjach wielowymiarowych zagrożeń związanych ze zmianami klimatu. W ramach celu wyróżniono następujące kierunki działań:
- Promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,

- Budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
- Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu – skuteczna adaptacja do zmian klimatu nie jest możliwa bez uzyskania odpowiedniego poziomu świadomości zagrożeń i wyzwań wśród instytucji zaangażowanych w proces adaptacji oraz w społeczeństwie. W ramach celu wyróżniono następujące kierunki działań:
  - Zwiększenie świadomości odnośnie ryzyka związanego ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,
  - Ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

### **Krajowy Program Ochrony Powietrza**

Problematyka jakości powietrza coraz częściej utożsamiana jest z negatywnym wpływem zanieczyszczeń nie tylko na środowisko jako całość, ale także stan zdrowia i komfort życia ludzi. Związane jest to z faktem coraz większej świadomości społeczeństwa na temat wpływu zanieczyszczenia powietrza na stan zdrowia. Wpływają na to działania edukacyjne i informacyjne, prowadzone na wszystkich poziomach zarządzania jakością powietrza, zarówno na poziomie krajowym przez administrację rządową, jak również na poziomie regionalnym i lokalnym.

Obowiązująca obecnie aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.) wyznacza w swoich zapisach cel główny, określony jako pilna poprawa stanu powietrza w strefach, w których w wyniku oceny jakości powietrza, przeprowadzonej corocznie przez GIOŚ, stwierdzane są w dalszym ciągu przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych wybranych substancji w powietrzu oraz ochrona zdrowia i komfortu życia mieszkańców oraz środowiska naturalnego jako całości. Wskazuje się również następujące cele szczegółowe:

- Cel szczegółowy 1. Osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, tam gdzie są one przekraczane oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM<sub>2,5</sub> także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,
- Cel szczegółowy 2. Dążenie do osiągnięcia w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.

Kierunkami interwencji prowadzącymi do osiągnięcia celów szczegółowych są:

- Kierunek interwencji 1. Utrzymanie priorytetu poprawy jakości powietrza oraz rozwój systemu oceny jakości powietrza poprzez zwiększenie liczby stacji pomiarowych uwzględnionych w pomiarach jakości powietrza w ramach PMŚ,
- Kierunek interwencji 2. Ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego,
- Kierunek interwencji 3. Ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora transportu drogowego,
- Kierunek interwencji 4. Ograniczenie poziomu zanieczyszczeń powietrza w miastach, polityka miejska,
- Kierunek interwencji 5. Zwiększenie udziału czystej energii, ciepła, rozwój OZE,
- Kierunek interwencji 6. Edukacja ekologiczna,
- Kierunek interwencji 7. Zapewnienie finansowania przedsięwzięć ukierunkowanych na poprawę jakości powietrza,
- Kierunek interwencji 8. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza z pozostałych sektorów mających wpływ na stan powietrza, z uwzględnieniem działań w obszarze sektora bytowo-komunalnego na obszarach wiejskich.

### **Program ochrony powietrza dla strefy pomorskiej**

28 listopada 2022 r. Sejmik Województwa Pomorskiego przyjął Uchwałę Nr 603/XLVIII/22 zmieniającą uchwałę w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy pomorskiej, w której został przekroczony poziom dopuszczalny pyłu zwieszonego PM10 oraz poziom docelowy benzo(a)pirenu.

Program ochrony powietrza, stanowiąc akt prawa miejscowego, nakłada szereg obowiązków a organy administracji, podmioty korzystające ze środowiska, niebędące podmiotem korzystającym ze środowiska, jeżeli są właścicielami kotłów na paliwo stałe o mocy do 1 MW oraz inne jednostki organizacyjne szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego. Podstawowym zadaniem organów administracji i innych jednostek oraz podmiotów korzystających ze środowiska jest terminowa realizacja działań zawartych w harmonogramie rzeczowo-finansowym Programu oraz działań krótkoterminowych zawartych w Planie działań krótkoterminowych

W POP dla gmin na terenie strefy pomorskiej (w tym dla gminy Czarna Dąbrówka) wyznaczono planowane działania naprawcze:

- kod: WpsPomZSO – ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych, usługowych w gminach strefy pomorskiej,
- kod: WpsPomEdEk – edukacja ekologiczna,

- kod: WpsPomInZe – inwentaryzacja źródeł niskiej emisji – ogrzewania lokali mieszkalnych, handlowych, usługowych oraz użyteczności publicznej w gminach województwa pomorskiego,
- kod: WpsPomHrFi – opracowanie i przyjęcie w gminach województwa pomorskiego szczegółowego harmonogramu rzeczowo-finansowego wdrażania uchwał antysmogowych,
- kod: WpsPomSyPo – stworzenie przez poszczególne gminy województwa pomorskiego systemu wspierającego mieszkańców we wdrażaniu uchwał antysmogowych oraz jego funkcjonowanie,
- kod: WpsPomKoAnt – koordynowanie przez Samorząd Wojewódzki wdrażania uchwały antysmogowej.

Podstawowym działaniem zmierzającym do obniżenia stężeń zanieczyszczeń na terenie strefy pomorskiej jest ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM10 oraz benzo(a)pirenu z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych i usługowych (działanie o kodzie: WpsPomZSO). Realizacja działania polega na wymianie/zlikwidowaniu źródeł ciepła na paliwo stałe (kotłów bezklasowych oraz klasy 3, 4 i 5) poprzez zmianę sposobu ogrzewania m.in. na:

- przyłącze do sieci ciepłowniczej,
- ogrzewanie elektryczne,
- ogrzewanie gazowe,
- ogrzewanie olejowe,
- odnawialne źródła energii,
- kocioł węglowy, zasilany automatycznie, spełniający wymagania ekoprojektu,
- kocioł na biomasę, zasilany automatycznie, spełniający wymagania ekoprojektu,
- kocioł na pellet, zasilany automatycznie, spełniający wymagania ekoprojektu.

Należy dążyć do likwidacji ogrzewania indywidualnego wykorzystującego paliwo stałe i zastąpienia go ogrzewaniem bezemisyjnym lub niskoemisyjnym. Jedynie w obszarach, gdzie występuje brak możliwości technicznych przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej, powinna być dopuszczona wymiana na kotły na paliwa stałe spełniające wymagania ekoprojektu. Do ogrzewania bezemisyjnego zalicza się podłączenie do sieci ciepłowniczej lub ogrzewanie elektryczne, pompy ciepła (lub inne źródła odnawialnej energii). Ogrzewanie niskoemisyjne wykorzystuje kotły gazowe lub olejowe.

Dla gminy Czarna Dąbrówka wskazano, iż do końca 2026 r. wymienionych powinno zostać 216 kotłów w budynkach jednorodzinnych oraz 188 kotłów w budynkach wielorodzinnych. Odpowiedzialni za realizację działania są właściciele kotłów na paliwo stałe do 1,0 MW: osoby fizyczne, przedsiębiorcy i osoby prawne oraz samorząd gminny w odniesieniu do zasobów komunalnych.

Edukacja ekologiczna (kod działania: WpsPomEdEk) jest działaniem niezbędnym, aby wszystkie inne działania oraz programy były realizowane. W ramach Programu ochrony powietrza przewidziano działanie w zakresie edukacji ekologicznej odnoszącej się do poprawy jakości powietrza. Akcje edukacyjne promujące wymianę źródeł ciepła, termomodernizację, wspierające zachowania proekologiczne w zakresie ogrzewania indywidualnego i przyzwyczajęń transportowych. Akcje edukacyjne powinny mieć na celu uświadamianie społeczeństwa i wzbogacanie wiedzy w zakresie:

- zachowań pogarszających jakość powietrza (np. szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych, spalania węgla w kotłach bezklasowych),
- skutków zdrowotnych i finansowych złej jakości powietrza,
- działań, które można i należy podejmować, aby lokalnie poprawić jakość powietrza, w tym korzyści jakie niesie dla środowiska:
  - podłączenie do scentralizowanych źródeł ciepła,
  - termomodernizacja budynków,
  - nowoczesne niskoemisyjne źródła ciepła,
  - korzystanie ze zbiorowych systemów komunikacji lub alternatywnych systemów transportu (rower, poruszanie się pieszo),
  - zieleni w miastach.
- kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie konieczności oszczędzania energii cieplnej i elektrycznej,
- informowanie mieszkańców o możliwości uzyskania dopłat i skorzystania z finansowych programów gminnych, wojewódzkich, ogólnokrajowych.

Inwentaryzacja źródeł niskiej emisji (kod działania: WpsPomInZe) – za realizację tego działania odpowiedzialne są samorządy gminne strefy pomorskiej. Gminy, które posiadają częściową inwentaryzację są zobowiązane do jej uzupełnienia. Inwentaryzację źródeł należy przeprowadzić z uwzględnieniem informacji niezbędnych do zamieszczenia w centralnej ewidencji emisyjności budynków (CEEB), w których lub na potrzeby których eksploatowane są źródła spalania paliw o nominalnej mocy cieplnej mniejszej niż 1 MW. Inwentaryzacja powinna dążyć do wskazania sposobu ogrzewania każdego lokalu ogrzewanego indywidualnie: mieszkalnego, użyteczności publicznej oraz lokali, w których prowadzona jest działalność handlowa i rzemieślnicza. Sposób przeprowadzenia inwentaryzacji powinien zapewnić, w miarę możliwości, objęcie nią wszystkich budynków w gminie.

Inwentaryzacja indywidualnych systemów grzewczych oraz zapisy Programu ochrony powietrza powinny być podstawą opracowania harmonogramu rzeczowo-finansowego (kod działania: WpsPomHrFi), który pozwoli na pełną realizację działania WpsPomZSO (ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w lokalach mieszkalnych, handlowych i usługowych).

Samorządy gminne odpowiedzialne są również za realizację działania WpsPomSyPo – stworzenie systemu wspierającego mieszkańców we wdrażaniu uchwał antysmogowych. Wsparcie dla mieszkańców powinno polegać na:

- wnioskowanie o środki finansowe z programów NFOŚiGW oraz innych (np. STOP SMOG) w celu wspierania mieszkańców w realizacji działania WpsPomZSO oraz w miarę potrzeb i możliwości finansowych gminy, udzielaniu dodatkowego wsparcia ze środków własnych,
- w gminach, w których funkcjonują systemy dotacji należy kontynuować sukcesywne ich udzielanie końcowym odbiorcom (odpowiednim podmiotom i osobom fizycznym w tym również MŚP) na wymianę starych niskosprawnych kotłów, pieców i palenisk zasilanych paliwem stałym,
- w gminach, w których do tej pory dotacje nie były przydzielane, należy wdrożyć taki system. Zorganizowany system powinien zapewniać odpowiedni poziom dofinansowania inwestycji w zakresie przekazywanych środków dla zainteresowanych mieszkańców. W miarę potrzeb należy aktualizować regulamin przyznawania dotacji celowych na modernizację budynków mieszkalnych jedno i wielorodzinnych oraz należy podejmować próby zróżnicowania dofinansowania w zależności od poziomu ubóstwa energetycznego,
- prowadzenie doradztwa w gminie obejmującego:
  - informowanie o sposobach zapobiegania zanieczyszczeniom powietrza,
  - informowanie i dostępnych sposobach dofinansowywania wymiany kotłów,
  - w miarę możliwości wspomaganie mieszkańców przy wypełnianiu wniosków o dofinansowanie m.in. w ramach programu „Czyste powietrze”,
- koordynacja realizacji innych programów finansowych, w tym m.in. Programu STOP SMOG, a także programów gminnych, mobilizowanie mieszkańców do włączenia się w działania wdrażające uchwały antysmogowe,
- kontroli wdrażania uchwał antysmogowych.

Samorząd Wojewódzki powinien koordynować wdrażanie uchwał antysmogowych (kod działania: WPomKoAnt) – dla każdej gminy powinno zostać zorganizowane przynajmniej jedno spotkanie w roku. W trakcie obowiązywania Programu Zarząd Województwa jest odpowiedzialny za:

- propagowanie wiedzy i rozpowszechnianie informacji w zakresie poprawy jakości powietrza,
- wspomaganie gmin oraz doradców w gminach w koordynacji działań dotyczących poprawy jakości powietrza,
- stworzenie ogólnodostępnej platformy internetowej zawierającej bazę wiedzy na temat uchwał antysmogowych i jakości powietrza dla wszystkich obywateli, a także dla decydentów poziomu samorządu lokalnego, celem inspirowania do podjęcia działań.

W Planie Działań Krótkoterminowych, stanowiącym załącznik nr 7 do Programu ochrony powietrza dla strefy pomorskiej, określono, iż zakres i rodzaj działań krótkoterminowych oraz sposób postępowania w sytuacji wystąpienia ryzyka przekroczenia średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu lub przekroczenia tego poziomu ogranicza się do działania informacyjnego. Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego powiadamia w sposób zwyczajowo przyjęty o ryzyku przekroczenia średniorocznego poziomu docelowego benzo(a)pirenu lub przekroczeniu tego poziomu.

W przypadku pyłu zawieszonego PM<sub>10</sub> w sytuacji zagrożenia przekroczenia dopuszczalnych poziomów zaplanowano następujące działania krótkoterminowe:

- POZIOM 1 (kolor żółty – ryzyko przekroczenia poziomu dopuszczalnego):
  - Działanie WPsPInf – informacja o ryzyku przekroczenia poziomu dopuszczalnego (informacje na stronie internetowej o możliwości wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM<sub>10</sub>) – podmiot realizujący działanie: WZCK,
  - Działanie WPsPISo – stosowanie się do ustawowego zakazu spalania odpadów w instalacjach do tego nieprzystosowanych (wzmożenie kontroli kotłów domowych w tym zakresie) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy; jednostka kontrolująca: Straż Miejska/Gminna / pracownicy gmin,
  - Działanie WPsPIOm – ogrzewanie mieszkań lepszym jakościowo paliwem (zalecenie dla mieszkańców strefy – jeżeli jest to możliwe, nie należy stosować paliwa stałego [węgla, drewna] do ogrzewania lub stosować węgiel lepszej jakości [paliwo lepszej jakości powinno posiadać przynajmniej parametry: wilgotność – poniżej 15%, zawartość popiołu – poniżej 15%, kaloryczność – powyżej 21 MJ/kg]) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy,
- POZIOM 2 (kolor pomarańczowy – ryzyko przekroczenia poziomu informowania):
  - Działanie WPsPInf – informacja o ryzyku przekroczenia poziomu informowania (informowanie społeczeństwa i wskazanych w PDK podmiotów o ryzyku wystąpienia przekroczenia progu informowania oraz konieczności podjęcia działań określonych dla alertu 2) – podmiot realizujący działanie: WCZK,
  - Działanie WPsPIISg – zakaz używania spalinowego sprzętu ogrodniczego i grilli (Należy realizować w okresie od wiosny do jesieni) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy; jednostka kontrolna: Straż Miejska/Gminna / pracownicy gmin, Policja,
  - Działanie WPsPIIPo – kontrola przestrzegania zakazu palenia bioodpadów (liści, gałęzi, trawy) (wzmożenie liczby kontroli; należy realizować w okresie od wiosny do jesieni) – jednostka kontrolna: Straż Miejska/Gminna / pracownicy gmin, Policja,

- Działanie WPsPIIPk – zakaz palenia w kominkach (nie dotyczy, gdy jest to jedyne źródło ciepła) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy; jednostka kontrolna: Straż Miejska/Gminna / pracownicy gmin,
  - Działanie WPsPIIOm - ogrzewanie mieszkań lepszym jakościowo paliwem (zalecenie dla mieszkańców strefy – jeżeli jest to możliwe, nie należy stosować paliwa stałego [węgla, drewna] do ogrzewania lub stosować węgiel lepszej jakości [paliwo lepszej jakości powinno posiadać przynajmniej parametry: wilgotność – poniżej 15%, zawartość popiołu - poniżej 15%, kaloryczność – powyżej 21MJ/kg]) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy,
  - Działanie WPsPIIKw – zakaz używania kotłów węglowych/na drewno jeżeli pozwolenie na użytkowanie lub miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego wskazują inny sposób ogrzewania pomieszczeń (wzmożenie kontroli kotłów domowych w tym zakresie) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy; jednostka kontrolna: Straż Miejska/Gminna / pracownicy gmin,
  - Działanie WPsPIISo – stosowanie się do ustawowego zakazu spalania odpadów w instalacjach do tego nieprzystosowanych (wzmożenie kontroli kotłów domowych w tym zakresie) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy; jednostka kontrolna: Straż Miejska/Gminna / pracownicy gmin,
- POZIOM 3 (kolor czerwony – ryzyko przekroczenia poziomu alarmowego):
- Działanie WPsPIInf – informacja o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego (informowanie społeczeństwa i wskazanych w PDK podmiotów o przekroczeniu poziomu alarmowego i konieczności podjęcia działań określonych dla alertu 3) – podmiot realizujący działanie: WCZK,
  - Działanie WPsPIIIKm – korzystanie z komunikacji miejskiej zamiast komunikacji indywidualnej (zalecenie dla ludności w celu ograniczenia natężenia ruchu samochodowego; wprowadzenie bezpłatnych przejazdów komunikacją zbiorową dla posiadaczy samochodów osobowych, w dniach alertowych w gminach, w których funkcjonuje komunikacja zbiorowa) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy, przewoźnicy (np. PKS, MZK, MPK, KS itp.),
  - Działanie WPsPIIISs – zakaz używania spalinowego sprzętu ogrodniczego (należy realizować w okresie wiosennym i jesiennym) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy; jednostka kontrolna: Straż Miejska/Gmina / pracownicy gmin,
  - Działanie WPsPIIIPo – wzmożenie kontroli przestrzegania zakazu palenia bioodpadów (liści, gałęzi, trawy) (należy realizować w okresie jesiennym i wiosennym) – jednostka kontrolna: Straż Miejska/Gminna / pracownicy gmin,

- Działanie WPsPIIPk – zakaz palenia w kominkach (nie dotyczy, gdy jest to jedyne źródło ciepła) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy; jednostka kontrolna: Straż Miejska/Gminna / pracownicy gmin,
- Działanie WPsPIIOm - ogrzewanie mieszkań lepszym jakościowo paliwem (zalecenie dla mieszkańców strefy – jeżeli jest to możliwe, nie należy stosować paliwa stałego [węgla, drewna] do ogrzewania lub stosować węgiel lepszej jakości [paliwo lepszej jakości powinno posiadać przynajmniej parametry: wilgotność – poniżej 15%, zawartość popiołu - poniżej 15%, kaloryczność – powyżej 21MJ/kg]) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy,
- Działanie WPsPIISo – stosowanie się do ustawowego zakazu spalania odpadów w instalacjach do tego nieprzystosowanych (wzmoczenie kontroli kotłów domowych w tym zakresie) – podmiot realizujący działanie: mieszkańcy; jednostka kontrolna: Straż Miejska/Gminna / pracownicy gmin,
- Działanie WPsPIIZw – zakaz wjazdu samochodów ciężarowych powyżej 3,5 t do miast (czasowy zakaz wjazdu do miast) – podmiot realizujący działanie: odpowiednie Zarządy Dróg Miejskich – właściwe oznakowanie dróg, przedsiębiorstwa przewozowe; jednostka kontrolna: Policja, Inspekcja Transportu Drogowego,
- Działanie WPsPIIUr – upłynnienie ruchu kołowego w miastach (kierowanie ruchem przez policję na newralgicznych skrzyżowaniach, w godzinach o dużym natężeniu ruchu; przekierowanie ruchu na drogi alternatywne o mniejszym natężeniu ruchu) – podmiot realizujący działanie: odpowiednie Zarządy Dróg Miejskich – właściwe oznakowanie dróg, Policja; jednostka kontrolna: Policja, Inspekcja Transportu Drogowego.

### **Uchwała antysmogowa**

28 września 2020 r. Sejmik Województwa Pomorskiego przyjął Uchwałę Nr 310/XXIV/20 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa pomorskiego, z wyłączeniem Gminy Miasta Sopotu i obszaru miast, ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Uchwała ma zastosowanie do instalacji, w których następuje spalanie paliw, w szczególności do kotłów, pieców oraz kominków, jeżeli:

- dostarczają ciepło do:
  - instalacji centralnego ogrzewania lub
  - instalacji ciepłej wody użytkowej,
- wydzielają ciepło poprzez:
  - bezpośrednie przenoszenie ciepła lub
  - bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem go do innego nośnika,

a użytkowanie tej instalacji służy do: zapewnienia właściwej temperatury w obiekcie budowlanym lub jego części, do podgrzewania wody użytkowej lub do produkcji pary technologicznej.

We wskazanych powyżej instalacjach dopuszcza się stosowanie wyłącznie następujących rodzajów paliw:

- paliwa gazowego,
- gazu płynnego LPG,
- lekkiego oleju opałowego.

Powyższego nie stosuje się do instalacji, w przypadku których spełnione są łącznie następujące warunki:

- brak jest dostępnej sieci ciepłowniczej na terenie bezpośrednio przylegającym do działki, na której znajduje się instalacja, w której następują spalanie paliw, potwierdzony przez operatora sieci, a w przypadku braku operatora sieci przez organ gminy,
- spalanie paliwa zachodzi w instalacji:
  - dostarczającej ciepło do instalacji centralnego ogrzewania spełniającej minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określonych w pkt 1 załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 28 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe lub
  - wydzielającej ciepło poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła lub bezpośrednie przenoszenie ciepła w połączeniu z przenoszeniem go do innego nośnika, w której emisja cząstek stałych (pyłu) nie przekracza granicznych wielkości określonych w pkt 2 lit. a załącznika II do rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe lub
  - dostarczającej ciepło do instalacji ciepłej wody użytkowej, spełniającej wymagania dotyczące granicznych wartości emisji określone w pkt 1 załącznika do rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe.

Powyższe warunki obowiązują:

- od dnia wejścia w życie uchwały dla instalacji oddanych do eksploatacji po tym dniu, z wyjątkiem instalacji będących w trakcie montażu w obiekcie budowlanym lub których montaż jest planowany, jeśli decyzja o pozwoleniu na budowę obiektu budowlanego stała się ostateczna lub dokonano zgłoszenia robót budowlanych, a właściwy organ nie wniósł sprzeciwu przed wejściem w życie uchwały,

- od dnia 1 września 2024 r. dla instalacji oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, które nie spełniają wymagań w zakresie standardów emisyjnych odpowiadających kl. 3 pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012 lub nieposiadających tabliczki znamionowej,
- od dnia 1 września 2026 r. dla instalacji oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, które spełniają wymagania w zakresie standardów emisyjnych odpowiadających klasie 3 i 4 pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012,
- od dnia 1 lipca 2035 r. dla instalacji, o których mowa w § 5, oddanych do eksploatacji przed dniem wejścia w życie uchwały, które spełniają wymagania w zakresie standardów emisyjnych odpowiadających klasie 5 pod względem granicznych wartości emisji pyłu wg normy PN-EN 303-5:2012.

We wskazanych na początku instalacjach od dnia 1 stycznia 2021 r. zakazuje się stosowania:

- mułów węglowych, węgla brunatnego, mieszanki paliw węglowych zawierającą mniej niż 85% węgla kamiennego; paliw niespełniających wymagań jakościowych; paliw niesortowanych; paliw, dla których nie wystawiono wymaganego świadectwa jakości,
- miałów o wymiarze ziarna  $1 \div 31,5$  mm miał I, miał II, miał III,
- paliw zawierających biomasę o wilgotności powyżej 20%.

Podmiot eksploatujący instalację grzewczą zobowiązany jest do wykazania wymogów uprawnionym organom kontroli poprzez przedstawienie dowodów potwierdzających ich spełnienie, w szczególności:

- dokumentacji technicznej urządzenia,
- instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 3 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe,
- instrukcji dla instalatorów i użytkowników, o której mowa w pkt 2 lit. a załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1189 z dnia 24 kwietnia 2015 r. w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla kotłów na paliwo stałe,
- dokumentu potwierdzającego brak możliwości przyłączenia do sieci ciepłowniczej,
- kopii świadectwa jakości paliwa stałego, o której mowa w art. 6c ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw,
- dokumentacji potwierdzającej datę oddania instalacji do eksploatacji.

## **Program Ochrony Środowiska dla Województwa Pomorskiego 2030**

Dokument stanowi podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu regionalnym, odnosząc się w dużej mierze do strategii ochrony środowiska i przyrody na szczeblu regionalnym, odnosząc się w dużej mierze do strategii ochrony środowiska przyjętych w dokumentach szczebla nadrzędnego. Zawiera ocenę stanu środowiska na terenie województwa pomorskiego, uwzględniając wszystkie wymagane obszary interwencji. W Programie wskazano następujące cele ochrony środowiska, w odniesieniu do poszczególnych obszarów interwencji:

- obszar interwencji – klimat i jakość powietrza:
  - cel: poprawa stanu jakości powietrza,
  - cel: adaptacja do zmian klimatu,
  - cel: wspieranie transformacji energetycznej.
- obszar interwencji – zagrożenia hałasem:
  - cel: poprawa klimatu akustycznego.
- obszar interwencji – pola elektromagnetyczne:
  - cel: utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.
- obszar interwencji – gospodarowanie wodami:
  - cel: czyste wody i bezpieczeństwo przeciwpowodziowe,
  - cel: zabezpieczenie przed powodzią i suszą, w tym ochrona terenów naturalnej retencji wodnej,
  - cel: zagospodarowania wód opadowych i roztopowych oraz rozwój błękitnozielonej infrastruktury.
- obszar interwencji – gospodarka wodno-ściekowa:
  - cel: racjonalna gospodarka wodno-ściekowa.
- obszar interwencji – zasoby geologiczne:
  - optymalizacja i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż.
- obszar interwencji – gleby:
  - cel: przywrócenie i utrzymanie dobrego stanu gleb.
- obszar interwencji – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów:
  - cel: racjonalna gospodarka odpadami.
- obszar interwencji – zasoby przyrodnicze:
  - cel: ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej,
- obszar interwencji – zagrożenia poważnymi awariami:

- cel: ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska oraz minimalizacja ich skutków.

## **Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030**

W Strategii określono wizję województwa w roku 2030: *Pomorskie w roku 2030 to region DOBROBYTU:*

- rozwijający się w sposób trwały – bazujący na wyróżnikach Pomorza: aktywności i potencjale wykształcenia mieszkank i mieszkańców, wysokim poziomie kapitału ludzkiego i społecznego, bogatym dziedzictwie wielokulturowym, morskim i wolnościowym, unikatowych walorach środowiskowych i krajobrazowych, zrównoważonej mobilności, a także branżach kluczowych dla gospodarki i inteligentnych specjalizacji,
- ekoefektywny – dążący do osiągnięcia neutralności klimatycznej i odporny na negatywne zjawiska klimatyczne, bazujący na racjonalnym wykorzystaniu dostępnych zasobów, a także zapewniający wysoką jakość przestrzeni i środowiska naturalnego oraz powszechny dostęp do zróżnicowanych źródeł energii, zwłaszcza odnawialnych,
- otwarty – zarówno w wymiarze społecznym, dzięki poszanowaniu różnorodności kulturowej, etnicznej, narodowościowej i światopoglądowej wszystkich osób zamieszkujących Pomorze, jak i poprzez aktywny udział w globalnych i europejskich procesach gospodarczych i technologicznych,
- spójny – zapewniający wszystkim mieszkańcom poszczególnych części województwa odpowiedni standard życia i warunki rozwoju, w tym powszechny dostęp do zindywidualizowanych usług publicznych, jak opieka zdrowotna, transport zbiorowy, edukacja, pomoc społeczna, kultura czy oferta czasu wolnego, jak również dążący do eliminowania nierówności społecznych i ekonomicznych występujących w regionie,
- innowacyjny – kreujący i wykorzystujący nowoczesne rozwiązania typu *smart* w kluczowych obszarach rozwoju, w szczególności w wymiarze środowiskowym, gospodarczym, społecznym i organizacyjnym, a także aktywnie czerpiący z trendów technologicznych i cyfryzacji.

Realizacja powyższej wizji województwa opierać się będzie na trzech filarach:

- 1) trwałym bezpieczeństwie,
- 2) otwartej współpracy regionalnej,
- 3) odpornej gospodarce.

W odniesieniu do ochrony środowiska w Strategii wyznaczono cel operacyjny 1.1 *Bezpieczeństwo środowiskowe*, który ma być osiągnięty poprzez:

- adaptację do zmian klimatu oraz wzrost odporności na negatywne skutki zmian klimatu, w szczególności: zabezpieczenie przed powodzią i suszą, w tym ochrona terenów naturalnej

retencji wodnej, zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych oraz rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,

- ochronę i poprawę stanu zasobów przyrodniczo-krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej, a także rozwój terenów zieleni,
- zapobieganie powstawaniu odpadów, ponowne użycie oraz maksymalizacja skali recyklingu odpadów,
- zagospodarowanie odpadów medycznych i weterynaryjnych, a także innych niebezpiecznych,
- zapewnienie wody pitnej dobrej jakości oraz rozwój i unowocześnianie gospodarki ściekowej i osadowej w sektorze komunalnym,
- doskonalenie narzędzi monitorowania stanu środowiska, zagrożeń naturalnych i szybkiego alarmowania,
- redukcję presji gospodarczej i sieci osadniczej na środowisko.

### **Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bytowskiego**

Przyjęty Uchwałą Nr VI/50/2019 Rady Powiatu Bytowskiego z dnia 25 kwietnia 2019 r. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bytowskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025”, wskazuje następujące cele i kierunki interwencji, wyznaczone w odpowiednich obszarach interwencji:

- Obszar interwencji I – ochrona klimatu i jakości powietrza:
  - Cel I.1. Poprawa jakości powietrza:
    - Kierunek interwencji I.1.1. Monitoring stanu jakości powietrza,
    - Kierunek interwencji I.1.2. Poprawa efektywności energetycznej i zmniejszenie emisji zanieczyszczeń z systemów grzewczych,
    - Kierunek interwencji I.1.3 Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pochodzących z emisji liniowych,
    - Kierunek interwencji I.1.4. Ograniczanie emisji przemysłowej,
    - Kierunek interwencji I.1.5. Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii,
    - Kierunek interwencji I.1.6. Wzrost udziału ekologicznych środków transportu.
- Obszar interwencji II – zagrożenia hałasem:
  - Cel II.1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców powiatu:
    - Kierunek interwencji II.1.1. Zmniejszenie emisji hałasu z transportu drogowego,
    - Kierunek interwencji II.1.2. Przeciwdziałanie powstawaniu hałasu instalacyjnego.
- Obszar interwencji III – pola elektromagnetyczne:

- Cel III.1. Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych na człowieka i środowisko:
  - Kierunek interwencji III.1.1. Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych oraz minimalizacja ich oddziaływania na zdrowie człowieka i środowisko.
- Obszar interwencji IV – gospodarowanie wodami:
  - Cel IV.1. Ochrona przed powodzią i suszą:
    - Kierunek interwencji IV.1.1. Minimalizacja zagrożenia klęskami powodzi i suszy.
  - Cel IV.2. Dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód:
    - Kierunek interwencji IV.2.1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze ścieków komunalnych i przemysłowych,
    - Kierunek interwencji IV.2.2. Utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych.
- Obszar interwencji V – gospodarka wodno-ściekowa:
  - Cel V.1. Optymalizacja zużycia wody,
    - Kierunek interwencji V.1.1. Ograniczenie wykorzystywania zasobów wód podziemnych i powierzchniowych.
  - Cel V.2. Racjonalna gospodarka ściekowa:
    - Kierunek interwencji V.2.1. Stworzenie kompleksowego systemu gospodarki ściekami socjalno-bytowymi oraz poprawa skuteczności zaopatrzenia w wodę.
- Obszar interwencji VI – zasoby geologiczne:
  - Cel VI.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż:
    - Kierunek interwencji VI.1.1. Nadzór nad zasobami kopalin.
- Obszar interwencji VII – gleby:
  - Cel VII.1. Ochrona gleb i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi:
    - Kierunek interwencji VII.1.1. Ochrona gleb użytkowanych rolniczo,
    - Kierunek interwencji VII.1.2. Zapobieganie degradacji powierzchni ziemi.
- Obszar interwencji VIII – gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów:
  - Cel VIII.1. Racjonalna gospodarka odpadami:
    - Kierunek interwencji VIII.1.1. Uporządkowanie systemu gospodarowania odpadami na terenie powiatu.
    - Kierunek interwencji VIII.1.2. Usunięcie wyrobów azbestowych z terenu powiatu.
- Obszar interwencji IX – zasoby przyrodnicze:

- Cel IX.1. Zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz zachowanie walorów przyrodniczych powiatu:
  - Kierunek interwencji IX.1.1. Zachowanie systemu obszarów cennych przyrodniczo,
  - Kierunek interwencji IX.1.2. Ochrona i utrzymanie zieleni na terenach zurbanizowanych.
- Cel IX.2. Zwiększenie lesistości:
  - Kierunek interwencji IX.2.1. Ochrona i prowadzenie właściwej gospodarki leśnej.
- Obszar interwencji X – zagrożenia poważnymi awariami:
  - Cel X.1. Zapobieganie ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków:
    - Kierunek interwencji X.1.1 Zminimalizowane ryzyka wystąpienia zdarzeń mogących powodować poważną awarie oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska.

### **Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2030**

Dokument miał na celu określenie wartości i sposobów redukcji emisji gazów cieplarnianych do roku 2030, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz redukcji energii finalnej na terenie Gminy Czarna Dąbrówka.

Celem strategicznym wskazanym w Planie jest poprawa jakości życia na terenie Gminy Czarna Dąbrówka poprzez prowadzenie racjonalnego gospodarowania zasobami i energią. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych:

- Cel szczegółowy 1: redukcja emisji CO<sub>2</sub> w Gminie Czarna Dąbrówka,
- Cel szczegółowy 2: zwiększenie udziału wykorzystania energii odnawialnej na terenie Gminy Czarna Dąbrówka,
- Cel szczegółowy 3: zwiększenie efektywności energetycznej w obiektach zlokalizowanych na terenie Gminy Czarna Dąbrówka,
- Cel szczegółowy 4: redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Długoterminowa strategia niskoemisyjna Gminy obejmuje:

- termomodernizację budynków użyteczności publicznej,
- termomodernizację budynków sektora mieszkaniowego,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie gminy,
- ograniczenie zużycia energii finalnej w obiektach użyteczności publicznej,
- zwiększenie efektywności energetycznej działań,
- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń pochodzącej z sektora transportu.

Działania będą realizowane poprzez: określenie obszarów, na których przewiduje się uzupełnienie infrastruktury technicznej; wykorzystanie otwartego rynku energii elektrycznej; zapisy prawa lokalnego; uwzględnianie celów i zobowiązań w dokumentach strategicznych i planistycznych. Działania zaplanowane do realizacji do 2030 roku (realizowane od 2013 r.) pozwolą na:

- prognozowane oszczędności energii na poziomie 5 573 MWh/rok,
- prognozowany wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych na poziomie 1 606 MWh/rok,
- prognozowaną redukcję emisji CO<sub>2</sub> na poziomie 3 360 Mg CO<sub>2</sub>/rok.

### **Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2023-2030**

Strategia stanowi kluczowy program pozwalający wdrażać rozwiązania wykorzystujące wewnętrzny i zewnętrzny potencjał gminy. Służy ona również marginalizacji negatywnych zjawisk występujących w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej. W ramach Strategii został opracowany model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Czarna Dąbrówka wraz z rekomendacjami dotyczącymi kształtowania polityki przestrzennej do roku 2030. Model ten został oparty o postanowienia wynikające bezpośrednio z obowiązujących zapisów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czarna Dąbrówka. Uwzględnia on również wytyczne zdefiniowane w ramach dokumentów planistycznych wyższego szczebla.

Wizja rozwoju wskazana w dokumencie brzmi: *Gmina Czarna Dąbrówka w 2030 roku to miejsce atrakcyjne dla mieszkańców. Miejsce przyjazne środowisku, wykorzystujące swój potencjał turystyczny, otwarte na inwestycje. Miejsce charakteryzujące się zrównoważonym wzrostem gospodarczym. Misją rozwoju gminy jest natomiast Poprawianie jakości życia mieszkańców poprzez systematyczny rozwój gminy oraz zrównoważone gospodarowanie jej zasobami. Wzrost atrakcyjności gminy do osiedlania się oraz inwestowania na jej terenach. Promocja walorów krajobrazowych oraz kulturowych.*

W odniesieniu do zagadnień związanych z ochroną środowiska w Strategii wyznaczono następujące cele strategiczne, oprogramacyjne i kierunki działań:

- Cel strategiczny w wymiarze gospodarczym – zrównoważony rozwój gospodarczy gminy:
  - Cel operacyjny 2.1. Rozwój turystyki:
    - Kierunek działań: rozbudowa infrastruktury turystycznej,
    - Kierunek działań: rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego w gminie,
    - Kierunek działań: identyfikacja braków w ofercie turystycznej gminy,
    - Kierunek działań: promocja oferty turystycznej gminy,
    - Kierunek działań: intensyfikacja odbioru odpadów z obszarów o potencjale turystycznym,
    - Kierunek działań: poprawa estetyki przestrzeni publicznych,
    - Kierunek działań: rozbudowa i modernizacja systemu szlaków turystycznych,
    - Kierunek działań: budowa i modernizacja punktów informacji turystycznej,

- Kierunek działań: rozbudowa małej infrastruktury wspierającej turystykę.
- Cel strategiczny w wymiarze przestrzennym – zapewnienie przestrzeni przyjaznej mieszkańcom i turystom:
  - Cel operacyjny 3.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej:
    - Kierunek działań: budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej,
    - Kierunek działań: budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągowej,
    - Kierunek działań: monitorowanie możliwości do budowy infrastruktury gazowej,
    - Kierunek działań: modernizacja rowów wodno-melioracyjnych,
    - Kierunek działań: budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej,
    - Kierunek działań: budowa i modernizacja systemu oświetlenia ulicznego,
    - Kierunek działań: modernizacja systemu ścieżek rowerowych,
    - Kierunek działań: budowa, rozbudowa i modernizacja ciągów pieszych,
    - Kierunek działań: systematyczne utrzymywanie czystości i porządku na drogach publicznych,
    - Kierunek działań: budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury zaopatrującej w ciepło,
    - Kierunek działań: budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury zaopatrującej w energię elektryczną,
    - Kierunek działań: budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury odprowadzającej wody opadowe,
    - Kierunek działań: budowa małej infrastruktury, pozwalającej na racjonalne gospodarowanie odpadami.
  - Cel operacyjny 3.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami gminy:
    - Kierunek działań: rekultywacja terenów rekreacyjnych,
    - Kierunek działań: rekultywacja jezior,
    - Kierunek działań: usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest,
    - Kierunek działań: ochrona zasobów naturalnych gminy,
    - Kierunek działań: promocja stosowania odnawialnych źródeł energii,
    - Kierunek działań: wymiana nieefektywnych ekologicznie i ekonomicznie systemów grzewczych,
    - Kierunek działań: remonty budynków użyteczności publicznej w celu wzrostu ich efektywności energetycznej.

## **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czarna Dąbrówka**

Studium przyjęte Uchwałą Nr XVIII/222/2020 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 28 września 2020 r., w odniesieniu do obszarów oraz zasadach ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego, wyznaczono następujące kierunki zagospodarowania:

- Respektowanie, właściwe utrzymanie i ekspozycja dóbr objętych ochroną prawną,
- Konieczność zachowania cennych siedlisk przyrodniczych, korytarzy ekologicznych i innych terenów istotnych dla funkcjonowania środowiska przyrodniczego,
- Planowane zagospodarowanie terenów nie może zmienić stosunków wodnych w granicach obszarowych prawnych form ochrony przyrody, w sposób który mógłby doprowadzić do utraty cennych siedlisk przyrodniczych lub pogorszenia ich stanu,
- Planowane zagospodarowanie terenów nie może prowadzić do znaczącego pogorszenia stanu czystości wód powierzchniowych oraz podziemnych,
- Planowane zagospodarowanie terenów nie może prowadzić do znaczącego pogorszenia stanu zanieczyszczeń atmosfery,
- Zabrania się podejmowania działań mogących osobno lub w połączeniu z innymi działaniami znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszarów Natura 2000 położonych zarówno w granicach gminy, jak i położonych w jej sąsiedztwie,
- Objęcie ochroną, właściwe utrzymanie i ekspozycja dóbr nie objętych ochroną prawną, ale posiadających znaczącą wartość dla środowiska przyrodniczego i krajobrazu gminy,
- Kształtowanie nowego zagospodarowania z poszanowaniem regionalnych tradycji przy wykorzystaniu specyfiki dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego gminy,
- Kształtowanie nowego zagospodarowania w sposób umożliwiający zachowanie pełnych możliwości funkcjonowania ekosystemów,
- Lokalizację na terenie gminy wyłącznie działalności gospodarczych nieuciążliwych dla środowiska przyrodniczego oraz ludności lub wyposażonych w infrastrukturę ograniczającą te uciążliwości,
- Udostępnienie walorów środowiska przyrodniczego przez rozbudowę sieci znakowanych szlaków turystycznych łączących atrakcje przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe.

Walory przyrodnicze gminy w znacznej mierze oparte są na rozbudowanej sieci hydrograficznej. Główne formy ochrony przyrody związane są z rzekami: Słupią oraz Łupawą. Z tego względu w Studium przyjęto następujące ustalenia:

- W strefie brzegowej rzek Słupi i Łupawy zabrania się realizowania zadań oraz ingerencji w koryta dna i brzegi rzek, mogących w sposób bezpośredni lub pośredni zagrażać tarliskom ryb łososiowatych,

- Należy zachować istniejące naturalne ciekі wodne, zbiorniki wodne, starorzecza, torfowiska oraz pozostałe obszary wodno-błotne występujące na obszarze gminy,
- Zakaz lokalizowania wysypisk odpadów komunalnych i składowisk odpadów przemysłowych i promieniotwórczych,
- Zakaz lokalizowania wylewisk ścieków, gnojowicy i innych substancji niebezpiecznych,
- Zakaz zrzutu ścieków sanitarnych, przemysłowych, technologicznych i innych do gruntu lub suchych rowów melioracyjnych; zakaz zrzutu wyżej wymienionych wód i ścieków bez ich oczyszczenia do wód powierzchniowych,
- Zakaz magazynowania, składowania odpadów oraz substancji niebezpiecznych bez utwardzonego podłoża i izolacji uniemożliwiającej przenikanie zanieczyszczeń do gruntu,
- Zakaz lokalizowania innych obiektów, lub prowadzenia działalności gospodarczej bez stosowania powyższych rygorów,
- Zakaz piętrzenia wód i lokalizowania hydroelektrowni w obrębie Słupi i Łupawy (z wyłączeniem istniejących obiektów hydroelektrowni),
- Zakaz lokalizowania budowli piętrzących wody, przebudowywania istniejących budowli piętrzących (za wyjątkiem budowy przepławek oraz prac związanych z zabezpieczeniem istniejącej infrastruktury, w tym drogowej i działań związanych z bezpieczeństwem publicznym, w tym z zakresu ochrony przeciwpowodziowej) zakładających zwiększenie poziomu piętrzenia ponad dopuszczalną aktualnie rzędną poziomu wody i zakaz odbudowywania starych, niefunkcjonujących, mogących, w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036,
- Zakaz lokalizowania nowych i rozbudowywania istniejących stawów rybnych wymagających poborów wód z rzek lub zrzutów wód do rzek, mogących w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036,
- Zakaz lokalizowania nowych urządzeń melioracji wodnych w płatach siedliska 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością Scheuchzeria – Caricetea) tj. na części działek: 11/3, 11/4, obręb Rokitki, 259, obręb Glińnica, 248, obręb Mikorowo,
- Preferencję przeznaczenia terenów pod użytkowanie leśne lub rolne (nie dotyczy infrastruktury służącej ukierunkowaniu ruchu turystycznego oraz utrzymaniu czystości i porządku w miejscach wykorzystywanych rekreacyjnie) w strefie 100 m od brzegów cieków naturalnych w obszarze Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036.

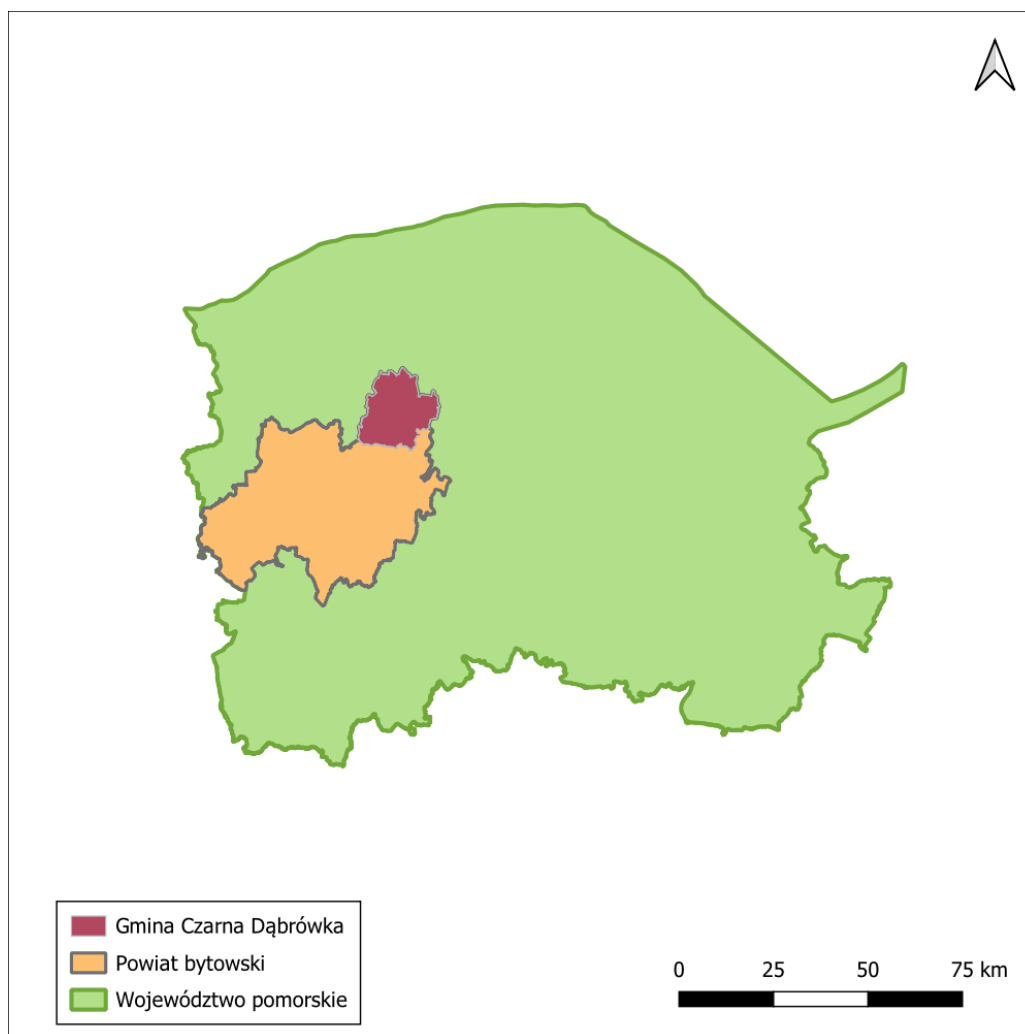
Na terenie gminy wprowadza się ogólną zasadę ochrony cennych siedlisk przyrodniczych związanych z rzekami i zbiornikami wodnymi. Zasada ta dotyczy w szczególności rozwoju sektora turystycznego, w tym szlaków i przystani kajakowych. Możliwość realizacji inwestycji związanych z wykorzystaniem wód śródlądowych oraz ich brzegów pod warunkiem zachowania w stanie obecnym występujących tam siedlisk cennych siedlisk przyrodniczych.

#### **4 Ocena stanu środowiska**

##### **4.1 Charakterystyka gminy Czarna Dąbrówka**

###### **4.1.1 Położenie geograficzne i uwarunkowania przyrodnicze**

Gmina Czarna Dąbrówka położona jest w centralnej części województwa pomorskiego, w powiecie bytowskim. Jest to gmina wiejska charakteryzująca się całkowitą powierzchnią 29 799 ha. Jednostka podzielona jest na sołectwa: Bochowo, Bochówko, Czarna Dąbrówka, Dęby, Jasień, Jerzkowice, Kartkowo, Karwno, Kleszczyniec, Kłosy, Kotuszewo, Kozy, Mikorowo, Mydlita, Nożynko, Nożyno, Otnoga, Podkomorzyce, Przylaski, Rokiciny, Rokitki, Rokity, Unichowo, Wargowo, Osowskie.



**Rycina 1. Lokalizacja gminy Czarna Dąbrówka**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw mapowych GUGiK*

*Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka*

Zgodnie z podziałem na mezoregiony fizycznogeograficzne opracowanym przez J. Kondrackiego (zaktualizowane granice mezoregionów w opracowaniu Richling A. i in., 2021, *Regionalna geografia fizyczna Polski*, Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań), gmina Czarna Dąbrówka położona jest w granicach dwóch mezoregionów: Wysoczyzny Polanowskiej i Pojezierza Kaszubskiego.

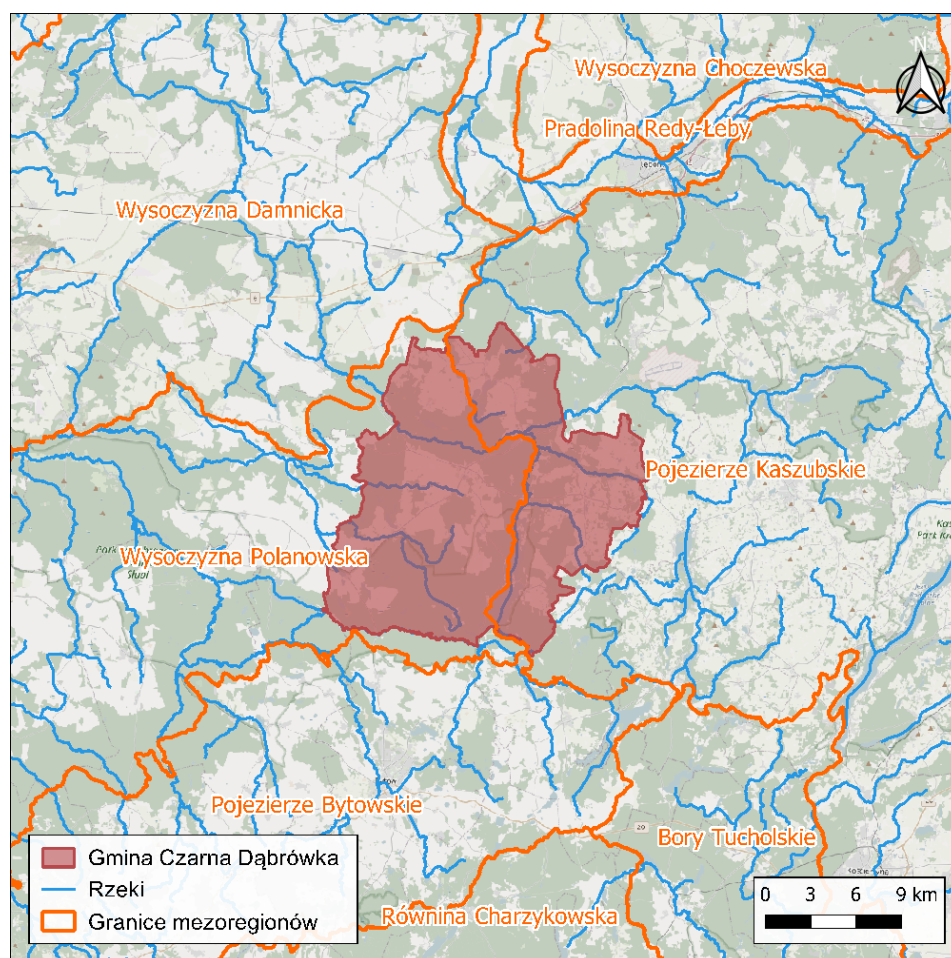
Mezoregion Wysoczyzna Polanowska zlokalizowany jest w północno-wschodniej części makroregionu Pojezierze Zachodniopomorskie. Dość wyraźnie zaznacza się granica z Równiną Słupską na północy, granice południowa i południowo-zachodnia nawiązują do systemu dolin odpływu wód roztopowych rzek Radwi, Grabowej i Wieprzy. Wysoczyzna Polanowska charakteryzuje się zróżnicowaną rzeźbą, występowaniem falistych wysoczyzn morenowych, powierzchni sandrowych i rozbudowaną siecią wyraźnie zaznaczających się dolin Wieprzy, Grabowej i Słupi. Towarzyszą im rozwinięte erozyjne krawędzie morfologiczne, osiągające w rejonie doliny Słupi wysokość 80-90 m, a na wschód od Polanowa nawet około 100 m. Najwyższe wzniesienia w tym rejonie osiągają przeszło 190 m n.p.m. Pod względem litologii osadów przeważają gliny zwałowe oraz piaski i żwiru fluwioglacjalne, których większe powierzchnie występują w dorzeczu Wieprzy i wzdłuż południowej granicy regionu, tworzą rozległe powierzchnie teras nadzalewowych w dolinach. Na glinach zwałowych oraz piaskach i żwirach wodnolodowcowych wykształciły się gleby rdzawe i płowe. Lokalnie, w dolinach rzecznych, występują gleby torfowe.

Wzdłuż zachodniej granicy regionu przepływa Radew, a wzdłuż wschodniej – Łupawa. Wysoczyznę przecinają ponadto rzeki Przymorza: Grabowa, Wieprza i Słupia ze Skotawą. Jezior jest mało i mają niewielkie powierzchnie. Ich koncentracja znajduje się we wschodniej części regionu, z największymi Głębokim (1 km<sup>2</sup>) i Skotawskim Wielkim (0,8 km<sup>2</sup>). Pod względem roślinności przeważają siedliska lasów bukowych: żyzne buczyny niżowe oraz kwaśne buczyny. W części południowej zaznacza się przewaga siedlisk suboceanicznych borów sosnowych, miejscami też borów mieszanych. W części wschodniej, obok buczyn, borów sosnowych i mieszanych, występują siedliska lasów bukowo-dębowych.

Pojezierze Kaszubskie zajmuje przeważającą część makroregionu Pojezierze Wschodniopomorskie w jego centralnej i północnej części. Wyróżnia się bardzo dużym zróżnicowaniem hipsometrycznym i wieloma wyrazistymi krawędziami morfologicznymi. W części północnej i północno-wschodniej przekraczają one często 100 m, a w rejonie Strzebielina nawet 120 m wysokości względnej i są silnie rozczłonkowane przez sieć doliny erozyjnych. W środkowej części występuje najwyższy ciąg morenowy Pojezierzy Południowobałtyckich z kulminacją w Wieżycy. Teren jest urozmaicony licznymi i głębokimi rynnami o największej gęstości na Pomorzu oraz głęboko wciętymi dolinami rzeczными. W powierzchniowej budowie geologicznej dominują gliny zwałowe zlodowacenia Wisły. Piaski i żwiry wodnolodowcowe tworzą większe powierzchnie głównie w zachodniej części regionu, wzdłuż doliny Łupawy i Bukowiny, a także w części środkowej

i zachodniej. Piaski, żwiry i gliny moren czołowych tworzą dość rozproszone, wyspowe płaty. Miejscami występują także piaski form akumulacji szczelinowej i moren martwego lodu. W dnach rynien subglacialnych i dolin rzek zalegają osady holocenu – głównie torfy, namuły i piaski rzeczne. Gleby charakteryzują się dużym zróżnicowaniem. Dominują gleby rdzawe, powstałe z utworów piaszczystych, w znacznej części pokryte lasami. Część centralną i południową zajmują żyzniejsze gleby płowe, a wschodnią – gleby brunatne i płowe zerodowane. W dolinach rzecznych wykształciły się mady brunatne i gleby torfowe.

Z najwyższej części pojezierza wody spływają we wszystkich kierunkach. Na północ odprowadza je Łeba, na wschód – Radunia, w kierunku południowym – Wierzyca, na zachód – Słupia i Łupawa. Jeziorność należy do największych w Polsce. Występuje tam około 500 jezior o powierzchni 1 ha i większej, zajmujących 3,5% regionu. Największe to: Raduńskie Dolne (7,4 km<sup>2</sup>), Jasień (5,8 km<sup>2</sup>), Gowidlińskie (3,8 km<sup>2</sup>), Raduńskie Górne (3,9 km<sup>2</sup>) i Ostrzyckie (2,7 km<sup>2</sup>). Znaczne obszary zajmują mokradła i bagna. Pod kątem roślinności naturalnej region zajmuje mozaika siedlisk z przewagą kwaśnej buczyny niżowej i acydofilnych lasów bukowo-dębowych. W części wschodniej i południowej wyższy jest udział siedlisk żyznych postaci buczyn niżowych, przy granicy wschodniej także subatlantyckich grądów. W dolinach rzek i rynnach potencjalnie dominują łągi jesionowo-olszowe.



**Rycina 2. Położenie gminy Czarna Dąbrówka na tle mezoregionów**

Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw mapowych PIG-PIB

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka

#### 4.1.2 Uwarunkowania społeczno-gospodarcze

Zgodnie z danymi GUS za 2023 r. liczba ludności w gminie Czarna Dąbrówka wynosiła 5 687. W ostatnich latach dochodziło do stopniowego spadku liczby mieszkańców. Mimo ogólnie dodatniego przyrostu naturalnego uwagę zwraca ujemne saldo migracji wewnętrznych. Współczynnik feminizacji wynosi 98.

W podziale na ekonomiczne grupy wieku największym udziałem charakteryzuje się ludność w wieku produkcyjnym (56,0%), mniejszy jest udział w wieku przedprodukcyjnym (24,5%) oraz wieku poprodukcyjnym (19,5%). W ostatnich latach widoczny jest trend starzenia się społeczeństwa, charakterystyczny dla całego kraju.

**Tabela 1. Podstawowe dane demograficzne dla gminy Czarna Dąbrówka za lata 2019-2023**

| Wyszczególnienie                          | Jednostka           | 2019  | 2020  | 2021  | 2022  | 2023  |
|-------------------------------------------|---------------------|-------|-------|-------|-------|-------|
| Liczba ludności                           | osoba               | 5 917 | 5 759 | 5 703 | 5 684 | 5 687 |
| Gęstość zaludnienia                       | os./km <sup>2</sup> | 19,9  | 19,3  | 19,1  | 19,1  | 19,1  |
| Zgony                                     | osoba               | 60    | 56    | 74    | 62    | 57    |
| Urodzenia żywe                            | osoba               | 77    | 92    | 78    | 59    | 72    |
| Przyrost naturalny                        | osoba               | 17    | 36    | 4     | -3    | 15    |
| Migracje wewnętrzne – napływ              | osoba               | 48    | 52    | 46    | 49    | 42    |
| Migracje wewnętrzne – odpływ              | osoba               | 74    | 69    | 106   | 78    | 61    |
| Saldo migracji wewnętrznych               | osoba               | -26   | -17   | -60   | -29   | -19   |
| Współczynnik feminizacji                  | osoba               | 98    | 97    | 97    | 98    | 98    |
| Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym | %                   | 23,2  | 24,0  | 24,4  | 24,5  | 24,5  |
| Udział ludności w wieku produkcyjnym      | %                   | 60,4  | 58,9  | 57,6  | 56,8  | 56,0  |
| Udział ludności w wieku poprodukcyjnym    | %                   | 16,4  | 17,1  | 17,9  | 18,7  | 19,5  |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS*

W 2024 r. liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w gminie wyniosła 231, z czego większość (64,6%) stanowiły kobiety. W 2023 r. natomiast bezrobotni stanowili 7,5% osób w wieku produkcyjnym.

Ze względu na walory przyrodnicze krajobrazowe i dużą liczbę obszarów chronionych znaczącą gałęzią gospodarki w gminie Czarna Dąbrówka jest turystyka. Sektor przedsiębiorstw uzupełniają zakłady budowlane, przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysłu drzewnego. Charakterystyczne jest zagospodarowanie naturalnych cieków wodnych do produkcji ryb, głównie pstrąga – w gminie znajdują

się gospodarstwa rybackie, które prowadzą hodowlę w stawach rybnych w miejscowościach: Kozin, Nożynko, Otnoga, Rokitki, Podkomorzyce i Obrowo.

Pod koniec 2024 r. w gminie zarejestrowane były 534 podmioty gospodarcze. W podziale na sekcje PKD2007 największym udziałem charakteryzują się podmioty z sekcji F (budownictwo). Duży jest również udział podmiotów z sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) oraz S i T (pozostała działalność usługowa + gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby).

**Tabela 2. Podmioty gospodarcze w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2020-2024 wg sekcji PKD**

| Sekcja PKD                                                                                                                         | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|
| Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo                                                                              | 32   | 33   | 33   | 35   | 33   |
| Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie                                                                                                 | 2    | 2    | 2    | 2    | 2    |
| Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe                                                                                                | 29   | 32   | 28   | 27   | 29   |
| Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych | 4    | 4    | 3    | 3    | 3    |
| Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją                               | 3    | 3    | 3    | 3    | 3    |
| Sekcja F – Budownictwo                                                                                                             | 159  | 167  | 169  | 190  | 195  |
| Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle                                        | 71   | 72   | 72   | 72   | 69   |
| Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa                                                                                       | 19   | 17   | 19   | 16   | 16   |
| Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi                                                      | 15   | 18   | 17   | 23   | 25   |

|                                                                                                                                                                              |    |    |    |    |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|----|----|
| Sekcja J – Informacja i komunikacja                                                                                                                                          | 4  | 6  | 5  | 6  | 8  |
| Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa                                                                                                                           | 10 | 11 | 10 | 7  | 8  |
| Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości                                                                                                                | 6  | 5  | 6  | 7  | 9  |
| Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna                                                                                                                   | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 |
| Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca                                                                                            | 10 | 13 | 12 | 16 | 15 |
| Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne                                                                                   | 8  | 8  | 8  | 8  | 8  |
| Sekcja P – Edukacja                                                                                                                                                          | 9  | 9  | 10 | 10 | 9  |
| Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna                                                                                                                                | 21 | 22 | 20 | 19 | 17 |
| Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją                                                                                                              | 13 | 14 | 13 | 14 | 15 |
| Sekcja S i T – Pozostała działalność usługowa + Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby | 49 | 52 | 53 | 53 | 55 |
| Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne                                                                                                                             | 0  | 0  | 0  | 0  | 0  |

*Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS*

W podziale podmiotów na klasy wielkości wyraźnie dominują mikroprzedsiębiorstwa, których jest 523. Zarejestrowanych jest tutaj również 11 małych przedsiębiorstw. Brak jest średnich i dużych przedsiębiorstw, a także korporacji międzynarodowych.

## **4.2 Ochrona klimatu i jakości powietrza**

### **4.2.1 Klimat**

Zgodnie z regionalizacją klimatyczną Polski opracowaną przez A. Wosia (1993 r.), opartą na części występowania dni z określonymi typami pogody, teren gminy Czarna Dąbrówka zlokalizowany jest w granicach Regionu Wschodniopomorskiego (R-VIII). Na tle innych regionów wyróżnia się on największą liczbą dni z pogodą przymrozkową bardzo chłodną z dużym zachmurzeniem. Średnio w roku takich dni występuje ok. 19. Względnie często pojawiają się tutaj dni przymrozkowe bardzo chłodne z jednocześnie notowanym opadem, których średnio w roku jest 20. Stosunkowo najrzadziej notowane są dni umiarkowanie mroźne, pochmurne z opadem.

Suma godzin usłonecznienia rzeczywistego w rejonie Czarnej Dąbrówki wynosi ok. 1850 godzin, przy czym największe sumy notuje się latem (740 godzin). W czerwcu dobową liczbą godzin ze słońcem dochodzi do wartości 9.

Średnia roczna temperatura powietrza w rejonie Czarnej Dąbrówki wynosi ok. 8,0°C, w najcieplejszych latach średnia roczna temperatura dochodzić może do 10°C. Minimalne średnie odczyty notowane są w styczniu (0°C), najwyższe przeciętne temperatury przypadają na lipiec (17,0°C). Roczna amplituda średniej temperatury wynosi 17°C.

Średnie roczne zachmurzenie ogólne w regionie notuje się na poziomie ok. 68%, z maksimum występującym w grudniu i styczniu (78%) oraz minimum w czerwcu (54%). Suma opadów atmosferycznych wynosi średnio 650 mm. Największe sumy opadów w ciągu roku pojawiają się zazwyczaj w lecie (245 mm).

### **Niebezpieczne zjawiska meteorologiczne**

Do niebezpiecznych zjawisk meteorologicznych zalicza się:

- silne burze,
- opady gradu,
- upały (z temperaturą powietrza przekraczającą 30°C),
- intensywne opady deszczu (powyżej 30 mm na dobę),
- roztopy pokrywy śnieżnej spowodowane przez nagły wzrost temperatury powietrza o 10°C lub więcej, gdy temperatura powietrza kształtuje się poniżej 0°C,
- przymrozki powodowane nagłymi spadkami temperatury powietrza (gdy temperatura spada w okresie wegetacyjnym poniżej 0°C),
- silny wiatr, gdy średnia prędkość wiatru przekracza 15 m/s lub w porywach 20 m/s,
- intensywne opady śniegu (powyżej 15 cm na dobę),
- zawieje i zamiecie śnieżne,
- opady marznące powodujące gołoledź,
- oblodzenie nawierzchni powodowane nagłymi zmianami temperatury powietrza, gdy

temperatura kształtuje się w pobliżu 0°C,

- silny mróz, gdy temperatura spada poniżej -20°C,
- silna mgła występująca na znacznym obszarze lub mgła intensywnie osadzająca szadź.

Dane IMGW z lat 1981-2010 zebrane na stacji meteorologicznej w Łebie (stacja położona najbliżej w stosunku do Czarnej Dąbrówki) wskazują, że we wskazanym okresie wystąpiły 632 dni ze zjawiskami burzowymi. Średnio w ciągu roku notuje się 21 dni z burzą. Największa częstotliwość tego zjawiska przypada na lipiec (24,8% przypadków), często występuje również w sierpniu (22,3) oraz w czerwcu (18,4%).

Stosunkowo rzadkim zjawiskiem są związane z burzami opady gradu. W latach 1981-2010 odnotowano 28 dni z wystąpieniem gradu. Najwięcej przypadków (10) wystąpiło w kwietniu. Najgroźniejszymi skutkami gradu są zwykle zniszczenia w rolnictwie, sadownictwie, uszkodzenia dachów i samochodów, utrudnienia w transporcie, zagrożenie dla zdrowia ludzi i zwierząt.

Zmiany klimatyczne wpływają na coraz częstsze pojawianie się upałów i fal upałów. W wieloleciu 1971-2010 na stacji meteorologicznej w Lęborku odnotowano 127 dni z maksymalną temperaturą większą lub równą 30°C. W całym okresie wystąpiło 14 fal upałów, z których najdłuższa miała miejsce w 1994 r. i trwała 8 dni.

**Tabela 3. Liczba dni gorących ( $T_{\max} \geq 25^{\circ}\text{C}$ ) i upalnych ( $T_{\max} \geq 30^{\circ}\text{C}$ ) w latach 1971-2010**

| Parametr                                         | Liczba dni | Liczba ciągów 3-dniowych i dłuższych | Maksymalna długość ciągu | Rok z maksymalnym ciągiem |
|--------------------------------------------------|------------|--------------------------------------|--------------------------|---------------------------|
| Dni gorące $T_{\max} \geq 25^{\circ}\text{C}$ *  | 1033       | 153                                  | 23                       | 1994                      |
| Dni upalne $T_{\max} \geq 30^{\circ}\text{C}$ ** | 127        | 14                                   | 8                        | 1994                      |

\* dane dla stacji meteorologicznej w Chojnicach; \*\* dane dla stacji meteorologicznej w Lęborku

Źródło: *Vademecum – Niebezpieczne zjawiska meteorologiczne*, cz. I – wiosna, lato, 2013

Intensywne opady deszczu, o sumach dobowych przekraczających 30 mm, są w Polsce związane głównie z niżami, przemieszczającymi się z rejonu Morza Śródziemnego. Niże te niosą znaczne zasoby wilgoci zgromadzonej nad ciepłymi morzami. Najwyższe dobowe sumy opadów w latach 1981-2010 na stacji pomiarowej w Ulszkowicach wyniosły 125,6 mm (9 lipca 2001 r.). Taka wielkość opadu powoduje, iż grunt nie nadąża wchłaniać wody. W miastach studzienki burzowe i przekroje rur kanalizacyjnych nie zdążają odbierać tak dużej masy wody, ulice stają się korytami rzek opadowych. Przy spadkach terenu tworzą się rwące potoki niszczące wszystko co napotkają na drodze. Następuje nagły przybór wody w rzekach, dochodzi do zalania terenów wokół cieków z katastrofalnymi zniszczeniami całej infrastruktury.

Zagrożenie mogą stwarzać również wiatry wiejące z dużą prędkością. W określonych warunkach cyrkulacji atmosferycznej, cyrkulacji lokalnej oraz przy rozwoju zjawisk burzowych, prędkość wiatru na omawianym obszarze może osiągać średnio między 15 a 20 m/s, natomiast maksymalne wartości w porywach dochodzić mogą do 40 m/s. Przy takich prędkościach wiatru może

dochodzić do rozległych zniszczeń, m.in. uszkodzeń budynków, zrywania dachów, łamania drzew i słupów energetycznych, co stanowi bezpośrednie zagrożenie dla życia człowieka.

Silne mrozy powodują uszkodzenia infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, jak również zaburzają pracę systemów energetycznych i komunikacyjnych. Stwarzają one także zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. W wyniku odmrożeń mogą wystąpić trwałe uszkodzenia nieodpowiednio zabezpieczonych części ciała.

**Tabela 4. Liczba dni z silnymi mrozami w latach 1981-2010 (dane dla stacji meteorologicznej w Łebie)**

| Progi temperatury                                      | Miesiąc |    |     |   |    |     |
|--------------------------------------------------------|---------|----|-----|---|----|-----|
|                                                        | I       | II | III | X | XI | XII |
| $-25^{\circ}\text{C} < T_{\min} < -20^{\circ}\text{C}$ | 5       | 2  | 0   | 0 | 0  | 0   |
| $-30^{\circ}\text{C} < T_{\min} < -25^{\circ}\text{C}$ | 0       | 0  | 0   | 0 | 0  | 0   |
| $T_{\min} < -30^{\circ}\text{C}$                       | 0       | 0  | 0   | 0 | 0  | 0   |

*Źródło: Vademecum – Niebezpieczne zjawiska meteorologiczne, część II – jesień, zima, 2013*

Mgły powodować mogą poważne utrudnienia w ruchu lądowym, przyczyniając się do zwiększania częstotliwości wypadków komunikacyjnych na drogach. Pochodną mgieł w okresie niskich temperatur może być szadź, osadzająca się na antenach i liniach napowietrznych, powodując w ten sposób zakłócenia ich prawidłowej pracy. W latach 1981-2010 na stacji meteorologicznej w Łebie notowano średnio 23 dni w roku z mgłą.

Poważne straty w wielu dziedzinach gospodarki powodowane są również przez intensywne opady śniegu. Najczęstszymi ich skutkami są utrudnienia komunikacyjne i uszkodzenia linii wysokiego napięcia, jednak przy długotrwałych opadach i kumulującej się pokrywie śnieżnej, może niekiedy dochodzić do zarywania dachów budynków. Grubość pokrywy śnieżnej determinuje również w znacznym stopniu stany rzek w okresie roztopów. Według danych IMGW na stacji meteorologicznej w Łęborku notuje się średnio 39,9 dnia z występowaniem pokrywy śnieżnej w ciągu roku (dane za lata 1966-2010). Pokrywa śnieżna o maksymalnej grubości na tej samej stacji wystąpiła 13 stycznia 1987 r. i wyniosła 55 cm.

Opady marznące powodujące gołoledź są zjawiskiem szczególnie niebezpiecznym dla komunikacji drogowej i kolejowej, często doprowadzając do kompletnego paraliżu transportu. Dodatkowo osadzanie się lodu na przewodach energetycznych prowadzić może do ich zrywania. W latach 1981-2010 zanotowano w rejonie Czarnej Dąbrówki 86 dni z gołoledzią, z czego najwięcej przypadków tego zjawiska wystąpiło w styczniu (37).

#### 4.2.2 Jakość powietrza

Zgodnie z art. 89 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2025 poz. 647), Główny Inspektor Ochrony Środowiska, w terminie do 30 kwietnia każdego roku, dokonuje oceny poziomów substancji w powietrzu w danej strefie za rok poprzedni oraz odrębnie dla każdej substancji dokonuje klasyfikacji stref, w których stwierdzono przekroczenia lub zachowanie poziomów dopuszczalnych, docelowych i długoterminowych. Roczna ocena jakości powietrza prowadzona jest w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (t.j. Dz. U. 2024 poz. 870).

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy definiuje poziomy dopuszczalne, docelowe i długoterminowe:

- poziom dopuszczalny – oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony na podstawie wiedzy naukowej, w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzi lub środowisko jako całość, który powinien być osiągnięty w określonym terminie i po tym terminie nie powinien być przekraczany.
- poziom docelowy – oznacza poziom substancji w powietrzu ustalony w celu unikania, zapobiegania lub ograniczania szkodliwego oddziaływania na zdrowie ludzkie lub środowisko jako całość, który ma być osiągnięty tam gdzie to możliwe w określonym czasie.
- poziom celu długoterminowego – oznacza poziom substancji w powietrzu, który należy osiągnąć w dłuższej perspektywie – z wyjątkiem przypadków, gdy nie jest to możliwe w drodze zastosowania proporcjonalnych środków – w celu zapewnienia skutecznej ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska.

Zgodnie z załącznikiem do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska („Strefy, w których dokonuje się oceny jakości powietrza oraz ich nazwy, kody i obszary”), oceny jakości powietrza w województwie pomorskim dokonuje się dla obszaru 2 stref:

- strefa aglomeracji trójmiejskiej – aglomeracja o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys.,
- strefa pomorska – obejmująca pozostały obszar województwa.

Gmina Czarna Dąbrówka znajduje się w granicach strefy pomorskiej, dla której co roku dokonuje się klasyfikacji zanieczyszczeń pod względem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin. W 2024 r. w klasyfikacji podstawowej, dokonanej pod kątem ochrony zdrowia, na terenie strefy pomorskiej nie odnotowano przekroczeń żadnego z badanych zanieczyszczeń. W odniesieniu do poziomu celu długoterminowego dla ozonu, strefa pomorska uzyskała klasę D2.

W odniesieniu do kryterium ochrony roślin strefa pomorska dla wszystkich analizowanych zanieczyszczeń została zaliczona do klasy A. Jedynie w przypadku oceny pod kątem poziomu celu długoterminowego dla ozonu strefa pomorska uzyskała klasę D2.

**Tabela 5. Klasyfikacja zanieczyszczeń powietrza strefy pomorskiej pod kątem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa**

| SO <sub>2</sub> | NO <sub>2</sub> | C <sub>6</sub> H <sub>6</sub> | CO | O <sub>3</sub> | PM10 | Pb | As | Cd | Ni | B(a)P | PM2,5 |
|-----------------|-----------------|-------------------------------|----|----------------|------|----|----|----|----|-------|-------|
| A               | A               | A                             | A  | A              | A    | A  | A  | A  | A  | A     | A1    |

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie pomorskim – Raport wojewódzki za rok 2024 (GIOŚ, 2025)

Aktualny stan zanieczyszczeń powietrza w gminie Czarna Dąbrówka, uzyskany z Departamentu Monitoringu Środowiska Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Gdańsku pismem z dnia 26 maja 2025 r. znak: DMS-GD.731.1.196.2025, przedstawiono w poniższej tabeli:

**Tabela 6. Stan jakości powietrza na terenie gminy Czarna Dąbrówka**

| Zanieczyszczenie                 | nr CAS        | Stężenie średnioroczne [µg/m <sup>3</sup> ] |
|----------------------------------|---------------|---------------------------------------------|
| dwutlenek azotu NO <sub>2</sub>  | 10102-44-0    | 7 – 8                                       |
| dwutlenek siarki SO <sub>2</sub> | 7446-09-5     | 2                                           |
| pył zawieszony PM10              | -             | 13 – 15                                     |
| pył zawieszony PM2,5             | -             | 7 – 9                                       |
| benzen                           | CAS 71-43-2   | 0,6                                         |
| ołów Pb                          | CAS 7439-92-1 | 0,003                                       |

Źródło: GIOŚ – RWMS w Gdańsku

Uchwałą Nr XXXVI/440/2022 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 22 sierpnia 2022 r. przyjęto Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2030. Celem opracowania było wskazanie działań służących poprawie jakości powietrza w gminie, ułatwienie podejmowania decyzji o lokalizacji inwestycji przemysłowych, usługowych i mieszkaniowych; umożliwienie maksymalnego wykorzystania energii odnawialnej, zwiększenie efektywności energetycznej. Działania zrealizowane do roku 2021 pozwoliły na:

- osiągnięcie oszczędności energii na poziomie 3 693 MWh/rok,
- osiągnięcie wzrostu produkcji energii ze źródeł odnawialnych na poziomie 1 606 MWh/rok,
- osiągnięcie redukcji emisji CO<sub>2</sub> na poziomie 2 760 Mg CO<sub>2</sub>/rok.

Założone w planie działania z zakresu zwiększenie efektywności energetycznej oraz wykorzystania OZE pozwoliły na osiągnięcie do 2021 r.:

- reedukację zużycie energii finalnej o 1,52% w stosunku do roku bazowego,
- zwiększenie udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł do 41,39% w stosunku do roku bazowego (zakładając, że do udziału OZE zaliczane jest drewno),
- reedukację emisji dwutlenku węgla o 2,78% w stosunku do roku bazowego.

Z kolei zadania zaplanowane do realizacji do 2030 r. pozwolą na:

- prognozowane oszczędności energii na poziomie 5 573 MWh/rok,
- prognozowany wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych na poziomie 1 606 MWh/rok,
- prognozowana redukcja emisji CO<sub>2</sub> na poziomie 3 360 Mg CO<sub>2</sub>/rok.

W Planie Gospodarki Niskoemisyjnej, na podstawie bazowej inwentaryzacji emisji dla roku kontrolnego 2020, zapotrzebowanie gminy na energię finalną we wszystkich sektorach określono na 249 636 MWh/rok. W podziale na sektory największym zapotrzebowaniem charakteryzuje się budownictwo mieszkaniowe (133 961 MWh/rok), wysoki jest również udział transportu prywatnego (65 389 MWh/rok) oraz budownictwa nie mieszkaniowego (przemysłowego, usługowego – 46 465 MWh/rok). Zużycie paliw i energii przekłada się na łączną emisję z terenu gminy na poziomie 89 661 Mg CO<sub>2</sub>/rok.

W dokumencie przewidziano podjęcie zadań mających na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza oraz zmniejszenie zapotrzebowania na energię, takie jak:

- dofinansowanie dla mieszkańców Gminy na wymianę źródła ciepła na bardziej ekologiczne oraz na OZE,
- montaż instalacji OZE w budynkach mieszkalnych,
- spójna polityka energetyczna i planowanie przestrzenne inwestycji energetycznych,
- monitoring energetyczny wybranych budynków użyteczności publicznej,
- współpraca z mieszkańcami oraz przedsiębiorcami na terenie gminy, polegająca na prowadzeniu kampanii informacyjnych i promocyjnych w zakresie efektywności energetycznej oraz zrównoważonego rozwoju,
- przebudowa drogi Jasień-Przyłaski o długości 1,4 km,
- modernizacja nawierzchni dróg, ulic i chodników.

### **Emisja zanieczyszczeń do powietrza**

Zanieczyszczeniem powietrza nazywa się wszystkie substancje gazowe, stałe lub ciekłe, znajdujące się w powietrzu w ilościach większych niż ich średnia zawartość. Ogólnie zanieczyszczenia powietrza dzieli się na pyłowe i gazowe. Światowa Organizacja Zdrowia definiuje powietrze zanieczyszczone jako takie, którego skład chemiczny może negatywnie wpływać na zdrowie ludzi, zwierząt i roślin, a także na pozostałe komponenty środowiska.

Emisję zanieczyszczeń do powietrza można podzielić ze względu na jej źródło w następujący sposób:

- emisję punktową – emisję powstającą w procesach technologicznych (emitory znajdują się na wysokości kilku, kilkuset metrów),
- emisję liniową – w której źródło emisji znajduje się blisko powierzchni ziemi (transport),
- emisję powierzchniową – emisję z indywidualnych systemów grzewczych, pożarów wielkoobszarowych, z odkrytych zbiorników, ze źródeł rolniczych, z placów budowy itp.

Na stan jakości powietrza w mieście największy wpływ ma niska emisja z sektora bytowego (emisja z indywidualnych kotłów grzewczych), zanieczyszczenia komunikacyjne oraz zanieczyszczenia z zakładów przemysłowych i usługowych, zlokalizowanych w granicach gminy.

Na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego, gromadzonych w ramach sprawozdań z gospodarczego korzystania ze środowiska, składanych corocznie przez podmioty gospodarcze funkcjonujące na terenie gminy, stwierdzono, że łączna emisja zanieczyszczeń w 2023 r. z funkcjonowania przemysłu i usług wyniosła 505,522053 Mg, z czego 502,51092 Mg stanowiły zanieczyszczenia gazowe, natomiast 3,011133 Mg zanieczyszczenia pyłowe.

**Tabela 7. Emisja zanieczyszczeń z działalności gospodarczej w gminie Czarna Dąbrówka**

| Rodzaj zanieczyszczeń        | 2019       | 2020       | 2021       | 2022      | 2023      |
|------------------------------|------------|------------|------------|-----------|-----------|
| Zanieczyszczenia gazowe [Mg] | 991,706206 | 896,559856 | 875,820043 | 560,67741 | 502,51092 |
| Zanieczyszczenia pyłowe [Mg] | 7,063418   | 6,505612   | 4,848362   | 3,956217  | 3,011133  |

*Źródło: Dane UMWP*

### Odnawialne źródła energii

Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1361 ze zm.) definiuje odnawialne źródło energii jako odnawialne, niekopalne źródło energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów.

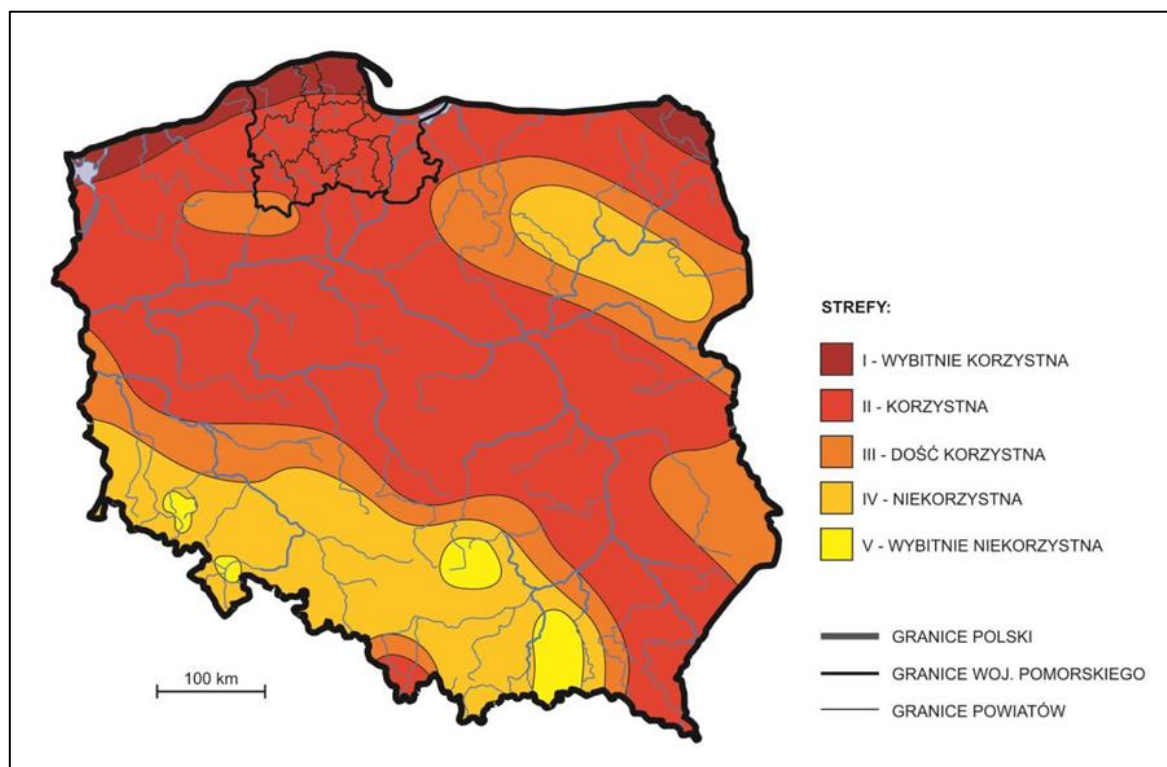
Rozwój technologii i zwiększenie udziału energii elektrycznej wytwarzanej z OZE w wytwarzaniu energii ogółem wynika z potrzeb ochrony środowiska oraz wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego kraju. Polityka Energetyczna Polski do 2040 r. (PEP2040) zakłada osiągnięcie następujących celów: 1) nie więcej niż 56% węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej w 2030 r.; 2) co najmniej 23% OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 r.; 3) wdrożenie energetyki jądrowej w 2033 r.; 4) ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 30% do 2030 r. (w stosunku do 1990 r.); 5) zmniejszenie zużyci energii pierwotnej o 23% do 2030 r. (w stosunku do prognoz PRIMES z 2007 r.).

### Energia wiatru

Zgodnie z opracowaniami IMGW, województwo pomorskie odznacza się znacznymi prędkościami wiatru oraz korzystnymi i wybitnie korzystnymi warunkami dla rozwoju energetyki wiatrowej. W opracowaniu *Założenia przestrzenne rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie pomorskim* (Hałuzo M., Kubicz G., 2015, Pomorskie Biuro Planowania Regionalnego, Słupsk), dla powiatu bytowskiego, w granicach którego mieści się gmina Czarna Dąbrówka, potencjał

teoretyczny małych elektrowni wiatrowych do produkcji energii elektrycznej oszacowano na poziomie 217,8 GWh/rok, a dużej energetyki wiatrowej na poziomie 2 137 GWh/rok.

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka nie zlokalizowano elektrowni wiatrowych. Lokalne warunki, tj. duży udział obszarów chronionych i cennych przyrodniczo w powierzchni gminy, nie sprzyja lokalizacji turbin wiatrowych. Trzy tego typu instalacje znajdują się w powiecie bytowskim, w miejscowości Wałdowo (gmina Miastko).



**Rycina 3. Strefy energetyczne wiatru w Polsce**

Źródło: Założenia Przestrzenne Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Województwie Pomorskim  
(na podstawie H. Lorenc, 2001, IMGW)

### Energia słoneczna

Gmina Czarna Dąbrówka odznacza się również wysokim potencjałem wykorzystania energii słonecznej. Suma godzin usłonecznienia rzeczywistego w rejonie Czarnej Dąbrówki wynosi ok. 1850 godzin, przy czym największe sumy notuje się latem (740 godzin). W czerwcu dobową liczbą godzin ze słońcem dochodzi do wartości 9.

Zgodnie z przytoczonym wcześniej opracowaniem *Założenia przestrzenne rozwoju odnawialnych źródeł energii w województwie pomorskim*, w powiecie bytowskim potencjał technicznych kolektorów słonecznych w budynkach mieszkalnych wynosi 44,6 GWh/rok, ogniw fotowoltaicznych na terenach zabudowanych wynosi 296,3 GWh/rok, a ogniw fotowoltaicznych na terenach użytków rolnych wynosi 12 204 GWh/rok.

Zgodnie z danymi operatora sieci elektroenergetycznej Energa Operator S.A., na terenie gminy funkcjonuje obecnie 60 mikroinstalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 889 kW. Urządzenia tego typu

zainstalowano na budynkach użyteczności publicznej: Szkole Podstawowej w Nożynie, Szkole Podstawowej w Czarnej Dąbrowce, Urzędzie Gminy Czarna Dąbrowka, oczyszczalni ścieków w Podkomorzykach, Szkole Podstawowej w Rokitach, przepompowni w Podkomorzykach, hydroforni w Kozach, przepompowni w Karwnie, oczyszczalni ścieków w Bochówku, hydroforni w Wargowie, hydroforni w Nożynie, stacji uzdatniania wody w Rokitach, stacji uzdatniania wody w Czarnej Dąbrowce i oczyszczalni ścieków w Jasieniu. Brak jest dużych farm fotowoltaicznych w gminie.

### **Energia geotermiczna**

Energia geotermiczna to energia wydobytych na powierzchnię ziemi wód termalnych. Zalicza się ją do energii odnawialnych ze względu na jej źródło, które wydaje się być praktycznie niewyczerpalne. W celu wydobycia wód termalnych na powierzchnię wykonuje się odwierty do głębokości zalegania tych wód. W zależności od warunków geologicznych, hydrogeologicznych i termicznych eksploatację wód złożowych dzieli się na:

- geotermię płytką (niskotemperaturową) – cechująca się temperaturą od kilkunastu stopni do ok. 20°C, wykorzystująca wody gruntowe do kilkuset metrów głębokości. Odbiór energii realizowany jest przez pompy ciepła (wymenniki ciepła). System ten najczęściej ma zastosowanie w ogrzewaniu pojedynczych budynków. Nośnikiem ciepła jest w tym przypadku woda z dodatkiem środka przeciwzamarzającego (25-30%) lub solanka,
- geotermię klasyczną (wysokotemperaturową) – oparta na naturalnych systemach geotermalnych. Woda termalna wykorzystywana jest bezpośrednio – doprowadzana systemem rur, bądź pośrednio – oddając ciepło chłodnej wodzie i pozostając w obiegu zamkniętym. Otwory w tym przypadku dochodzą do głębokości powyżej 2500 m. Taka instalacja jest zdolna do ogrzania większej ilości budynków, a nawet miast. Przy bardzo wysokich temperaturach przekraczających 100°C ma również zastosowanie do produkcji energii elektrycznej,
- geotermię wzbudzaną – odbiór ciepła odbywa się poprzez zatłaczane pod dużym ciśnieniem płyny (woda, solanka lub inne media, jak np. superpłyny), które cyrkulują przez gorącą strukturę skalną.

Wody termalne dla geotermii klasycznej znajdują się pod powierzchnią prawie 80% terytorium Polski. Pomimo tak liczego występowania wód, ich eksploatacja jest trudna, ze względu na skomplikowane warunki wydobycia i bardzo wysokie potencjalne koszty.

Z opracowanych dotychczas badań i analiz wynika jednoznacznie, iż na obszarze Polski znajduje się co najmniej 6 600 km<sup>2</sup> wód geotermalnych o temperaturach rzędu 27-125°C Zasoby te są dość równomiernie rozmieszczone na znacznej części obszaru Polski, w wydzielonych basenach, subbasenach geotermalnych, zaliczanych do określonych prowincji i okręgów geotermalnych. W obecnych warunkach ekonomicznych najefektywniej mogą być wykorzystane wody geotermalne o temperaturze większej od 60°C. W zależności od przeznaczenia i skali wykorzystania ciepła tych wód

oraz warunków ich występowania, nie wyklucza się jednak przypadków budowy instalacji geotermalnych, nawet gdy temperatura wody jest niższa od 60°C.

W poniższej tabeli przedstawiono potencjalne zasoby wód i energii w poszczególnych okręgach geotermalnych na terenie Polski. Gmina Czarna Dąbrówka znajduje się w granicach okręgu przybałtyckiego, dla którego zasoby energii cieplnej oszacowano na 241 mln tpu.

**Tabela 8. Potencjalne zasoby wód i energii zawarte w poszczególnych okręgach geotermalnych**

| Lp.          | Nazwa okręgu                         | Powierzchnia obszaru [km <sup>2</sup> ] | Objętość wód geotermalnych [km <sup>3</sup> ] | Zasoby energii cieplnej [mln tpu] |
|--------------|--------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------|
| 1.           | grudziądzko – warszawski             | 70 000                                  | 2 766                                         | 9 835                             |
| 2.           | szczecińsko – łódzki                 | 67 000                                  | 2 854                                         | 18 812                            |
| 3.           | przedsudecko – północnoświątokrzyski | 39 000                                  | 155                                           | 995                               |
| 4.           | pomorski                             | 12 000                                  | 21                                            | 162                               |
| 5.           | lubelski                             | 12 000                                  | 30                                            | 193                               |
| 6.           | przybałtycki                         | 15 000                                  | 38                                            | 241                               |
| 7.           | podlaski                             | 7 000                                   | 17                                            | 113                               |
| 8.           | przedkarpacki                        | 16 000                                  | 362                                           | 1 555                             |
| 9.           | karpacki                             | 13 000                                  | 100                                           | 714                               |
| <b>RAZEM</b> |                                      | <b>251 000</b>                          | <b>6 343</b>                                  | <b>32 620</b>                     |

*Źródło: [www.pga.org.pl](http://www.pga.org.pl)*

W niektórych budynkach prywatnych i budynkach podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie gminy Czarna Dąbrówka do ogrzewania pomieszczeń wykorzystywane są pompy ciepła. Gmina nie prowadzi jednak ich rejestru i nie posiada informacji o ich dokładnej liczbie. W jednym budynku użyteczności publicznej – OSP w Rokitach – działa obecnie jedna pompa ciepła o mocy 7 kW, zainstalowana w 2018 r.

### **Biomasa i biogaz**

Zgodnie z definicją Unii Europejskiej biomasę stanowią materiały organiczne pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, jak również wszelakie substancje uzyskane z transformacji surowców pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego. Ocenia się, że obecnie największy potencjał energetyczny do wykorzystania w Polsce ma właśnie biomasa.

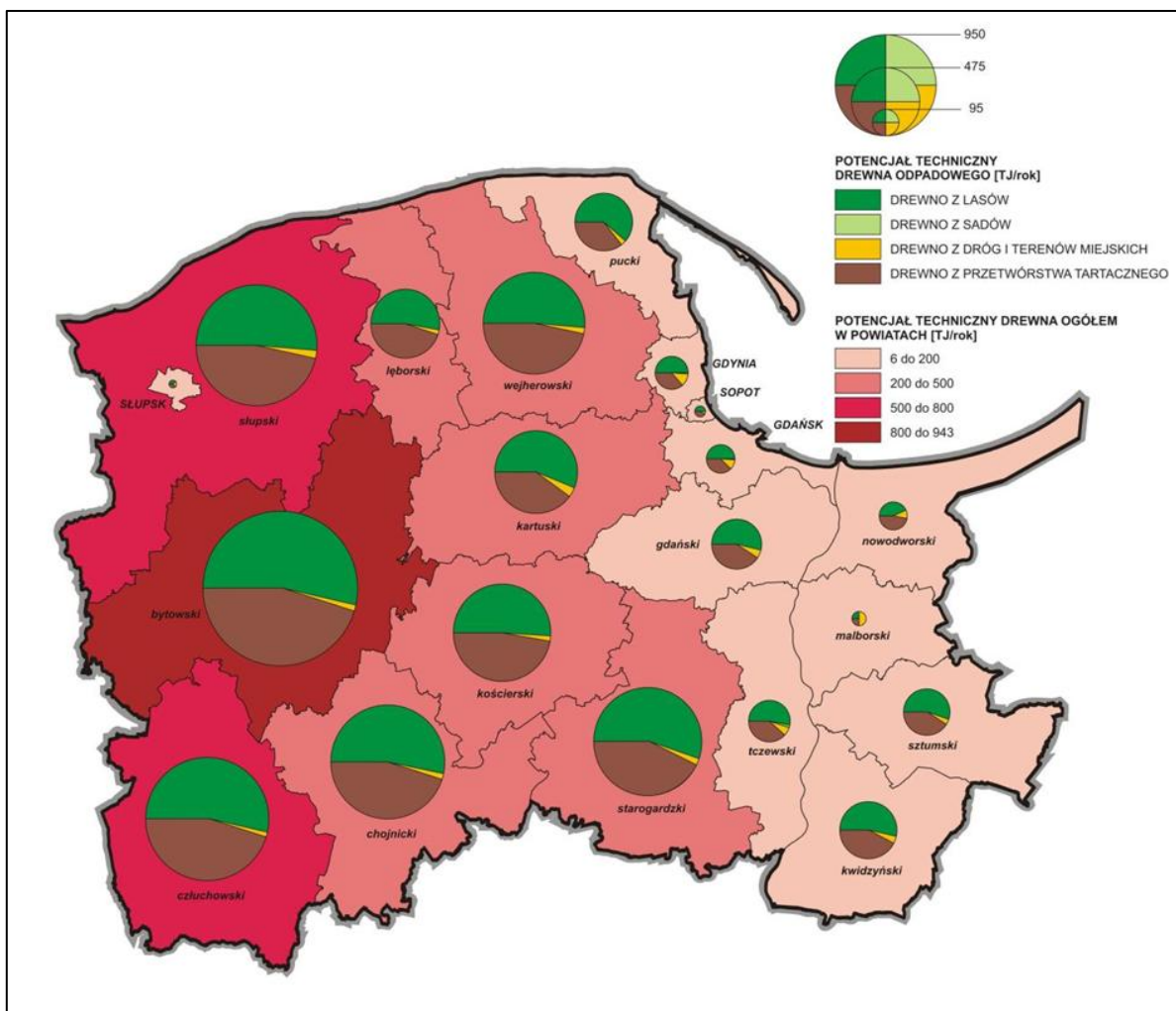
Biomasa wykorzystywana energetycznie w naszym kraju pochodzi z rolnictwa i leśnictwa. Wykorzystywane rodzaje biomasy to drewno odpadowe w leśnictwie i przemyśle drzewnym, produkty uboczne i odpadowe rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego oraz gospodarki komunalnej, a także uprawy energetyczne.

Opracowanie *Założenia Przestrzenne Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Województwie Pomorskim* wskazuje, że powiat bytowski, w granicach którego znajduje się gmina Czarna Dąbrówka, charakteryzuje się najwyższym w województwie pomorskim potencjałem wykorzystania drewna

odpadowego jako biomasy do produkcji energii. We wskazanej pozycji literaturowej potencjał techniczny biomasy oszacowano dla następujących kategorii i podkategorii:

- drewno odpadowe:
  - drewno odpadowe z lasów – potencjał techniczny w powiecie bytowskim 504 100 GJ/rok,
  - drewno odpadowe z pielęgnacji sadów – potencjał techniczny 1 280 GJ/rok,
  - drewno odpadowe z utrzymania zadrzewień przydrożnych – potencjał techniczny 11 778 GJ/rok,
  - drewno odpadowe z pielęgnacji zieleni miejskiej – 204 GJ/rok,
  - odpady drzewne z przetwórstwa drzewnego – 425 600 GJ/rok.
- zasoby biomasy z rolnictwa i przetwórstwa rolno-spożywczego:
  - słoma energetyczna – potencjał techniczny 554 395,3 GJ/rok,
  - siano energetyczne – potencjał techniczny 2 176 712,6 GJ/rok,
  - uprawa roślin energetycznych – potencjał techniczny:
    - sucha masa wierzby – 679 867 GJ/rok,
    - bioetanol z żyta – 28 213 GJ/rok,
    - bioester z rzepaku – 9 102 GJ/rok,
    - biogaz z kukurydzy – 62 363 GJ/rok.
  - odpady z przetwórstwa rolno-spożywczego w zakładach dużych – potencjalne zasoby biomasy 1 000 Mg/rok.

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka, jak również na terytorium całego powiatu bytowskiego, nie funkcjonują obecnie instalacje wykorzystujące biomasę do produkcji energii.



**Rycina 4. Potencjał wykorzystania drewna odpadowego w województwie pomorskim**

*Źródło: Założenia Przestrzenne Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii w Województwie Pomorskim*

Biogaz zaliczany jest do odnawialnych źródeł energii. Pozyskuje się go w procesie beztlenowej fermentacji biomasy roślinnej, odchodów zwierzęcych, odpadów organicznych lub osadu ze ścieków. Biogaz jest mieszkanką gazową składającą się głównie z metanu i dwutlenku węgla, a także pewnych ilości zanieczyszczeń w postaci siarkowodoru, azotu, tlenu i wodoru. Skład biogazu oraz jego wartość opałowa zależą od substratów wykorzystanych do jego produkcji.

Biogaz do celów energetycznych produkowany jest w biogazowniach. Wyróżniamy następujące rodzaje biogazowni w zależności od rodzaju wykorzystywanych odpadów:

- biogazownie rolnicze,
- biogazownie na składowiskach odpadów,
- biogazownie przy oczyszczalniach ścieków.

W przytoczonym wcześniej opracowaniu potencjał techniczny wykorzystania biogazu obliczono odrębnie dla biogazu zwierzęcego (odchody z chowu i hodowli zwierząt gospodarskich), biogazu z odpadów składowiskowych oraz biogazu z osadów ściekowych. Potencjał techniczny powiatu bydowskiego w tych kategoriach wynosi odpowiednio 73 544 GJ/rok, 33 316 GJ/rok oraz 742 MWh/rok.

Potencjał powiatu bytowskiego pod tym kątem oszacowano na 73 544 GJ/rok. Na terenie gminy Czarna Dąbrówka nie funkcjonują instalacje wykorzystujące biogaz. Jedna tego typu instalacja znajduje się w powiecie bytowskim, w gminie Miastko, w miejscowości Piaszczyzna (biogazownia rolnicza o mocy do 2 MW).

## **Energia wodna**

Elektrownie wodne wykorzystują energie spadku wody rzek oraz jezior (elektrownie szczytowo-pompowe). Energetyczne zasoby wodne Polski są niewielkie ze względu na niezbyt obfite i niekorzystnie rozłożone opady atmosferyczne, dużą przepuszczalność gruntu i niewielkie spadki terenu. Zasoby wodno-energetyczne zależne są od dwóch czynników: przepływów oraz spadków. Pierwszy element określony jest hydrologią rzeki, przyjmuje się go na podstawie wieloletnich obserwacji dla przeciętnego roku o średnich warunkach hydrologicznych. Spadki rzeki analizuje się bezpośrednio do rozpatrywanego odcinka rzeki.

W gminie Czarna Dąbrówka, w miejscowości Kozin, funkcjonuje jedna mała elektrownia wodna o mocy 0,055 MW, położona na rzece Łupawie.

### **4.2.3 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze interwencji klimat i jakość powietrza**

W okresie obowiązywania poprzedniego Programu Ochrony Środowiska na terenie gminy Czarna Dąbrówka zrealizowano liczne zadania związane bezpośrednio lub pośrednio z ochroną klimatu i jakości powietrza. Największa część zadań dotyczyła przebudowy i modernizacja dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich, przyczyniających się do zmniejszenia emisji pyłów w wyniku ruchu pojazdów. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej prowadził programy „Ciepłe Mieszkanie” oraz „Czyste Powietrze”, mające na celu ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w budynkach i lokalach mieszkalnych.

**Tabela 9. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji klimat i jakość powietrza**

| Nazwa zadania                       | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł] | Opis wykonanego zadania                                                                                                                        |
|-------------------------------------|------------------------|-------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania własne</b>               |                        |                   |                        |                                                                                                                                                |
| Przebudowa drogi gminnej w Łupawsku | Urząd Gminy            | 2022              | 7 709 2219,65          | Wymiana na odcinku 737 mb nawierzchni szutrowej na kostkę brukową.                                                                             |
| Przebudowa drogi gminnej w Nożynie  | Urząd Gminy            | 2023              | 384 149,00             | Przebudowa drogi z szutrowej na kostkę brukową na odcinku 243 mb wraz z budową kanału technicznego oraz wykonaniem zjazdu na drogę wojewódzką. |

| Nazwa zadania                                                                                                                                     | Podmiot odpowiedzialny           | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł] | Opis wykonanego zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|-------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Przebudowa drogi gminnej w Rokicinach                                                                                                             | Urząd Gminy                      | 2024              | 1 041 643,00           | Wymiana na odcinku 990 mb nawierzchni szutrowej na asfalt.                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Przebudowa drogi gminnej w Glińnicy                                                                                                               | Urząd Gminy                      | 2024              | 860 195,00             | Ułożenie płyt JUMBO na odcinku 250 m.                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych położonych w obrębach geodezyjnych Jasień, działka nr 1, 45/3 i Kłosy działka nr. 34/3.          | Urząd Gminy, ZGK                 | 2022              | 318 950,00             | W ramach zadania utwardzono jezdnię z płyt żelbetowych typu IOMB o wymiarach 100 x 75 x 12,5 cm, śladowo na szerokości 2 x 1,0 m na długości 720 m.b., pozostałą część jezdni o szerokości 1,75 m wykonano z nawierzchni z kruszywa łamanego. Utwardzono z kruszywa łamanego dwie mijanki o długości 25 m i szerokości 6,0 m |
| Przebudowa drogi gminnej nr 148025G prowadzącej do miejscowości Osowskie (dz. nr 203/4 i 265 obręb Kleszczyniec, dz. Nr 115/1 i 5/7 obręb Nożyno) | Urząd Gminy, Nadleśnictwo Łupawa | 2022              | 150 000,00             | Zadanie polegało na ułożeniu na długości 400 mb nawierzchni z płyt żelbetowych typu IOMB o wymiarach 100 x 75 x 12,5 cm na podsypce z kruszywa naturalnego z obustronnymi poboczeniami o szerokości 1,0 m.                                                                                                                   |
| Przebudowa drogi gminnej w Karwnie                                                                                                                | Urząd Gminy                      | 2022              | 498 150,00             | Wykonana została nawierzchnia z kostki betonowej na długości 353 mb wraz z przebudową zjazdów na posesję i drogi gminne, budową kanału technologicznego, oznakowaniem pionowym.                                                                                                                                              |
| Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Rokity                                                                                                    | Urząd Gminy                      | 2022              | 116 430,15             | Wykonano nawierzchnię z kostki betonowej na długości 102 mb oraz zjazdy wraz z poboczeniami.                                                                                                                                                                                                                                 |
| Remont dróg gminnych: odcinka położonego w miejscowości Mydlita i odcinka prowadzącego do miejscowości Dęby                                       | Urząd Gminy                      | 2023              | 612 321,47             | Remont odcinka drogi położonego w miejscowości Mydlita o długości 400 mb i odcinka prowadzącego do miejscowości Dęby o długości 1 250 mb. Roboty polegały na mechanicznym oczyszczeniu istniejącej nawierzchni, skropieniu emulsją asfaltową, ułożeniu warstwy ścieralnej o grubości 5 cm, uzupełnieniu poboczy.             |
| Modernizacja drogi gminnej w miejscowości Czarna Dąbrówka                                                                                         | Urząd Gminy, ZGK                 | 2024              | 509 999,80             | Remont nawierzchni drogi gminnej na działce nr 260, remont istniejącego zjazdu z drogi wojewódzkiej nr 211 na działce 260 i 188 oraz remont nawierzchni chodnika zlokalizowanego na działkach 257, 272. Łączna długość                                                                                                       |

| Nazwa zadania                                                    | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł] | Opis wykonanego zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                  |                        |                   |                        | remontowanego odcinka drogi wyniosła ok. 147 mb.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Przebudowa drogi w miejscowości Kleszczyniec                     | Urząd Gminy, ZGK       | 2024              | 160 000,00             | Zadanie polegało na ułożeniu płyt typu YOMB na odcinku o długości 567 mb.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| Droga przy boisku w miejscowości Czarna Dąbrówka                 | Urząd Gminy, ZGK       | 2024              | 162 683,85             | Wykonanie nawierzchni z kostki brukowej w drodze wewnętrznej, dojścia do budynku na długości 46 mb, utwardzenie przy boksach o długości 32 mb, 6 mb, 3 mb, utwardzenie dojazdu do garaży na długości 5,5 mb, utwardzenie placu przed i pod garażami o łącznej powierzchni 150 m <sup>2</sup> , wykonanie parkingu wzdłuż drogi z płyt na długości 57 mb.                                       |
| <b>Zadania monitorowane</b>                                      |                        |                   |                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Przebudowa mostu w Podkomorzycach                                | ZDP w Bytowie          | 2022              | 45 510,00              | Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej przebudowy mostu na rzece Łupawa w ciągu drogi powiatowej nr 1738G w miejscowości Podkomorzyce                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Rozbiórka i budowa mostu w Podkomorzycach                        | ZDP w Bytowie          | 2024              | 4 435 603,91           | Zakres prac obejmował rozbiórkę i budowę nowego mostu, wykonanie nowych chodników i zjazdów, wykonanie odwodnienia drogi, wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej (warstwa wyrównawcza i ścieralna) na dojazdach do mostu od DW nr 211 i od miejscowości Karwno na długości 1,522 km, ustawienie barier stalowych, wykonanie nowego oznakowania pionowego i poziomego oraz nadzór inwestorski. |
| Remont drogi powiatowej nr 1334G na odcinku Rokity – Pomysk Mały | ZDP w Bytowie          | 2022              | 166 296,00             | Wykonanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Remont drogi powiatowej 1334G Oskowo – Pomysk Wielki             | ZDP w Bytowie          | 2024              | 2 478 155,28           | Zakres prac obejmował na terenie Gminy Czarna dąbrówka remont drogi powiatowej nr 1334G na odcinku Rokity – Mydlita na długości 2,400 km . Prace obejmowały lokalne poszerzenie istniejącej drogi, utwardzenie zjazdów, odwodnienia nawierzchni, oczyszczenia rowów, remont                                                                                                                    |

| Nazwa zadania                                                                                                                                                 | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł] | Opis wykonanego zadania                                                                                                                                                                 |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                                                                                                               |                        |                   |                        | przepustów, wykonanie nowej nawierzchni bitumicznej (warstwa wyrównawcza i ścieralna), wykonanie nowego oznakowania pionowego i poziomego oraz nadzór inwestorski.                      |
| Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 212 na odcinku km 24+520 – 25+045 oraz 27+665 – 27+828 i 28+175 – 28+730                                                   | ZDW w Gdańsku          | 2024              | 1 655 966,38           | Remont nawierzchni jezdni w miejscowościach Kleszczyniec i Nożyno (na długości 1,24 km) wraz z remontem chodników, zjazdów, uzupełnieniem poboczy i konserwacją rowów.                  |
| Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 212 na odcinku km 21+735 – 23+800 Czarna Dąbrówka – Kleszczyniec                                                           | ZDW w Gdańsku          | 2024              | 2 812 566,94           | Remont nawierzchni jezdni na odc. Czarna Dąbrówka - Kleszczyniec (na długości 2,07 km) wraz z częściową wymianą podbudowy, remontem zjazdów, uzupełnieniem poboczy i konserwacją rowów. |
| Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 211 na odcinku km 20+557 – 21+500                                                                                          | ZDW w Gdańsku          | 2023              | 876 216,48             | Remont nawierzchni jezdni w miejscowości Czarna Dąbrówka (na długości 0,94 km) wraz z uzupełnieniem poboczy.                                                                            |
| Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 212 na odcinku km 20+700 – 20+986                                                                                          | ZDW w Gdańsku          | 2024              | 376 022,38             | Remont nawierzchni jezdni na odc. o długości 0,286 km wraz z częściową wymianą podbudowy, remontem zjazdów, uzupełnieniem poboczy.                                                      |
| Ograniczenie emisji substancji z procesu wytwarzania energii cieplnej dla potrzeb ogrzewania i przygotowania ciepłej wody w budynkach i lokalach mieszkalnych | WFOŚiGW                | 2022-2025         | 176 851,51             | Uruchomienie i prowadzenie programów „Ciepłe Mieszkanie” i „Czyste Powietrze”                                                                                                           |

*Źródło: Opracowanie własne*

#### 4.2.4 Ocena stanu – analiza SWOT

**Tabela 10. Analiza SWOT – obszar interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza**

| Mocne strony                                                                                                                                                               | Słabe strony                                                                                                                                                                                                                         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Dobra jakość powietrza</li> <li>– Brak rozbudowanego sektora zakładów przemysłowych powodujących emisję zanieczyszczeń</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Wysoki udział kotłów opalanych węglem i drewnem w systemach grzewczych w budynkach mieszkalnych</li> <li>– Przekroczenia poziomu docelowego ozonu w strefie pomorskiej pod kątem</li> </ul> |

*Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka*

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Zmniejszająca się z roku na rok emisja zanieczyszczeń z zakładów przemysłowych i usługowych w gminie</li> <li>– Opracowany Plan Gospodarki Niskoemisyjnej do 2030 roku</li> <li>– Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (mikroinstalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła) w budynkach na terenie gminy</li> <li>– Brak dróg o największym natężeniu ruchu i emisji zanieczyszczeń (krajowych, ekspresowych, autostrad)</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                           | <p>ochrony zdrowia i pod kątem ochrony roślin</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Brak dużych instalacji OZE (farm fotowoltaicznych, wiatrowych)</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <b>Szanse</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Zagrożenia</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym</li> <li>– Wysoki potencjał wykorzystania energii z odnawialnych źródeł (energia słoneczna, wiatrowa, biomasa)</li> <li>– Promowanie wśród mieszkańców ekologicznych źródeł energii</li> <li>– Budowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa</li> <li>– Możliwość uzyskania dofinansowania na przedsięwzięcia związane z OZE</li> <li>– Termomodernizacje budynków</li> <li>– Wprowadzenie Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków i obowiązku składania deklaracji dotyczących źródeł ciepła w budynkach</li> <li>– Dotacje do wymiany źródeł ciepła na bezemisyjne lub niskoemisyjne</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Emisja zanieczyszczeń z dróg przebiegających przez obszar gminy</li> <li>– Wzmożony ruch komunikacyjny w okresie letnim</li> <li>– Wysoki koszt inwestycji w OZE</li> <li>– Zmieniający się klimat (w szczególności wzrost temperatur oraz wzrost liczby niebezpiecznych zjawisk meteorologicznych)</li> <li>– Spalanie odpadów w przestarzałych przydomowych kotłowniach</li> </ul> |

*Źródło: Opracowanie własne*

## 4.3 Zagrożenia hałasem

### 4.3.1 Stan wyjściowy

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. 2025 poz. 647), hałasem nazywa się dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz. W zależności od pochodzenia hałasu środowiskowego (źródła) dokonuje się jego podziału na następujące, podstawowe kategorie:

- hałas komunikacyjny, w tym:
  - drogowy (uliczny),
  - lotniczy,
  - kolejowy,
- hałas przemysłowy.

Dyrektywa 2002/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 czerwca 2002 r. odnosząca się do oceny i zarządzania poziomem hałasu w środowisku, definiuje hałas jako niepożądane lub szkodliwe dźwięki powodowane przez działalność człowieka na wolnym powietrzu, w tym hałas emitowany przez środki transportu, ruch drogowy, ruch kolejowy, ruch samolotowy, oraz hałas pochodzący z obszarów działalności przemysłowej.

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMS) na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami  $L_{DWN}$ ,  $L_N$ ,  $L_{AeqD}$  i  $L_{AeqN}$  oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

Oceny stanu akustycznego środowiska dokonuje się obowiązkowo co 5 lat dla:

- aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tysięcy,
- głównych dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 milionów pojazdów w ciągu roku, tj. ok. 8 200 poj. dobę,
- głównych linii kolejowych po których rocznie przejeżdża ponad 30 000 pociągów,
- głównych portów lotniczych, na których odbywa się powyżej 50 000 operacji rocznie.

Do najbardziej uciążliwych dla człowieka źródeł hałasu zaliczamy ruch samochodowy (ze względu na jego powszechność), ruch lotniczy (szczególnie intensywny charakter zjawiska oraz rozprzestrzenianie na dużych powierzchniach zamieszkałych) oraz źródła o charakterze przemysłowym (instalacyjnym) działające w sposób ciągły lub czasowy, a także inne źródła, które lokalnie mogą powodować subiektywnie odczuwalną uciążliwość.

Przez gminę Czarna Dąbrówka przebiegają drogi wojewódzkie nr 210, 211 i 212, o łącznej długości wynoszącej w jej granicach ponad 43 km. W poniższej tabeli przedstawiono odcinki wskazanych dróg wraz z oceną stanu nawierzchni.

**Tabela 11. Wykaz odcinków dróg wojewódzkich w granicach Gminy Czarna Dąbrówka**

| Lp.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Droga wojewódzka nr | Długość odcinka [km] | km              | Stan nawierzchni* |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------------------|-----------------|-------------------|
| 1                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 210                 | 1,711                | 35+364 ÷ 37+075 | ZŁY**             |
| 2                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 211                 | 2,874                | 14+546 ÷ 17+420 | ZŁY**             |
| 3                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 211                 | 2,000                | 17+420 ÷ 19+420 | DOBRY**           |
| 4                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 211                 | 1,000                | 19+420 ÷ 20+420 | NIEZADOWALAJĄCY** |
| 5                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 211                 | 1,080                | 20+420 ÷ 21+500 | DOBRY**           |
| 6                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 211                 | 11,643               | 21+500 ÷ 33+143 | ZADOWALAJĄCY**    |
| 7                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 212                 | 7,027                | 13+673 ÷ 20+700 | DOBRY**           |
| 8                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 212                 | 0,307                | 20+700 ÷ 21+007 | ZŁY**             |
| 9                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | 212                 | 0,728                | 21+007 ÷ 21+735 | ZŁY**             |
| 10                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 2,065                | 21+735 ÷ 23+800 | DOBRY**           |
| 11                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 0,710                | 23+800 ÷ 24+510 | ZADOWALAJĄCY**    |
| 12                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 0,535                | 24+510 ÷ 25+045 | DOBRY**           |
| 13                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 2,615                | 25+045 ÷ 27+660 | ZADOWALAJĄCY**    |
| 14                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 0,168                | 27+660 ÷ 27+828 | DOBRY**           |
| 15                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 0,347                | 27+828 ÷ 28+175 | NIEZADOWALAJĄCY** |
| 16                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 1,625                | 28+175 ÷ 29+800 | DOBRY**           |
| 17                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 1,915                | 29+800 ÷ 31+715 | NIEZADOWALAJĄCY** |
| 18                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 0,615                | 31+715 ÷ 32+330 | ZŁY**             |
| 19                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 3,670                | 32+330 ÷ 36+000 | ZADOWALAJĄCY**    |
| 20                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 212                 | 0,552                | 36+000 ÷ 36+552 | DOBRY**           |
| <p>*skala ocen stanu technicznego nawierzchni dróg wojewódzkich Województwa Pomorskiego na podstawie „Instrukcji przeprowadzania przeglądów dróg w Zarządzie Dróg Wojewódzkich w Gdańsku”</p> <p>** STAN DOBRY - nieuszkodzona powierzchnia, nie występują koleiny i deformacje – nie wymaga zabiegu</p> <p>STAN ZADOWALAJĄCY - zachodzi potrzeba wykonania zabiegów utrzymaniowych do wielkości 20 % powierzchni, nawierzchnia wykazuje niewielkie odkształcenia i spękania</p> <p>STAN NIEZADOWALAJĄCY - od 20% do 60% powierzchni wykazuje znaczne odkształcenia (wyboje, koleiny, złuszczenia, spękania), co wskazuje na utratę jej nośności</p> <p>STAN ZŁY – ponad 60% powierzchni wskazuje znaczne odkształcenia, konieczne jest natychmiastowe podjęcie działań naprawczych</p> |                     |                      |                 |                   |

Źródło: ZDW Gdańsk

Przez gminę przebiegają również drogi powiatowe o łącznej długości 65,945 km. Wszystkie drogi posiadają nawierzchnię bitumiczną. Wiele z nich charakteryzuje się złym stanem nawierzchni.

**Tabela 12. Wykaz odcinków dróg powiatowych w granicach Gminy Czarna Dąbrówka**

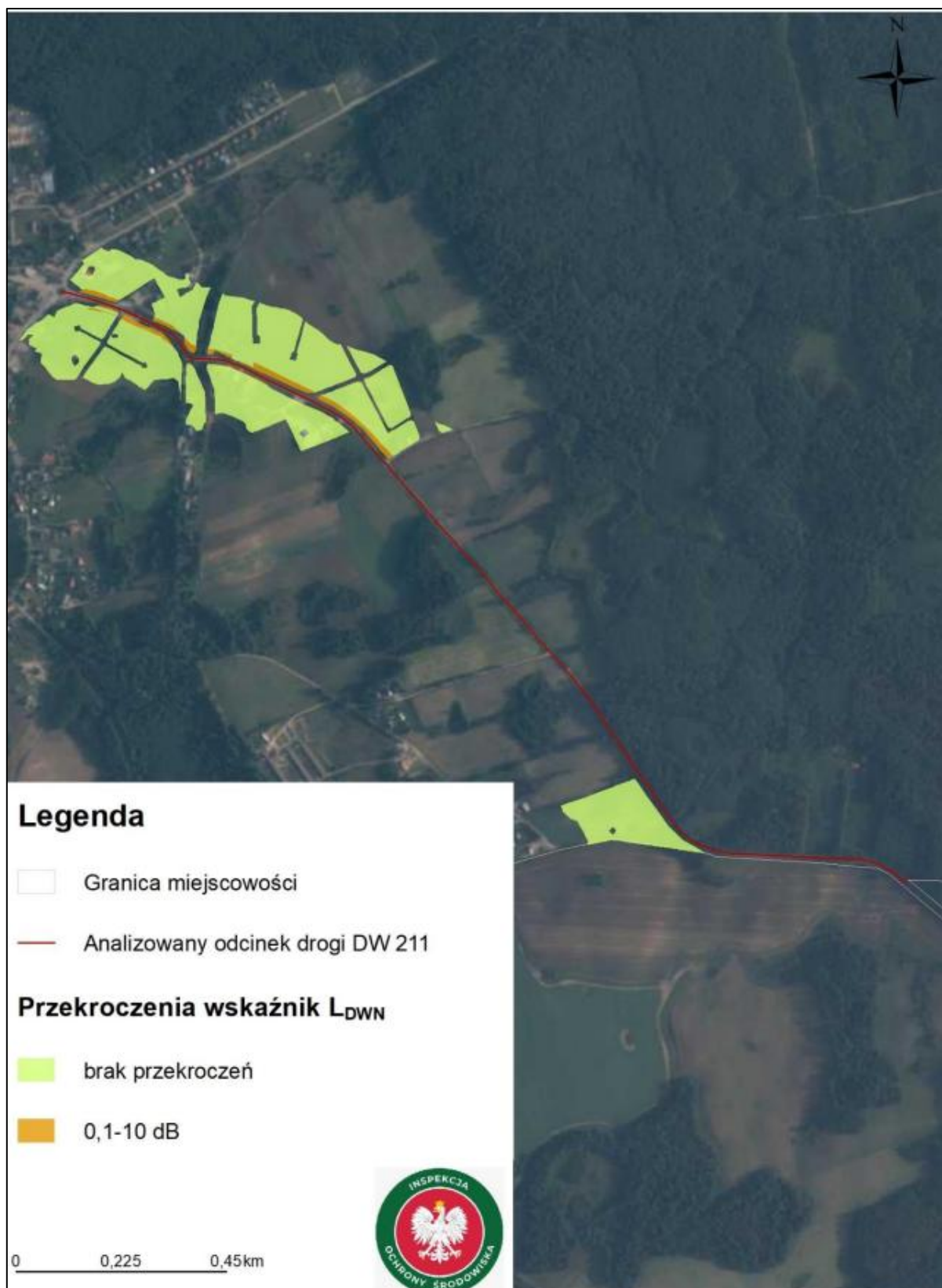
| Lp. | Nr drogi | Nazwa drogi                      | Lokalizacja |        | Długość w km | Stan nawierzchni |
|-----|----------|----------------------------------|-------------|--------|--------------|------------------|
|     |          |                                  | od km       | do km  |              |                  |
| 1   | 1177G    | Głębino-Podkomorzyce             | 26+053      | 29+276 | 3,223        | zła              |
| 2   | 1192G    | Grąbkowo – Wargowo – DP nr 1193G | 5+460       | 10+299 | 4,839        | zła              |

| Lp. | Nr drogi | Nazwa drogi                     | Lokalizacja |        | Długość w km | Stan nawierzchni          |
|-----|----------|---------------------------------|-------------|--------|--------------|---------------------------|
|     |          |                                 | od km       | do km  |              |                           |
| 3   | 1193G    | Chlewnica – Kozin               | 6+036       | 15+699 | 9,663        | zła/bardzo dobra          |
| 4   | 1738G    | Karwno – Podkomorzyce           | 0+000       | 3+332  | 3,332        | dobra/zadowalająca        |
| 5   | 1739G    | Kozy – Kotuszewo                | 0+000       | 3+800  | 3,800        | zła                       |
| 6   | 1334G    | Oskowo – Pomysk Wielki          | 1+700       | 17+951 | 16,251       | bardzo dobra/dobra/zła    |
| 7   | 1741G    | Rokitki – Bochowo               | 0+000       | 3+130  | 3,13         | zła                       |
| 8   | 1745G    | Dwór Rokicki – DW 211           | 0+000       | 1+760  | 1,76         | zła                       |
| 9   | 1747G    | DW nr 212 – Nożynko-DW nr 212   | 0+000       | 2+970  | 2,97         | zła                       |
| 10  | 1755G    | Czarna Dąbrówka – Sieromino     | 0+000       | 8+239  | 8,239        | zadowalająca              |
| 11  | 1756G    | DP nr 1334G - Łupawsko – Jasień | 0+000       | 6+138  | 6,138        | bardzo dobra/zła          |
| 12  | 1757G    | Jasień – Chośnica - Parchowo    | 0+000       | 2+600  | 2,6          | bardzo dobra/zadowalająca |

Źródło: ZDP w Bytowie

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w 2021 r. na terenie gminy Czarna Dąbrówka prowadzono pomiary hałasu drogowego w dwóch punktach pomiarowych na drodze wojewódzkiej nr 211 w miejscowościach Rokity i Czarna Dąbrówka. W wyniku pomiarów w punkcie w Rokitach stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu o 1,1 dB(A) dla pory dnia oraz 1 dB(A) dla pory nocy. W drugim punkcie pomiarowym nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów.

W 2022 r. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska opracował *Lokalną Mapę Hałasu dla drogi wojewódzkiej nr 211 na terenie miejscowości Czarna Dąbrówka w województwie pomorskim (...)*. Mapa stworzona została w oparciu o pomiary poziomu hałasu drogowego z 2021 r., wykonane w ramach PMŚ. Punkt pomiarowy zlokalizowany został przy ul. Gdańskiej 3 w Czarnej Dąbrówce. Mimo, iż pomiary nie wskazały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu długookresowego, zdecydowano o wykonaniu szczegółowych analiz akustycznych. Po uzyskaniu modelu akustycznego i obliczeniach najwyższa wartość przekroczenia poziomu dopuszczalnego wskaźnika  $L_{DWN}$  wynosiła 6 dB. Nie zanotowano przekroczenia dopuszczalnych wartości o więcej niż 10 dB.



**Rycina 5. Mapa terenów zagrożonych hałasem LDWN – DW211 w Czarnej Dąbrówce**

*Źródło: Lokalna Mapa Hałasu dla drogi wojewódzkiej nr 211 na terenie miejscowości Czarna Dąbrówka (GIOŚ, 2022)*

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka w ostatnich latach nie wykonywano pomiarów poziomów hałasu kolejowego, przemysłowego oraz lotniczego.

#### 4.3.2 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze zagrożenia hałasem

W okresie obowiązywania poprzedniej wersji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka zrealizowano 3 zadania związane ochroną klimatu akustycznego. Urząd Gminy podczas sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniał kwestie związane z ochroną przed hałasem. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w 2021 r. przeprowadził pomiary hałasu drogowego w gminie, a w 2022 r. sporządził lokalną mapę hałasu dla odcinka drogi wojewódzkiej nr 211 w Czarnej Dąbrówce.

Na poprawę klimatu akustycznego gminy wpływ miały również zadania wskazane w podrozdziale dotyczącym klimatu i jakości powietrza, związane z przebudową i modernizacją dróg. Poprawa stanu nawierzchni drogowych przyczynia się do ograniczenia uciążliwości hałasowych.

**Tabela 13. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji zagrożenie hałasem**

| Nazwa zadania                                                                                                   | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł]                    | Opis wykonanego zadania                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania własne</b>                                                                                           |                        |                   |                                           |                                                                                                                                                                                          |
| Uwzględnianie w opracowywanych planach zagospodarowania przestrzennego wymagań w zakresie ochrony przed hałasem | Urząd Gminy            | Zadanie ciągłe    | n.d.                                      | Realizowano w zależności od potrzeb                                                                                                                                                      |
| <b>Zadania monitorowane</b>                                                                                     |                        |                   |                                           |                                                                                                                                                                                          |
| Pomiary hałasu drogowego                                                                                        | GIOŚ                   | 2021              | w ramach kosztów funkcjonowania jednostki | W 2021 r. roku w ramach PMŚ wykonano pomiary hałasu drogowego w punktach pomiarowych przy drodze wojewódzkiej nr 211, w miejscowościach Czarna Dąbrówka i Rokity                         |
| Opracowanie Lokalnej Mapy Hałasu dla drogi wojewódzkiej nr 211 na terenie miejscowości Czarna Dąbrówka          | GIOŚ                   | 2022              | b.d.                                      | Na podstawie danych pomiarowych zebranych w 2021 r. GIOŚ sporządził mapę hałasu dla odcinka drogi wojewódzkiej nr 211 przebiegającego przez wschodnią część miejscowości Czarna Dąbrówka |

*Źródło: Opracowanie własne*

### 4.3.3 Ocena stanu – analiza SWOT

Tabela 14. Analiza SWOT – obszar interwencji zagrożenia hałasem

| Mocne strony                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Słabe strony                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Brak zakładów przemysłowych o nadmiernej emisji hałasu</li><li>– Brak dróg o największym natężeniu ruchu i emisji hałasu (krajowych, ekspresowych, autostrad)</li></ul>                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"><li>– Przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego stwierdzone w 2021 r.</li></ul>                                                                                                            |
| Szanse                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Zagrożenia                                                                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Wprowadzanie „cichych” nawierzchni w trakcie remontów i napraw dróg</li><li>– Promowanie korzystania z transportu zbiorowego oraz ścieżek rowerowych</li><li>– Rozwój ścieżek rowerowych</li><li>– Rozwój technologii w dziedzinie motoryzacji</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– Wysokie koszty realizacji inwestycji drogowych</li><li>– Zwiększonych ruch samochodowy w okresie letnim</li><li>– Wykorzystanie samochodu osobowego jako podstawowego środka transportu</li></ul> |

*Źródło: Opracowanie własne*

## 4.4 Pola elektromagnetyczne

### 4.4.1 Stan wyjściowy

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach albo zmniejszenie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do poziomów dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Pole elektromagnetyczne jest połączeniem dwóch zmiennych w czasie i przestrzeni pól – elektrycznego  $E$  oraz magnetycznego ( $H$ ). Zmienne tworzą fale elektromagnetyczne poprzez wzajemne oddziaływanie. Pole elektryczne powoduje powstawanie pola magnetycznego, które powoduje powstanie pola elektrycznego itd.

W środowisku występują dwa rodzaje źródeł promieniowania elektromagnetycznego: naturalne oraz sztuczne. Do źródeł naturalnych zaliczyć można pole geomagnetyczne Ziemi, Słońce, zjawiska atmosferyczne, promieniowanie kosmiczne, pierwiastki promieniotwórcze. Źródłami sztucznymi mogą być natomiast: obiekty elektroenergetyczne do wytwarzania i przesyłu energii elektrycznej (elektrownie, elektrociepłownie, stacje transformatorowe, napowietrzne linie elektroenergetyczne), instalacje i urządzenia radiokomunikacyjne (stacje bazowe telefonii komórkowej, radiowe i telewizyjne stacje nadawcze, stacje radiolokacyjne i radionawigacyjne).

W związku ze stale rosnącym zapotrzebowaniem na usługi radiokomunikacyjne dynamicznie zmienia się system przesyłania i odbioru danych w zakresie fal radiowych i mikrofal. Największe zmiany zachodzą w radiokomunikacji ruchomej, tj. w telefonii komórkowej. Do końca 2020 roku wykorzystywano częstotliwości z zakresów 420, 800, 900, 1800, 2100 i 2600 MHz. Również nowa technologia 5G wykorzystuje obecne częstotliwości 2100, 2600 MHz oraz 1800 MHz. Docelowo dla technologii 5G przewidziane są częstotliwości w zakresie 700 MHz, 3,4 -3,8 GHz oraz 26 GHz.

Obecnie obowiązujące poziomy dopuszczalne, według Rozporządzenia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2019 poz. 2448), dla częstotliwości objętych monitoringiem (tj. co najmniej 3 MHz – 3 GHz) wynoszą od 28 V/m do 61 V/m.

**Tabela 15. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności**

| Parametr fizyczny                               |                        | Składowa elektryczna E (V/m) | Składowa magnetyczna H (A/m) | Gęstość mocy S (W/m²) |
|-------------------------------------------------|------------------------|------------------------------|------------------------------|-----------------------|
| Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego |                        |                              |                              |                       |
| Lp.                                             | 1                      | 2                            | 3                            | 4                     |
| 1                                               | 0 Hz                   | 1000                         | 2500                         | ND                    |
| 2                                               | od 0 Hz do 0,5 Hz      | ND                           | 2500                         | ND                    |
| 3                                               | od 0,5 Hz do 50 Hz     | 1000                         | 60                           | ND                    |
| 4                                               | od 0,05 kHz do 1 kHz   | ND                           | 3/f                          | ND                    |
| 5                                               | od 1 kHz do 3 kHz      | 250/f                        | 5                            | ND                    |
| 6                                               | od 3 kHz do 150 kHz    | 87                           | 5                            | ND                    |
| 7                                               | od 0,15 MHz do 10 MHz  | 87                           | 0,73/f                       | ND                    |
| 8                                               | od 1 MHz do 10 MHz     | 87/f <sup>0,5</sup>          | 0,73/f                       | ND                    |
| 9                                               | od 10 MHz do 400 MHz   | 28                           | 0,073                        | 2                     |
| 10                                              | od 400 MHz do 2000 MHz | 1,375 x f <sup>0,5</sup>     | 0,0037 x f <sup>0,5</sup>    | f/200                 |
| 11                                              | od 2 GHz do 300 GHz    | 61                           | 0,16                         | 10                    |

f – wartość częstotliwości pola elektromagnetycznego z tego samego wiersza kolumny „Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego”, ND – nie dotyczy

*Źródło: Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2019 poz. 2448)*

Do istotniejszych źródeł promieniowania elektromagnetycznego w gminie Czarna Dąbrówka zaliczyć należy stacje bazowe telefonii komórkowej, których jest 12 (na niektórych masztach znajdują się urządzenia należące do kilku operatorów). Poniżej przedstawiono informacje o stacjach bazowych w granicach jednostki.

**Tabela 16. Stacje bazowe telefonii komórkowej w gminie Czarna Dąbrówka**

| Lp. | Operator                 | Lokalizacja                                                        |
|-----|--------------------------|--------------------------------------------------------------------|
| 1   | Plus                     | Mikorowo                                                           |
| 2   | Play                     | Mikorowo2                                                          |
| 3   | Plus                     | Czarna Dąbrówka, masz niedaleko DW211                              |
| 4   | T-Mobile / Orange        | Czarna Dąbrówka, ul. Przemysłowa                                   |
| 5   | Play                     | Czarna Dąbrówka, wieża kratowa Cellnex (w pobliżu ulicy Gdańskiej) |
| 6   | Orange / T-Mobile        | Jerzkowice                                                         |
| 7   | Orange / T-Mobile / Play | Rokity, wieża Cellnex                                              |
| 8   | Plus                     | Rokity                                                             |
| 9   | Orange / T-Mobile / Plus | Jasień, wieża Cellnex                                              |
| 10  | Play                     | Jasień, wież Cellnex (obok budynku Jasień 17)                      |
| 11  | Orange / T-Mobile        | Unichowo                                                           |
| 12  | Play                     | Unichowo (w pobliżu budynku Unichowo 15)                           |

Źródło: <http://beta.btsearch.pl/>

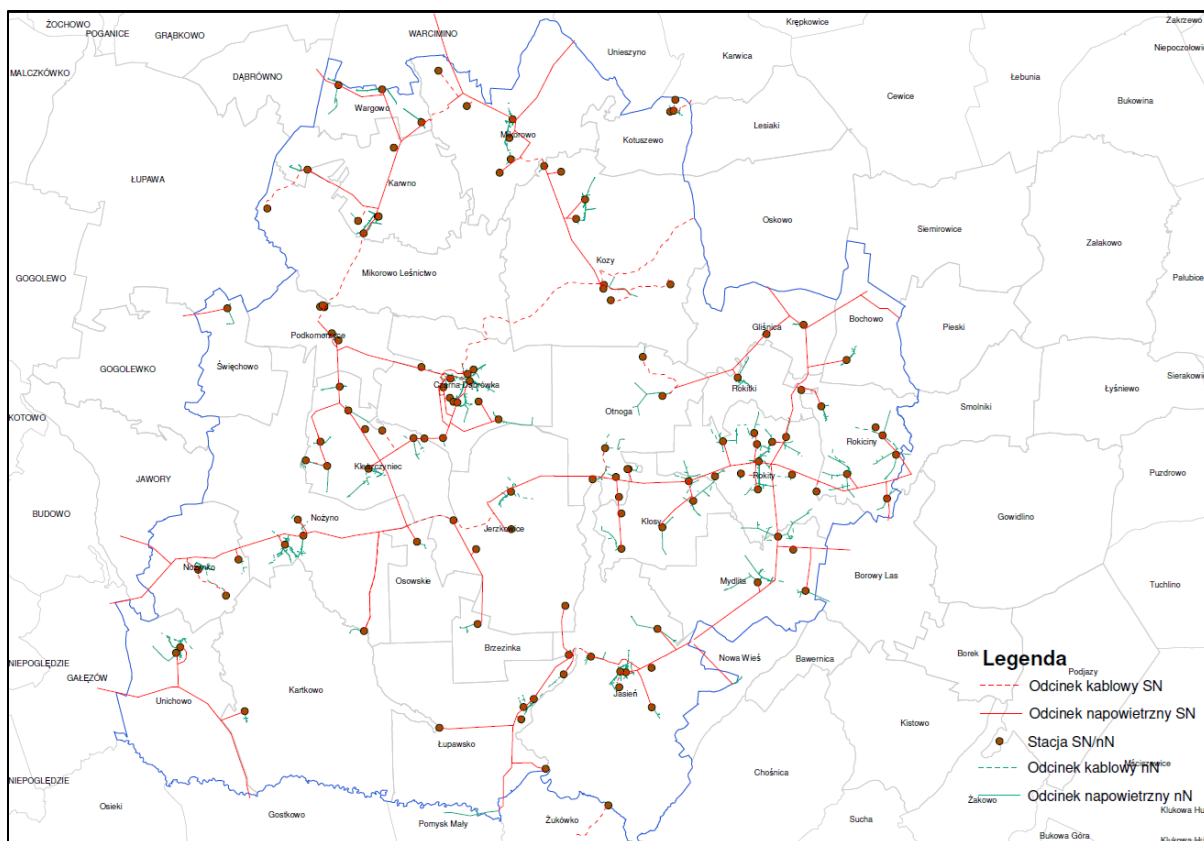
Źródłami pól elektromagnetycznych są również linie elektroenergetyczne oraz urządzenia związane z dostarczaniem prądu. Gmina Czarna Dąbrówka zasilana jest w energię elektryczną z czterech stacji transformatorowych 110/15 kV, z których wszystkie zlokalizowane są poza jej granicami i nie wpływają na zwiększenia zagrożenia promieniowaniem elektromagnetycznym. W granicach gminy znajdują się jednak linie elektroenergetyczne o napięciu 15 kV i 0,4 kV, których wykaz przedstawiono w poniższej tabeli.

**Tabela 17. Wykaz linii elektroenergetycznych w gminie Czarna Dąbrówka**

| Rodzaj napięcia sieci | Długość sieci [km] |               |
|-----------------------|--------------------|---------------|
|                       | Linie napowietrzne | Linie kablowe |
| Linie 15kV            | 134,8              | 33,2          |
| Linie 0,4 kV          | 102,7              | 63,4          |

Źródło: Energa-Operator S.A. Oddział w Koszalinie

Ponadto w gminie znajduje się 120 stacji transformatorowych 15/0,4 kV. Zgodnie z informacjami uzyskanymi od operatora sieci elektroenergetycznej, stan infrastruktury energetycznej i stopień zaspokojenia potrzeb energetycznych gminy ocenia się jako dobry. Na poniższej rycinie przedstawiono przebieg sieci elektroenergetycznej i lokalizację stacji transformatorowych.



**Rycina 6. Schemat sieci elektroenergetycznej w gminie Czarna Dąbrówka**

*Źródło: Energa-Operator S.A. Oddział w Koszalinie*

Monitoring pól elektromagnetycznych (PEM) w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska od 2021 roku wykonywany jest według rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Zgodnie z nim punkty pomiarowe wyznacza się w miastach dla stałej sieci monitoringu w dwuletnim cyklu pomiarowym, a ilość punktów zależy od ilości mieszkańców, oraz 1 punkt w każdej gminie wiejskiej dla monitoringu badawczego w czteroletnim cyklu pomiarowym.

Na terenie gminy wiejskiej Czarna Dąbrówka zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem oraz w oparciu o program wykonawczy monitoringu PEM, pomiary pól elektromagnetycznych przeprowadzono ostatnio w roku 2024, czyli w czwartym roku I czteroletniego cyklu pomiarowego (2021-2024) w ramach monitoringu badawczego. Wykonano je w 1 punkcie zlokalizowanym w Czarnej Dąbrówce przy ul. Słupskiej.

Otrzymany w ww. punkcie wynik pomiarów PEM ( $<0,8$  V/m) był nie tylko znacznie poniżej wartości dopuszczalnej, wynoszącej od 2020 r. 28 V/m (w zakresie częstotliwości objętych monitoringiem, tj. 80 MHz- 40 GHz, zgodnie z rozporządzeniem z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku), ale też mniejszy niż próg oznaczalności sondy pomiarowej (wynoszący w województwie pomorskim 0,8 V/m).

#### 4.4.2 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze pól elektromagnetycznych

W obszarze interwencji dotyczącym pól elektromagnetycznych w ostatnich latach w gminie Czarna Dąbrówka zrealizowano dwa zadania. Pierwsze z nich, realizowane przez Urząd Gminy, odnosiło się do uwzględniania zagadnień związanych z polami elektromagnetycznymi w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz przy wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć inwestycyjnych. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przeprowadził z kolei w 2024 r. badania monitoringowe pól elektromagnetycznych w punkcie zlokalizowanym w Czarnej Dąbrówce przy ulicy Słupskiej.

**Tabela 18. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji pola elektromagnetyczne**

| Nazwa zadania                                                                                                                                                                                                     | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł]                    | Opis wykonanego zadania                                                                                                                         |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania własne</b>                                                                                                                                                                                             |                        |                   |                                           |                                                                                                                                                 |
| Uwzględnianie kwestii ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w decyzjach o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć | Urząd Gminy            | Zadanie ciągłe    | n.d.                                      | Realizowano w zależności od potrzeb                                                                                                             |
| <b>Zadania monitorowane</b>                                                                                                                                                                                       |                        |                   |                                           |                                                                                                                                                 |
| Badania monitoringowe pól elektromagnetycznych                                                                                                                                                                    | GIOŚ                   | 2024              | w ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Przeprowadzono badania monitoringowe pól elektromagnetycznych w jednym punkcie pomiarowym zlokalizowanym w Czarnej Dąbrówce przy ul. Słupskiej. |

*Źródło: Opracowanie własne*

#### 4.4.3 Ocena stanu – Analiza SWOT

Tabela 19. Analiza SWOT – obszar interwencji pola elektromagnetyczne

| Mocne strony                                                                                                                                                                                               | Słabe strony                                                                                                                                                                                                                                                        |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Bardzo niski poziom pól elektromagnetycznych wykazany w badaniach monitoringowych</li><li>– Brak linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia w gminie</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– Obecność stacji bazowych telefonii komórkowej w gminie, stanowiących źródło promieniowania elektromagnetycznego</li></ul>                                                                                                   |
| Szanse                                                                                                                                                                                                     | Zagrożenia                                                                                                                                                                                                                                                          |
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Inwentaryzacja źródeł promieniowania elektromagnetycznego</li><li>– Obowiązkowy monitoring PEM w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska</li></ul>               | <ul style="list-style-type: none"><li>– Rozwój infrastruktury związanej z telefonią komórkową</li><li>– Wzrost zapotrzebowania społeczeństwa na media i energię elektryczną</li><li>– Niska świadomość społeczna o zagrożeniu polami elektromagnetycznymi</li></ul> |

*Źródło: Opracowanie własne*

### 4.5 Gospodarowanie wodami

#### 4.5.1 Wody powierzchniowe

Gmina Czarna Dąbrówka położona jest w dorzeczu Wisły, a przeważająca jej część leży w zlewni rzeki Łupawy. Fragment obszaru położonego na północy jest odwadniany przez liczne ciekі zlewni Łeby, a południowo-zachodni należy do zlewni Słupia.

Oś hydrograficzną w części północnej stanowi Łupawa, w południowej – Słupia. System rzeczny uzupełniają mniejsze ciekі: Skotawa, Bukowina, Pogorzelica, Rów melioracyjny z Osowskich, Maleniec, Dopływ z Mydlity, Dopływ z Doliny Jadwigi, Dopływ z jez. Unichowskiego, Dopływ poniżej Unieszyna.

Gminę Czarna Dąbrówka cechuje wysoka jeziorność. Największym zbiornikiem wodnym w jej granicach jest jezioro Jasień, składające się z dwóch akwenów połączonych przesmykiem: Jasień Południowy (o powierzchni 366,7 ha, maksymalnej głębokości 22,6 m i średniej głębokości 7,8 m) i Jasień Północny (o powierzchni 240,5 ha, maksymalnej głębokości 32,2 m i średniej 9,1 m). Do większych zbiorników należą ponadto: Jez. Kozie, Jez. Mikorowo, Jez. Karwno Duże, Jezioro Trzebież (Nożyńskie), Jez. Kopieniec, Jez. Skotawsko Wielkie, Jez. Skotawsko Małe, Jez. Długie, Jez. Czarne, Jez. Unichowo.

Zgodnie z podziałem na zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych, gmina Czarna Dąbrówka położona jest w granicach ośmiu zlewni: JCWP Łupawa z dopływem z Mydlity do Bukowiny (kod: RW20000947419), JCWP Maleniec (kod: RW200010472649), JCWP Łupawa do dopływu z Mydlity (kod: RW200010474139), JCWP Pogorzelica (kod: RW20001047649), JCWP Słupia od jez. Żukówko do Konitopska (kod: RW200011472193), JCWP Bukowina od jez. Kamienickiego do ujścia (kod: RW20001147429), JCWP Łupawa od Bukowiny do Darżyńskiej Strugi (kod: RW20001147435), JCWP Skotawa z Graniczną (kod: RW20001547265).

JCWP Łupawa z dopływem z Mydlity do Bukowiny (kod: RW20000947419) to naturalna część wód, którą charakteryzuje zły stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego, a także ogólny zły stan wód (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu PN - potok lub strumień nizinny. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Maleniec (kod: RW200010472649) to naturalna część wód, dla której nie dokonano oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP) (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu PNp - potok lub strumień nizinny piaszczysty. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Łupawa do dopływu z Mydlity (kod: RW200010474139) to naturalna część wód, dla której nie dokonano oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP). Cechuje ją stan chemiczny poniżej dobrego, a także ogólny zły stan wód (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu PNp - potok lub strumień nizinny piaszczysty. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz stan chemiczny poniżej dobrego dla złagodzonych wskaźników (kadm(w), nikiel(w), ołów(w)) i dobry dla pozostałych wskaźników. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Pogorzelica (kod: RW20001047649) to naturalna część wód, którą charakteryzuje umiarkowany stan ekologiczny, a także ogólny zły stan wód (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu PNp - potok lub strumień nizinny piaszczysty. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Słupia od jez. Żukówko do Konitopska (kod: RW200011472193) to naturalna część wód, którą charakteryzuje umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego, a także ogólny zły stan wód (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu RzN - rzeka nizinna. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz stan chemiczny poniżej dobrego dla złagodzonych wskaźników (benzo(a)piren(w),) i dobry dla pozostałych wskaźników. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Bukowina od jez. Kamienickiego do ujścia (kod: RW20001147429) to naturalna część wód, którą charakteryzuje umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego, a także ogólny zły stan wód (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu RzN - rzeka nizinna. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Łupawa od Bukowiny do Darżyńskiej Strugi (kod: RW20001147435) to naturalna część wód, którą charakteryzuje umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego, a także ogólny zły stan wód (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu RzN - rzeka nizinna. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz stan chemiczny poniżej dobrego dla złagodzonych wskaźników (benzo(a)piren(w),) i dobry dla pozostałych wskaźników. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Skotawa z Graniczną (kod: RW20001547265) to naturalna część wód, którą charakteryzuje dobry stan ekologiczny (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu P\_org - potok lub struga w dolinie o dużym udziale torfowisk. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

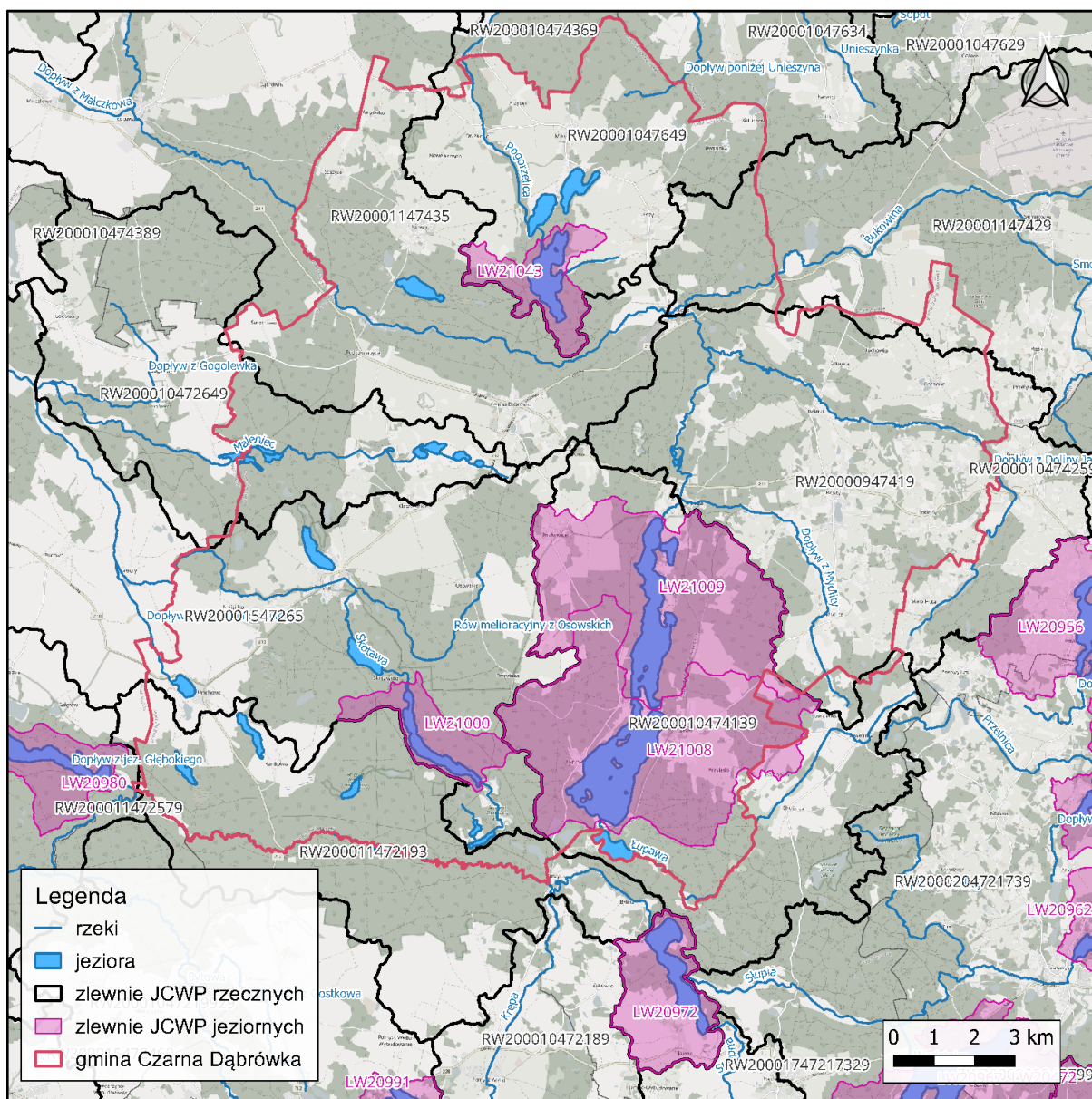
Ponadto w gminie Czarna Dąbrówka znajdują się zlewnie jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych: JCWP LW Skotawsko Wielkie (kod: LW21000), JCWP LW Kozie (kod: LW21043), JCWP LW Jasień Pn. (kod: LW21009), JCWP LW Jasień Pd. (kod: LW21008).

JCWP Skotawsko Wielkie (kod: LW21000) to naturalna część wód, którą charakteryzuje zły stan ekologiczny, stan chemiczny dobry, a także ogólny zły stan wód (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu WSD\_b - jezioro na podłożu wapiennym o dużej wartości współczynnika Schindlera, polimiktyczne. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz stan chemiczny poniżej dobrego dla złagodzonych wskaźników (benzo(a)piren (w)) i dobry dla pozostałych wskaźników. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Kozie (kod: LW21043) to naturalna część wód, którą charakteryzuje stan chemiczny dobry (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu WSM\_a - jezioro na podłożu wapiennym o małej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz stan chemiczny poniżej dobrego dla złagodzonych wskaźników (benzo(a)piren (w)) i dobry dla pozostałych wskaźników. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Jasień Pn. (kod: LW21009) to naturalna część wód, którą charakteryzuje dobry stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego, a także ogólny zły stan wód (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu WSD\_a - jezioro na podłożu wapiennym o dużej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz dobry stan chemiczny. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.

JCWP Jasień Pd. (kod: LW21008) to naturalna część wód, którą charakteryzuje umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny poniżej dobrego, a także ogólny zły stan wód (dane za IIaPGW). Zaliczona została do typu WSm\_a - jezioro na podłożu wapiennym o małej wartości współczynnika Schindlera, stratyfikowane. Celami środowiskowymi dla jednostki są: dobry stan ekologiczny oraz stan chemiczny poniżej dobrego dla złagodzonych wskaźników (benzo(a)piren (w)) i dobry dla pozostałych wskaźników. JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów środowiskowych.



**Rycina 7. Wody powierzchniowe w gminie Czarna Dąbrówka**

Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw mapowych PIG-PIB i GUGiK (podkład mapowy Open Street Map)

Zgodnie z informacjami udostępnionymi na potrzeby niniejszego opracowania przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku, na terenie gminy zlokalizowane są następujące budowle hydrotechniczne:

- rurociągi – usytuowane na cieku Maleniec (Struga Maleniec), w miejscach trudnodostępnych, głębokich wąwozów; na załamaniach rurociągów zlokalizowane są studnie rewizyjne:

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka

- rurociąg I – o długości 134 mb, na odcinku ciek 10+985 – 11+092,
  - rurociąg II – o długości 78 mb, na odcinku ciek 11+148 – 11+226,
  - rurociąg III – o długości 300 mb, na odcinku ciek 11+448 – 11+748.
- stacja pomp Kozin-Zawiaty – zlokalizowana na rzece Łupawie w km 87+100 – stacja pomp odprowadza wodę z polderu o powierzchni ok. 54 ha. Wyposażona jest w agregat pompowy typu PSP-3 o wydajności 300 l/s, nominalnej wysokości podnoszenia – Hm 3,6 m. Agregat napędzany jest silnikiem elektrycznym typu Sz JVd – 76c o mocy 20 kW. Komora ssawna wykonana jest z prefabrykatów. Pompownia posiada murowany budynek z cegły pełnej białej, o grubości 38 cm, o kubaturze 31,3 m<sup>3</sup>. Powierzchnia wynosi 8,7 m<sup>2</sup>, rzędna podłogi – 110,8 m n.p.m. Rurociąg tłoczny stalowy o średnicy 500 mm i długości 12 m, zakończony stalową klapą zwrotną, ujście do rzek stanowi wylot żelbetowy usytuowany w prawym brzegu Łupawy.
  - jaz na rzece Bukowina w km 0+260 – jaz jest obecnie wyłącznie elementem zabudowy progowej, stabilizującej dno rzeki. Światło jazu wynosi 6,41 m. Konstrukcja żelbetowa, cztery przęsła, kanał obiegowy, klasa V. Ostatni remont jazu miał miejsce 21.12.2021 r.
  - jaz żelbetowy na rzece Łupawa w km 82+810 – jaz służy do doprowadzenia wody na potrzeby istniejącego Ośrodka Hodowli Ryb Łososiowatych w m. Kozin. Światło jazu wynosi 8,2 m, wysokość piętrzenia 1,4 m, rodzaj piętrzenia – stałe, rodzaj zamknięcia – szandory drewniane. Klasa IV, rok budowy 1994.

### **Monitoring jakości wód powierzchniowych**

Dane w niniejszym podrozdziale zostały udostępnione na potrzeby niniejszego opracowania przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Dane te pochodzą z badań prowadzonych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Monitoringiem jednolitych części wód powierzchniowych zlokalizowanych lub przepływających przez teren gminy Czarna Dąbrówka w ostatnich latach objętych było 6 jednolitych części wód powierzchniowych. Wody te przebadano w reprezentatywnych punktach pomiarowo-kontrolnych (ppk), zlokalizowanych na terenie gminy. Od 1 stycznia 2022 roku nastąpiła zmiana podziału JCWP w związku z aktualizacją planów gospodarowania wodami (IIaPGW). Najnowsza obowiązująca ocena stanu JCWP to ocena za lata 2016-2021. W latach 2022 i 2023 wykonana była tylko klasyfikacja wskaźników i grup wskaźników JCWP.

**Tabela 20. Wykaz punktów pomiarowo-kontrolnych na JCWP w granicach gminy Czarna Dąbrówka w latach 2016-2023**

| Rok wykonywania badań                              | Typ wód | Nazwa ppk                                       | Kod JCWP         | Nazwa JCWP                                                    |
|----------------------------------------------------|---------|-------------------------------------------------|------------------|---------------------------------------------------------------|
| <b>JCWP zgodnie z IIaPGW (od 2022 r.)</b>          |         |                                                 |                  |                                                               |
| 2022                                               | RW      | Łupawa – Kozin                                  | PLRW20000947419  | Łupawa z dopływem z Mydlity do Bukowiny                       |
| 2022                                               | RW      | Łupawa do Mydlity – Soszyca                     | PLRW200010474139 | Łupawa do dopływu z Mydlity                                   |
| 2022, 2023                                         | LW      | jez. Jasień Południowy – na E od m. Łupawsko    | PLLW21008        | Jasień Pd.                                                    |
| 2022, 2023                                         | LW      | jez. Jasień Północny – na NW od m. Jasień       | PLLW21009        | Jasień Pn.                                                    |
| 2023                                               | LW      | jez. Skotawsko Wielkie - na S od wyb. Skotawsko | PLLW21000        | Skotawsko Wielkie                                             |
| <b>JCWP ujęte w ocenie stanu za lata 2016-2021</b> |         |                                                 |                  |                                                               |
| 2021                                               | LW      | jez. Jasień Południowy – na E od m. Łupawsko    | PLLW21008        | Jasień Płd.                                                   |
| 2018-2021                                          | LW      | jez. Jasień Północny – na NW od m. Jasień       | PLLW21009        | Jasień Płn.                                                   |
| 2021                                               | LW      | jez. Kozie (Kozy) - na W od m. Kozin            | PLLW21043        | Kozie                                                         |
| 2017-2021                                          | RW      | Łupawa – Kozin                                  | PLRW20001847419  | Łupawa od dopływu z Mydlity, z dopływem z Mydlity do Bukowiny |

*Źródło: Opracowanie własne*

Klasyfikację i ocenę wykonano zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. 2021 poz. 1475).

Na podstawie oceny jednolitych części wód powierzchniowych za lata 2016-2021 wyszczególniono przekroczenia wartości granicznych:

- Ppk jez. Jasień Południowy – na E od m. Łupawsko: fitoplakton (klasa 3), fitobentos (klasa 3), difenyletery bromowane – badane w biocie (klasa >1), fluoranet – badany w biocie (klasa >1), rtęć i jej związki – badane w biocie (klasa >1), benzo(a)piren – badane w biocie (klasa >2),
- Ppk jez. Jasień Północny – na NW od m. Jasień: fitobentos (klasa 3), difenyletery bromowane – badane w biocie (klasa >1), rtęć i jej związki badane w biocie (klasa >1),
- Ppk jez. Kozie (Kozy) – na W od m. Kozin: difenyletery bromowane – badane w biocie (klasa >1), heptachlor – badany w biocie (klasa >1),
- Ppk Łupawa – Kozin: ichtiofauna (klasa 5), difenyletery bromowane – badane w biocie (klasa >1), heptachlor – badany w biocie (klasa >1).

**Tabela 21. Ocena stanu JCWP za lata 2016-2021 w gminie Czarna Dąbrowka**

| Nazwa ppk                                        | Klasa elem. biol. | Klasa elem. fizykochem. (grupa 3.1. – 3.5) | Klasa elem. fizykochem. – specyficzne zanieczyszczenia syntetyczne i niesyntetyczne (3.6) | Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego |                              | Klasyfikacja stanu chemicznego | Ocena stanu JCWP |
|--------------------------------------------------|-------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|------------------------------|--------------------------------|------------------|
| Ppk jez. Jasień Południowy – na E od m. Łupawsko | 3                 | 2                                          | 2                                                                                         | 3                                             | umiarkowany stan ekologiczny | stan chemiczny poniżej dobrego | zły stan wód     |
| Ppk jez. Jasień Północny - na NW od m. Jasień    | 3                 | ≤2                                         | 2                                                                                         | 3                                             | umiarkowany stan ekologiczny | stan chemiczny poniżej dobrego | zły stan wód     |
| Ppk jez. Kozie (Kozy) - na W od m. Kozin         | -                 | -                                          | -                                                                                         | -                                             | -                            | stan chemiczny poniżej dobrego | zły stan wód     |
| Ppk Łupawa - Kozin                               | 5                 | 1                                          | 2                                                                                         | 5                                             | zły stan ekologiczny         | stan chemiczny poniżej dobrego | zły stan wód     |

*Źródło: Opracowanie własne*

W 2022 roku wykonana została klasyfikacja elementów biologicznych i fizykochemicznych – poniżej przedstawiono przekroczenia wartości granicznych dla JCWP monitorowanych na terenie gminy:

- Ppk Łupawa – Kozin: benzo(a)piren (klasa >1) badany w wodzie,
- Ppk jez. Jasień Południowy – na E od m. Łupawsko: fosfor ogólny (klasa >2).

W roku 2023 wykonana została klasyfikacja elementów biologicznych i fizykochemicznych. Przekroczenia wartości granicznych dla JCWP monitorowanych na terenie gminy przedstawiały się następująco:

- Ppk Łupawa do Mydlity – Soszyca: BZT5 (klasa >2), azot amonowy (klasa >2), fosfor fosforanowy (V) (klasa >2),
- Ppk Łupawa – Kozin: ichtiofauna (klasa 5), difenyletery bromowane – badane w biocie (klasa >1), rtęć i jej związki – badane w biocie (klasa >1), benzo(a)piren – badany w wodzie (klasa >2),
- Ppk jez. Skotawsko Wielkie – na S od wyb. Skotawsko: fioplankton (klasa 3), makrofity (klasa 3), fosfor ogólny (klasa >2),
- Ppk jez. Jasień Południowy – na E od m. Łupawsko: przezroczystość (klasa >2), fosfor ogólny (klasa >2), benzo(a)piren – badany w wodzie (klasa 2), benzo(b)fluoranten – badany w wodzie (klasa 2), benzo(g,h,i)perylen – badany w wodzie (klasa 2).

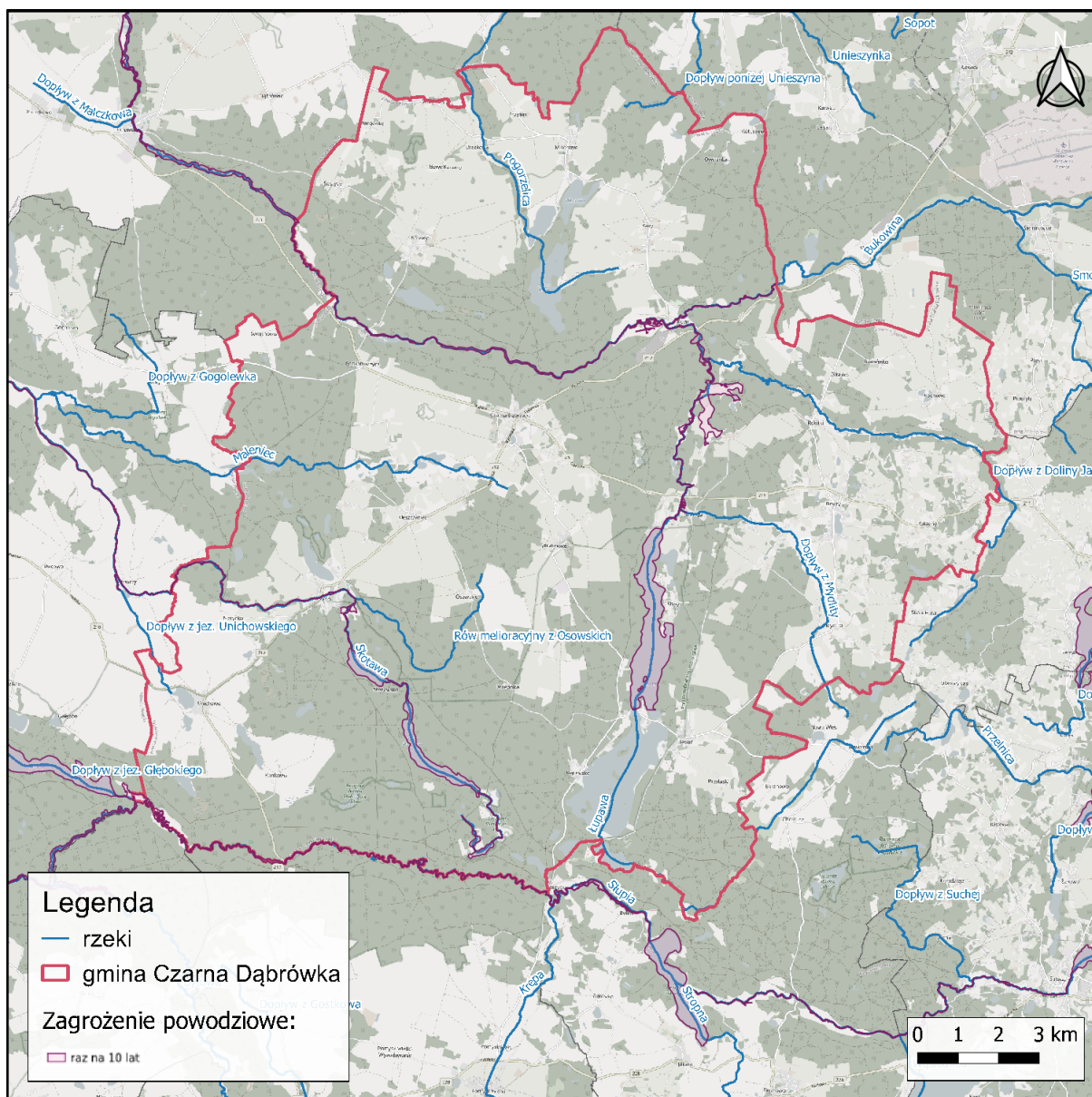
W 2023 roku nastąpiła zmiana klasy dla wskaźników z grupy 4 z >1 na 2.

### **Zagrożenie powodziowe**

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1087 ze zm.) definiuje powódź jako czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

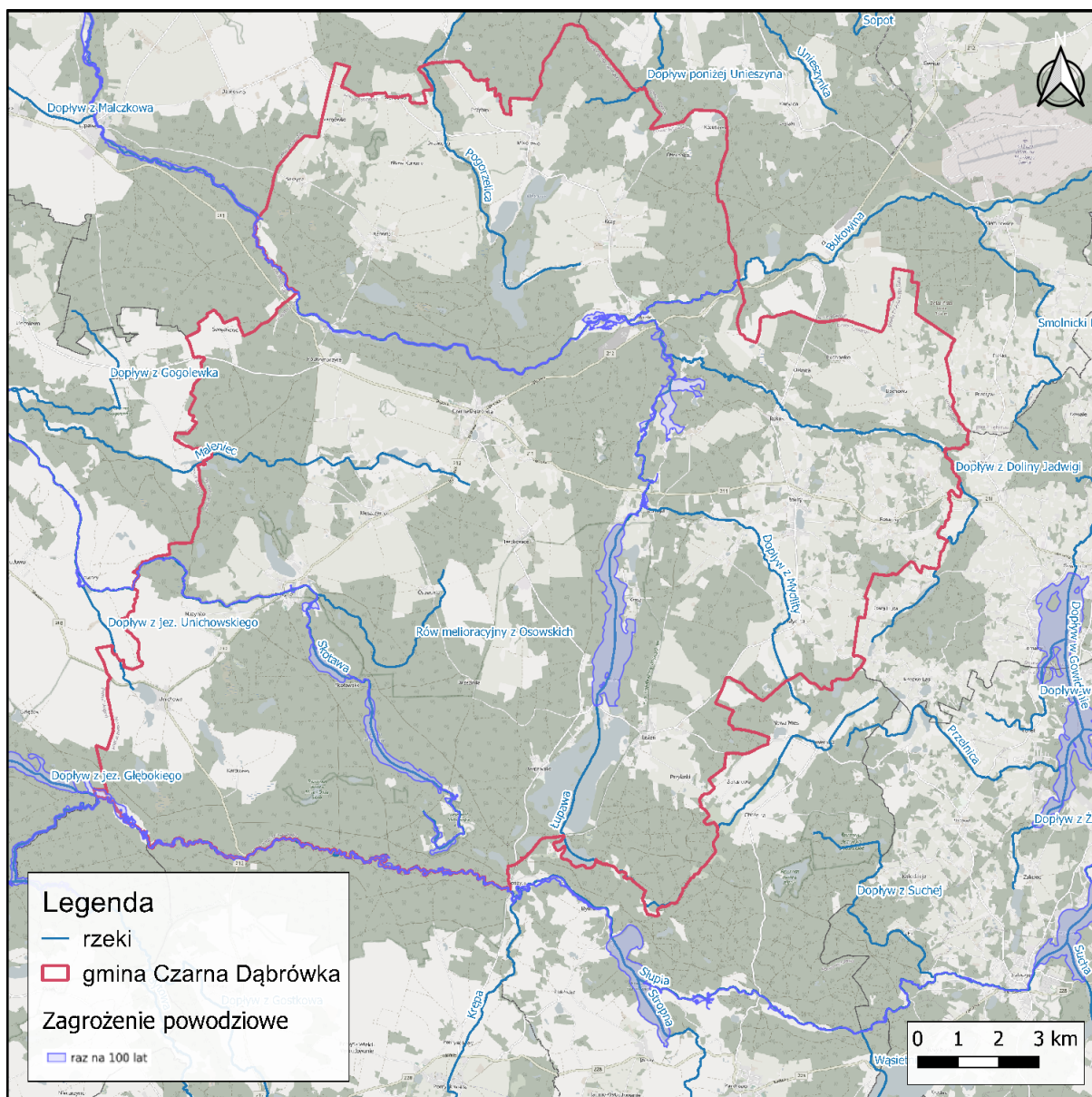
Mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) to dokumenty planistyczne, których obowiązek opracowania wynika z dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa powodziowa). Stanowią one podstawę do oceny ryzyka powodziowego i podejmowania działań ograniczających negatywny wpływ skutków powodzi dla zdrowia i życia ludzi, działalności gospodarczej, środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Dla terenu Gminy Czarna Dąbrówka opracowano kilka map zagrożenia powodziowego. Źródłem zagrożenia powodziowego są potencjalnie rzeki Łupawa, Słupia i Skotawa, a także Jezioro Jasień, Jezioro Skotawskie Duże i Jezioro Skotawskie Małe. Jednakże w przypadku powodzi 10-letniej (stany wody pojawiające się raz na 10 lat), 100-letniej i 500-letniej tereny zagrożone zalaniem charakteryzują się nieznaczną powierzchnią i dotyczą wyłącznie obszarów niezabudowanych.



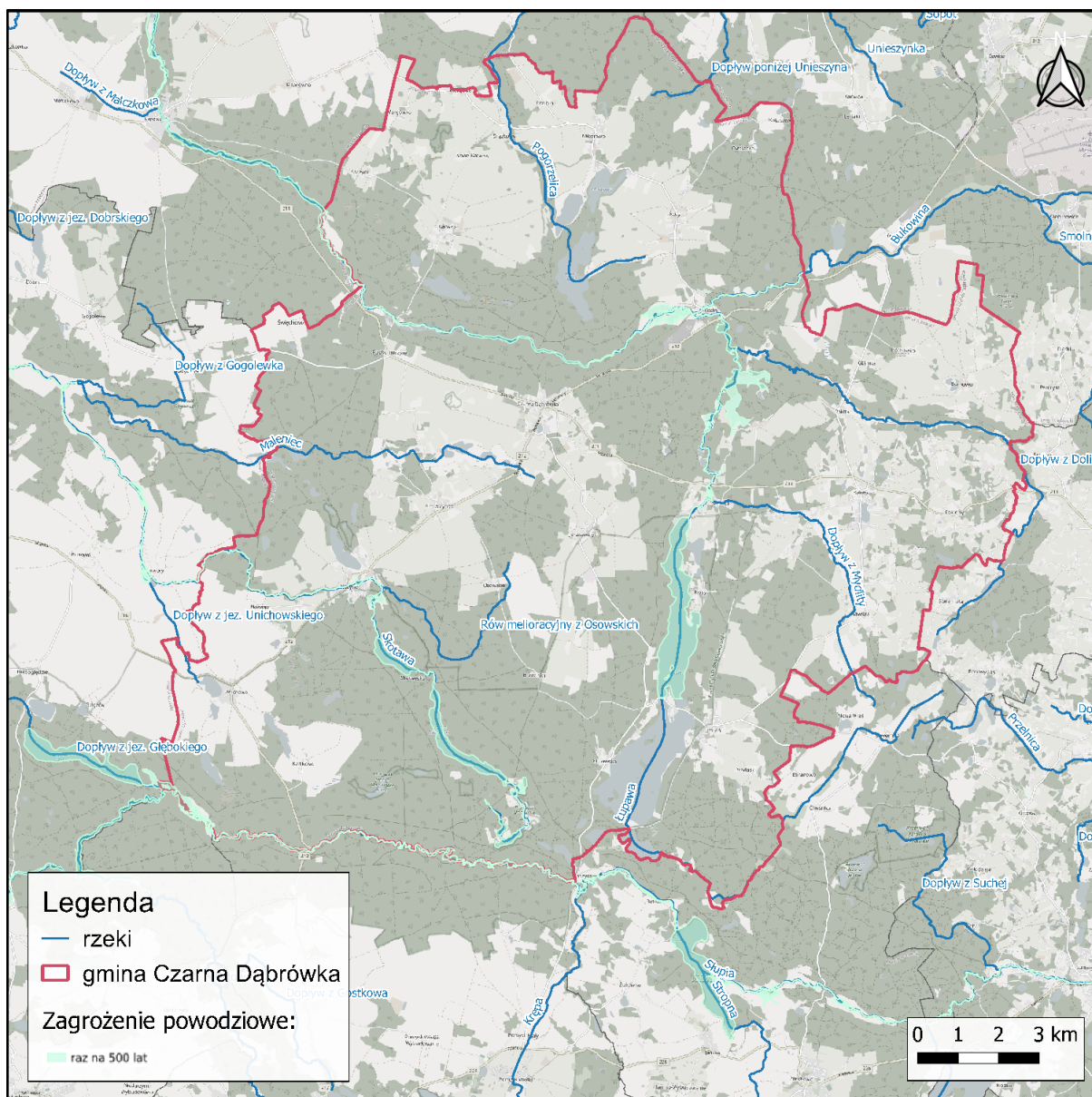
**Rycina 8. Obszary zagrożone powodzią 10-letnią w gminie Czarna Dąbrówka**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw mapowych PIG-PIB i GUGiK (podkład mapowy Open Street Map)*



**Rycina 9. Obszary zagrożone powodzią 100-letnią w gminie Czarna Dąbrowka**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw mapowych PIG-PIB i GUGiK (podkład mapowy Open Street Map)*



**Rycina 10. Obszary zagrożone powodzią 500-letnią w gminie Czarna Dąbrówka**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw mapowych PIG-PIB i GUGiK (podkład mapowy Open Street Map)*

#### 4.5.2 Wody podziemne

W podziale na jednolite części wód podziemnych, gmina Czarna Dąbrówka zlokalizowana jest w całości w granicach JCWPd nr 11 (kod: GW200011). Jest to jednostka zajmująca całkowitą powierzchnię 3 926,77 km<sup>2</sup>. Wody podziemne w jej granicach występują w trzech kompleksach wodonośnych: kompleksie nr 1 (poziom czwartorzędowy), kompleksie nr 2 (poziomy czwartorzędowy i neogénsko-paleogénski) i kompleksie nr 3 (poziom kredowy). Wody podziemne cechuje dobry stan chemiczny, ilościowy i ogólny (według oceny stany jednolitych części wód podziemnych w dorzeczach – stan na rok 2022, PIG-PIB). Rejestrowany pobór wód z ujęć wód w 2018 r. wyniósł 21 990,91 tys. m<sup>3</sup>. Łączne wykorzystanie zasobów dostępnych do zagospodarowania oszacowano na 9%. W obrębie jednostki zidentyfikowano znaczące presje dla jakości wód podziemnych – presja

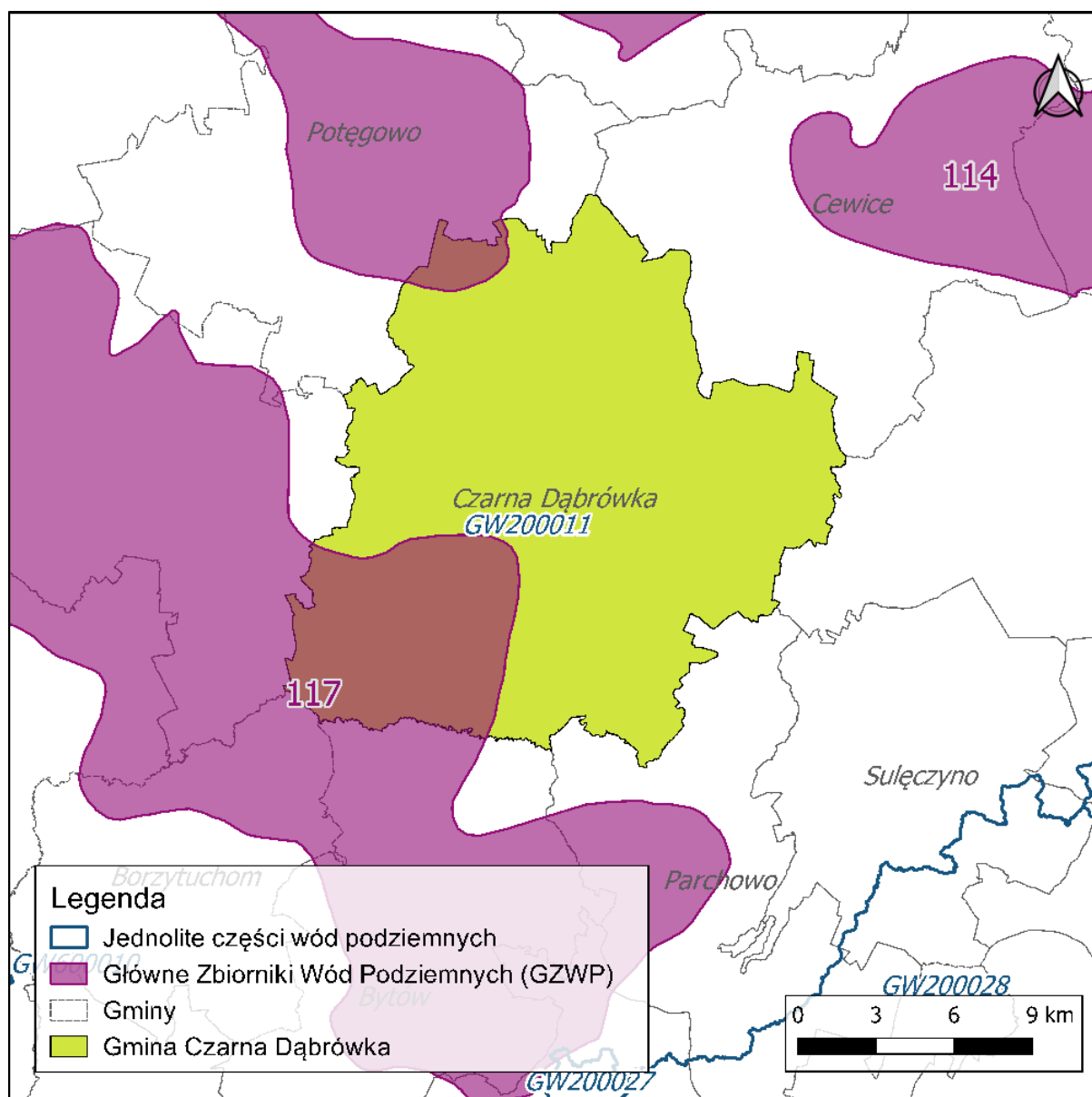
chemiczna związana rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem. Celami środowiskowymi dla omawianej jednostki są dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy. Nie jest ona zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia wskazanych celów.

Południowo-zachodnia część gminy położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 117 (GZWP nr 117 Zbiornik Bytów). Jest to zbiornik typu porowego, charakteryzujący się łączną powierzchnią 537,4 km<sup>2</sup>. Wody podziemne w jego granicach zlokalizowane są w utworach czwartorzędowych. Cechuje go wodoprzewodność na poziomie 240-2400 m<sup>2</sup>/d, a szacunkowe zasoby dyspozycyjne określono na poziomie 125 112 m<sup>3</sup>/d. Zbiornik jest w ujęciu ogólnym bardzo podatny na antropopresję, lokalnie bardzo mało podatny.

GZWP nr 117 wydzielono jako zbiornik dolinno-międzyglinowy w obrębie czwartorzędowego piętra wodonośnego, w którym wyróżniono trzy warstwy wodonośne. Pierwszy poziom wodonośny tworzą dwa górne poziomy gruntowy i międzylglinowy górny. Drugi poziom wodonośny jest tożsamy z poziomem międzylglinowym środkowym. Trzeci poziom wodonośny tworzy poziom podglinowy (międzylglinowy dolny) lokalnie połączony z poziomem mioceńskim piętra neogeńskiego. Wody podziemne występują tutaj w utworach piaszczystych i żwirowych czwartorzędu i lokalnie miocenu. Duże zróżnicowanie w budowie geologicznej wpływa na znaczne zróżnicowanie parametrów hydrogeologicznych warstwy zbiornikowej.

Niewielki fragmenty gminy w jej północno-zachodniej części znajduje się z kolei w granicach GZWP nr 115 *Zbiornik międzymorenowy Łupawa*. Jest to zbiornik typu porowego o całkowitej powierzchni 118 km<sup>2</sup>, zlokalizowany w utworach czwartorzędowych. Charakteryzuje go wodoprzewodność w przedziale 480-1200 m<sup>2</sup>/d (lokalnie 1200-2400 i 240-480 m<sup>2</sup>/d). Szacunkowe zasoby dyspozycyjne określono na 28 631 m<sup>3</sup>/d. Zbiornik na przeważającym obszarze jest podatny na antropopresję, lokalnie bardzo podatny, średnio i mało podatny lub bardzo mało podatny.

Głównym poziomem użytkowym w obrębie GZWP nr 115 są czwartorzędowe międzymorenowe piaski wodonośne stadiału warty, lokalnie połączone z wyżej położonym poziomem utworzonym z piasków stadiału kaszubskiego. Miąższość utworów wodonośnych przeważnie kształtuje się w przedziale 30–50 m, natomiast współczynnik filtracji wynosi 22–41 m/d. W północnej części GZWP stwierdzono korzystniejsze parametry hydrogeologiczne; miąższość dochodzi do 80 m, a współczynnik filtracji osiąga 14–80 m/d, przy średniej wartości na poziomie 40 m/d. Na obszarze GZWP nr 115 przeważa wodoprzewodność w przedziale ok. 480–1200 m<sup>2</sup>/d, w północnej części wzrasta do 1200–2400 m<sup>2</sup>/d oraz na wschodzie obniża się do 240–480 m<sup>2</sup>/d. Zasilanie w 87% odbywa się drogą infiltracji opadów atmosferycznych, zaś pozostała część wód dopływa do zbiornika lateralnie. Obszar GZWP w 80% znajduje się w zlewni Łupawy, zaś w 20% w zlewni Łeby, które stanowią lokalne bazy drenażu zbiornika. Zwierciadło wód podziemnych ma charakter głównie subartezyjski, a jego powierzchnia piezometryczna układa się na rzędnej ok. 100 m n.p.m. w części południowo-wschodniej i 50–80 m n.p.m. w części północno-zachodniej.



**Rycina 11. Wody podziemne w gminie Czarna Dąbrówka**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw mapowych PIG-PIB i GUGiK*

### **Monitoring wód podziemnych**

W ostatnich latach na terenie gminy Czarna Dąbrówka nie dokonywano badań jakości wód podziemnych. Badania JCWPd nr 11 przeprowadzono po raz ostatni w 2022 r. Najbliższy punkt pomiarowy w stosunku do gminy Czarna Dąbrówka położony był w gminie Potęgowo, w miejscowości Dąbrówno. W wyniku badań wodom podziemnym przypisano klasę II, oznaczającą wody dobrej jakości.

### **4.5.3 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze gospodarowania wodami**

W okresie obowiązywania poprzedniej wersji Programu Ochrony Środowiska, w zakresie gospodarowania wodami, na terenie gminy Czarna Dąbrówka prowadzono działania związane głównie z utrzymaniem cieków i kanałów, polegające na ręcznym wykaszaniu skarp, hakowaniu dna, wycinaniu

krzaków, usuwaniu zatorów. Zadanie te realizowane były przez Zarząd Zlewni w Gdańsku. Ponadto Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB) we współpracy z GIOŚ prowadził badania monitoringowe wybranych jednolitych części wód powierzchniowych.

**Tabela 22. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji gospodarowanie wodami**

| Nazwa zadania                                                                                     | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł]                    | Opis wykonanego zadania                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|-------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania monitorowane</b>                                                                       |                        |                   |                                           |                                                                                                               |
| Badania monitoringowe jednolitych części wód powierzchniowych                                     | PIG-PIB                | 2021-2024         | w ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Przeprowadzono badania stanu wód powierzchniowych w 6 punktach pomiarowo-kontrolnych w granicach różnych JCWP |
| Konserwacja cieków na terenie Nadzoru Wodnego w Bytowie (Kłosy, Rokity, Mydlita, Rokitki, Otnoga) | RZGW/ZZ Gdańsk         | 2022              | 113 300,00                                | Ręczne wykoszenie skarp, hakowanie dna, wycięcie krzaków, usuwanie zatorów.                                   |
| Konserwacja cieków i kanałów na terenie Nadzoru Wodnego w Bytowie (Kłosy, Rokity, Mydlita)        | RZGW/ZZ Gdańsk         | 2023              | 37 838,56                                 | Ręczne wykoszenie skarp, hakowanie dna, wycięcie krzaków.                                                     |
| Konserwacja cieków Łupawka – okoszenie skarp i hakowanie dna rzeki w m. Rokitki                   | RZGW/ZZ Gdańsk         | 2023              | 30 732,27                                 | Ręczne wykoszenie skarp, hakowanie dna, wycięcie krzaków, usuwanie zatorów.                                   |
| Konserwacja cieków i kanałów na terenie Nadzoru Wodnego w Bytowie (Kłosy, Rokity, Mydlita)        | RZGW/ZZ Gdańsk         | 2024              | 33 528,50                                 | Ręczne wykoszenie skarp, hakowanie dna, wycięcie krzaków, usuwanie zatorów.                                   |
| Konserwacja i utrzymanie cieków na terenie Nadzoru Wodnego w Bytowie (Mydlita, Rokitki)           | RZGW/ZZ Gdańsk         | 2024              | 28 400,58                                 | Ręczne wykoszenie skarp, hakowanie dna, wycięcie krzaków, usuwanie zatorów.                                   |
| Wycinka drzew na terenie Nadzoru Wodnego w Słupsku – rzeka Skotawa w miejscowości Nożyno          | RZGW/ZZ Gdańsk         | 2023              | 2 430,00                                  | Wycięcie metoda alpinistyczną 3 drzew stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa.                             |

*Źródło: Opracowanie własne*

#### 4.5.4 Ocena stanu – analiza SWOT

**Tabela 23. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarowanie wodami**

| Mocne strony                                                   | Słabe strony                                                                   |
|----------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| – Bieżące prace utrzymaniowe cieków prowadzone przez ZZ Gdańsk | – Brak monitoringu jakości wód podziemnych na terenie gminy w ostatnich latach |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Prowadzenie badań monitoringowych jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy przez GIOŚ</li> <li>– Dobry stan jednolitych części wód podziemnych</li> </ul>                                                                                                                                                                                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Zły stan ogólny wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych podlegających badaniom</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <b>Szanse</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <b>Zagrożenia</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Realizacja Programu przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2023-2027 z perspektywą do roku 2030</li> <li>– Coroczna konserwacja rowów, cieków, zbiorników i budowli hydrotechnicznych – usunięcie zatorów, namulów, oczyszczenie przepustów, wykoszenie skarp</li> <li>– Prowadzenie monitoringów jakości wód powierzchniowych i podziemnych</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Zmiany klimatyczne sprzyjające występowaniu powodzi i lokalnych podtopień</li> <li>– Urbanizacja i związane z nią uszczelnianie powierzchni, zmniejszające naturalne możliwości retencyjne terenu</li> <li>– Brak funduszy na inwestycje</li> <li>– Możliwe wycieki substancji toksycznych związane z transportem substancji niebezpiecznych</li> </ul> |

*Źródło: Opracowanie własne*

## 4.6 Gospodarka wodno-ściekowa

### 4.6.1 Stan wyjściowy

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka za zaopatrzenie w wodę oraz odbiór i oczyszczanie ścieków komunalnych odpowiedzialny Zakład Gospodarki Komunalnej Czarna Dąbrówka. System zaopatrzenia w wodę składa się z 13 ujęć głębinowych i związanych z nimi wodociągów. Ujęcia posiadają ogrodzone strefy ochrony bezpośredniej, nie wyznaczono stref ochrony pośredniej.

#### Ujęcie Bochowo

Źródłem poboru wody są studnie nr SW1 (awaryjna) i SW2 (podstawowa), ujmujące wody piętra czwartorzędowego. Ujęcie zaopatruje w wodę miejscowości Bochowo, Bochówko i Gliśnicę. Parametry studni:

- studnia SW1:
  - wydajność  $Q_e = 7,0 \text{ m}^3/\text{h}$
  - depresja  $S_e = 19,53 \text{ m}$
  - statyczne zwierciadło wody: 14,7 m p.p.t.
- studnia SW2:
  - wydajność  $Q_e = 20,0 \text{ m}^3/\text{h}$

- depresja  $S_e = 3,2$  m
- statyczne zwierciadło wody: 14,1 m p.p.t.
- głębokość całkowita studni: 44,5 m.

Pobór wody odbywa się na warunkach pozwolenia wodnoprawnego wydanego decyzją Starosty Bytowskiego z dnia 6 lipca 2007 r. znak: OŚ.GW.6223/8/6-4/07, na pobór wód podziemnych w ilości:  $Q_{\text{śr.dob.}} = 110,0 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\text{max.godz.}} = 13 \text{ m}^3/\text{h}$ . Pozwolenie na pobór wód podziemnych wydano na czas określony, tj. do dnia 31 grudnia 2027 r. Przedmiotowe ujęcie posiada strefę ochrony bezpośredniej, ustanowioną przez PGW Wody Polskie, decyzją znak: GD.ZUZ.3.4100.44.2019.OLŁ z dnia 31 lipca 2019 r. Teren ochrony bezpośredniej ustanowiono dla studni głębinowych oznaczonych SW1 na działce nr 103/1 i SW2 na działce nr 39/2 obręb Bochowo.

### Ujęcie Czarna Dąbrówka

Ujęcie składa się z dwóch studni: SW 2/73 i SW 3/81, które ujmują wodę z utworów czwartorzędowych. Ujęcie zaopatruje w wodę mieszkańców wsi Czarna Dąbrówka, Jerzkowice, Podkomorzyce i Połupino. Eksploatowane jest zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym wydanym przez Starostę Bytowskiego z dnia 12 lutego 2013 r. znak: Oś.6341.8.1.4.2013.IV. Ilość pobieranej wody wynosi:  $Q_{\text{śr.d.}} = 163 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\text{max.godz.}} = 13 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{max.rocne}} = 59\,495 \text{ m}^3/\text{r}$ .

Studnia SW 3/81 stanowi podstawowe ujęcie dla sieci wodociągowej i posiada następujące parametry techniczne:

- wydajność  $Q_e = 78 \text{ m}^3/\text{h}$  przy  $S_e = 11,0$  m
- statyczne zw. wody 15,3 m p.p.t.
- całkowita głębokość: 114 m

Studnia SW 2/74 jest ujęciem awaryjnym dla ujęcia SW 3/81 i posiada następujące parametry techniczne:

- wydajność  $Q_e = 35,5 \text{ m}^3/\text{h}$  przy  $S_e = 9,4$  m
- statyczne zw. wody 17,4 m p.p.t.
- całkowita głębokość: 116 m

### Ujęcie Dęby

Ujęcie składa się z dwóch studni: SW1 i SW2, zlokalizowanych na działce ewidencyjnej nr 34 obręb Otnoga. Ujmują one wodę z utworów czwartorzędowych. Decyzją z dnia 25.10.2022 r., znak: GD.ZUZ.3.4210.482.2022.BB, Dyrektor Zarządu Zlewni w Gdańsku udzielił Gminie Czarna Dąbrówka pozwolenia wodnoprawnego na usługi wodne polegające na poborze wód podziemnych z utworów czwartorzędowych ujęciem we wsi Dęby w ilości:  $Q_{\text{max.s}} = 0,0022 \text{ m}^3/\text{s}$ ,  $Q_{\text{śr.dob.}} = 10,0 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\text{dop.r}} = 4\,562,50 \text{ m}^3/\text{r}$ . Parametry studni:

- Studnia SW1:
  - statyczne zwierciadło wody na głębokości ok. 1,3 m regulowane rurą przelewową,

- rzędna terenu: 109,64 m n.p.m.,
  - rzędna góry obudowy: 110,74 m n.p.m.,
  - rzędna dna studni: 105,86 m n.p.m.,
  - głębokość studni (licząc od poziomu terenu): 3,78 m – z nadbudową 4,88 m,
  - woda ze studni zasysana rurą ssącą z koszem o średnicy 50 mm; kosz ssawny umieszczony 0,5 m powyżej dna studni.
- Studnia SW2:
- statyczne zwierciadło wody na głębokości ok. 1,2 m regulowane rurą przelewową,
  - rzędna terenu: 109,22 m n.p.m.,
  - rzędna góry obudowy: 110,57 m n.p.m.,
  - rzędna dna studni: 105,68 m n.p.m.,
  - głębokość studni (licząc od poziomu terenu): 3,54 m – z nadbudową 4,89 m,
  - woda ze studni zasysana rurą ssącą z kosem o średnicy 50 mm; kosz ssawny umieszczony 0,5 m powyżej dna studni,

Omawiane ujęcie posiada ustanowioną strefę ochrony bezpośredniej, obejmującą ogrodzenie terenu działki nr 34 obręb Otnoga po jej obrysie.

### Ujęcie Jasień

Na ujęcie składają się dwie studnie wiercone (SW1 i SW2), ujmujące wodę z utworów czwartorzędowych. Ujęcie zaopatruje w wodę miejscowość Jasień. Pobór wód odbywa się na warunkach pozwolenia wodnoprawnego wydanego decyzją Starosty Bytowskiego znak: Oś.GW.6223/8/4-4/07 z dnia 6 lipca 2007 roku, w ilości:  $Q_{\max.h} = 13 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{śr.d}} = 131 \text{ m}^3/\text{d}$ . Ujęciem podstawowym stacji jest studnia głębinowa SW2/01 o następujących parametrach technicznych:

- wydajność  $Q_e = 38,1 \text{ m}^3/\text{h}$ ,
- depresja  $S_e = 1,1 \text{ m}$ ,
- statyczne zwierciadło wody = 1,8 m p.p.t.,
- całkowita głębokość studni = 24,5 m.

Studnia SW1/79 stanowi studnię awaryjną i charakteryzuje się następującymi parametrami:

- wydajność  $Q_e = 25,0 \text{ m}^3/\text{h}$ ,
- depresja  $S_e = 11,0 \text{ m}$
- statyczne zwierciadło wody = 19,3 m p.p.t.,
- całkowita głębokość studni = 43,5 m.

Przedmiotowe ujęcie posiada wyznaczony teren ochrony bezpośredniej ustanowiony decyzją Dyrektora Zarządu Zlewni w Gdańsku z dnia 31 lipca 2019 r. znak: GD.ZUZ.3.4100.42.2019.OLŁ. Strefa ochronna obejmuje ogrodzony teren w granicach działki ewidencyjnej nr 639/2 obręb Jasień.

### Ujęcie Kartkowo

Ujęcie składa się aktualnie z jednej studni nr 4/97 zlokalizowanej na działce ewidencyjnej nr 2/7 obręb Kartkowo. Zasoby eksploatacyjne ujęcia wynoszą  $Q = 27,7 \text{ m}^3/\text{h}$ , przy depresji  $S = 1,7 \text{ m}$ . Obowiązujące pozwolenie wodnoprawne, wydane przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Gdańsku decyzją z dnia 2 grudnia 2024 r. znak: GG.ZUZ.4210.272.2024.MAP, dopuszcza pobór wód w ilości:  $Q_{\text{max.s}} = 0,0006 \text{ m}^3/\text{s}$ ,  $Q_{\text{d.sr}} = 3,48 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\text{max.r}} = 1777,55 \text{ m}^3/\text{r}$ .

Ujęcie posiada strefę ochrony bezpośredniej, wyznaczoną po obrysie działki ewidencyjnej nr 2/7 obręb Kartkowo.

### Ujęcie Kotuszewo

Ujęcie składa się z jednej studni zlokalizowanej w granicach działki ewidencyjnej nr 38/6 obręb Kotuszewo, ujmujące wody trzeciorzędowe. Ujęcie posiada pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Bytowskiego z dnia 7 listopada 2011 r. znak: Oś.6341-8.17, dopuszczające pobór wód podziemnych w ilości:  $Q_{\text{max.h}} = 3,35 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{sr.dob.}} = 32,23 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\text{dop.r}} = 386,76 \text{ m}^3/\text{r}$ . Dla ujęcia wyznaczono strefę ochrony bezpośredniej, ustanowioną decyzją znak: GD.ZUZ.3.4100.50.2019.OLŁ z dnia 31 lipca 2019 r.

### Ujęcie Kleszczyniec

Ujęcie składa się z jednej studni SW1/69, zlokalizowanej na działce ewidencyjnej nr 76/2 obręb Kleszczyniec. Hydrofornia ujęcia położona jest natomiast na działce ewidencyjnej nr 74 obręb Kleszczyniec. Woda wykorzystywana jest do zaopatrzenia wyłącznie miejscowości Kleszczyniec. Zasoby eksploatacyjne ujęcia wynoszą  $Q_e = 15,0 \text{ m}^3/\text{h}$ , przy depresji  $S = 8,8 \text{ m}$ . Ujęcie posiada aktualne pozwolenie wodnoprawne wydane przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Gdańsku decyzją z dnia 2 grudnia 2024 r. znak: G.ZUZ.4210.256.2024.KT, na pobór wód podziemnych w ilości:  $Q_{\text{max.s}} = 0,0006 \text{ m}^3/\text{s}$ ,  $Q_{\text{d.sr}} = 26,33 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\text{max.r}} = 13\,453,9 \text{ m}^3/\text{r}$ . Parametry techniczne studni SW1/69:

- rok wykonania: 1969 r.
- głębokość zawieszenia kosza ssawnego: 41,0 m p.p.t.,
- głębokość studni: 61 m,
- rzędna terenu przy studni: 148,8 m,
- statyczne zwierciadło wody: 39,0 m p.p.t.

Ujęcie posiada strefę ochrony bezpośredniej, ustanowioną przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Gdańsku decyzją z dnia 31 lipca 2019 r. znak: GD.ZUZ.3.4100.43.2019.OLŁ, obejmującą teren działki ewidencyjnej nr 76/2 obręb Kleszczyniec.

### Ujęcie Kozy

Ujęcie wyposażone jest w dwie studnie: SW1/70 i SW2/76, z których pierwsza stanowi studnię podstawową, a druga może być eksploatowana awaryjnie. Zasoby eksploatacyjne wynoszą  $Q = 24,0 \text{ m}^3/\text{h}$  przy depresji  $S = 6,0 \text{ m}$ . Ujęcie posiada aktualne pozwolenie wodnoprawne wydane przez

Dyrektora Zarządu Zlewni w Gdańsku decyzją z dnia 28 listopada 2024 r. znak: GG.ZUZ.4210.260.2024.KN, pozwalające na pobór wód w ilości: :  $Q_{\max.s} = 0,0016 \text{ m}^3/\text{s}$ ,  $Q_{d.\text{śr}} = 66,0 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\max.r} = 32\,726,0 \text{ m}^3/\text{r}$ . Poniżej przedstawiono parametry techniczne studni:

- Studnia SW1/70:
  - rok wykonania: 1970 r.,
  - głębokość zawieszenia kosza ssawnego: 56,0 m p.p.t.,
  - głębokość studni: 132 m,
  - rzędna terenu przy studni: 144,0 m,
  - statyczne zwierciadło wody: 36,0 m p.p.t.
- Studnia SW2/76:
  - rok wykonania: 1975 r.,
  - głębokość zawieszenia kosza ssawnego: 56,0 m p.p.t.,
  - głębokość studni: 70,0 m,
  - rzędna terenu przy studni: 144,4 m,
  - statyczne zwierciadło wody: 34,0 m p.p.t.

Dyrektora Zarządu Zlewni w Gdańsku decyzją z dnia 31 lipca 2019 r. znak: GD.ZUZ.3.4100.48.2019.OLL ustanowił strefę ochrony bezpośredniej dla ujęcia, obejmującą teren po obrysie działek ewidencyjnych nr 607/3 i 610 obręb Kozy.

#### Ujęcie Mikorowo

Źródłem poboru wody są studnie nr SW1A/80 i SW2/73, ujmujące wody piętra czwartorzędowego. Ujęcie zaopatruje w wodę mieszkańców wsi Mikorowo. Pobór wody odbywa się na warunkach pozwolenia wodnoprawnego wydanego decyzją PGW Wód Polskich z dnia 28 listopada 2024 r. znak: GG.ZUZ.4210.261.2024.KN, na pobór wód podziemnych, w ilości:  $Q_{\max.s} = 0,0012 \text{ m}^3/\text{s}$ ,  $Q_{d.\text{śr}} = 51,91 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\max.r} = 26\,524,55 \text{ m}^3/\text{r}$ . Poniżej przedstawiono parametry studni:

- Studnia SW2/73:
  - statyczne zwierciadło wody na głębokości 16 m p.p.t.,
  - rzędna terenu przy studni: 111,7 m n.p.m.,
  - rok wykonania otworu: 1973 r.,
  - głębokość studni: 77 m,
  - orurowanie – rury  $\varnothing 16''$  (kolumna pierwsza),  $\varnothing 11 \text{ i } 3/4''$  (kolumna końcowa),
  - filtr siatkowy  $\varnothing 11 \text{ i } 3/4''$ , długość robocza  $L = 8,0 \text{ m}$ .
- Studnia SW1A/80:
  - statyczne zwierciadło wody na głębokości 16 m p.p.t.,
  - rzędna terenu przy studni: 110,0 m n.p.m.,
  - rok wykonania otworu: 1980 r.,

- głębokość studni: 92 m,
- orurowanie – rury  $\varnothing 457$  mm (kolumna pierwsza),  $\varnothing 406$  mm (kolumna końcowa),
- filtr siatkowy  $\varnothing 298$ , długość robocza  $L = 9,7$  m.

### Ujęcie Nożyno

Ujęcie zlokalizowane jest na działce ewidencyjnej nr 192 obręb Unichowo. Wyposażone jest w dwie studnie (SW1 i SW2), położone ok. 10 m od siebie, ujmujące wody z utworów czwartorzędowych. Ujęcie posiada pozwolenie wodnoprawne wydane decyzją Starosty Bytowskiego z dnia 20 grudnia 2012 r., pozwalające na pobór wód podziemnych w ilości:  $Q_{\max.h} = 10 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{sr.dob.}} = 74,5 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\text{dop.r}} = 35\,405 \text{ m}^3/\text{r}$ . Studnie charakteryzują się następującymi parametrami:

- Studnia nr SW1:
  - wydajność  $Q_e = 38,5 \text{ m}^3/\text{h}$ , przy  $S_e = 3,45$  m,
  - statyczne zwierciadło wody: 1,6 m p.p.t.,
  - całkowita głębokość: 43 m.
- Studnia nr SW2:
  - wydajność  $Q_e = 38,5 \text{ m}^3/\text{h}$  przy  $S_e = 3,45$  m,
  - statyczne zwierciadło wody: 1,6 m p.p.t.,
  - całkowita głębokość: 43 m.

Przedmiotowe ujęcie wód podziemnych posiada strefę ochrony bezpośredniej, ustanowioną przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, decyzją znak: GD.ZUZ.3.4100.41.2019.OLŁ z dnia 31 lipca 2019 r. Teren ochrony bezpośredniej ustanowiono dla studni głębinowych oznaczonych SW1 i SW2 na działce nr 15/8 obręb Mikorowo.

### Ujęcie Rokity

Na ujęcie składają się dwie studnie głębinowe: Sw2/79 i Sw3/96, wraz ze stacją uzdatniania wody, położone na działce ewidencyjnej nr 492/10 obręb Rokity. Zaopatruje w wodę miejscowości Rokity, Rokitki, Kłosy, Otnoga, Zawiaty i Mydlita. Ujęcie posiada pozwolenie wodnoprawne wydane przez Starostę Bytowskiego decyzją z dnia 7 stycznia 2008 r. znak: Oś.GW.6223/8/12-4/07/08, na pobór wód podziemnych w ilości:  $Q_{\max.h} = 43,00 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{sr.dob.}} = 445,00 \text{ m}^3/\text{d}$ . Zasoby eksploatacyjne w wielkości:

- dla studni SW2/79  $Q = 48,0 \text{ m}^3/\text{h}$  przy depresji  $S = 1,00$  m,
- dla studni SW3/96  $Q = 36,0 \text{ m}^3/\text{h}$  przy depresji  $S = 0,35$  m.

Przedmiotowe ujęcie wód podziemnych posiada strefę ochrony bezpośredniej, ustanowioną przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Gdańsku Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie decyzją z dnia 31 lipca 2019 r. znak GD.ZUZ.3.4100.45.2019.OLŁ. Strefa obejmuje ogrodzenie terenu po obrysie działki ewidencyjnej nr 492/10 obręb Rokity, w granicach której znajdują się studnie.

### Ujęcie Unichowo

Ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych: SW2/69 i SW3/81 wraz z hydrofornią, zlokalizowanych w granicach działki ewidencyjnej nr 198/1 obręb Unichowo. Zaopatruje ono w wodę miejscowość Unichowo. Dla ujęcia obowiązuje pozwolenie wodnoprawne, wydane przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Gdańsku decyzją z dnia 24 września 2024 r. znak: GD.ZUZ..4210.225.2024.HP, dopuszczające pobór wód z utworów czwartorzędowych w ilości:  $Q_{\max.s} = 0,0006 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\text{sr.dob.}} = 24,51 \text{ m}^3/\text{d}$ ,  $Q_{\text{dop.r}} = 12\,523,15 \text{ m}^3/\text{r}$ . Poniżej przedstawiono parametry studni:

– Studnia SW2/69 – podstawowe ujęcie stacji uzdatniania wody:

- wydajność  $Q_e = 46,5 \text{ m}^3/\text{h}$ ,
- depresja  $S_e = 11,0 \text{ m}$ ,
- statyczne zwierciadło wody: 22 m p.p.t.,
- całkowita głębokość studni: 64 m.

– Studnia SW3/81:

- wydajność  $Q_e = 42,6 \text{ m}^3/\text{h}$ ,
- depresja  $S_e = 6,8 \text{ m}$ ,
- statyczne zwierciadło wody: 21 m p.p.t.,
- całkowita głębokość studni: 44 m.

### Ujęcie Wargowo

Ujęcie wody składa się z dwóch studni głębinowych: SW1/80 i SW2/97 wraz z hydrofornią, położone w granicach działki ewidencyjnej nr 39 obręb Wargowo. Ujęcie zaopatruje w wodę miejscowość Wargowo. Posiada ono pozwolenie wodnoprawne wydane przez Starostę Bytowskiego decyzją z dnia 24 kwietnia 2007 r. znak: Oś.GW.6223/8/3-4/07, na pobór wód w ilości:  $Q_{\max.h} = 4,00 \text{ m}^3/\text{h}$ ,  $Q_{\text{sr.dob.}} = 33,00 \text{ m}^3/\text{dobę}$ . Poniżej opisano parametry studni:

– Studnia SW1/80 – ujęcie awaryjne:

- wydajność  $Q_e = 28,8 \text{ m}^3/\text{h}$ ,
- depresje  $S_e = 0,3 \text{ m}$ ,
- statyczne zwierciadło wody: 27,3 m p.p.t.,
- całkowita głębokość studni: 65,5 m.

– Studnia SW2/97 – studnia podstawowa:

- wydajność  $Q_e = 48,03 \text{ m}^3/\text{h}$ ,
- depresje  $S_e = 0,85 \text{ m}$ ,
- statyczne zwierciadło wody: 26,2 m p.p.t.,
- całkowita głębokość studni: 55,0 m.

Przedmiotowe ujęcie wód podziemnych posiada strefę ochrony bezpośredniej, ustanowioną przez Dyrektora Zarządu Zlewni w Gdańsku Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

decyzją z dnia 31 lipca 2019 r. znak GD.ZUZ.3.4100.45.2019.OLŁ. Strefa obejmuje teren działki ewidencyjnej nr 38 obręb Wargowo po jej obrysie.

Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wynosi obecnie 118,9 km, co przekłada się na 1 050 przyłączy. Ilość wody dostarczonej przez sieć wodociągową w 2023 r. wyniosła 196,9 dam<sup>3</sup>, z czego 188,0 dam<sup>3</sup> dostarczone zostało gospodarstwu domowemu. Zużycie wody na 1 mieszkańca wynosi ok. 33,1 m<sup>3</sup>/rok. Do wodociągu podłączonych jest 94,0% mieszkańców.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 77,0 km. Sieć była sukcesywnie rozbudowywana w ostatnich latach. W gminie funkcjonuje 719 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W 2023 r. kanalizacją odprowadzono 111,8 dam<sup>3</sup> ścieków. Z kanalizacji korzysta 64,9% mieszkańców.

Ścieki powstające na terenie gminy trafiają do dwóch mechaniczno-biologicznych oczyszczalni w Podkomorzycach i Jasieniu. Oczyszczalnia w Podkomorzycach o przepustowości 290 m<sup>3</sup>/d obsługuje miejscowości: Czarna Dąbrówka, Kleszczyniec, Nożyno, Unichowo, Jerzkowice, Kozy, Mikorowo, Karwno, Podkomorzyce, Flisów. Zrzut oczyszczonych ścieków odbywa się do rzeki Łupawy.

Oczyszczalnia w Jasieniu została zmodernizowana w 2014 r. i obecnie wykazuje zdolność do oczyszczania ścieków w ilości 160 m<sup>3</sup>/d w okresie czerwiec-sierpień oraz 93,4 m<sup>3</sup>/d w pozostałych miesiącach. Zrzut oczyszczonych ścieków odbywa się do ziemi poprzez rów melioracyjny.

Na terenach pozbawionych dostępu do sieci kanalizacyjnej lub gdzie budowanie sieci kanalizacyjnej jest niekorzystne ekonomicznie, wykorzystywane są oczyszczalnie przydomowe lub zbiorniki bezodpływowe. Według stanu na koniec 2023 r. w gminie zaewidencjonowanych było 285 zbiorników oraz 174 przydomowe oczyszczalnie.

### **Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych**

Poprzez przystąpienie do Unii Europejskiej, Polska zobowiązała się do spełnienia wymogów dyrektywy 91/271/EWG dotyczących systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków komunalnych. Podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG jest Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). Celem Programu, poprzez realizację ujętych w nim inwestycji, jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed niekorzystnymi skutkami. Aktualizacji KPOŚK dokonuje się co najmniej raz na 4 lata.

W dniu 5 maja 2022 r. Rada Ministrów przyjęła najnowszą, szóstą aktualizację KPOŚK. Zawiera ona listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2021-2027. Zgodnie z dokumentem gmina Czarna Dąbrówka znajduje się w granicach aglomeracji o tej samej nazwie. Aktualnie obowiązującym aktem prawnym dla aglomeracji jest Uchwała nr XX/235/2020 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 30 listopada 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji

Czarna Dąbrówka. Równoważna liczba mieszkańców (RLM) aglomeracji wynosi 3 335. Obszar aglomeracji obejmuje miejscowości: Czarna Dąbrówka, Jerzkowice, Karwno, Kleszczyniec, Kozy, Mikorowo, Nożynko, Podkomorzyce i Unichowo, z oczyszczalnią ścieków w Podkomorzycach.

#### 4.6.2 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze gospodarka wodno-ściekowa

W okresie obowiązywania poprzedniej wersji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej realizowane zadania związane z rozbudową i przebudową sieci wodociągowych, remontem hydroforni oraz rozbudową sieci kanalizacyjnej.

**Tabela 24. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji gospodarka wodno-ściekowa**

| Nazwa zadania                                                                                 | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji    | Koszty realizacji [zł] | Opis wykonanego zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|----------------------|------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania własne</b>                                                                         |                        |                      |                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| Rozbudowa wodociągu w Rokitach                                                                | Urząd Gminy, ZGK       | 2022                 | 92 181,00              | Na terenie wsi Rokity przebudowano infrastrukturę wodociągową.                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Przebudowa wodociągu w miejscowości Karwno                                                    | Urząd Gminy, ZGK       | 2022                 | 100 000,00             | W ramach zadania na odcinku 350 m wymieniono wodociągowe rury azbestowe na obecnie stosowane rury PE wraz z wykonaniem nowych podłączeń do posesji.                                                                                                                                                                                            |
| Rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz sieci wodociągowej w m. Kleszczyniec (dz. nr 263) | Urząd Gminy, ZGK       | 2022                 | 38 660,30              | Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Przebudowa infrastruktury wodociągowej na odcinku Czarna Dąbrówka – Unichowo                  | Urząd Gminy            | 2023-2025            | 6 363 399,00           | W ramach zadania wykonano odcinek sieci wodociągowej łączący miejscowości Nożynko z miejscowością Unichowo oraz zmodernizowano dwie stacje podnoszenia ciśnienia, a także zbudowane dwa zbiorniki retencyjne. Zmodernizowane zostaną stacje uzdatniania wody w Czarnej Dąbrówce i Nożynie.                                                     |
| Modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy Czarna Dąbrówka             | Urząd Gminy            | W trakcie realizacji | 7 972 076,03           | Prace dotyczą przebudowy, nadbudowy oraz częściowej rozbioru budynku Zakładu Gospodarki Komunalnej w Czarnej Dąbrówce. W drugiej części zakres prac obejmuje remont budynków hydroforni w miejscowościach: Bochowo, Dęby, Jasień, Kartkowo, Katuszewo, Kozy, Mikorowo, Wargowo. Dodatkowo planowana jest modernizacja 31 przepompowni ścieków. |

*Źródło: Opracowanie własne*

*Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka*

### 4.6.3 Ocena stanu – analiza SWOT

Tabela 25. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarka wodno-ściekowa

| Mocne strony                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Słabe strony                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Wysoki stopień zwodociągowania gminy</li><li>– Prace w zakresie rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowej i kanalizacyjnej prowadzone w ostatnich latach</li></ul>                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"><li>– Mało korzystne warunki do dalszej rozbudowy sieci kanalizacyjnej</li></ul>                                                                                                |
| Szanse                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Zagrożenia                                                                                                                                                                                                        |
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Możliwość pozyskania dofinansowania na realizację inwestycji z zakresu budowy kanalizacji</li><li>– Budowa oczyszczalni przydomowych w miejscach, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie</li><li>– Kontrole obowiązku opróżniania zbiorników na nieczystości ciekłe</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– Nieszczelność przydomowych zbiorników bezodpływowych i nieregularne ich opróżnianie przez właścicieli</li><li>– Nielegalne zrzuty ścieków komunalnych do gruntu</li></ul> |

*Źródło: Opracowanie własne*

## 4.7 Zasoby geologiczne

### 4.7.1 Stan wyjściowy

Pod względem podłoża geologicznego gmina Czarna Dąbrówka znajduje się w granicach prekambryjskiej platformy wschodnioeuropejskiej, a dokładniej – w granicach obniżenia perybałtyckiego. Jest to duża jednostka tektoniczna o osi WSW-ENE, które tylko zachodnia część znajduje się na obszarze Polski. Dalej ku wschodowi ciągnie się ona aż po jezioro Ładoga. Strop fundamentu krystalicznego w osiowej części syneklizy w obrębie Polski obniża się ku SSW, od około 3,5 km w rejonie Zatoki Gdańskiej do głębokości ok. 5 km w rejonie Kościerzyny i około 6-8 km w strefie brzeżnej platformy. W pokrywie osadowej obniżenia perybałtyckiego wyodrębniono trzy kompleksy strukturalne: młodoproterozoiczno-staropaleozoiczny, permsko-mezozoiczny i kenozoiczny. Najstarszymi skałami obniżenia są neoproterozoiczne (wendyjskie) czerwone zlepieńce i piaskowce arkozowe, będące osadami wielkich stożków napływowych, miąższości od kilkunastu do 150 m. Nazywane są one formacją smołdzińską lub serią żarnowiecką dolną. Leżące wyżej osady kambru rozpoczynają się osadami transgresywnymi – piaskowcami i mułowcami formacji klukowskiej,

reprezentującej najniższy kambr. W kambrze środkowym osadziły się najpierw ciemnoszare łupki mułowcowo-iłowcowe formacji sarbskiej, miąższości od kilku metrów na wschodzie do ok. 150 m na zachodzie. Pod koniec kambru środkowego nastąpiła regresja – tworzyły się piaskowe formacji Dąbkowskiej, iłowce wapniste formacji osieckiej i glaukonityty formacji białogórskiej. W skałach kambru środkowego znajdują się liczne złoża węglowodorów o różnej wartości ekonomicznej. Istnieją w nich bardzo dobre warunki do zachowania złóż ropy i gazu ziemnego.

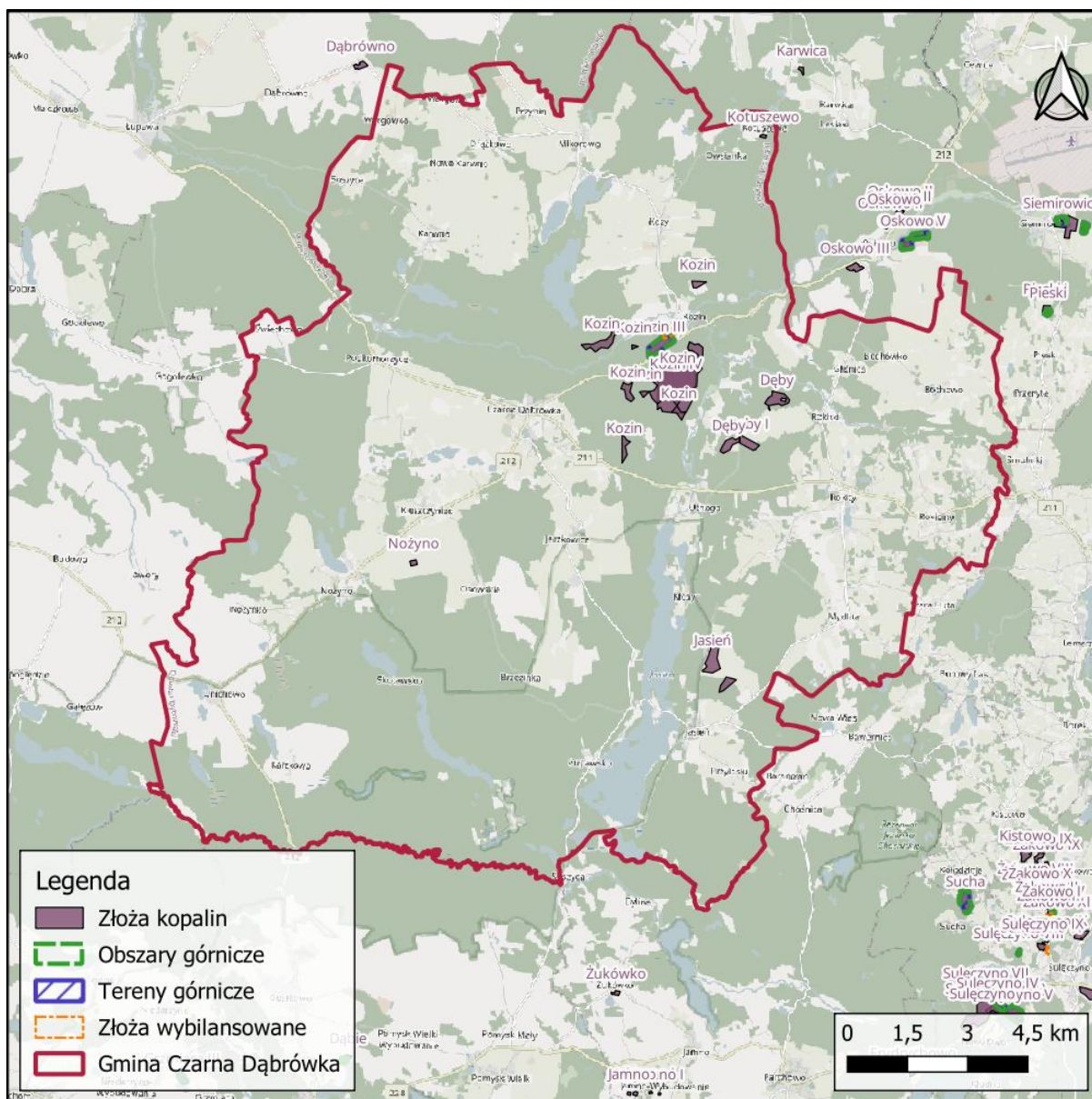
W granicach gminy zlokalizowanych jest 8 złóż kopalin w postaci złóż piasków i żwiru. Spośród nich jedynie złożo Kozin III podlega obecnie eksploatacji – w 2023 r. wydobyte wyniosło 142 tys. t. Na terenie gminy znajduje się również wybilansowane złożo piasków i żwirów Kozin II.

**Tabela 26. Zasoby złóż kopalin w gminie Czarna Dąbrówka**

| Nazwa złóża | Rodzaj złóża   | Stan zag. złóża | Zasoby geologiczne |              | Wydobycie w 2023 r. |
|-------------|----------------|-----------------|--------------------|--------------|---------------------|
|             |                |                 | Bilansowe          | Przemysłowe  |                     |
| Kozin       | piaski i żwiry | P               | 27 988 tys. t      | -            | -                   |
| Kozin III   | piaski i żwiry | E               | 5 208 tys. t       | 4 557 tys. t | 142 tys. t          |
| Dęby I      | piaski i żwiry | R               | 2 648 tys. t       | -            | -                   |
| Nożyno      | piaski i żwiry | R               | 339 tys. t         | -            | -                   |
| Kotuszewo   | piaski i żwiry | Z               | 100 tys. t         | -            | -                   |
| Jasień      | piaski i żwiry | R               | 3 852 tys. t       | -            | -                   |
| Dęby        | piaski i żwiry | P               | 3 882 tys. t       | -            | -                   |
| Dęby I      | piaski i żwiry | R               | 2 648 tys. t       | -            | -                   |

E – złożo eksploatowane, P – złożo o zasobach rozpoznanych wstępnie, R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo, Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane

*Źródło: Bilans Zasobów Złóż Kopalin w Polsce według stanu 31 grudnia 2023 r. (PIG-PIB)*



**Rycina 12. Złóża kopalin w gminie Czarna Dąbrówka**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw mapowych PIG-PIB i GUGiK (podkład mapowy Open Street Map)*

Zgodnie z informacjami zawartymi w Systemie Osłony Przeciwosuwiskowej, prowadzonym przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na terenie gminy Czarna Dąbrówka nie znajdują się osuwiska i tereny zagrożone osuwiskami. Najbliższe osuwisko (obecnie nieaktywne) znajduje się w sąsiadującej od strony północno-wschodniej gminie Cewice, w miejscowości Oskowo, nad Jeziorem Oskowo.

#### **4.7.2 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze zasoby geologiczne**

W okresie obowiązywania poprzedniej wersji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka nie zrealizowano zadań związanych z zasobami geologicznymi i ochroną przeciwosuwiskową. Zadania takie nie były wyznaczone do realizacji w dotychczas obowiązującym POŚ.

### 4.7.3 Ocena stanu – analiza SWOT

Tabela 27. Analiza SWOT – obszar interwencji zasoby geologiczne

| Mocne strony                                                                                                                                                                                                                          | Słabe strony                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Brak terenów osuwiskowych na terenie gminy</li></ul>                                                                                                                                          | Brak                                                                                                                     |
| Szanse                                                                                                                                                                                                                                | Zagrożenia                                                                                                               |
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Rozwój technologii poszukiwania i eksploatacji surowców mineralnych</li><li>– Liczne prace badawcze Państwowego Instytutu Geologicznego gwarantujące odpowiednie rozpoznanie terenu</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– Rozwój obszarów zurbanizowanych</li><li>– Nielegalne wydobycie kopalin</li></ul> |

*Źródło: Opracowanie własne*

## 4.8 Gleby

### 4.8.1 Stan wyjściowy

W gminie Czarna Dąbrówka dominują gleby biellicowe, pseudobielicowe i rdzawe na piaskach i glinach. Wzdłuż dolin rzek i w okolicy jezior występują gleby torfowe i murszowe na torfach i mułotorfach. Gleby klasy III położone są głównie w obrębie wysoczyzny morenowej, utworzone są z utworów gliniastych. Pod względem typów gleb stanowią je gleby brunatne właściwe i wyługowane, bielice właściwe i pseudobielice. Niewielkie kompleksy tych gleb występują w pobliżu wsi Kartkowo, Kozy i na północ od Karwna.

Użytki zielone IV klasy bonitacyjnej występują powszechnie, natomiast użytki zielone słabe V i VI klasy są najczęściej podmokłe. Największe powierzchnie użytków zielonych występują na terenach wsi Kozy, Jerzkowice, Rokity. Gleby klasy IV znajdują się w okolicach wsi Nożynka, na południe od Unichowa, w okolicach Podkomorzyc, Czarnej Dąbrówki, Mikorowa, w miejscowości Kozy oraz w północno-wschodniej części gminy (Dębów, Bochowa, Rokicin). Zajmowane są przez gleby brunatne kwaśne i wyługowane wytworzone z utworów piaszczysto-gliniastych.

Wśród gruntów ornych dominują gleby klasy V. Są to w większości gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne, niekiedy pseudobielicowe. Występują one na terenie całej gminy, największe tereny zajmując w okolicach wsi Kozy, Jerzkowice, Kleszczyniec, Rokity.

### Zagrożenie suszą

Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę Polski. Przeciwdziałanie skutkom suszy zarówno w Polsce, jak i w Europie stanowi coraz poważniejszy problem. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w licznych uregulowaniach prawnych, m.in. w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi oraz zarządzania

kryzysowego. Suszę charakteryzuje długotrwały deficyt opadów wynikający z cech klimatu, ale o złożonym wymiarze fizycznym. Najczęściej występują w okresie letnim. Zjawisko suszy może w konsekwencji powodować przesuszenie gleby, zmniejszenie lub całkowite zniszczenie upraw roślinnych, a także zwiększone prawdopodobieństwo pożarów. Suszą określa się nie tylko występowanie zjawisk ekstremalnych, ale wszystkie sytuacje, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego obszaru. Susza jest zjawiskiem wolno rozwijającym się, w związku z czym trudnym do uchwycenia jest jej początek oraz koniec, jak również jednoznaczny obszar oddziaływania przestrzennego.

Zasadniczo rozróżniamy 4 rodzaje suszy, które określane są w zależności od fazy rozwoju. Jest to susza atmosferyczna, rolnicza, hydrologiczna oraz hydrogeologiczna.

Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. (Dz. U. 2021 poz. 1615) przyjęto Plan przeciwdziałania skutkom suszy. Zgodnie z zapisami Planu, teren gminy Czarna Dąbrówka został zaliczony do następujących klas zagrożenia suszą:

- susza rolnicza – klasa I (słabo zagrożone),
- susza hydrologiczna – przeważająca część gminy klasa III (silnie zagrożone), fragmenty południowo-zachodnie klasa II (umiarkowanie zagrożone),
- susza hydrogeologiczna – klasa I (słabo zagrożone),
- susza atmosferyczna – klasa III (silnie zagrożone),
- klasyfikacja łączna – przeważająca część gminy przypisana do klasy II (umiarkowanie zagrożone), fragmenty południowo-zachodnie klasa I (słabo zagrożone).

Jednocześnie w Planie przeciwdziałania skutkom suszy, dla gminy Czarna Dąbrówka nie zaproponowano zadań inwestycyjnych służących zwiększeniu retencji oraz wspierających przeciwdziałanie skutkom suszy.

### **Monitoring chemizmy gleb ornych**

Monitorowanie chemizmu gleb ornych prowadzone jest w Polsce w systemie monitoringu krajowego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju.

W gminie Czarna Dąbrówka nie zlokalizowano żadnego punktu badawczego. Najbliżej położony punkt pomiarowo-kontrolny znajduje się w gminie Stężycza, w miejscowości Łączyno. Wybrane wyniki badań z 2020 r. przedstawiono w poniższej tabeli.

**Tabela 28. Wyniki szczegółowe monitoringu chemizmu gleb ornych w miejscowości Łączyno (gmina Stężycza) w 2020 r.**

| Parametr                                                 | Jednostka                                            | Wynik w 2020 r. |
|----------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------|
| <b>Odczyn i węglany</b>                                  |                                                      |                 |
| Odczyn „pH” w zawiesinie H <sub>2</sub> O                | pH                                                   | 4,6             |
| Odczyn „pH” w zawiesinie KCl                             | pH                                                   | 4,3             |
| Węglany (CaCO <sub>3</sub> )                             | %                                                    | <0,01           |
| <b>Substancja organiczna gleby</b>                       |                                                      |                 |
| Próchnica                                                | %                                                    | 0,98            |
| Węgiel organiczny                                        | %                                                    | 0,57            |
| Azot ogólny                                              | %                                                    | 0,178           |
| <b>Właściwości sorpcyjne gleby</b>                       |                                                      |                 |
| Kwasowość hydrolityczna (Hh)                             | cmol(+)*kg <sup>-1</sup>                             | 5,4             |
| Kwasowość wymienna (Hw)                                  | cmol(+)*kg <sup>-1</sup>                             | 1,86            |
| Glin wymienny „Al”                                       | cmol(+)*kg <sup>-1</sup>                             | 0,09            |
| Wapń wymienny (Ca <sup>2+</sup> )                        | cmol(+)*kg <sup>-1</sup>                             | 2,1             |
| Magnez wymienny (Mg <sup>2+</sup> )                      | cmol(+)*kg <sup>-1</sup>                             | 0,32            |
| Sód wymienny (Na <sup>+</sup> )                          | cmol(+)*kg <sup>-1</sup>                             | <0,10           |
| Potas wymienny (K <sup>+</sup> )                         | cmol(+)*kg <sup>-1</sup>                             | 0,15            |
| Suma kationów wymiennych (S)                             | cmol(+)*kg <sup>-1</sup>                             | 2,57            |
| Pojemność sorpcyjna gleby (T)                            | cmol(+)*kg <sup>-1</sup>                             | 8,8             |
| Wysycenie kompleksu sorpcyjnego kationami zasadowymi (V) | %                                                    | 29,2            |
| <b>Zawartość pierwiastków przyswajalnych dla roślin</b>  |                                                      |                 |
| Fosfor przyswajalny                                      | mg P <sub>2</sub> O <sub>5</sub> *100g <sup>-1</sup> | 10,8            |
| Potas przyswajalny                                       | mg K <sub>2</sub> O*100g <sup>-1</sup>               | 5,9             |
| Magnez przyswajalny                                      | mg Mg*100g <sup>-1</sup>                             | 2,9             |
| Siarka przyswajalna                                      | mg S-SO <sub>4</sub> *100g <sup>-1</sup>             | 2,6             |
| Azot amonowy                                             | N <sub>NH4</sub> mg*kg <sup>-1</sup>                 | 5,7             |
| Azot azotanowy                                           | N <sub>NO3</sub> mg*kg <sup>-1</sup>                 | 33,5            |
| <b>Całkowita zawartość makroelementów</b>                |                                                      |                 |
| Fosfor                                                   | %                                                    | 0,029           |
| Wapń                                                     | %                                                    | 0,15            |
| Magnez                                                   | %                                                    | 0,10            |
| Potas                                                    | %                                                    | 0,07            |

| Parametr                                          | Jednostka                 | Wynik w 2020 r. |
|---------------------------------------------------|---------------------------|-----------------|
| Sód                                               | %                         | 0,004           |
| Siarka                                            | %                         | 0,014           |
| Glin                                              | %                         | 0,50            |
| Żelazo                                            | %                         | 0,540           |
| <b>Całkowita zawartość pierwiastków śladowych</b> |                           |                 |
| Mangan                                            | Mn mg*kg <sup>-1</sup>    | 281             |
| Kadm                                              | Cd mg*kg <sup>-1</sup>    | <0,50           |
| Miedź                                             | Cu mg*kg <sup>-1</sup>    | 3,59            |
| Chrom                                             | Cr mg*kg <sup>-1</sup>    | 8,55            |
| Nikiel                                            | Ni mg*kg <sup>-1</sup>    | 4,85            |
| Ołów                                              | Pb mg*kg <sup>-1</sup>    | 8,86            |
| Rtęć                                              | Hg mg*kg <sup>-1</sup>    | 25,7            |
| <b>Pozostałe właściwości</b>                      |                           |                 |
| Radioaktywność                                    | Bq*kg <sup>-1</sup>       | 488             |
| Przewodnictwo elektryczne właściwe                | mS*m <sup>-1</sup>        | 16,2878787      |
| Zasolenie                                         | mg KCl*100g <sup>-1</sup> | 43              |

Źródło: IUNG-PIB

#### 4.8.2 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze gleby

W okresie obowiązywania dotychczasowego Programu Ochrony Środowiska, na terenie gminy Czarna Dąbrówka działania związane z ochroną gleb prowadził przede wszystkim Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Lubaniu. Jednostka ta prowadziła pokazy, szkolenia i doradztwo w zakresie rolnictwo, często powiązane z tematyką ochrony przyrody, zmian klimatu, przepisów w zakresie prawa wodnego i środowiska.

Gmina Czarna Dąbrówka w latach 2022-2023 realizowała program pn. „Usuwanie odpadów z folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu Big-Bag”. Dzięki pozyskanemu dofinansowaniu z NFOŚiGW oraz środkom własnym mieszkańców udało się przeprowadzić akcję i zebrać 10,627 Mg odpadów.

**Tabela 29. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji gleby**

| Nazwa zadania                                                                                                                                                                                                                | Podmiot odpowiedzialny  | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł]                    | Opis wykonanego zadania                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------|-------------------------------------------|---------------------------------------------|
| <b>Zadania własne</b>                                                                                                                                                                                                        |                         |                   |                                           |                                             |
| Realizacja programu „Usuwanie odpadów z folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu Big-Bag”                                                                                         | Urząd Gminy, mieszkańcy | 2022-2023         | 9 857,56                                  | W ramach zadania zebrano 10,267 Mg odpadów. |
| <b>Zadania monitorowane</b>                                                                                                                                                                                                  |                         |                   |                                           |                                             |
| Pokaz w zakresie: „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne”                                                                                                                                                                 | PODR w Lubaniu          | 2022              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                                           |
| Dwa szkolenia pt. „Stosowanie środków ochrony roślin sprzętem naziemnym, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie”                                            | PODR w Lubaniu          | 2022              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Przeprowadzono szkolenie dla 53 osób.       |
| Doradztwo w zakresie: „Dostosowanie do zmian klimatycznych oraz ochrona wód, gleby i powietrza (uwzględniająca wymagania ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC, aktualnych inicjatyw Zielonego Ładu” | PODR w Lubaniu          | 2022, 2023, 2024  | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                                           |
| Doradztwo w zakresie: „Technologia produkcji rolnej z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska i klimatu”                                                                                                                   | PODR w Lubaniu          | 2022, 2023, 2024  | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                                           |
| Szkolenie w zakresie: „Zasady integrowanej ochrony roślin”                                                                                                                                                                   | PODR w Lubaniu          | 2023              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Przeprowadzono szkolenie dla 36 osób.       |
| Szkolenie pt. „Obowiązki rolnika w świetle ustawy Prawo wodne”                                                                                                                                                               | PODR w Lubaniu          | 2023              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Przeprowadzono 1 szkolenie.                 |
| Doradztwo w zakresie „Ochrona bioróżnorodności, w tym Natura 2000”                                                                                                                                                           | PODR w Lubaniu          | 2023              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                                           |
| Pokaz o tematyce: „Zobowiązania                                                                                                                                                                                              | PODR w Lubaniu          | 2024              | W ramach kosztów                          | Przeprowadzono 2 pokazy.                    |

| Nazwa zadania                                                                               | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł]                    | Opis wykonanego zadania |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|-------------------------------------------|-------------------------|
| środowiskowe i klimatyczne (w tym RŚK i ekoschematy)                                        |                        |                   | funkcjonowania jednostki                  |                         |
| Doradztwo w zakresie: „Rolnictwo ekologiczne w ramach WPR”                                  | PODR w Lubaniu         | 2024              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                       |
| Doradztwo w zakresie: „Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym” | PODR w Lubaniu         | 2024              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                       |

Źródło: Opracowanie własne

#### 4.8.3 Ocena stanu – analiza SWOT

Tabela 30. Analiza SWOT – obszar interwencji gleby

| Mocne strony                                                                                                                                                                                            | Słabe strony                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Obecność gleb III klasy nadających się do produkcji rolniczej</li> <li>– Duża liczba szkoleń prowadzonych przez PODR</li> </ul>                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Brak badań chemizmu gleb na terenie gminy</li> <li>– Umiarkowane zagrożenie suszą na większości obszaru gminy</li> </ul>                                                                                                                                                                        |
| Szanse                                                                                                                                                                                                  | Zagrożenia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Wsparcie dla rolników wprowadzających uprawy ekologiczne oraz bezpłatne doradztwo rolnicze</li> <li>– Programy rolno-środowiskowe oraz zalesieniowe</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Przenikanie zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa i przemysłu do gleb</li> <li>– Rozwój obszarów zurbanizowanych</li> <li>– Niewłaściwe stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin</li> <li>– Nieregularność opadów atmosferycznych</li> <li>– Wzrost zagrożenia suszą</li> </ul> |

Źródło: Opracowanie własne

### 4.9 Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

#### 4.9.1 Stan wyjściowy

Podstawowe obowiązki w zakresie gospodarowania nieczystościami płynnymi zawarte zostały w Regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Czarna Dąbrówka, przyjętym Uchwałą Nr XXX349/2021 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 29 listopada 2022 r. (zmieniona Uchwałą Nr XL/465/2022 Rady Gminy Czarna Dąbrówka z dnia 21 listopada 2022 r.).

Zgodnie z Regulaminem, właściciele nieruchomości zobowiązani są do pozbywania się z terenu nieruchomości nieczystości ciekłych gromadzonych przejściowo w zbiornikach bezodpływowych nie

rzadziej niż raz na kwartał, a nieczystości ciekłych gromadzonych w instalacjach przydomowych oczyszczalni ścieków – nie rzadziej niż raz na rok.

Właściciele nieruchomości obowiązani są do selektywnego zbierania, natomiast podmiot odbierający odpady do selektywnego odbierania, odpadów komunalnych, obejmującego następujące frakcje odpadów komunalnych: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, odpady opakowaniowe wielomateriałowe, bioodpady, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Miejsca gromadzenia odpadów utrzymuje się w odpowiednim stanie sanitarnym i porządkowym poprzez:

- ustawienie pojemników lub worków na odpady komunalne w taki sposób, aby zapewnić swobodny do nich dostęp,
- niedopuszczanie do wysypywania się odpadów z pojemników,
- w przypadku umieszczania odpadów w workach, zawiązywanie worków lub zabezpieczanie w inny sposób znajdujących się w nich odpadów przed wypadaniem,
- zabezpieczenie zbieranych odpadów przed wpływem warunków atmosferycznych oraz dostępem do nich zwierząt,
- systematyczne uprzątnięcie miejsca gromadzenia odpadów w przypadku pojawienia się odpadów zalegających poza pojemnikami lub workami.

Na terenie gminy Czarna Dąbrówka nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Zebrane z terenu gminy odpady przekazywane były w 2024 r. do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Chlewnicy, a następnie:

- opakowania ze szkła przekazane zostały do firmy Remondis Glass Recykling Polska Sp. z o.o. w Pile, Łużyckiego Centrum Recyklingu Sp. z o.o. w Marszowie oraz SIBELCO GREEN SOLUTIONS Polana S.A. w Lublińcu,
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne do REMONDIS Electrorecycling Sp. z o.o. w Błonie, MAYA VICTORY Sp. z o.o. w Bogumiłowie,
- odpady ulegające biodegradacji do ELWOZ ECO Sp. z o.o. oraz Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych „STARY LAS” Sp. z o.o. w Starym Lesie,
- odpady powstałe po sortowaniu niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, przekazane zostały do termicznego przekształcenia do Cemex Polska Sp. z o.o., ul. Fabryczna 6, 22-100 Chełm.

Przy oczyszczalni ścieków w Podkomorzycach funkcjonuje Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), przyjmujący następujące frakcje odpadów: papier; metale; tworzywa sztuczne; szkło; odpady opakowaniowe wielomateriałowe; bioodpady; odpady niebezpieczne; przeterminowane leki i chemikalia; odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych

w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek; zużyte baterie i akumulatory; zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny; meble i inne odpady wielkogabarytowe; zużyte opony; odpady budowlane i rozbiórkowe; odpady tekstyliów i odzieży. Wprowadzone zostały limity roczne dla zmieszanych odpadów budowlanych i czystego gruzu (do 3 m<sup>3</sup> na jedną złożoną deklarację) oraz dla zużytych opon (do 8 szt. na jedną złożoną deklarację).

Zgodnie z analizą stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2024 r., łączna masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych z terenu gminy Czarna Dąbrówka wyniosła 1 367,80 Mg. Szczegółowe ilości poszczególnych rodzajów odpadów odebranych i zebranych z terenu gminy przedstawiono w poniższych tabelach.

**Tabela 31. Ilość odpadów odebranych bezpośrednio z nieruchomości położonych w gminie Czarna Dąbrówka w 2024 r.**

| Ilość odpadów komunalnych odebranych z terenu Gminy Czarna Dąbrówka |                                                                                                                             |                                          |
|---------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|
| Kod odpadu                                                          | Rodzaj odebranych odpadów komunalnych                                                                                       | Masa odebranych odpadów komunalnych [Mg] |
| 15 01 06                                                            | Zmieszane odpady opakowaniowe                                                                                               | 207,220                                  |
| 15 01 07                                                            | Opakowania ze szkła                                                                                                         | 135,80                                   |
| 20 01 23*                                                           | Urządzenia zawierające freony                                                                                               | 3,70                                     |
| 20 01 35*                                                           | Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 zawierającej niebezpieczne składniki | 0,98                                     |
| 20 01 36                                                            | Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35                           | 0,16                                     |
| 20 03 01                                                            | Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne                                                                                 | 547,86                                   |
| 15 01 01                                                            | Opakowania z papieru i tektury                                                                                              | 36,96                                    |
| 20 03 07                                                            | Odpady wielkogabarytowe                                                                                                     | 104,02                                   |
| 20 02 01                                                            | Odpady ulegające biodegradacji                                                                                              | 202,68                                   |

*Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla Gminy Czarna Dąbrówka za rok 2024 (kwiecień 2025 r.)*

**Tabela 32. Ilość zebranych odpadów segregowanych w roku 2024 przez PSZOK**

| Kod odpadu | Rodzaj odpadów komunalnych                                                                                                            | Masa odpadów komunalnych [Mg] |
|------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| 15 01 01   | Opakowania z papieru i tektury                                                                                                        | 3,02                          |
| 15 01 06   | Zmieszane odpady opakowaniowe                                                                                                         | 2,84                          |
| 15 01 07   | Opakowania ze szkła                                                                                                                   | 3,54                          |
| 16 01 03   | Zużyte opony                                                                                                                          | 13,66                         |
| 17 09 04   | Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06 | 32,34                         |
| 17 03 80   | Odpadowa papa                                                                                                                         | 3,56                          |
| 17 06 04   | Materiały izolacyjne inne niż wymienione w 17 06 01 i 17 06 03                                                                        | 3,44                          |

| Kod odpadu | Rodzaj odpadów komunalnych                                                                                                 | Masa odpadów komunalnych [Mg] |
|------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| 19 12 08   | Tekstylia                                                                                                                  | 3,48                          |
| 20 01 23*  | Urządzenia zawierające freony                                                                                              | 2,48                          |
| 20 01 28   | Farby, tusze, farby drukarskie, kleje, lepiszcze i żywice inne niż wymienione w 20 01 27                                   | 2,80                          |
| 20 02 01   | Odpady ulegające biodegradacji                                                                                             | 1,080                         |
| 20 01 35*  | Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki | 1,14                          |
| 20 01 36   | Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35                          | 0,32                          |
| 20 03 07   | Odpady wielkogabarytowe                                                                                                    | 54,72                         |

*Źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla Gminy Czarna Dąbrówka za rok 2024 (kwiecień 2025 r.)*

W roku 2024 z terenu gminy Czarna Dąbrówka odebrano 647,160 Mg zmieszanych odpadów komunalnych (20 03 01). natomiast masa odpadów powstałych po mechaniczno-biologicznym przetworzeniu zmieszanych odpadów komunalnych o kodzie 19 12 09 oraz 19 05 99, które zostały przekazane do składowania z terenu gminy Czarna Dąbrówka w roku 2024 wyniosła 34,5891 Mg.

Za 2024 r. gmina Czarna Dąbrówka osiągnęła następujące poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych:

- poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych: 46,28% (wymagany poziom – 45%),
- ograniczania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania: 2% (przy dopuszczalnym poziomie nie większym niż 35% wagowo w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.),
- poziom składowania odpadów komunalnych pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych w procesie D5: 20% (poziom dopuszczalny – 30% wagowo).

### **Wyroby zawierające azbest**

Azbest znajduje się w wykazie substancji niebezpiecznych sporządzonym przez Ministra Zdrowia jako substancja o udokumentowanym działaniu rakotwórczym, stanowiącym poważne zagrożenie zdrowia przy długotrwałym oddziaływaniu na drogi oddechowe. Od roku 1997 w Polsce obowiązuje zakaz stosowania wyrobów zawierających azbest, wykorzystywanie wyrobów zawierających azbest dopuszcza się w użytkowanych urządzeniach nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest wymaga zachowania szczególnych procedur postępowania i przestrzegania przepisów, aby nie następowała emisja włókien azbestowych do środowiska i nie powodowała narażenia zdrowia ludzkiego. Na obszarze gminy Czarna Dąbrówka wyroby zawierające azbest występują przede wszystkim w obiektach budowlanych mieszkalnych

i gospodarczych, wyłącznie w postaci różnego rodzaju płyt azbestowo-cementowych wykorzystywanych do wykonania pokryć dachowych oraz elewacji budynków (W02 – płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa).

Zgodnie z danymi zawartymi w Bazie Azbestowej, na terenie gminy Czarna Dąbrówka zinwentaryzowano 1 177 839 kg wyrobów azbestowych, z czego unieszkodliwiono 147 159 kg. Do unieszkodliwienia pozostaje nadal 1 030 680 kg azbestu, przy czym 1 028 280 kg znajduje się na prywatnych obiektach mieszkalnych i gospodarczych, a 2 400 kg na budynkach osób prawnych.

### **Zapobieganie powstawaniu odpadów**

W projekcie „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Pomorskiego 2030” (projekt nie został przyjęty w momencie sporządzania niniejszego dokumentu) wskazano szereg kierunków działań mających przyczynić się do zapobiegania powstawaniu oraz kształtowania systemu gospodarki odpadami. Należą do nich m.in.:

- odpady komunalne (w tym odpady ulegające biodegradacji):
  - prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych na szczeblu wojewódzkim oraz gminnym, podnoszących świadomość mieszkańców oraz turystów w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz właściwego postępowania z odpadami, w szczególności selektywnego zbierania, przygotowania do ponownego użycia i recyklingu,
  - tworzenie nowych banków żywności,
  - tworzenie infrastruktury do zapobiegania powstawaniu odpadów, m.in. punktów wymiany produktów używanych, punktów napraw produktów,
  - organizowanie giełd wymiany produktów,
  - tworzenie nowych oraz modernizacja istniejących PSZOK i zwiększenie ich dostępności,
  - rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym odpadów komunalnych ulegających biodegradacji,
  - prowadzenie badań składu morfologicznego odpadów komunalnych,
  - wprowadzanie zachęt promujących kompostowanie bioodpadów w przydomowych kompostownikach,
  - budowa lub modernizacja instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, w tym do recyklingu oraz do fermentacji bioodpadów,
  - modernizacja instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych w celu zwiększenia efektywności odzysku odpadów surowcowych oraz ograniczenia masy odpadów kierowanych do składowania,

- finansowanie inwestycji w zakresie gospodarowania odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami,
  - poprawa jakości danych zbieranych i gromadzonych w BDO,
  - nadzór, monitoring, pielęgnacja i bieżące utrzymanie zrekultywowanych składowisk odpadów,
  - prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie należytego postępowania z odpadami komunalnymi w celu wyeliminowania praktyk spalania odpadów w paleniskach domowych oraz nielegalnego pozbywania się odpadów,
  - wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
  - wzmocnienie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych,
  - dokonywanie przez gminy corocznej analizy stanu gospodarki odpadami komunalnymi.
- odpady zawierające azbest:
- rzetelna aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie województwa,
  - prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych dotyczących bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest oraz właściwego gospodarowania z odpadami azbestowymi,
  - kontynuacja i zwiększenie wsparcia udzielanego przez administrację samorządową na rzecz działań związanych z usuwaniem azbestu,
  - zwiększenie wsparcia finansowego dla działań związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest ze środków krajowych i europejskich,
  - budowa kwater do unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.
- odpady zawierające PCB:
- prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych podnoszących świadomość przedsiębiorców wykorzystujących urządzenia zawierające PCB na temat ich szkodliwości oraz konieczności ich likwidacji,
  - sukcesywne unieszkodliwianie odpadów zawierających PCB o stężeniu poniżej 50 ppm,
- oleje odpadowe:
- prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych dla przedsiębiorców oraz społeczeństwa w zakresie prawidłowych sposobów postępowania z olejami odpadowymi,
  - rozwijanie istniejących systemów selektywnego zbierania olejów odpadowych,
  - monitoring prawidłowego postępowania z olejami odpadowymi.

- zużyte baterie i akumulatory:
  - prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnych podnoszących świadomość społeczeństwa i przedsiębiorców na temat prawidłowego postępowania ze zużytymi bateriami i akumulatorami,
  - rozwijanie gminnych systemów selektywnego zbierania zużytych baterii i akumulatorów, m.in. poprzez ustawianie odpowiednio oznakowanych pojemników w miejscach użyteczności publicznej (np. obiekty handlowe, urzędy, szkoły, przedszkola).
- odpady medyczne i weterynaryjne:
  - budowa na terenie województwa pomorskiego instalacji do unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych,
  - kierowanie wytworzonych na terenie województwa pomorskiego zakaźnych odpadów medycznych i weterynaryjnych do spalarni odpadów niebezpiecznych znajdujących się na terenie województwa, z uwzględnieniem zasady bliskości,
  - prowadzenie kontroli posiadaczy odpadów medycznych i weterynaryjnych, w szczególności podmiotów wytwarzających te odpady, w zakresie zgodności postępowania z obowiązującymi przepisami prawa oraz w zakresie prawidłowości prowadzenia ewidencji odpadów i sprawozdawczości,
- pojazdy wycofane z eksploatacji:
  - prowadzenie kontroli poszczególnych podmiotów (wprowadzających pojazdy, punktów zbierania pojazdów, stacji demontażu, prowadzących strzępiarki) w zakresie przestrzegania przepisów prawa,
  - prowadzenie działań zmierzających do ograniczenia nielegalnych praktyk w zakresie zbierania i demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji oraz ograniczenia nielegalnego przemieszczania pojazdów z zagranicy do stacji demontażu pojazdów,
  - prowadzenie kampanii edukacyjnych dla mieszkańców i przedsiębiorców na temat właściwego postępowania z pojazdami wycofanymi z eksploatacji.
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny:
  - prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych na temat prawidłowego postępowania ze ZSEiE, m.in. w zakresie selektywnego zbierania w miejscach do tego przeznaczonych,
  - tworzenie punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK, PZON), do których mieszkańcy będą mogli przekazywać zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych, w tym organizowanie okresowego zbierania odpadów niebezpiecznych w wyznaczonym czasie i miejscu na terenie gminy,

- tworzenie lub modernizacja sieci punktów napraw sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz punktów wymiany ZSEiE,
  - kontrola podmiotów wprowadzających na rynek sprzęt oraz podmiotów zajmujących się zbieraniem i przetwarzaniem ZSEiE, w tym organizacji odzysku.
- opakowania i odpady opakowaniowe:
- prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnych w celu podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowania właściwych postaw w zakresie ograniczenia powstawania odpadów opakowaniowych (wielokrotne używanie opakowań, wybór produktów pod kątem opakowania),
  - zapobieganie powstawaniu odpadów opakowaniowych przez ekoprojektowanie produktów,
  - rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych pochodzących z gospodarstw domowych i z działalności gospodarczej,
  - rozwój systemu zwrotu opakowań wielokrotnego użycia,
  - budowa instalacji recyklingu odpadów opakowaniowych.
- komunalne osady ściekowe:
- określenie w trakcie budowy nowych lub modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków kierunku właściwego zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych,
  - wdrażanie ponadlokalnych rozwiązań w zakresie zagospodarowania komunalnych osadów ściekowych,
  - wykorzystywanie komunalnych osadów ściekowych w biogazowniach w celach energetycznych,
  - zwiększenie ilości komunalnych osadów ściekowych kierowanych do kompostowania lub termicznego przetwarzania,
  - zagospodarowanie popiołów z termicznego przekształcania komunalnych osadów ściekowych dające możliwość odzysku fosforu.

Najbardziej powszechną działalnością ukierunkowaną na ograniczanie ilości odpadów kierowanych do przetwarzania w zorganizowanych systemach gminnych jest prowadzenie kompostowania przydomowego.

#### **4.9.2 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze gospodarki odpadami**

W okresie obowiązywania poprzedniej wersji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka, w obszarze interwencji gospodarka odpadami realizowano zadania związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Urząd Gminy prowadził bieżące utrzymanie systemu gospodarki odpadami. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku realizował kontrole planowe i pozaplanowe podmiotów gospodarczych, m.in. w zakresie przestrzegania przepisów

związanych z gospodarką odpadami. Zadaniem powiązaniem z gospodarowaniem odpadami było również, wymienione w obszarze interwencji *gleby*, działanie dotyczące realizacji programu „usuwania odpadów z folii rolniczych, siatki i sznurka do owijania balotów, opakowań po nawozach i typu Big-Bag”.

**Tabela 33. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji gospodarka odpadami**

| Nazwa zadania                                                                                                                  | Podmiot odpowiedzialny  | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł]                 | Opis wykonanego zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania własne</b>                                                                                                          |                         |                   |                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Czarna Dąbrówka                                                           | Urząd Gminy, mieszkańcy | 2022-2023         | 85 518,13                              | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Bieżące utrzymywanie systemu gospodarowania odpadami w gminie                                                                  | Urząd Gminy             | 2021-2024         | 9 039 493,39                           | Odbieranie, transport, zbieranie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów; prowadzenie PSZOK; obsługa administracji systemu; edukacja ekologiczna w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi.                                                                                                                             |
| <b>Zadania monitorowane</b>                                                                                                    |                         |                   |                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Kontrola podmiotów gospodarczych w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących ochrony środowiska, w tym gospodarki odpadami | WIOŚ                    | Zadanie ciągłe    | W ramach kosztów prowadzenia jednostki | W latach 2022-2025 przeprowadzono 20 kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska. Ponadto w tym okresie przeprowadzono 22 kontrole w oparciu o analizę dokumentacji. W 13 przypadkach kontrole wykazały naruszenia wymagań ochrony środowiska. |

Źródło: Opracowanie własne

#### 4.9.3 Ocena stanu – analiza SWOT

**Tabela 34. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarka odpadami**

| Mocne strony                                                                                                                                                          | Słabe strony                                                                                                                                                                                                                                         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Osiągnięte wymagane poziomy zagospodarowania odpadów komunalnych</li> <li>– Funkcjonowanie PSZOK na terenie gminy</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Duża ilość wyrobów azbestowych pozostawionych do unieszkodliwienia</li> <li>– Wykryte przez WIOŚ nieprawidłowości w zakresie gospodarowania odpadami przez podmiotu gospodarcze na terenie gminy</li> </ul> |

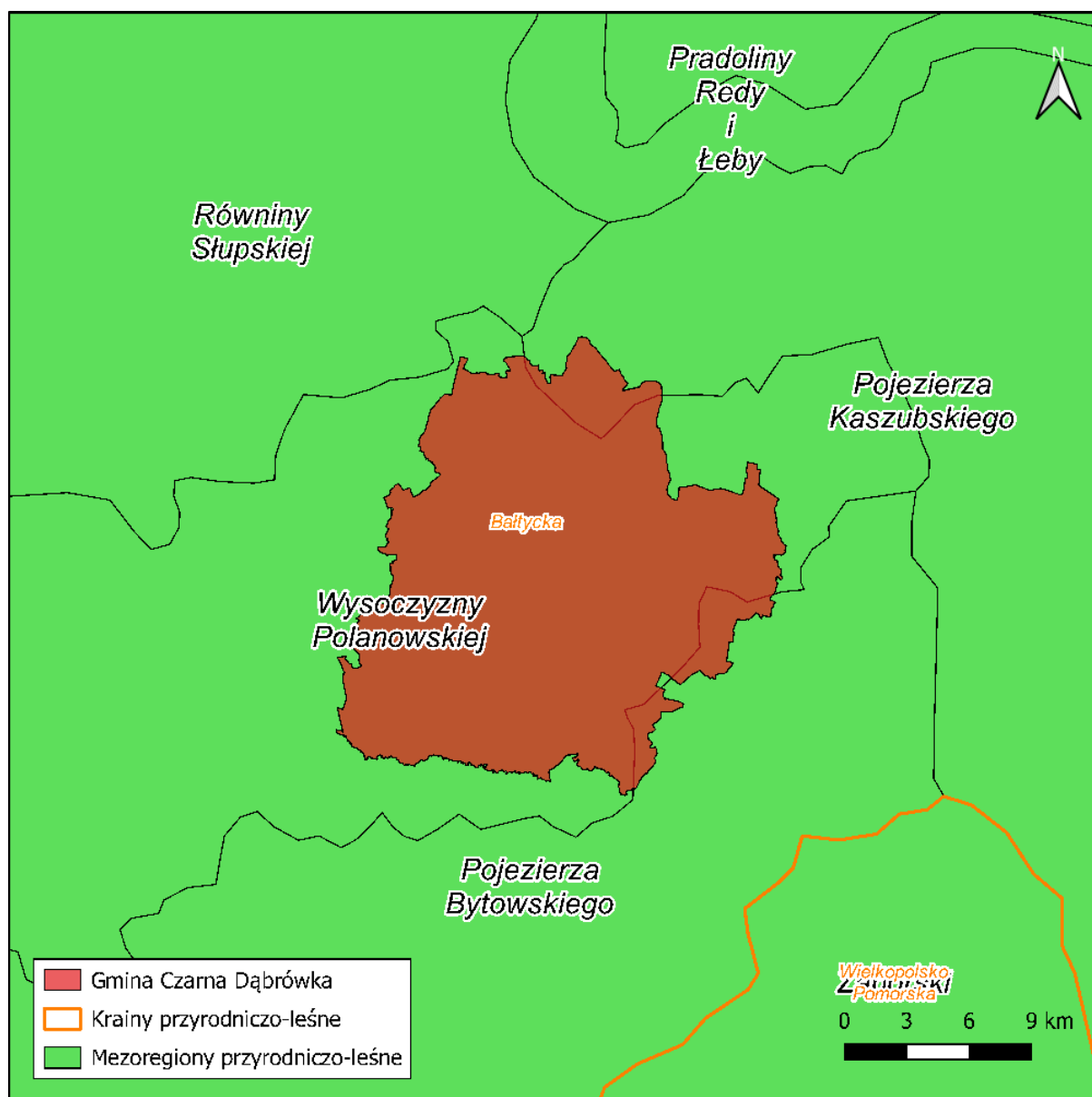
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Zwiększający się udział segregowanych odpadów komunalnych w ogólnej ilości odpadów odbieranych z terenu gminy</li> </ul>                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Brak umiejętności prawidłowej segregacji odpadów przez część mieszkańców</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Szanse                                                                                                                                                                                                                | Zagrożenia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Dalszy rozwój systemu gospodarki odpadami</li> <li>– Edukacja ekologiczna w zakresie selektywnej zbiórki odpadów</li> <li>– Usuwanie wyrobów zawierających azbest</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Powstawanie dzikich wysypisk</li> <li>– Nielegalne pozbywanie się odpadów przez ich spalanie lub wyrzucanie do cieków i zbiorników wodnych</li> <li>– Zwiększające się koszty zagospodarowania odpadów</li> <li>– Skala i problemowość wprowadzanych zmian w przepisach dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi, często prowadzących do nieprawidłowości w funkcjonowaniu systemu</li> </ul> |

*Źródło: Opracowanie własne*

## 4.10 Zasoby przyrodnicze

### 4.10.1 Stan wyjściowy

Zgodnie z podziałem ustanowionym w Regionalizacji Przyrodniczo-Leśnej Polski (R. Zielony, A. Kliczkowska, 2012, Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, Warszawa), gmina Czarna Dąbrówka zlokalizowana jest w przeważającej części w granicach mezoregionu Wysoczyzny Polanowskiej. Mezoregion ten zajmuje powierzchnię ogólną 1 724 km<sup>2</sup>, z czego lasy i systemy seminaturalne zajmują ok. 61%. Obejmuje on pas niskich wysoczyzn morenowych. W okolicach Polanowa występują deniwelacje terenu dochodzące do 100 m (najwyższe wzniesienie Dziewicza Góra ma 187 m n.p.m.). Przeważają krajobrazy naturalne glacialne pagórkowate i mniej liczne wzgórzowe oraz fluwioglacialne równinne i faliste, a także krajobrazu tarasów nadzalewowych – akumulacyjne. Dominującymi krajobrazami roślinnymi są buczyny i ubogie dąbrowy odmiany pomorskiej oraz śródlądowe bory sosnowe i bory mieszane w odmianie pomorskiej, częściowo występujące w podwariancie z dużym udziałem łągów jesionowo-olszowych i olsów. Lesistość jest duża i wynosi 59%. Na terenie mezoregionu lasy (zwaną Puszcą Koszalińską) tworzą rozległe i nieregularne kompleksy, zajmując łącznie około 1 020 km<sup>2</sup>.



**Rycina 13. Gmina Czarna Dąbrówka na tle regionów przyrodniczo-leśnych**

*Źródło: opracowanie własne na podstawie – Regionalizacja Przyrodniczo-Leśna Polski 2010*

## Lasy

Lasy publiczne na terenie gminy Czarna Dąbrówka znajdują się w granicach czterech nadleśnictw: Nadleśnictwa Bytów, Nadleśnictwa Łupawa, Nadleśnictwa Cewice oraz Nadleśnictwa Lipusz.

Powierzchnia lasów zarządzanych przez Nadleśnictwo Bytów w granicach gminy wynosi 3 654,36 ha. W lasach Nadleśnictwa głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna, panująca na 79,27% powierzchni. Ważniejszymi gatunkami są również: buk – 12,18%, dęby – 3,65%, brzoza – 2,54%, olsza – 1,06% i modrzew – 0,90%. Pozostałe gatunki występują sporadycznie, na niewielkich powierzchniach. Średni wiek drzewostanów wynosi 56 lat.

Nadleśnictwo Łupawa obejmuje w gminie Czarna Dąbrówka lasy powierzchni 9 756,39 ha. Średni wiek drzewostanów wynosi 61 lat. W strukturze gatunkowej dominuje sosna, zajmująca 79,43% powierzchni leśnej. Stosunkowo duży jest również udział brzozy (6,69%), buka (6,47%), świerku (2,48%), dąb (2,09%). Pozostałe gatunki stanowią 2,84%.

Na terenie Nadleśnictwa Cewice gatunkami dominującym pod względem udziału powierzchniowego są sosna (65,11%), buk (15,27%), dąb (7,27%) i brzoza (4,94%). Pod względem typów siedliskowych przeważają siedliska lasowe (62,1%), w których dominuje siedlisko lasu mieszanego świeżego (LMśw – 40,1%). Siedliska borowe zajmują 37,9%, a w ich przypadku dominuje siedlisko boru mieszanego świeżego (BMśw – 33,4%).

W Nadleśnictwie Lipusz dominującym typem siedliskowym lasu jest bór świeży, często spotykany jest także bór mieszany świeży. W składzie gatunkowym drzewostanów wyraźnie przeważa sosna (74,88%), występują również takie gatunki jak m.in.: buk, brzoza, dąb, olcha, klon, lipa, modrzew, świerk, wierzba. Najwięcej jest lasów w klasie wieku IA (1-10 lat), ponadto duży jest udział lasów w wieku 61-80 lat oraz 81-100 lat. Na terenach Nadleśnictwa występują również lasy w wieku przekraczającym 140 lat.

Łączna powierzchnia gruntów leśnych w gminie Czarna Dąbrówka w 2023 r. wyniosła 16 849,72 ha, co przełożyło się na wysoką lesistość na poziomie 55,1%. Powierzchnia gruntów leśnych publicznych wyniosła 16 464,51 ha, natomiast powierzchnia gruntów leśnych prywatnych – 385,31 ha. Powierzchnia lasów kształtowała się na poziomie 16 408,39 ha i w ostatnich latach uległa wzrostowi.

**Tabela 35. Podstawowe dane o lasach w gminie Czarna Dąbrówka**

| Parametr                                      | 2019      | 2020      | 2021      | 2022      | 2023      |
|-----------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| Powierzchnia gruntów leśnych [ha]             | 16 789,76 | 16 788,77 | 16 801,24 | 16 793,56 | 16 849,82 |
| Powierzchnia gruntów leśnych publicznych [ha] | 16 446,02 | 16 445,91 | 16 458,39 | 16 458,28 | 16 464,51 |
| Powierzchnia gruntów leśnych prywatnych [ha]  | 343,74    | 342,86    | 342,85    | 335,28    | 385,31    |
| Lesistość %                                   | 54,8      | 54,8      | 54,8      | 54,9      | 55,1      |
| Powierzchnia lasów [ha]                       | 16 334,68 | 16 333,64 | 16 345,85 | 16 352,13 | 16 408,39 |
| Powierzchnia lasów publicznych [ha]           | 15 990,94 | 15 990,78 | 16 003,00 | 16 016,85 | 16 023,08 |
| Powierzchnia lasów prywatnych [ha]            | 343,74    | 342,86    | 342,85    | 335,28    | 385,31    |

Źródło: dane GUS

## Turystyka

Korzystne uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe i krajobrazowe sprawiają, że gmina Czarna Dąbrówka odznacza się wysokim potencjałem turystycznym i rekreacyjnym. Do największych atrakcji turystycznych należą:

- jezioro Jasień z 7 wyspami, stanowiącymi miejsca lęgowe cennych gatunków ptaków, atrakcję krajobrazową i ornitologiczną,
- jeziora lobeliowe (Pomysko, Obrowo),
- Park Krajobrazowy Dolina Słupi – w szczególności nieuregulowany fragment Słupi, zachowujący swój naturalny bieg, z powalonymi drzewami, podmytymi skarpami i zakolami,
- zabytkowe kościoły w Jasieniu i Mikorowie,
- unikalne wczesnośredniowieczne rzędowe cmentarzysko, odkryte w 1997 r. w Mikorowie,
- ruiny mostu kolejowego oraz arboretum w leśnictwie Kozin ze ścieżką edukacyjną,
- 500-letni dąb szypułkowy Wojsław – pomnik przyrody zlokalizowany w Mikorowie.

Na terenie gminy nad jeziorami przeważa rekreacja pobytowa i weekendowa, natomiast w Parku Krajobrazowym „Dolina Słupi” oraz na pozostałym terenie gminy – turystyka krajoznawcza i aktywny wypoczynek, realizowany na licznych szlakach turystycznych. Przez gminę przebiegają szlaki:

- szlaki turystyki pieszej:
  - „Karwieńskie Uroczyska” – szlak edukacyjny przebiegający lasem od jeziora Karwieńskiego do Kosińskiego,
  - „Arboretum” – szlak edukacyjny w leśnictwie Kozin,
  - „Słonecznikowy Trakt” – ścieżka przyrodniczo-edukacyjna rozpoczynają się przy szkole podstawowej w Nożynie, a kończą swój bieg w „Słonecznikowe wsi” Gogolewo w gminie Dębica Kaszubska, eksponuje niektóre elementy pracy leśnika, zasady prowadzenia gospodarki leśnej i odkrywa walory i historię wsi,
  - „Szlak 5. jezior” – szlak przyrodniczo-edukacyjny nad jeziorami lobeliowymi i rzeką Słupią,
  - „Wokół jeziora Jasień”,
  - szlak zielony „Krajobrazy Młodoglacjalne” o długości 38 km, prowadzący z Baranowca przez Koczygłowy, Łupawsko do Czarnej Dąbrówki,
  - szlak niebieski „Krainy lasów i jezior” o długości 42 km od Rekowa przez Bytów, Pomysk, Parchowo do Jasienia,
- trasy kajakowe – rzekami Słupią (szlak Słupia – rzeka z prądem” – wiodący szlak turystyki kajakowej w województwie pomorskim) i Łupawą z jeziorem Jasień,
- trasy rowerowe:
  - „Nasypem kolejowym”,

- „Pętla kaszubska”,
- „Na kolejowym szlaku”,
- „Nad Łupawą”,
- „Słonecznym traktem”,
- „Krajobrazy Młodo-glacialne”,
- „Karwieńskie Uroczyska”,
- „Pętla po Gminie Czarna Dąbrówka”,
- „Pięć Jezior”.

### **Obszary chronione, flora i fauna**

Obszarem chronionym zajmującym największą powierzchnią w gminie Czarna Dąbrówka jest Park Krajobrazowy Dolina Słupi. Utworzony został w 1981 r. na terenie dwóch powiatów i siedmiu gmin województwa pomorskiego. Jego powierzchnia wynosi 37 040 ha, a z otuliną – 83 170 ha. Zajmuje obszar środkowego i dolnego biegu rzeki Słupi i jej zlewni od miejscowości Soszyca do drogi Krępa-Łosino. Jest to jedyny park typu dolinnego w województwie pomorskim. Jego teren ukształtowany został w okresie topnienia północnoatlantyckiego lądolodu, co przekłada się na bogactwo form krajobrazu i zróżnicowanie wysokościowe terenu. Charakterystyczną cechą jest wysoka lesistość wynosząca 72%. Najczęściej spotykanymi zbiorowiskami są bór sosnowy świeży i mieszany, znacznie rzadziej bór bagienny, którego niewielkie płaty wykształciły się na torfowiskach wysokich w końcowej fazie ich zarastania. Lasy liściaste reprezentowane są głównie przez buczyny niżowe kwaśne i żyzne, dolinom rzecznych towarzyszą grądy oraz łągi i zarośla wierzbowe.

Do interesujących formacji roślinnych zaliczają się torfowiska, a wśród nich szczególnie cenne fragmenty nawiązujące do torfowisk wysokich. Powszechnie w Parku występują torfowiska niskie. Szczególnym typem torfowisk niskich są wiszące torfowiska źródliskowe, powstające na krawędzi dolin, gdzie woda gruntowa wypływa na powierzchnię w postaci źródła. Istotnym elementem krajobrazu są jeziora o różnej wielkości, w tym największe z nich: Jasień (590 ha) i Głębokie (107 ha). Do najcenniejszych należą jeziora lobeliowe, obejmujące reliktowe gatunki roślin takie jak: lobelia jeziorna, brzeżyca jednokwiatowa i poryblin jeziorny. Cenne przyrodniczo są ponadto jeziora ramienicowe oraz niewielkie, bezodpływowe jeziora dystroficzne.

Flora roślin naczyniowych Parku liczy 748 gatunków, wiele z nich to gatunki chronione, zagrożone i ginące. Na obszarze Parku stwierdzono występowanie 41 gatunków ssaków, w tym związanych z wodami - bobra i wydry.

Część gminy objęta jest również Obszarem Chronionego Krajobrazu Wzgórz Lęborskich. Jest to forma ochrony przyrody zajmująca powierzchnię 23 960 ha, obejmująca pagórkowaty teren w zasięgu zlodowacenia bałtyckiego fazy pomorskiej. Cechuje się młodoglacjalną rzeźbą z licznymi jeziorami. Obecne tutaj wzgórza morenowe porastają lasy o urozmaiconym składzie gatunkowym. Celem ochrony

jest zachowanie w stanie niezmienionym naturalnego krajobrazu połąci terenów leśnych, poprzecinanych enklawami pól uprawnych i dolin rzecznych oraz zachowanie i wzmocnienie ciągłości przestrzennej i ekologicznej korytarza ekologicznego.

W gminie zlokalizowane są aż 4 obszary Natura 2000. Jednym z nich jest specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000 *Jeziora Lobeliowe koło Soszycy* (PLH220039). Obejmuje on grupę czterech jezior położonych na północ od miejscowości Soszyca, w krajobrazie borów sosnowych. Są to jeziora lobeliowe: Modre, Obrowo Małe i Pomysko oraz jedno jezioro dystroficzne – jezioro Żabie. Do jezior przylegają torfowiska przejściowe oraz małe płaty brzożyny bagiennej. Powierzchniowo dominuje zbiorowisko torfowca kończystego i turzycy nitkowatej oraz situ rozpięzchłego. Na torfowiskach w zatoce jeziora Pomysko oraz jeziora Modrego występują także niewielkie płaty mszaru przygiętkowego. Niewielkie obniżenia terenu będące przedłużeniem niecek jeziornych (nad jeziorami Pomysko oraz Obrowo Małe) zajmują dwa przyjeziorne płaty brzożyny bagiennej. Ponadto w obniżeniu terenu na wschód od jeziora Pomysko występuje płat sosnowego boru bagiennej. W granicach obszaru stwierdzono występowanie następujących cennych siedlisk przyrodniczych: 3110 Jeziora lobeliowe, 3160 Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne, 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska, 91D0 Bory i lasy bagienne. Ichtyofauna jest uboga – zanotowano jedynie 6 gatunków ryb.

Zarządzeniem nr 44 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 6 grudnia 2013 r. (zmienionym zarządzeniem RDOŚ w Gdańsku z dnia 4 grudnia 2015 r.) przyjęto plan zadań ochronnych dla omawianego obszaru. Do przedmiotów ochrony zaliczono w nim wymienione powyżej cenne siedliska przyrodnicze.

Obszar Natura 2000 *Dolina Łupawy* (PLH220036) obejmuje doliny rzek Łupawy i Bukowiny od wypływu z jeziora Jasień. W granicach obszar występują naturalne, głębokie koryta rzeczne, źródła i niewielkie potoki, rozległe obszary łągu o podgórskim charakterze *Carici remotae-Fraxinetum* na zboczach doliny, grądy dębowo-grabowe w wielu wąwozach, buczyny i podmokłe łąki, torfowiska przejściowe i wysokie, dystroficzne jeziora w obszarach bezodpływowych. Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 4 grudnia 2019 r. (zmienionym Zarządzeniem RDOŚ w Gdańsku z dnia 13 stycznia 2023 r.) przyjęto plan zadań ochronnych dla omawianego obszaru. Do przedmiotów ochrony zaliczono:

- 3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łakami ramienic (*Charetea spp.*),
- 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion, Potamion*,
- 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitans*),
- 3270 Zalewane muliste brzożi rzek z roślinnością *Chenopodion rubri p. p.* i *Bidention p. p.*,
- 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),

- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylion alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością *Scheuchzeria* – *Caricetea*),
- 7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*,
- 7220 Źródłiska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*,
- 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk, mechowisk,
- 9110 Kwaśne buczyny (*Luzulo-Fagenion*),
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae* Fagenion, *Galio odorati* - Fagenion),
- 9160 Grąd subatlantycki (*Stellario* – *Carpinetum*),
- 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robori* – *petraeae*),
- 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi**Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi*-*Pinetum*, *Pino mugo*-*Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii**Piceetum*) i brzozowososnowe bagienne lasy borealne,
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albofragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe,
- 91F0 Łęgowe lasy dębowo - wiązowo – jesionowe (*Ficario* – *Ulmetum*),
- 1337 Bóbr europejski *Castor fiber*,
- 1355 Wydra *Lutra lutra*,
- 1166 Traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*,
- 1096 Minóg strumieniowy *Lampetra planeri*,
- 1149 Koza *Cobitis taenia*,
- 1163 Głowacz białopłetwy *Cottus gobio*,
- 1106 Łosoś atlantycki *Salmo salar*,
- 1099 Minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis*.

Obszar Natura 2000 *Dolina Słupi* (PLH220052) obejmuje środkowy i dolny bieg rzeki Słupi, od Sulęcyna do jej ujścia do morza w Ustce oraz większość jej dopływów wraz z ich dolinami. Skumulowały się w nich cenne siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich, zagrożonych wyginięciem gatunków z różnych grup systematycznych. Obszar charakteryzuje się urozmaiconym krajobrazem polodowcowym z typowymi formami: jeziorami rynnowymi i wytopiskowymi, równinami sandrowymi oraz wzgórzami moren czołowych. Ponad połowę powierzchni obszaru zajmują lasy, znaczny jest też udział łąk i pastwisk oraz wód. Do najcenniejszych elementów w Obszarze należy naturalna dolina Słupi z przyległymi łąkami i torfowiskami od Sulęcyna do jez. Głębokiego, doliny większych i mniejszych dopływów, liczne jeziora oligotroficzne, w tym lobeliowe. Równie cenne są

kompleksy torfowisk soligenicznych w dolinie Skotawy, torfowiska przejściowe i mechowiska, zbiorniki dystroficzne i podmokłe łąki. Liczne dopływy Słupi stanowią cenne tarliska dla głowacza białopłetwego *Cottus gobio*, minoga strumieniowego *Lampetra planeri* i rzecznego *Lampetra fluviatilis*, strzebli potokowej *Phoxinus phoxinus*, łososia *Salmo trutta* oraz lipienia *Thymallus thymallus*. Występuje tu też krasnorost hildenbrandia rzeczna *Hildenbrandia rivularis* i włosienicznik rzeczny *Ranunculus fluitans*.

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 19 września 2024 r. przyjęto plan zadań ochronnych dla przedmiotowego obszaru. W zarządzeniu wskazano następujące przedmioty ochrony: 3110 Jeziora lobeliowe; 3140 Twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki z podwodnymi łąkami ramienic (*Charactera spp.*); 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nymphaea*, *Potamogeton*; 3160 Naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne; 3260 Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculus fluitans*), 6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koeleria glauca*); 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylis alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvulalia sepium*); 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherum elatioris*); 7110 Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe); 7120 Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji; 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria palustris*); 7150 Obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*; 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk; 9110 Kwaśne buczyny (*Luzula-Fagetum*); 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagetum*, *Galio odorati Fagetum*); 9160 Grąd subatlantycki (*Stellario-Carpinetum*); 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*); 9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercion robur-petraeae*); 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino-mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne; 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe; 1393 sierpowiec błyszczący *Drepanocladus (Hamatocaulis) vernicosus*; 1014 poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*; 1016 poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana*; 1032 skójką gruboskorupowa *Unio crassus*; 1037 trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*; 1042 zalotka większa *Leucorhina pectoralis*; 1060 czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*; 1096 minóg strumieniowy *Lampetra planeri*; 1099 minóg rzeczny *Lampetra fluviatilis*; 1106 łosoś atlantycki *Salmo salar*; 1149 koza *Cobitis taenia*; 1163 głowacz białopłetwy *Cottus gobio*; 5339 różanka *Rhodeus sericeus amarus*; 1166 traszka grzebieniasta *Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)*; 1188 kumak nizinny *Bombina orientalis*; 1355 wydra *Lutra lutra*; 1337 europejski bóbr *Castor fiber*.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 *Dolina Słupi* (PLB220002) zajmuje dorzecze środkowego odcinka Słupi oraz jej dopływów: Bytowej, Jutrzenki i Skotawy. Charakteryzuje się

urozmaiconym krajobrazem polodowcowym z typowymi formami: jeziorami rynnowymi i wytopiskowymi, równinami sandrowymi oraz wzgórzami moren czołowych. Wśród licznych jezior część stanowią oligotroficzne jeziora lobeliowe. W obszarze występuje co najmniej 31 gatunków objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i wymienionych w załączniku II do tej dyrektywy, w tym 8 znajdujących się w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt”.

Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 21 stycznia 2020 r. (zmienionym Zarządzeniem z dnia 8 września 2022 r.) ustanowiono plan zadań ochronnych dla Obszaru. Przedmiotami ochrony na tym terenie są: brodziec piskliwy (*Actitis hypoleucos*) - populacja lęgowa; włośchatka (*Aegolius funereus*) - populacja osiadła; zimorodek (*Alcedo atthis*) – populacja lęgowa; puchacz (*Bubo bubo*) – populacja osiadła; gągoł (*Burcephala clangula*) – populacja lęgowa; derkacz (*Crex crex*) – populacja lęgowa; łabędź krzykliwy (*Cygnus cygnus*) – populacja lęgowa; sóweczka (*Glaucidium passerinum*) – populacja lęgowa; żuraw (*Grus grus*) – populacja przelotna; bielik (*Haliaeetus albicilla*) – populacja lęgowa; nurogęs (*Mergus merganser*) – populacja lęgowa; kania ruda (*Milvus milvus*) – populacja lęgowa.

W gminie znajdują się również 4 rezerваты przyrody. Rezerwat *Gniazda orla bielika* utworzony został w 1982 r. i zajmuje powierzchnię 10,57 ha. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie fragmentu starodrzewu sosnowego stanowiącego ostoję bielika. Dla omawianej formy ochrony przyrody obowiązuje plan zadań ochronnych, ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 7 lipca 2017 r.

Rezerwat przyrody *Jeziora Sitna* powstał 1982 r. i obejmuje powierzchnię 40,45 ha. Celem ochrony jest zachowanie ekosystemów śródlęśnych jezior – lobeliowego i dystroficznego, torfowisk i otaczających je borów bagiennych wraz z charakterystyczną roślinnością oraz populacjami cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów. Dla rezerwatu przyjęto plan zadań ochronnych na mocy Zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 4 października 2022 r. – plan ustanowiony został na 3 lata i obowiązuje do października 2025 r.

Rezerwat przyrody *Skotawskie łąki* to rezerwat torfowiskowy utworzony w 2008 r., charakteryzujący się powierzchnią 55,10 ha. Celem ochrony jest zachowanie zespołu torfowisk soligenicznych i topogenicznych w obszarze źródłiskowym rzeki Skotawy oraz cennych ekosystemów wodnych, łąkowych i leśnych. Najnowszy plan zadań ochronnych dla rezerwatu ustanowiono Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gdańsku z dnia 27 lipca 2023 r.

Rezerwat przyrody *Nożyńskie Mszary* to również rezerwat torfowiskowy, ustanowiony w 2024 r. na powierzchni 22,55 ha. Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ekosystemów torfowisk, zbiorników dystroficznych oraz związanych z nimi cennych gatunków roślin i zwierząt. Dla rezerwatu nie stworzono dotychczas planu zadań ochronnych.

W gminie Czarna Dąbrówka zlokalizowanych jest 16 użytków ekologicznych, których wykaz przedstawiono w poniższej tabeli.

**Tabela 36. Użytki ekologiczne w gminie Czarna Dąbrówka**

| Nazwa własna          | Rodzaj użytku                                                         | Data ustanowienia | Powierzchnia | Opis wartości przyrodniczej                                                                                                                                                                                |
|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------|-------------------|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Torfowisko Flisów 1   | torfowisko                                                            | 14.05.2010 r.     | 1,93 ha      | torfowisko wysokie                                                                                                                                                                                         |
| Torfowisko Flisów 2   | torfowisko                                                            | 14.05.2010 r.     | 0,20 ha      | torfowisko wysokie                                                                                                                                                                                         |
| brak                  | torfowisko                                                            | 01.01.1998 r.     | 10,03 ha     | bagno z torfowiskiem                                                                                                                                                                                       |
| brak                  | torfowisko                                                            | 01.01.1998 r.     | 3,10 ha      | torfowisko                                                                                                                                                                                                 |
| brak                  | bagno                                                                 | 01.01.1998 r.     | 4,11 ha      | bagno                                                                                                                                                                                                      |
| brak                  | torfowisko                                                            | 01.01.1998 r.     | 3,80 ha      | torfowisko                                                                                                                                                                                                 |
| brak                  | bagno                                                                 | 01.01.1998 r.     | 2,65 ha      | bagno z lustrem wody, otoczone torfowiskiem                                                                                                                                                                |
| brak                  | torfowisko                                                            | 01.01.1998 r.     | 5,20 ha      | torfowisko wysokie                                                                                                                                                                                         |
| brak                  | bagno                                                                 | 01.01.1998 r.     | 4,84 ha      | śródleśne bagno o charakterze torfowiska wysokiego                                                                                                                                                         |
| brak                  | bagno                                                                 | 01.01.1998 r.     | 2,26 ha      | bagno śródleśne o charakterze torfowiskowym                                                                                                                                                                |
| brak                  | bagno                                                                 | 30.05.1998 r.     | 15,03 ha     | śródleśne bagno o charakterze torfowiskowym                                                                                                                                                                |
| brak                  | bagno                                                                 | 01.01.1998 r.     | 9,75 ha      | bagno o charakterze torfowiska wysokiego                                                                                                                                                                   |
| brak                  | torfowisko                                                            | 01.01.1998 r.     | 2,58 ha      | śródpolne torfowisko porośnięte brzozą i wierzbą                                                                                                                                                           |
| Kostroga              | siedlisko przyrodnicze i stanowisko rzadkich lub chronionych gatunków | 02.09.2006 r.     | 1,48 ha      | łąki i szuwary                                                                                                                                                                                             |
| Nadskotawski Zbiornik | śródleśne oczko wodne                                                 | 05.06.2015 r.     | 1,50 ha      | zbiornik o charakterze dystroficznym położony jest w zlewni leśnej                                                                                                                                         |
| Skotawskie Kukułki    | torfowisko                                                            | 11.06.2015 r.     | 2,65 ha      | kompleks torfowiskowy głównie z mozaiką zbiorowisk niskich torfowisk alkalicznych należących do klasy <i>Scheuchzeria-Caricetea nigrae</i> oraz zbiorowisk łąkowych z klasy <i>Molinio-Arrhenatheretea</i> |

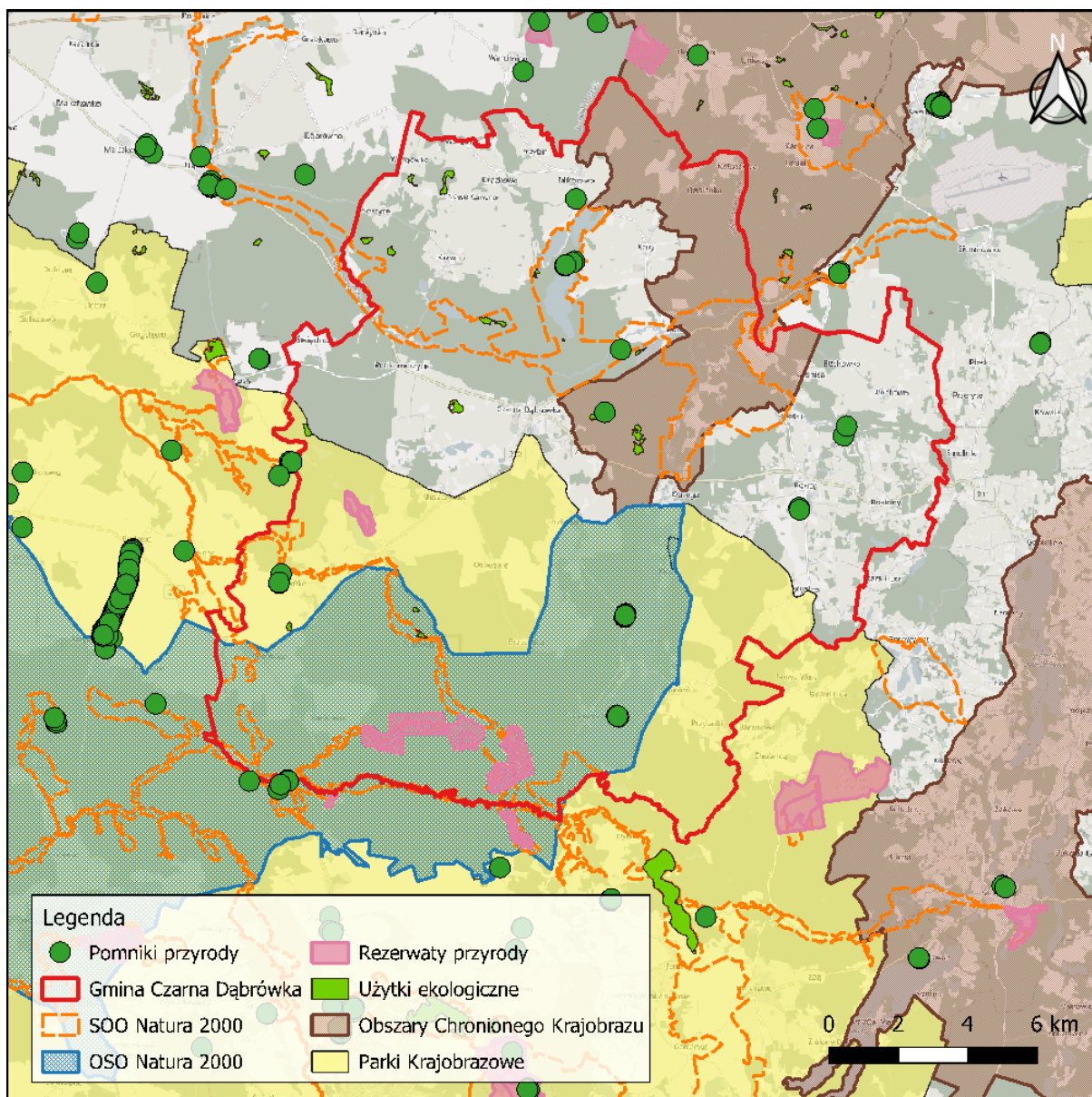
Źródło: dane GUS

Dodatkowo w gminie zlokalizowanych jest 14 pomników przyrody. Do najcenniejszych z nich należy dąb szypułkowy o nazwie własnej *Wojśław*, mający ponad 500 lat, odznaczający się wysokością 28 m, pierśnicą o wielkości 223 cm i obwodem wynoszącym 701 cm. Wykaz pomników przyrody przedstawiono w poniżej tabeli.

**Tabela 37. Wykaz pomników przyrody w gminie Czarna Dąbrówka**

| Nazwa własna | Rodzaj tworu                            | Data ustanowienia | Lokalizacja     |
|--------------|-----------------------------------------|-------------------|-----------------|
| Wojśław      | drzewo – dąb szypułkowy                 | 16.05.1956 r.     | Mikorowo        |
| brak         | drzewo – buk zwyczajny                  | 04.12.1978 r.     | Mikorowo        |
| brak         | drzewo – dąb szypułkowy                 | 04.12.1978 r.     | Mikorowo        |
| brak         | drzewo - cis pospolity                  | 17.08.2001 r.     | Rokitki         |
| brak         | drzewo – cis pospolity                  | 27.08.2002 r.     | Rokitki         |
| brak         | grupa drzew z gatunku lipa drobnolistna | 29.12.2004 r.     | Jerzykowice     |
| brak         | dwa drzewa z gatunku dąb szypułkowy     | 29.12.2004 r.     | Rokity          |
| brak         | trzy drzewa z gatunku dąb szypułkowy    | 29.12.2004 r.     | Jasień          |
| brak         | dwa drzewa z gatunku buk zwyczajny      | 04.12.1978 r.     | Mikorowo        |
| Dąb Leon     | drzewo z gatunku dąb szypułkowy         | 27.05.2023 r.     | Nożynko         |
| Dąb Karol    | drzewo z gatunku dąb szypułkowy         | 27.05.2023 r.     | Nożynko         |
| Dąb Fryderyk | drzewo z gatunku dąb szypułkowy         | 12.05.2023 r.     | Nożynko         |
| ARTEMIDA     | drzewo z gatunku daglezja zielona       | 31.05.2024 r.     | Czarna Dąbrówka |
| SYLWAN       | drzewo z gatunku dąb szypułkowy         | 31.05.2024 r.     | Kozy            |

Źródło: dane GUS



**Rycina 14. Formy ochrony przyrody w gminie Czarna Dąbrowka**

Źródło: opracowanie własne na podstawie warstw mapowych GDOŚ (pokład mapowy Open Street Map)

Zgodnie z danymi udostępnionymi na potrzeby niniejszego opracowania przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska, na terenie gminy Czarna Dąbrowka stwierdzono występowanie następujących cennych siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk zwierząt:

- siedliska przyrodnicze:
  - 3110 jeziora lobeliowe,
  - 3140 twardowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic *Charetea*,
  - 3150 starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*,
  - 3160 naturalne, dystroficzne zbiorniki wodne,

- 3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników,
  - 6410 zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*),
  - 6510 ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże,
  - 7110 torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe),
  - 7140 torfowiska przejściowe i trzęsawiska,
  - 7220 źródłiska wapienne ze zbiorowiskami *Cratoneurion commutati*,
  - 7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
  - 9110 kwaśne buczyny,
  - 9130 żyzne buczyny,
  - 9160 grąd subatlantycki,
  - 91D0 bory i lasy bagienne,
  - 91E0 łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe.
- mech – haczykowiec błyszczący *Hamatocalius vernicosus*,
  - płazy: traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* kumak nizinny *Bombina bombina*,
  - ssaki: bóbr europejski *Castor fiber*, wydra *Lutra lutra*,
  - ptaki: gąsiorek *Lanius collurio*, żuraw *Grus grus*, kania ruda *Milvus milvus*, bocian biały *Ciconia ciconia*, wilga *Oriolus oriolus*, mewa trójpalczysta *Rissa tridactyla*, bielik *Haliaeetus albicilla*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, jastrząb *Accipiter gentilis*, kobuz *Falco subbuteo*, krogulec *Accipiter nisus*, myszołów zwyczajny *Buteo buteo*, orlik krzykliwy *Clanga pomarina*, rybołów *Pandion haliaetus*, trzmielojad *Pernis apivorus*, brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*, derkacz zwyczajny *Crex crex*, gągoł *Bucephala clangula*, nurogęs *Mergus merganser*, puchacz zwyczajny *Bubo bubo*, włochatka zwyczajna *Aegolius funereus*, zimorodek *Alcedo atthis*,
  - ryby: lipień *Thymallus thymallus*, głowacz białopłetwy *Cottus gobio*, minóg strumieniowy *Lampetra planeri*, koza pospolita *Cobitis taenia*,
  - owady: czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*, trzepla zielona *Ophigomphus cecilia*, zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*.

Dane na temat gatunków zwierząt przekazane zostały dla niniejszego opracowania przez poszczególne Nadleśnictwa. Na ich terenie stwierdzono występowanie następujących gatunków:

- płazy: grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus*, kumak nizinny *Bombina bombina*, ropucha paskówka *Epidalea calamita*, ropucha szara *Bufo bufo*, ropucha zielona *Bufo viridis*, traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*, traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris*, żaba jeziorkowa *Pelophylax lessonae*, żaba moczarowa *Rana arvalis*, żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus*, żaba trawna *Rana temporaria*, żaba wodna *Pelophylax kl. esculentus*,

- gady: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *Lacerta vivipara*, padalec zwyczajny *Anguis fragilis*, zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*, żmija zygzakowata *Vipera berus*,
- ptaki: bąk *Botaurus stellaris*, bielik *Haliaeetus albicilla*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, bocian biały *Ciconia ciconia*, bocian czarny *Ciconia nigra*, bogatka *Parus major*, brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos*, cierniówka *Curruca communis*, czajka *Vanellus vanellus*, czapla biała *Egretta alba*, czapla siwa *Ardea cinerea*, czubatka *Parus cristatus*, cyraneczka *Anas crecca*, czyż *Carduelis spinus*, derkacz *Crex crex*, drożdżik *Turdus iliacus*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, dzięcioł duży *Dendrocopos major*, dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, dzięcioł zielony *Picus viridis*, dzwoniec *Chloris chloris*, gajówka *Sylvia borin*, gągoł *Bucephala merganser*, gąsiorek *Lanius collurio*, gil *Pyrrhula pyrrhula*, grubodziób *Coccothraustes coccothraustes*, grzywacz *Columba palumbus*, jarzębatka *Sylvia nisora*, jastrząb *Accipiter gentilis*, kania czarna *Milvus migrans*, kania ruda *Milvus milvus*, kapturka *Sylvia atricapilla*, kobuz *Falco subbuteo*, kokoszka *Gallinula chloropus*, kormoran *Phalacrocorax carbo*, kos *Turdus merula*, kowalik *Sitta europea*, krakwa *Anas strepera*, krętogłów *Jynx torquilla*, krogulec *Accipiter nisus*, kropiatka *Porzana porzana*, kruk *Corvus corax*, kszyszek *Gallinago gallinago*, kukulka *Cuculus canorus*, kulczyk *Serinus serinus*, krzywodziób świerkowy *Loxia curvirostra*, krzyżówka *Anas platyrhynchos*, lelek *Caprimulgus europaeus*, lerka *Lullula arborea*, łabędź krzykliwy *Cygnus cygnus*, łabędź niemy *Cygnus olor*, łyska *Fulica atra*, makolągwa *Linaria cannabina*, modraszka *Parus caeruleus*, muchołówka mała *Ficedula parva*, muchołówka szara *Muscicapa striata*, muchołówka żałobna *Ficedula hypoleuca*, mysikrólik *Regulus regulus*, myszołów *Buteo buteo*, nurogęś *Mergus merganser*, orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, pasznot *Turdus viscivorus*, pełzacz leśny *Certhia familiaris*, piecuszek *Phylloscopus trochilus*, pierwiosnek *Phylloscopus colybita*, perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*, perkozek *Tachybaptus ruficollis*, piegża *Currura curruca*, pleszka *Phoenicurus phoenicurus*, pliszka górska *Motacilla cinerea*, pliszka siwa *Motacilla alba*, pluszcz *Cinclus cinclus*, pokląskwa *Saxicola rubetra*, pokrzywnica *Prunella modularis*, potrzos *Emberiza schoeniclus*, puchacz *Bubo bubo*, pustulka *Falco tinnunculus*, puszczyk *Strix aluco*, raniuszek *Aegithalos caudatus*, rudzik *Erithacus rubecula*, rybołów zwyczajny *Pandion haliaetus*, samotnik *Tringa ochropus*, sikora uboga *Parus palustris*, siniak *Columba oenas*, słonka *Scolopax rusticola*, sosnówka *Periparus ater*, sokół wędrowny *Falco peregrinus*, srokosz *Lanius excubitor*, strzyżyk *Troglodytes troglodytes*, sójka *Garrulus glandarius*, sóweczka *Glaucidium passerinum*, szpak *Sturnus vulgaris*, śpiewak *Turdus philomelos*, świergotek drzewny *Anthus trivialis*, świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix*, trzciniak *Acrocephalus arundinaceus*, trzcinniczek *Acrocephalus scirpaceus*, trzmielojad *Pernis apivorus*, trznadel *Emberiza citrinella*, uszatka *Asio otus*, wilga *Oriolus oriolus*, włośchatka *Aegolius funereus*, wodnik *Rallus aquaticus*, zielonka *Porzana*

*parva*, zięba *Fringilla coelebs*, zimorodek *Alcedo atthis*, żuraw *Grus grus*, bażant zwyczajny *Phasianus colchicus*, kuropatwa zwyczajna *Perdix perdix*, gęś gęgawa *Anser anser*, gęś zbożowa *Anser fabalis*, gęś białoczelna *Anser albifrons*, mandarynka *Aix galericulata*, czernica *Aythya fuligula*, głowienka *Aythya ferina*, jaskółka oknówka *Delichon urbicum*, jaskółka dymówka *Hirundo rustica*, jerzyk zwyczajny *Apus apus*, wróbel zwyczajny *Passer domesticus*, wróbel mazurek *Passer montanus*, kopciuszek zwyczajny *Phoenicurus ochruros*, kwiczoł *Turdus pilaris*, drozd śpiewak *Turdus philomelos*, drozd obrożny *Turdus torquatus*, sroka zwyczajna *Pica pica*, wrona siwa *Corvus corone*,

- ssaki: łoś euroazjatycki *Alces alces*, jeleni szlachetny *Cervus elaphus*, sarna europejska *Capreolus capreolus*, daniel zwyczajny *Dama dama*, dzik euroazjatycki *Sus scrofa*, lis pospolity *Vulpes vulpes*, jenot azjatycki *Nyctereutes procyonoides*, borsuk europejski *Meles meles*, zając szarak *Lepus europaeus*, królik europejski *Oryctolagus cuniculus*, norka amerykańska *Neogale vison*, kuna leśna *Martes martes*, kuna domowa *Martes foina*, gronostaj europejski *Mustela erminea*, tchórz zwyczajny *Mustela putorius*, łasica pospolita *Mustela nivalis*, nornica ruda *Clethrionomys glareolus*, mysz polna *Apodemus agrarius*, borowiec wielki *Nyctalus noctula*, bóbr europejski *Castor fiber*, gacek brunatny *Plecotus auritus*, jeż europejski *Erinaceus europaeus*, karczownik ziemnowodny *Arvicola terrestris*, karlik drobny *Pipistrellus pygmaeus*, karlik malutki *Pipistrellus pipistrellus*, karlik większy *Pipistrellus nathusii*, kret *Talpa europaea*, mysz zaroślowa *Apodemus sylvaticus*, mopek zachodni *Barbastella barbastellus*, mroczek późny *Eptesicus serotinus*, nocek duży *Myotis myotis*, nocek Natterera *Myotis nattereri*, nocek rudy *Myotis daubentonii*, ryjówka aksamitna *Sorex araneus*, ryjówka malutka *Sorex minutus*, rzęsorek mniejszy *Neomys anomalus*, rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*, wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris*, wilk szary *Canis lupus*, wydra europejska *Lutra lutra*.

## **Tereny zieleni**

Tereny zieleni to tereny otwarte, pokryte roślinnością, świadomie komponowane oraz wydzielone i ukształtowane zgodnie z planami zabudowy gminy i osiedli. Spełniają one zazwyczaj wielofunkcyjne zadania w zakresie ochrony oraz kształtowania środowiska i klimatu oraz pełnią funkcję społeczno-usługowo-rekreacyjne na rzecz mieszkańców. Tereny zieleni występują w obszarach zurbanizowanych jako miejskie tereny zieleni i wypoczynku lub na terenach ekstensywnych, związane wówczas z większą siecią osadniczą, terenami produkcyjnymi, rejonami wypoczynku cotygodniowego i okresowego.

Do terenów zieleni zalicza się parki leśne, parki, zieleńce, stadiony i place sportowe, ogrody dziecięce, ogrody działkowe, cmentarze, zadrzewienia uliczne itp. Większość tych terenów (jak zieleńce, parki) to zieleń dostępna dla wszystkich, tzw. zieleń publiczna, część natomiast ma charakter zieleni zamkniętej, z której korzysta ograniczona liczba osób (jak np. ogrody działkowe, ogrody przy fabrykach, szkołach itp.).

W gminie Czarna Dąbrówka zlokalizowanych jest jedynie 5 parków spacerowo-wypoczynkowych o łącznej powierzchni 16,50 ha oraz 5 cmentarzy. W ujęciu ogólnym zieleni urządzona w gminie występuje w postaci:

- parków przydworskich i pałacowych, stanowiących istotne elementy składowe zespołów rezydencjonalnych,
- licznych nasadzeń alejowych i szpalerów przydrożnych, zarówno w otwartym krajobrazie w układach ruralistycznych, jak również na terenach zadrzewień leśnych,
- innych komponowanych układy zieleni i zadrzewień towarzyszących zespołom zabudowy i pojedynczym obiektom (np. przy kościołach, towarzyszące folwarkom, w obrębie siedlisk),
- cmentarzy z zachowanym starodrzewem, w przeważającej części ewangelickich (część z nich stanowią cmentarze leśne),
- zieleni towarzyszącej zabudowie jednorodzinnej, zadrzewień, żywopłotów, ogródków.

#### 4.10.2 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze zasobów przyrodniczych

W okresie obowiązywania poprzedniej wersji Programu Ochrony Środowiska, na terenie gminy Czarna Dąbrówka realizowano szereg zadań związanych z ochroną zasobów przyrodniczych. Urząd Gminy prowadził bieżące utrzymanie terenów zieleni. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gdańsku sporządzała plany zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000, formułowała zadania ochronne dla rezerwatów, jak również zlecała wykonywanie opracowań mających na celu poszerzenie stanu wiedzy o gatunkach i siedliskach przyrodniczych na obszarach chronionych. Nadleśnictwa zarządzające lasami na terenie gminy wykonywały niezliczone prace związane z pielęgnacją terenów leśnych i hodowlą lasu, ochroną drzewostanów przed szkodami powodowanymi przez jeleniowate oraz owady, wywieszaniem budek lęgowych dla ptaków, wywieszaniem schronień dla nietoperzy czy dokarmianiem zimowym zwierząt.

**Tabela 38. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji zasoby przyrodnicze**

| Nazwa zadania                                                        | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł]                    | Opis wykonanego zadania                                                 |
|----------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania własne</b>                                                |                        |                   |                                           |                                                                         |
| Bieżące utrzymanie terenów zieleni                                   | Urząd Gminy            | 2022-2025         | 114 811,00                                | Koszenie trawy, grabienie liści, sprzątanie chodników, nowe nasadzenia. |
| <b>Zadania monitorowane</b>                                          |                        |                   |                                           |                                                                         |
| Ustanowienie zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Jeziora Sitna   | RDOŚ w Gdańsku         | 2022              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                                                                       |
| Ustanowienie zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Skotawskie Łąki | RDOŚ w Gdańsku         | 2023              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                                                                       |

| Nazwa zadania                                                                                                                                                                        | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł]                    | Opis wykonanego zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|-------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ustanowienie planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Słupi PLH220052                                                                                                   | RDOŚ w Gdańsku         | 2024              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Odbiór dokumentacji do planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Słupi PLH220052                                                                                         | RDOŚ w Gdańsku         | 2022              | 153 750,00                                | Specjalistyczne opracowanie wykonane przez Klub Przyrodników w ramach zleconych przez RDOŚ w Gdańsku prac.                                                                                                                                                                                                    |
| Zmiana planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036                                                                                                        | RDOŚ w Gdańsku         | 2023              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Zmiana planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Słupi PLB220002                                                                                                         | RDOŚ w Gdańsku         | 2022              | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Zlecenie i odbiór dokumentacji dotyczącej uzupełnienia stanu wiedzy o występowaniu, zasobach i stanie ochrony siedlisk przyrodniczych w obszarze Natura 2000 Dolina Łupawy PLH220036 | RDOŚ w Gdańsku         | 2022              | 313 650,00                                | Opracowanie przyrodnicze dotyczące siedlisk: 3140, 3150, 3260, 3270, 6410, 6430, 6510, 7140, 7150, 7220, 7230, 9110, 9190, 91D0*, 91E0* i 91F0                                                                                                                                                                |
| Czyszczenie późne                                                                                                                                                                    | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 82 291,87                                 | Zabiegi pielęgnacyjne prowadzone w młodych drzewostanach po osiągnięciu przez nie zwarcia i zróżnicowaniu pozycji biosocjalnych drzew, mają charakter selekcji negatywnej. Celem czyszczeń późnych jest rozluźnienie drzewostanu i usunięcie drzew niepożądanych w drzewostanie (drzewa wadliwe, rozpieracze) |
| Czyszczenie wczesne                                                                                                                                                                  | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 72 508,60                                 | Głównym celem czyszczeń wczesnych jest regulacja składu gatunkowego drzewostanu i usunięcie drzew wadliwych                                                                                                                                                                                                   |
| Demontaż ogrodzenia uprawy                                                                                                                                                           | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 26 630,44                                 | Rozbiórka ogrodzenia zabezpieczającego uprawy przed szkodami od zwierząt                                                                                                                                                                                                                                      |
| Grodzenie upraw                                                                                                                                                                      | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 74 526,99                                 | Wyprzedzające grodzenie na pow. zrębowej (zabezpieczanie upraw przed szkodami od zwierząt)                                                                                                                                                                                                                    |
| Kontrola występowania szkodników upraw i młodników                                                                                                                                   | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 7 962,25                                  | Wykładanie pułapek na szkodniki owadzie                                                                                                                                                                                                                                                                       |

| Nazwa zadania                                                                                   | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł] | Opis wykonanego zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ochrona chemiczna przed spalaniem, zgryzaniem; ochrona mechaniczna przed zgryzaniem             | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 163 157,18             | Ochrona drzewostanów przed szkodami spowodowanymi przez jeleniowate                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Odnowienia w rębniach złożonych, odnowienie zrębów, odnowienia pod przebudowę po rębni zupełnej | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 671 326,91             | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Ograniczenie szkód wyrządzanych przez bobry                                                     | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 32 971,03              | Zabezpieczanie drzew siatką                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Pielęgnowanie gleby                                                                             | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 54 774,62              | Pielęgnowanie gleby polega na jej spulchnianiu za pomocą narzędzi ręcznych i mechanicznych. Poprawia strukturę gleby, zwiększa zawartość w niej tlenu oraz sprzyja przesiąkaniu wody w głąb, poprawiając warunki wzrostu sadzonek.                                                                                                                                                                                        |
| Poprawki i uzupełnienia nasadzeń                                                                | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 21 142,17              | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Porządkowanie powierzchni zrębowych                                                             | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 210 509,32             | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Przyspieszanie rozkładu pni                                                                     | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 7 626,73               | Smarowanie pni na powierzchniach trzebieżowych biopreparatem grzybowym.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| Sprzątanie śmieci z terenów leśnych                                                             | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 12 086,52              | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Utrzymanie infrastruktury leśnej                                                                | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 193 526,73             | Utrzymanie dojazdów pożarowych.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| Wprowadzanie II piętra                                                                          | Nadleśnictwo Bytów     | 2025              | 145 156,52             | Wprowadzanie gatunków pod okapem drzewostanu.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Wykonywanie działań ochronnych na terenach leśnych                                              | Nadleśnictwo Bytów     | 2025              | 39 000,00              | Koszenie płatu wrzosu, usuwanie nalotów oraz wycinka pojedynczych drzew z płatu siedliska, poszerzenie bazy pokarmowej dla różnych gatunków zapylaczy poprzez wprowadzanie rodzimych gatunków nektaro- i pyłodajnych oraz spadziodajnych wraz z zabezpieczeniem przed zwierzyną (tworzenie i utrzymanie stref ekotonowych oraz wprowadzanie pojedynczych i grupowych nasadzeń krzewów, drzew o znaczeniu biocenotycznym). |
| Wywieszanie budek lęgowych dla ptaków                                                           | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 15 436,12              | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Wywieszanie schronów dla nietoperzy                                                             | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 8 965,85               | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |

| Nazwa zadania                                                   | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł] | Opis wykonanego zadania                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zimowe dokarmianie ptaków                                       | Nadleśnictwo Bytów     | 2022-2025         | 3 123,70               | -                                                                                                                                                                                 |
| Wywieszane budki lęgowych                                       | Nadleśnictwo Cewice    | 2022-2025         | 6,0300                 | -                                                                                                                                                                                 |
| Dokarmianie zimowe zwierząt                                     | Nadleśnictwo Cewice    | 2022-2025         | 990,00                 | -                                                                                                                                                                                 |
| Ochrona lasu przed szkodami powodowanymi przez jeleniowate      | Nadleśnictwo Cewice    | 2022-2025         | 220 455,32             | Grodzenie upraw, smarowanie upraw repelentem, zabezpieczanie wełną owczą.                                                                                                         |
| Zadania związane z prognozowaniem zagrożenia lasu przed owadami | Nadleśnictwo Cewice    | 2022-2025         | 10 356,08              | Oszukiwania owadów w ściółce - 57 prób, wywieszanie pułapek feromonowych na brudnicę mniszkę oraz krobika modrzewiowca - 33 sztuki, wykładanie wałków na szeliniaka - 18,69 ha.   |
| Odnowienie lasu                                                 | Nadleśnictwo Cewice    | 2025              | 866 794,02             | -                                                                                                                                                                                 |
| Hodowla lasu                                                    | Nadleśnictwo Cewice    | 2025              | 370 040,73             | -                                                                                                                                                                                 |
| Restytucja cisa w leśnictwie Kozin oraz Mikorowo                | Nadleśnictwo Cewice    | 2025              | 12 083,77              | -                                                                                                                                                                                 |
| Hodowla i pielęgnacja lasu                                      | Nadleśnictwo Lipusz    | 2022-2025         | 320 743,38             | Trzebież późna i wczesna, czyszczenie późne i wczesne, przygotowanie gleby, odnowienie luk w drzewostanach, odnowienie powierzchni, pielęgnowanie upraw, poprawki i uzupełnienia. |
| Wykonywanie grodzień upraw, remontów i napraw grodzień          | Nadleśnictwo Lipusz    | 2022-2025         | 28 044,92              | Ochrona przed szkodami powodowanymi przez jeleniowate                                                                                                                             |
| Wywieszanie budki lęgowej dla ptaków                            | Nadleśnictwo Lipusz    | 2023-2024         | 542,34                 | -                                                                                                                                                                                 |
| Wykładanie pułapek na ryjkowce                                  | Nadleśnictwo Lipusz    | 2023-2024         | 2 049,64               | Ochrona drzewostanów przed owadami.                                                                                                                                               |
| Prace wykonywane na remizach                                    | Nadleśnictwo Lipusz    | 2022-2024         | 1 614,12               | Czyszczenie poidel, tworzenie schronień dla ptaków i innych zwierząt.                                                                                                             |
| Melioracje agrotechniczne                                       | Nadleśnictwo Łupawa    | 2022-2025         | 646 660,47             | Oczyszczenie powierzchni przewidziane do odnowienia ze zbędnej roślinności.                                                                                                       |
| Odnowienie powierzchni (odnowienia sztuczne i naturalne)        | Nadleśnictwo Łupawa    | 2022-2025         | 2 209 852,43           | Odnowienia sztuczne i naturalne                                                                                                                                                   |
| Pielęgnowanie upraw                                             | Nadleśnictwo Łupawa    | 2022-2025         | 315 180,05             | Zakres czynności wykonywany w okresie uprawy, związany ze spulchnianiem gleby, niszczeniem chwastów, poprawianiem formy drzew                                                     |
| Czyszczenie wczesne i późne                                     | Nadleśnictwo Łupawa    | 2022-2025         | 850 581,74             | -                                                                                                                                                                                 |

| Nazwa zadania                                           | Podmiot odpowiedzialny | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł] | Opis wykonanego zadania |
|---------------------------------------------------------|------------------------|-------------------|------------------------|-------------------------|
| Wywieszanie budek lęgowych                              | Nadleśnictwo Łupawa    | 2022-2025         | 58 990,90              | -                       |
| Dokarmianie zwierząt                                    | Nadleśnictwo Łupawa    | 2022-2025         | 5 722,21               | -                       |
| Ochrona lasu przed jeleniowatymi (repelenty, grodzenia) | Nadleśnictwo Łupawa    | 2022-2025         | 534 999,07             | -                       |
| Ochrona lasu przed grzybami                             | Nadleśnictwo Łupawa    | 2022-2025         | 66 140,79              | -                       |
| Zalesienia nieużytków                                   | Nadleśnictwo Łupawa    | 2022-2025         | 11 507,28              | -                       |

Źródło: Opracowanie własne

#### 4.10.3 Ocena stanu – analiza SWOT

Tabela 39. Analiza SWOT – obszar interwencji zasoby przyrodnicze

| Mocne strony                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Słabe strony                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy</li> <li>– Wysoka bioróżnorodność w zakresie roślin, zwierząt i cennych siedlisk przyrodniczych</li> <li>– Duży udział powierzchni zajmowanej przez formy ochrony przyrody</li> <li>– Bardzo duża liczba działań w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych podejmowana w ostatnich latach</li> <li>– Wysoka lesistość gminy</li> </ul> | Brak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Szanse                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Zagrożenia                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| <ul style="list-style-type: none"> <li>– Promocja rolnictwa ekologicznego</li> <li>– Rozwój systemu ścieżek rowerowych oraz szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą (tablice informacyjne, kosze na śmieci, ławki)</li> <li>– Edukacja ekologiczna z zakresu ochrony przyrody</li> </ul>                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Zaśmiecane i niszczenie obszarów chronionych i cennych</li> <li>– Zanieczyszczenia płynące z działalności rolniczej</li> <li>– Zagrożenie stanu siedlisk przyrodniczych na obszarach chronionych spowodowane zmianami klimatu</li> <li>– Nasilająca się presja turystyki na środowisko</li> <li>– Pożary lasów, wypalanie traw</li> </ul> |

Źródło: Opracowanie własne

## **4.11 Zagrożenia poważnymi awariami**

### **4.11.1 Stan wyjściowy**

Szczególnym rodzajem zagrożeń występujących w środowisku są tzw. „nadzwyczajne zagrożenia”, charakteryzujące się nagłym przebiegiem. Do zagrożeń takich zaliczyć należy albo klęski o charakterze naturalnym jak: powódzie, huragany, trzęsienia ziemi, albo katastrofy i wypadki związane z technologiami i wytworami ludzkimi, np. uwalnianie niebezpiecznych substancji chemicznych, wybuchy, katastrofy komunikacyjne itp. zwane poważnymi awariami. Najważniejsza w przeciwdziałaniu powstania zagrożeń jest prewencja, czyli ograniczenie do minimum prawdopodobieństwa wystąpienia katastrofy lub awarii.

Zgodnie z informacjami udostępnionymi na potrzeby niniejszego opracowania przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gdańsku, na terenie gminy Czarna Dąbrówka nie są zlokalizowane zakłady zwiększonego (ZZR) oraz dużego ryzyka wystąpienia awarii przemysłowej (ZDR). Na terenie gminy nie znajdują się również Potencjalni Sprawcy Poważnych Awarii (PSPA). W ostatnich latach nie dochodziło do poważnych awarii oraz nie miały miejsca zdarzenia o znamionach poważnej awarii przemysłowej na terenie jednostki.

W latach 2022-2025 WIOŚ w Gdańsku przeprowadził na terenie gminy Czarna Dąbrówka 20 kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz przestrzegania decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska. Ponadto w tym okresie przeprowadzono 22 kontrole w oparciu o analizę dokumentacji. W 13 przypadkach kontrole wykazały naruszenia wymagań ochrony środowiska. Część naruszeń dotyczyła między innymi niewłaściwego magazynowania odpadów, mogącego prowadzić do zagrożenia dla wody, powietrza, gleby lub zwierząt, czy też ich nielegalnego termicznego przetwarzania.

W Czarnej Dąbrówce mieście się Jednostka Operacyjno-Techniczna kat. II Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego Ochotniczej Straży Pożarnej w Czarnej Dąbrówce. Jednostki OSP znajduje się w miejscowościach: Rokity, Mikorowo, Jasień, Rokiciny, Kozy, Nożyno.

W gminie Czarna Dąbrówka mogą wystąpić zagrożenia poważnymi awariami, których przyczyną są zdarzenia komunikacyjne, zwłaszcza w odniesieniu do transportu substancji i materiałów niebezpiecznych lub odpadów. Za potencjalne źródło awarii uznać zatem należy ciągi komunikacyjne oraz stacje paliw, jako miejsca wypadków drogowych i potencjalnego zagrożenia skażenia produktami ropopochodnymi gleb i wód. Zbiorniki paliw płynnych znajdujące się na stacjach paliw zlokalizowanych w granicach gminy stanowią ponadto potencjalne zagrożenie pożarowe i wybuchowe.

### **4.11.2 Efekty realizacji poprzedniego POŚ w obszarze zagrożenia poważnymi awariami**

W okresie obowiązywania poprzedniej wersji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka, w obszarze interwencji zagrożenia poważnymi awariami prowadzono działania związane przede wszystkim z ochroną przeciwpożarową. Komenda Powiatowa PSP w Bytowie

przewodziła kontrole podmiotów pod kątem przestrzegania przepisów przeciwpożarowych, a ponadto doposażała jednostki ochotniczych straży pożarnych na terenie gminy. Ponadto jednostka ta, we współpracy z Nadleśnictwem Łupawa, aktualizowała dokument „Sposoby postępowania na wypadek pożaru lasu”. Inne Nadleśnictwa zarządzające lasami na terenie gminy również angażowały się w ochronę przeciwpożarową, utrzymując w należytym stanie drogi pożarowe i punkty czerpania wody, czy montując tablice ostrzegające przed niebezpieczeństwem wystąpienia ognia na terenach leśnych.

**Tabela 40. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji zagrożenia poważnymi awariami**

| Nazwa zadania                                                                                                                                         | Podmiot odpowiedzialny                | Termin realizacji | Koszty realizacji [zł]                 | Opis wykonanego zadania                                                               |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-------------------|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zadania monitorowane</b>                                                                                                                           |                                       |                   |                                        |                                                                                       |
| Kontrole przedsiębiorców w zakresie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych                                                                        | KP PSP w Bytowie                      | 2022-2025         | W ramach kosztów prowadzenia jednostki | Przeprowadzono 11 czynności kontrolno-rozpoznawczych na terenie gminy Czarna Dąbrówka |
| Zapewnienie gotowości bojowej jednostki ochrony przeciwpożarowej włączonej do krajowego systemu gaśniczego                                            | KP PSP w Bytowie                      | 2022-2024         | 471 642,00                             | -                                                                                     |
| Przygotowanie jednostek OSP do działań ratowniczo-gaśniczych                                                                                          | KP PSP w Bytowie                      | 2022-2023         | 16 660,00                              | -                                                                                     |
| Przygotowanie jednostek OSP do działań ratowniczo-gaśniczych/MDP                                                                                      | KP PSP w Bytowie                      | 2022-2024         | 75 924,00                              | -                                                                                     |
| Zakup nowych samochodów ratowniczo-gaśniczych                                                                                                         | KP PSP w Bytowie                      | 2023              | 435 000,00                             | -                                                                                     |
| Aktualizacja danych w dokumencie „Sposoby postępowania na wypadek pożaru lasu                                                                         | KP PSP w Bytowie, Nadleśnictwo Łupawa | 2022-2025         | W ramach kosztów prowadzenia jednostek | -                                                                                     |
| Utrzymanie pasów przeciwpożarowych, utrzymanie punktów czerpania wody, utrzymanie dróg przeciwpożarowych oraz ostrzegawczych tablic przeciwpożarowych | Nadleśnictwo Bytów                    | 2022-2025         | 85 500,00                              | -                                                                                     |
| Ochrona przeciwpożarowa lasu                                                                                                                          | Nadleśnictwo Cewice                   | 2022-2025         | 7 120,00                               | Oznakowanie dojazdów pożarowych, oraz ustawianie tablic o tematyce przeciwpożarowej.  |
| Ochrona przeciwpożarowa lasu                                                                                                                          | Nadleśnictwo Łupawa                   | 2022-2025         | 1 061 789,72                           | -                                                                                     |

Źródło: Opracowanie własne

### 4.11.3 Ocena stanu – analiza SWOT

Tabela 41. Analiza SWOT – obszar interwencji zasoby przyrodnicze

| Mocne strony                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Słabe strony                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Brak zakładów zwiększonego ryzyka oraz zakładów dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na terenie gminy</li><li>– Brak poważnych awarii przemysłowych w ostatnich latach na terenie gminy</li><li>– Posiadanie jednostek OSP</li><li>– Bieżące doposażanie jednostek OSP</li></ul>                                                                    | <ul style="list-style-type: none"><li>– Przebieg dróg o znaczeniu ponadlokalnym, mogących stanowić źródło potencjalnych awarii wskutek zdarzeń drogowych</li></ul> |
| Szanse                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Zagrożenia                                                                                                                                                         |
| <ul style="list-style-type: none"><li>– Rozwój przedsiębiorczości opartej na nieuciążliwych ekologicznie, nowoczesnych technologiach</li><li>– Zapobieganie klęskom żywiołowym, np. poprzez systemy ostrzegania przeciwpożarowego, zakup sprzętu ratowniczego i gaśniczego</li><li>– Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii lub pożaru</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>– Zagrożenia pożarowe, chemiczne oraz ekologiczne na drogach</li><li>– Zagrożenie pożarowe lasów</li></ul>                   |

Źródło: Opracowanie własne

## 5 Zagadnienia horyzontalne

### 5.1 Adaptacja do zmian klimatu oraz nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Adaptacja do zmian klimatu jest jedną ze strategii, jaką podejmuje się w celu zmniejszenia skutków zmian klimatu dla gospodarki, społeczeństwa i środowiska. Adaptacja jest procesem przystosowywania się do zmieniających się warunków klimatycznych, przy świadomości, iż bez względu na wysiłek podejmowany na rzecz łagodzenia zmian klimatu, zjawiska klimatyczne stawać się będą coraz większym zagrożeniem.

Krajowa polityka adaptacyjna opiera się na dokumencie pn. *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030* (SPA 2020). Opracowanie SPA 2020 wpisuje się w działania na rzecz osiągnięcia celu nadrzędnego Białej Księgi – Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania (COM(2009)147) oraz unijnej

strategii adaptacji do zmian klimatu, jakim jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcja kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych. Cele SPA opisano w poprzednich rozdziałach niniejszego opracowania.

## **Wybrane działania adaptacyjne jako przykład dobrych praktyk**

### Zielona infrastruktura

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie zielonej infrastruktury – zwiększenia kapitału naturalnego Europy wskazuje, iż dzięki innowacyjnemu podejściu do zielonej infrastruktury osiągnąć można liczne korzyści i rozwiązania, które godzą cele środowiskowe, społeczne i ekonomiczne. Rezolucja zwraca uwagę, że zielona infrastruktura może odegrać szczególnie istotną rolę w miastach, gdzie obecnie zamieszkuje coraz większa część ludności i gdzie może ona świadczyć usługi takie jak czyste powietrze, kontrolowanie temperatury i łagodzenie lokalnego „efektu wyspy ciepła”, obszary rekreacyjne, ochrona przed powodzią, retencja wody deszczowej i zapobieganie powodziom, utrzymanie odpowiednich poziomów wód gruntowych, przywracanie różnorodności biologicznej bądź powstrzymywanie jej utraty, łagodzenie przebiegu skrajnych zjawisk pogodowych i ich skutków, poprawa stanu zdrowia obywateli i ogólnie podniesienie jakości życia, m.in. przez zapewnienie dostępnych i przystępnych cenowo terenów do aktywności fizycznej; podkreśla zależność między zieloną infrastrukturą a zdrowiem publicznym i zauważa, że inwestycje w zieloną infrastrukturę są również inwestycjami w zdrowie publiczne.

Dokument wzywa Państwa członkowskie, aby włączyły zieloną infrastrukturę do planowania przestrzennego i planowania użytkowania gruntów oraz by traktowały ją priorytetowo poprzez prowadzenie konsultacji z zainteresowanymi stronami na miejscu i lokalnymi społecznościami oraz poprzez podnoszenie ich świadomości w drodze kampanii edukacyjnych obejmujących wszystkie szczeble decyzyjne (lokalny, regionalny i krajowy). Wśród działań w zakresie zielonej infrastruktury wyróżniamy:

- zielone dachy – dachy budynków pokryte roślinnością,
- zielone ściany (ogrody wertykalne) – ściany budynków pokryte roślinnością,
- tereny zielone – niezabudowane tereny miejskie pokryte roślinnością.
- nasadzenie roślin ułatwiających retencjonowanie wody,
- zakładanie kwietnych łąk,
- nasadzenia wysokich, rodzimych drzew,
- parki kieszonkowe,
- wprowadzanie rodzimej roślinności ekotonowej.

## Niebieska infrastruktura

Zmiany klimatu wpływają na zasoby wody. Zmiany klimatu wpływają na cykle hydrologiczne i ekosystemy wodne funkcjonowanie infrastruktury wodnej – system irygacji, zaopatrzenia w wodę do spożycia, oczyszczalnie ścieków. Wśród działań w zakresie niebieskiej infrastruktury wyróżniamy:

- retencję wodną,
- drenaż,
- renaturalizację cieków wodnych,
- renaturalizację zbiorników wodnych.

Do przykładów inwestycji w zakresie niebieskiej infrastruktury zaliczyć można:

- muldy chłonne,
- geokompozyty sorbujące wodę,
- ogrody deszczowe,
- konstrukcje magazynujące wodę wokół drzew,
- obiekty hydrofitowe,
- zbiorniki infiltracyjne,
- rowy infiltracyjne,
- zbiorniki odparowujące,
- powierzchniowe i podziemne zbiorniki retencyjne,
- studnie chłonne,
- skrzynki retencyjno-rozsączające.

Powyżej przedstawiono przykładowe rozwiązania adaptacyjne do zmian klimatu. Konkretnie inwestycje i zadania pozainwestycyjne w tym zakresie przedstawione zostaną w rozdziale 6. *Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie*

## **5.2 Edukacja ekologiczna**

Edukacja ekologiczna jest zagadnieniem horyzontalnym, dotyczącym wszystkich obszarów ochrony środowiska. Konieczność prowadzenia działań z zakresu edukacji ekologicznej wynika z polskich i europejskich aktów prawnych oraz dokumentów strategicznych. Głównym celem edukacji ekologicznej jest podnoszenie świadomości i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa poprzez promowanie zasad zrównoważonego rozwoju, upowszechnianie wiedzy z zakresu ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, kształtowanie zachowań prośrodowiskowych ogółu ludności, w tym dzieci i młodzieży.

W ustawie Prawo ochrony środowiska edukacji ekologicznej poświęcony jest dział VIII. Ustanowiono w niej obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach kształcenia ogólnego we wszystkich typach szkół. Gmina powinna corocznie

przeprowadzić tematyczne akcje edukacyjne dotyczące ochrony środowiska w placówkach edukacyjnych. Działanie edukacyjne powinny także obejmować dorosłych mieszkańców, ponieważ to oni mają największy wpływ na obecny stan środowiska w gminie. Prowadzone działania edukacyjne powinny dotyczyć przede wszystkim prawidłowego postępowania z odpadami, ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z domowych kotłowni oraz podnosić ogólną świadomość ekologiczną lokalnej społeczności.

### **5.3 Monitoring środowiska**

Celem monitoringu jest ocena stanu środowiska – czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu – poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska i zachodzących w nim zmian. Wyniki prowadzonego monitoringu są również podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Monitoring dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Badanie stanu środowiska realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który z mocy ustawy koordynowany jest przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Od 1 stycznia 2019 r. zadania PMŚ są realizowane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ). Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ, opracowywanych przez GIOŚ i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu oraz wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez GIOŚ. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.

Badania stanu środowiska w ramach PMŚ realizowane są w oparciu o 7 podsystemów:

- Podsystem monitoringu jakości powietrza,
- Podsystem monitoringu jakości wód,
- Podsystem monitoringu jakości gleby i ziemi,
- Podsystem monitoringu przyrody,
- Podsystem monitoringu hałasu,
- Podsystem monitoringu pól elektromagnetycznych,
- Podsystem monitoringu promieniowania jonizującego.

Programy pomiarowo-badawcze na obszarze województwa pomorskiego w ramach czterech podsystemów: monitoringu jakości powietrza, monitoringu jakości wód, monitoringu hałasu i monitoringu promieniowania elektromagnetycznego – realizowane są na poziomie krajowym i wojewódzkim. Badania i pomiary w trzech pozostałych podsystemach prowadzone są tylko na poziomie krajowym.

Na terenie województwa pomorskiego (w tym w gminie Czarna Dąbrówka) Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zadania PMŚ w zakresie: gromadzenia i analizy wyników badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości w środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku, realizuje poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku (RWMS w Gdańsku).

## 6 Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie

Opracowana diagnoza stanu środowiska wraz z analizą SWOT w poszczególnych obszarach interwencji pozwoliły na zobrazowanie słabych stron i potencjalnych zagrożeń dla środowiska na terenie gminy Czarna Dąbrówka. Były również punktem wyjścia do wyznaczenia celów ochrony środowiska oraz poszczególnych kierunków interwencji i zadań.

W celu zachowania ciągłości zamierzeń dokumentu, głównym celem „Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2026-2029 z uwzględnieniem perspektywy do 2033 r.”, podobnie jak w poprzedniej wersji POŚ, jest *zrównoważony rozwój gminy Czarna Dąbrówka ze szczególnym uwzględnieniem ochrony środowiska i racjonalnego korzystania z cennych zasobów przyrodniczych*.

W oparciu o diagnozę stanu środowiska gminy Czarna Dąbrówka, zdefiniowane problemy i zagrożenia, a także mając na uwadze oczekiwane pozytywne zmiany w ochronie środowiska, wyznaczono cele szczegółowe w każdym z obszarów interwencji, do których przypisano konkretne działania:

- **Obszar interwencji *ochrona klimatu i jakości powietrza*** – cel szczegółowy: poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu,
- **Obszar interwencji *zagrożenia hałasem*** – cel szczegółowy: dobry stan klimatu akustycznego i brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu,
- **Obszar interwencji *pola elektromagnetyczne*** – cel szczegółowy: utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożenia dla środowiska i mieszkańców ze strony pól elektromagnetycznych,
- **Obszar interwencji *gospodarowanie wodami*** – cele szczegółowe:
  - Osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód,
  - Zwiększenie retencji wodnej i racjonalizacja zużycia wody,
- **Obszar interwencji *gospodarka wodno-ściekowa*** – cel szczegółowy: zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i do ziemi,
- **Obszar interwencji *zasoby geologiczne*** – cel szczegółowy: ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin,
- **Obszar interwencji *gleby*** – cel szczegółowy: dobra jakość gleb i ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- **Obszar interwencji *gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów*** – cele szczegółowe:
  - Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko,
  - Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu, odzysku oraz przygotowania do ponownego użycia odpadów,

- **Obszar interwencji zasoby przyrodnicze** – cele szczegółowe:
  - Zachowanie bioróżnorodności,
  - Zachowanie dobrego stanu terenów leśnych.
- **Obszar interwencji zagrożenia poważnymi awariami** – cele szczegółowe:
  - Utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii oraz katastrof naturalnych,
  - Zwiększenie odporności gminy na przypadki wystąpienia awarii i innych nadzwyczajnych zagrożeń (w tym katastrof naturalnych).

Poza głównymi obszarami interwencji w programie ochrony środowiska uwzględniono również zagadnienia horyzontalne

- **Obszar interwencji działania edukacyjne** – cel szczegółowy: świadome ekologicznie społeczeństwo,
- **Obszar interwencji monitoring środowiska** – cel szczegółowy: zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska.

Cele zostały określone zgodnie z zasadą SMART, co oznacza, że są skonkretyzowane (*specific*, określone możliwie konkretnie), mierzalne (*measurable*, z przypisanymi wskaźnikami), akceptowalne (*achievable*, akceptowane przez osoby pracujące na rzecz ich osiągnięcia), realne (*realistic*, możliwe do osiągnięcia), terminowe (*time-bound*, z przypisanymi terminami).

**Tabela 42. Cele i kierunki interwencji Programu**

| Cele                                                           | Kierunki interwencji                           | Zadania proponowane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji            | Podmiot odpowiedzialny                         |
|----------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|
| <b>Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza</b> |                                                |                                                                                            |                                                |
| Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu   | Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego    | Kontrola podmiotów gospodarczych pod kątem przestrzegania pozwoleń na emisję gazów i pyłów | Starostwo Powiatowe w Bytowie, WIOŚ w Gdańsku  |
|                                                                | Zmniejszenie emisji z transportu               | Budowa ścieżek rowerowych                                                                  | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    |
|                                                                | Zmniejszenie energochłonności budynków         | Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej                                         | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    |
|                                                                |                                                | Montaż instalacji fotowoltaicznych na dachach budynków użyteczności publicznej             | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    |
|                                                                | Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego | Realizacja Programu Priorytetowego "Czyste Powietrze"                                      | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, WFOŚiGW w Gdańsku |
|                                                                |                                                | Realizacja Programu Priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie”                                     | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, WFOŚiGW w Gdańsku |
|                                                                |                                                | Wymiana kotłów grzewczych w budynkach prywatnych na kotły bezemisyjne lub niskoemisyjne    | Właściciele prywatni                           |
|                                                                | Zwiększenie udziału energii z OZE              | Montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej                    | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    |
|                                                                |                                                | Instalacja OZE w prywatnych budynkach mieszkalnych                                         | Właściciele prywatni                           |

| Cele                                                                                                              | Kierunki interwencji                                                                                                         | Zadania proponowane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji                                                                                                                         | Podmiot odpowiedzialny      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| <b>Obszar interwencji: Zagrożenie hałasem</b>                                                                     |                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                         |                             |
| Dobry stan klimatu akustycznego i brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu                                 | Ograniczenie uciążliwości akustycznych z transportu                                                                          | Bieżąca modernizacja nawierzchni dróg i stosowanie cichych nawierzchni drogowych                                                                                                                        | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka |
|                                                                                                                   |                                                                                                                              | Nasadzenia zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych                                                                                                                                            | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka |
|                                                                                                                   |                                                                                                                              | Przebudowa drogi powiatowej nr 1745G Dwór Rokicki - DW nr 211                                                                                                                                           | ZDP w Bytowie               |
|                                                                                                                   |                                                                                                                              | Remont drogi powiatowej nr 1741G Rokitki - Bochowo                                                                                                                                                      | ZDP w Bytowie               |
|                                                                                                                   |                                                                                                                              | Modernizacja drogi powiatowej nr 1147G granica Powiatu bytowskiego - Podkomorzyce                                                                                                                       | ZDP w Bytowie               |
|                                                                                                                   | Ograniczenie uciążliwości akustycznych ze źródeł przemysłowych                                                               | Kontrola podmiotów gospodarczych pod kątem przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu                                                                                                                   | WIOŚ w Gdańsku              |
|                                                                                                                   | Zagadnienia ochrony przed hałasem w planowaniu przestrzennym                                                                 | Uwzględnianie zagadnień ochrony przed hałasem w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego                                                                                                     | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka |
| <b>Obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne</b>                                                                |                                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                         |                             |
| Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożenia dla środowiska i mieszkańców ze strony pól elektromagnetycznych | Prowadzenie działań administracyjnych i inwestycyjnych w zakresie ograniczania zagrożenia ze strony pól elektromagnetycznych | Uwzględnianie zagadnień ochrony przed polami elektromagnetycznymi w planowaniu przestrzennym                                                                                                            | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka |
|                                                                                                                   |                                                                                                                              | Uwzględnianie zagadnień ochrony przed polami elektromagnetycznymi przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka |

| Cele                                                      | Kierunki interwencji                              | Zadania proponowane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji                                                                | Podmiot odpowiedzialny                                |
|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|
|                                                           |                                                   | Bieżąca modernizacja linii elektroenergetycznych                                                                                               | Energa-Operator S.A.                                  |
|                                                           |                                                   | Monitoring PEM zgodnie z PMŚ w punkcie pomiarowym w Czarnej Dąbrówce przy ul. Słupskiej                                                        | GIOŚ                                                  |
| Obszar interwencji: Gospodarowanie wodami                 |                                                   |                                                                                                                                                |                                                       |
| Osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód  | Monitoring jakości wód                            | Badania monitoringowe 6 jednolitych części wód powierzchniowych w granicach gminy Czarna Dąbrówka                                              | GIOŚ                                                  |
|                                                           |                                                   | Monitoring jakości wód ujmowanych na cele komunalne                                                                                            | Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bytowie |
|                                                           | Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do wód i gleby | Kontrole częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych przez mieszkańców posesji niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej                | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                           |
|                                                           |                                                   | Stosowanie prawidłowych dawek nawozów na terenach rolniczych i nawożenie we właściwych terminach, zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej | Mieszkańcy gminy (rolnicy)                            |
| Zwiększenie retencji wodnej i racjonalizacja zużycia wody | Bieżąca konserwacja infrastruktury wodnej         | Konserwacja cieków i kanałów na terenie Nadzoru Wodnego w Bytowie                                                                              | RGZW w Gdańsku, Zarząd Zlewni w Gdańsku               |
|                                                           |                                                   | Wykonanie dokumentacji celem uzyskania pozwolenia wodnoprawnego - Jaz w m. Kozin na rzece Bukowina 0+260                                       | RGZW w Gdańsku, Zarząd Zlewni w Gdańsku               |
|                                                           |                                                   | Remont studni zlokalizowanych na istniejącym rurociągu rzeki Strugi Maleniec                                                                   | Nadzór Wodny w Słupsku                                |

| Cele                                                                                                       | Kierunki interwencji                                         | Zadania proponowane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji                                                                         | Podmiot odpowiedzialny                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|
|                                                                                                            | Poprawa stanu zasobów wodnych gminy                          | Wprowadzanie zachęt finansowych dla właścicieli prywatnych nieruchomości do montażu zbiorników na gromadzenie wód opadowych                             | WFOŚiGW w Gdańsku                          |
| Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa                                                              |                                                              |                                                                                                                                                         |                                            |
| Zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i do ziemi                                        | Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej                        | Bieżąca naprawa, modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej                                                                                            | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK           |
|                                                                                                            |                                                              | Bieżąca naprawa, modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej                                                                                          | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK           |
|                                                                                                            |                                                              | Modernizacja oczyszczalni ścieków                                                                                                                       | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK           |
|                                                                                                            |                                                              | Modernizacja ujęć wód podziemnych                                                                                                                       | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK           |
| Obszar interwencji: Zasoby geologiczne                                                                     |                                                              |                                                                                                                                                         |                                            |
| Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych i eksploatacji kopalin | Monitoring zagrożeń geologicznych                            | Prowadzenie monitoringu osuwisk                                                                                                                         | Starostwo Powiatowe w Bytowie              |
|                                                                                                            | Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin       | Wprowadzanie odpowiednich zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących wydobywania kopalin i ochrony zasobów geologicznych | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                |
| Obszar interwencji: Gleby                                                                                  |                                                              |                                                                                                                                                         |                                            |
| Dobra jakość gleb i ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej                                             | Ochrona gleb                                                 | Ochrona najlepszych gleb w procesie planowania przestrzennego                                                                                           | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                |
|                                                                                                            | Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi | Rozwój rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego                                                                                                         | Mieszkańcy gminy (rolnicy), PODR w Lubaniu |

| Cele                                                                       | Kierunki interwencji                        | Zadania proponowane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Podmiot odpowiedzialny                         |
|----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|
|                                                                            |                                             | Szkolenia w zakresie: dostosowanie do zmian klimatycznych oraz ochrona wód, gleby i powietrza (uwzględniająca wymagania ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC, aktualnych inicjatyw Zielonego Ładu), w tym: racjonalne gospodarowanie wodą w rolnictwie (w tym poprzez zwiększenie retencji wodnej i działalność lokalnych partnerstw wodnych); w tym, ograniczanie strat składników odżywczych | PODR w Lubaniu                                 |
|                                                                            |                                             | Doradztwo w zakresie: technologia produkcji rolnej z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska i klimatu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | PODR w Lubaniu                                 |
|                                                                            |                                             | Doradztwo w zakresie: dostosowanie do zmian klimatycznych oraz ochrona wód, gleby i powietrza (z uwzględnieniem wymagań ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC, aktualnych inicjatyw Zielonego Ładu)                                                                                                                                                                                             | PODR w Lubaniu                                 |
| Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów |                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |                                                |
| Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko               | Dbanie o prawidłowe gospodarowanie odpadami | Usuwanie wyrobów zawierających azbest - dofinansowanie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, WFOŚiGW w Gdańsku |
|                                                                            |                                             | Aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    |
|                                                                            |                                             | Prowadzenie PSZOK                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK               |
|                                                                            |                                             | Zakup pojemników i kontenerów na odpady                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK               |

| Cele                                                                                               | Kierunki interwencji                                                                                         | Zadania proponowane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji                                                                                                                                                | Podmiot odpowiedzialny                      |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|                                                                                                    |                                                                                                              | Wykrywanie i usuwanie nielegalnych składowisk odpadów                                                                                                                                                                          | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK            |
|                                                                                                    |                                                                                                              | Kontrole przedsiębiorców w zakresie właściwego gospodarowania odpadami                                                                                                                                                         | WIOŚ w Gdańsku                              |
| Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu, odzysku oraz przygotowania do ponownego użycia odpadów | Promocja ekologicznych zachowań w odniesieniu do gospodarowania odpadami                                     | Informowanie mieszkańców o możliwościach zagospodarowania odpadów komunalnych na terenie gminy                                                                                                                                 | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                 |
|                                                                                                    |                                                                                                              | Edukacja mieszkańców w zakresie właściwego gospodarowania odpadami oraz zapobiegania ich powstawaniu                                                                                                                           | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                 |
| Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze                                                            |                                                                                                              |                                                                                                                                                                                                                                |                                             |
| Zachowanie bioróżnorodności                                                                        | Ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów cennych przyrodniczo, tworzenie nowych form ochrony przyrody | Szczególne uwzględnianie ochrony cennych siedlisk przyrodniczych i form ochrony przyrody przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                 |
|                                                                                                    |                                                                                                              | Tworzenie nowych form ochrony przyrody                                                                                                                                                                                         | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, RDOŚ w Gdańsku |
|                                                                                                    |                                                                                                              | Ustanowienie planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Jeziora Sitna"                                                                                                                                                              | RDOŚ w Gdańsku                              |
|                                                                                                    |                                                                                                              | Oznakowanie rezerwatu przyrody "Nożyńskie Mszary"                                                                                                                                                                              | RDOŚ w Gdańsku                              |
|                                                                                                    |                                                                                                              | Zmiana planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Słupi PLH220052                                                                                                                                                   | RDOŚ w Gdańsku                              |

| Cele                                     | Kierunki interwencji                                         | Zadania proponowane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji                  | Podmiot odpowiedzialny                                                            |
|------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
|                                          | Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt i opieka nad zwierzętami | Opieka nad zwierzętami bezdomnymi                                                                | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                                                       |
|                                          |                                                              | Dokarmianie ptaków                                                                               | Nadleśnictwo Bytów                                                                |
|                                          |                                                              | Dokarmianie zimowe zwierząt                                                                      | Nadleśnictwo Cewice, Nadleśnictwo Łupawa                                          |
|                                          |                                                              | Wywieszanie budek lęgowych dla ptaków                                                            | Nadleśnictwo Bytów, Nadleśnictwo Cewice, Nadleśnictwo Lipusz, Nadleśnictwo Łupawa |
|                                          |                                                              | Wywieszanie schronów dla nietoperzy                                                              | Nadleśnictwo Bytów                                                                |
|                                          | Ochrona i kształtowanie zieleni urządzonej                   | Pielęgnacja terenów zieleni na terenie gminy                                                     | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                                                       |
|                                          |                                                              | Wykonywanie nasadzeń drzew i krzewów                                                             | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                                                       |
|                                          | Ochrona krajobrazu                                           | Uwzględnianie kwestii ochrony krajobrazu przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                                                       |
| Zachowanie dobrego stanu terenów leśnych | Zachowanie dobrego stanu lasów                               | Ochrona upraw leśnych przed szkodnikami (jeleniowatymi, owadami)                                 | Nadleśnictwo Bytów, Nadleśnictwo Cewice, Nadleśnictwo Lipusz, Nadleśnictwo Łupawa |
|                                          |                                                              | Ograniczenie szkód wyrządzanych przez bobry                                                      | Nadleśnictwo Bytów                                                                |
|                                          |                                                              | Hodowla i pielęgnacja lasów                                                                      | Nadleśnictwo Bytów, Nadleśnictwo Cewice, Nadleśnictwo Lipusz, Nadleśnictwo Łupawa |

| Cele                                                                                                                        | Kierunki interwencji                               | Zadania proponowane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji                                                                                                                                                                  | Podmiot odpowiedzialny                        |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
|                                                                                                                             |                                                    | Sprzątanie terenów leśnych                                                                                                                                                                                                                       | Nadleśnictwo Bytów                            |
|                                                                                                                             |                                                    | Zakładanie stref ekotonowych                                                                                                                                                                                                                     | Nadleśnictwo Bytów                            |
|                                                                                                                             |                                                    | Restytucja cisa w leśnictwie na terenie gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                    | Nadleśnictwo Cewice                           |
| Obszar interwencji: Zagrożenia poważnymi awariami                                                                           |                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                  |                                               |
| Utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii oraz katastrof naturalnych                                     | Działania wspierające sprawność służb ratowniczych | Doposażanie jednostek OSP                                                                                                                                                                                                                        | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, KP PSP w Bytowie |
| Zwiększenie odporności gminy na przypadki wystąpienia awarii i innych nadzwyczajnych zagrożeń (w tym katastrof naturalnych) | Zapobieganie awariom i zagrożeniom środowiska      | Rozwój systemu ostrzegania mieszkańców przed poważnymi awariami                                                                                                                                                                                  | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                   |
|                                                                                                                             |                                                    | Kontrole przestrzegania przepisów przeciwpożarowych w budynkach użyteczności publicznej, produkcyjno-magazynowych, zamieszkania zbiorowego, resortach leśnych oraz budynkach i terenach przeznaczonych do magazynowania i przetwarzania odpadów. | KP PSP w Bytowie                              |
|                                                                                                                             |                                                    | Realizacja akcji edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa pożarowego                                                                                                                                                                               | KP PSP w Bytowie                              |
|                                                                                                                             |                                                    | Ochrona przeciwpożarowa w lasach (aktualizacja sposobów postępowania na wypadek pożaru)                                                                                                                                                          | KP PSP w Bytowie                              |

| Cele                                                    | Kierunki interwencji                                                                     | Zadania proponowane do realizacji w ramach poszczególnych kierunków interwencji                               | Podmiot odpowiedzialny      |
|---------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|
| Obszar interwencji: Edukacja ekologiczna                |                                                                                          |                                                                                                               |                             |
| Świadome ekologicznie społeczeństwo                     | Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców i zmiana ich zachowań na proekologiczne | Podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców i samorządu w zakresie możliwych rozwiązań niskoemisyjnych       | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka |
|                                                         |                                                                                          | Konsultacje społeczne z zakresu dokumentów w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej, ochrony przyrody | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka |
|                                                         |                                                                                          | Akcje o tematyce ekologicznej ("Sprzątanie świata", „Dzień ziemi", gry terenowe)                              | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka |
| Monitoring środowiska                                   |                                                                                          |                                                                                                               |                             |
| Zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska | Prowadzenie badań monitoringowych                                                        | Monitoring jakości powietrza                                                                                  | GIOŚ                        |
|                                                         |                                                                                          | Badania monitoringowe 6 jednolitych części wód powierzchniowych w granicach gminy Czarna Dąbrówka             | GIOŚ                        |
|                                                         |                                                                                          | Monitoring jakości wód podziemnych                                                                            | GIOŚ                        |
|                                                         |                                                                                          | Monitoring PEM zgodnie z PMS w punkcie pomiarowym w Czarnej Dąbrówce przy ul. Słupskiej                       | GIOŚ                        |
|                                                         |                                                                                          | Monitoring hałasu                                                                                             | GIOŚ, WIOŚ                  |

Źródło: Opracowanie własne

## **Harmonogram rzeczowo-finansowy**

### Zadania własne

Poniżej przedstawiono harmonogram zadań własnych gminy Czarna Dąbrówka planowanych do realizacji w latach 2026-2020 oraz perspektywie do 2033 r. Należy podkreślić, że lista zadań nie zamyka możliwości realizowania innych działań, zmierzających do poprawy poszczególnych komponentów środowiska.

**Tabela 43. Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań własnych**

| Obszar interwencji                  | Nazwa zadania                                                                    | Podmiot odpowiedzialny                         | Termin realizacji                               | Szacunkowe koszty [zł]             | Źródło finansowania                                 |
|-------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-------------------------------------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------|
| Ochrona klimatu i jakości powietrza | Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej                               | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | do 2033 r.                                      | b.d.                               | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                                     | Montaż instalacji fotowoltaicznych na dachach budynków użyteczności publicznej   | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | do 2033 r.                                      | b.d.                               | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                                     | Realizacja Programu Priorytetowego "Czyste Powietrze"                            | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, WFOŚiGW w Gdańsku | 2026-2029                                       | Brak możliwości określenia kosztów | Beneficjenci, WFOŚiGW w Gdańsku                     |
|                                     | Realizacja Programu Priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie”                           | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, WFOŚiGW w Gdańsku | Brak możliwości określenia (program zawieszony) | Brak możliwości określenia kosztów | Beneficjenci, WFOŚiGW w Gdańsku                     |
|                                     | Budowa ścieżek rowerowych                                                        | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | do 2033 r.                                      | b.d.                               | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                                     | Montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej          | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | do 2033 r.                                      | b.d.                               | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
| Zagrożenia hałasem                  | Bieżąca modernizacja nawierzchni dróg i stosowanie cichych nawierzchni drogowych | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | do 2033 r.                                      | b.d.                               | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                                     | Nasadzenia zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych                     | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | do 2033 r.                                      | b.d.                               | Budżet Gminy                                        |

| Obszar interwencji        | Nazwa zadania                                                                                                                                                                                           | Podmiot odpowiedzialny           | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł]                    | Źródło finansowania                                 |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|-------------------|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
|                           | Uwzględnianie zagadnień ochrony przed hałasem w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego                                                                                                     | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka      | Zadanie ciągłe    | Brak kosztów                              | n/d                                                 |
| Pola elektromagnetyczne   | Uwzględnianie zagadnień ochrony przed polami elektromagnetycznymi w planowaniu przestrzennym                                                                                                            | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka      | Zadanie ciągłe    | Brak kosztów                              | n/d                                                 |
|                           | Uwzględnianie zagadnień ochrony przed polami elektromagnetycznymi przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka      | Zadanie ciągłe    | Brak kosztów                              | n/d                                                 |
| Gospodarowanie wodami     | Kontrole częstotliwości opróżniania zbiorników bezodpływowych przez mieszkańców posesji niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej                                                                         | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka      | Zadanie ciągłe    | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Budżet Gminy                                        |
| Gospodarka wodno-ściekowa | Bieżąca naprawa, modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej                                                                                                                                            | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK | do 2033 r.        | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                           | Bieżąca naprawa, modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej                                                                                                                                          | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK | do 2033 r.        | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                           | Modernizacja oczyszczalni ścieków                                                                                                                                                                       | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK | do 2033 r.        | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |

| Obszar interwencji                                     | Nazwa zadania                                                                                                                                           | Podmiot odpowiedzialny                         | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł]                    | Źródło finansowania                                 |
|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|-------------------|-------------------------------------------|-----------------------------------------------------|
|                                                        | Modernizacja ujęć wód podziemnych                                                                                                                       | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK               | do 2033 r.        | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
| Zasoby geologiczne                                     | Wprowadzanie odpowiednich zapisów do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dotyczących wydobywania kopalin i ochrony zasobów geologicznych | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | Zadanie ciągłe    | Brak kosztów                              | n/d                                                 |
| Gleby                                                  | Ochrona najlepszych gleb w procesie planowania przestrzennego                                                                                           | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | Zadanie ciągłe    | Brak kosztów                              | n/d                                                 |
| Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów | Usuwanie wyrobów zawierających azbest - dofinansowanie                                                                                                  | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, WFOŚiGW w Gdańsku | do 2032 r.        | Brak możliwości określenia kosztów        | Budżet Gminy, budżet WFOŚiGW w Gdańsku              |
|                                                        | Aktualizacja inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest                                                                                                | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                                                        | Prowadzenie PSZOK                                                                                                                                       | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK               | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                                                        | Zakup pojemników i kontenerów na odpady                                                                                                                 | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK               | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                                                        | Wykrywanie i usuwanie nielegalnych składowisk odpadów                                                                                                   | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, ZGK               | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                                                        | Informowanie mieszkańców o możliwościach zagospodarowania odpadów komunalnych na terenie gminy                                                          | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                    | Zadanie ciągłe    | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Budżet Gminy                                        |

| Obszar interwencji            | Nazwa zadania                                                                                                                                                                                                                  | Podmiot odpowiedzialny                        | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł]                    | Źródło finansowania                                                          |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-------------------|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
|                               | Edukacja mieszkańców w zakresie właściwego gospodarowania odpadami oraz zapobiegania ich powstawaniu                                                                                                                           | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                   | Zadanie ciągłe    | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Budżet Gminy                                                                 |
| Zasoby przyrodnicze           | Szczególne uwzględnianie ochrony cennych siedlisk przyrodniczych i form ochrony przyrody przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                   | Zadanie ciągłe    | Brak kosztów                              | n/d                                                                          |
|                               | Tworzenie nowych form ochrony przyrody                                                                                                                                                                                         | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, RDOŚ w Gdańsku   | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Budżet Gminy, budżet RDOŚ w Gdańsku                                          |
|                               | Opieka nad zwierzętami bezdomnymi                                                                                                                                                                                              | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                   | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Budżet Gminy                                                                 |
|                               | Pielęgnacja terenów zieleni na terenie gminy                                                                                                                                                                                   | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                   | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Budżet Gminy                                                                 |
|                               | Wykonywanie nasadzeń drzew i krzewów                                                                                                                                                                                           | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                   | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Budżet Gminy                                                                 |
|                               | Uwzględnianie kwestii ochrony krajobrazu przy wydawaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach                                                                                                                               | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                   | Zadanie ciągłe    | Brak kosztów                              | n/d                                                                          |
| Zagrożenia poważnymi awariami | Doposażanie jednostek OSP                                                                                                                                                                                                      | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, KP PSP w Bytowie | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy, budżet KP PSP w Bytowie |
|                               | Rozwój systemu ostrzegania mieszkańców przed poważnymi awariami                                                                                                                                                                | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka                   | do 2033 r.        | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy                          |

| Obszar interwencji   | Nazwa zadania                                                                                                 | Podmiot odpowiedzialny      | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł]             | Źródło finansowania |
|----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------|-------------------|------------------------------------|---------------------|
| Edukacja ekologiczna | Podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców i samorządu w zakresie możliwych rozwiązań niskoemisyjnych       | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Budżet Gminy        |
|                      | Konsultacje społeczne z zakresu dokumentów w zakresie ochrony środowiska, gospodarki wodnej, ochrony przyrody | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Budżet Gminy        |
|                      | Akcje o tematyce ekologicznej ("Sprzątanie świata", „Dzień ziemi”, gry terenowe)                              | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Budżet Gminy        |

Źródło: Opracowanie własne

### Zadania monitorowane

W celu określenia zadań monitorowanych, do instytucji i organów odpowiedzialnych za realizację ochrony środowiska oraz ochronę zasobów przyrodniczych na terenie gminy Czarna Dąbrówka rozesłano wnioski o udostępnienie informacji na temat planowanych działań we wskazanym zakresie.

Należy podkreślić, że przedstawiona poniżej lista zadań nie zamyka możliwości realizowania innych działań. Oznacza to możliwość realizacji przedsięwzięć niewskazanych w harmonogramie, jednak takich, które mieszczą się w ramach obszarów i kierunków interwencji programu.

**Tabela 44. Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań monitorowanych**

| Obszar interwencji                  | Nazwa zadania                                                                              | Podmiot odpowiedzialny                        | Termin realizacji                               | Szacunkowe koszty [zł]             | Źródło finansowania                                                    |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------|------------------------------------|------------------------------------------------------------------------|
| Ochrona klimatu i jakości powietrza | Kontrola podmiotów gospodarczych pod kątem przestrzegania pozwoleń na emisję gazów i pyłów | Starostwo Powiatowe w Bytowie, WIOŚ w Gdańsku | Zadanie ciągłe                                  | Brak możliwości określenia kosztów | Budżet Powiatu Bytowskiego, budżet WIOŚ                                |
|                                     | Realizacja Programu Priorytetowego "Czyste Powietrze"                                      | WFOŚiGW w Gdańsku                             | 2026-2029                                       | Brak możliwości określenia kosztów | Beneficjenci, WFOŚiGW w Gdańsku                                        |
|                                     | Realizacja Programu Priorytetowego „Ciepłe Mieszkanie”                                     | WFOŚiGW w Gdańsku                             | Brak możliwości określenia (program zawieszony) | Brak możliwości określenia kosztów | Beneficjenci, WFOŚiGW w Gdańsku                                        |
|                                     | Wymiana kotłów grzewczych w budynkach prywatnych na kotły bezemisyjne lub niskoemisyjne    | Właściciele prywatni                          | Zadanie ciągłe                                  | Brak możliwości określenia kosztów | Środki prywatne właścicieli, Program „Czyste Powietrze”                |
|                                     | Instalacja OZE w prywatnych budynkach mieszkalnych                                         | Właściciele prywatni                          | Zadanie ciągłe                                  | Brak możliwości określenia kosztów | Środki prywatne właścicieli, Program "Mój Prąd"                        |
| Zagrożenia hałasem                  | Przebudowa drogi powiatowej nr 1745G Dwór Rokicki - DW nr 211                              | ZDP w Bytowie                                 | 2028                                            | 3 000 000,00 zł                    | Budżet ZDP, budżet Gminy Czarna Dąbrówka, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg |
|                                     | Remont drogi powiatowej nr 1741G Rokitki - Bochowo                                         | ZDP w Bytowie                                 | 2029                                            | 2 250 000,00 zł                    | Budżet ZDP, budżet Gminy Czarna Dąbrówka, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg |

| Obszar interwencji      | Nazwa zadania                                                                                                                                  | Podmiot odpowiedzialny                                | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł]                    | Źródło finansowania                                                                                |
|-------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|-------------------|-------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                         | Modernizacja drogi powiatowej nr 1147G granica Powiatu bytowskiego - Podkomorzyce                                                              | ZDP w Bytowie                                         | 2030              | 3 500 000,00 zł                           | Budżet ZDP, budżet Gminy Czarna Dąbrówka, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, budżet Nadleśnictwa Łupawa |
|                         | Kontrola podmiotów gospodarczych pod kątem przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu                                                          | WIOŚ w Gdańsku                                        | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Budżet WIOŚ                                                                                        |
| Pola elektromagnetyczne | Bieżąca modernizacja linii elektroenergetycznych                                                                                               | Energa-Operator S.A.                                  | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki własne Energa-Operator S.A.                                                                 |
|                         | Monitoring PEM zgodnie z PMŚ w punkcie pomiarowym w Czarnej Dąbrówce przy ul. Słupskiej                                                        | GIOŚ                                                  | do 2028 r.        | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Budżet GIOŚ                                                                                        |
| Gospodarowanie wodami   | Badania monitoringowe 6 jednolitych części wód powierzchniowych w granicach gminy Czarna Dąbrówka                                              | GIOŚ                                                  | do 2028 r.        | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Budżet GIOŚ                                                                                        |
|                         | Monitoring jakości wód ujmowanych na cele komunalne                                                                                            | Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Bytowie | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki własne PSSE w Bytowie                                                                       |
|                         | Stosowanie prawidłowych dawek nawozów na terenach rolniczych i nawożenie we właściwych terminach, zgodnie z Kodeksem Dobrej Praktyki Rolniczej | Mieszkańcy gminy (rolnicy)                            | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki własne rolników                                                                             |
|                         | Konserwacja cieków i kanałów na terenie Nadzoru Wodnego w Bytowie                                                                              | RGZW w Gdańsku, Zarząd                                | 2025-2028         | 348 000,00 zł                             | Budżet RGZW w Gdańsku                                                                              |

| Obszar interwencji        | Nazwa zadania                                                                                                               | Podmiot odpowiedzialny                  | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł]             | Źródło finansowania                                 |
|---------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------|
|                           |                                                                                                                             | Zlewni w Gdańsku                        |                   |                                    |                                                     |
|                           | Wykonanie dokumentacji celem uzyskania pozwolenia wodnoprawnego - Jaz w m. Kozin na rzece Bukowina 0+260                    | RGZW w Gdańsku, Zarząd Zlewni w Gdańsku | 2026              | 40 000,00 zł                       | Budżet RZGW w Gdańsku                               |
|                           | Remont studni zlokalizowanych na istniejącym rurociągu rzeki Strugi Maleniec                                                | Nadzór Wodny w Słupsku                  | 2026-2030         | 120 000,00 zł                      | Skarb Państwa                                       |
|                           | Wprowadzanie zachęt finansowych dla właścicieli prywatnych nieruchomości do montażu zbiorników na gromadzenie wód opadowych | WFOŚiGW w Gdańsku                       | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | WFOŚiGW w Gdańsku                                   |
| Gospodarka wodno-ściekowa | Bieżąca naprawa, modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej                                                                | ZGK                                     | do 2033 r.        | Brak możliwości określenia kosztów | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                           | Bieżąca naprawa, modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej                                                              | ZGK                                     | do 2033 r.        | Brak możliwości określenia kosztów | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                           | Modernizacja oczyszczalni ścieków                                                                                           | ZGK                                     | do 2033 r.        | Brak możliwości określenia kosztów | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                           | Modernizacja ujęć wód podziemnych                                                                                           | ZGK                                     | do 2033 r.        | Brak możliwości określenia kosztów | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
| Zasoby geologiczne        | Prowadzenie monitoringu osuwisk                                                                                             | Starostwo Powiatowe w Bytowie           | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Budżet Powiatu Bytowskiego                          |

| Obszar interwencji                                     | Nazwa zadania                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Podmiot odpowiedzialny                     | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł]             | Źródło finansowania                                         |
|--------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------|------------------------------------|-------------------------------------------------------------|
| Gleby                                                  | Rozwój rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Mieszkańcy gminy (rolnicy), PODR w Lubaniu | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Środki własne mieszkańców (rolników), środki PODR w Lubaniu |
|                                                        | Szkolenia w zakresie: dostosowanie do zmian klimatycznych oraz ochrona wód, gleby i powietrza (uwzględniająca wymagania ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC, aktualnych inicjatyw Zielonego Ładu), w tym: racjonalne gospodarowanie wodą w rolnictwie (w tym poprzez zwiększenie retencji wodnej i działalność lokalnych partnerstw wodnych); w tym, ograniczanie strat składników odżywczych | PODR w Lubaniu                             | Zadanie ciągłe    | W ramach działalności statutowej   | Środki PODR w Lubaniu                                       |
|                                                        | Doradztwo w zakresie: technologia produkcji rolnej z uwzględnieniem wymogów ochrony środowiska i klimatu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | PODR w Lubaniu                             | Zadanie ciągłe    | W ramach działalności statutowej   | Środki PODR w Lubaniu                                       |
|                                                        | Doradztwo w zakresie: dostosowanie do zmian klimatycznych oraz ochrona wód, gleby i powietrza (z uwzględnieniem wymagań ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy azotanowej, dyrektywy NEC, aktualnych inicjatyw Zielonego Ładu)                                                                                                                                                                                             | PODR w Lubaniu                             | Zadanie ciągłe    | W ramach działalności statutowej   | Środki PODR w Lubaniu                                       |
| Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów | Usuwanie wyrobów zawierających azbest - dofinansowanie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | WFOŚiGW w Gdańsku                          | do 2032 r.        | Brak możliwości określenia kosztów | Budżet Gminy, budżet WFOŚiGW w Gdańsku                      |
|                                                        | Prowadzenie PSZOK                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | ZGK                                        | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy         |

| Obszar interwencji  | Nazwa zadania                                                                | Podmiot odpowiedzialny                   | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł]             | Źródło finansowania                                 |
|---------------------|------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------|-------------------|------------------------------------|-----------------------------------------------------|
|                     | Zakup pojemników i kontenerów na odpady                                      | ZGK                                      | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                     | Wykrywanie i usuwanie nielegalnych składowisk odpadów                        | ZGK                                      | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy |
|                     | Kontrole przedsiębiorców w zakresie właściwego gospodarowania odpadami       | WIOŚ w Gdańsku                           | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Budżet WIOŚ                                         |
| Zasoby przyrodnicze | Tworzenie nowych form ochrony przyrody                                       | RDOŚ w Gdańsku                           | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów | Budżet Gminy, budżet RDOŚ w Gdańsku                 |
|                     | Ustanowienie planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Jeziora Sitna"            | RDOŚ w Gdańsku                           | 2025              | Brak kosztów                       | N/d                                                 |
|                     | Oznakowanie rezerwatu przyrody "Nożyńskie Mszary"                            | RDOŚ w Gdańsku                           | 2025-2026         | Brak możliwości określenia kosztów | WFOŚiGW w Gdańsku                                   |
|                     | Zmiana planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Słupi PLH220052 | RDOŚ w Gdańsku                           | 2025              | Brak kosztów                       | N/d                                                 |
|                     | Dokarmianie ptaków                                                           | Nadleśnictwo Bytów                       | do 2029 r.        | 3 400,00 zł                        | Środki własne Lasów Państwowych                     |
|                     | Dokarmianie zimowe zwierząt                                                  | Nadleśnictwo Cewice, Nadleśnictwo Łupawa | do 2029 r.        | 7 200,00 zł                        | Środki własne Lasów Państwowych                     |

| Obszar interwencji | Nazwa zadania                                                    | Podmiot odpowiedzialny                                                                     | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł] | Źródło finansowania             |
|--------------------|------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|------------------------|---------------------------------|
|                    | Wywieszanie budek lęgowych dla ptaków                            | Nadleśnictwo Bytów,<br>Nadleśnictwo Cewice,<br>Nadleśnictwo Lipusz,<br>Nadleśnictwo Łupawa | do 2029 r.        | 86 600,00 zł           | Środki własne Lasów Państwowych |
|                    | Wywieszanie schronów dla nietoperzy                              | Nadleśnictwo Bytów                                                                         | do 2029 r.        | 10 500,00 zł           | Środki własne Lasów Państwowych |
|                    | Ochrona upraw leśnych przed szkodnikami (jeleniowatymi, owadami) | Nadleśnictwo Bytów,<br>Nadleśnictwo Cewice,<br>Nadleśnictwo Lipusz,<br>Nadleśnictwo Łupawa | do 2029 r.        | 1 096 200,00 zł        | Środki własne Lasów Państwowych |
|                    | Ograniczenie szkód wyrządzanych przez bobry                      | Nadleśnictwo Bytów                                                                         | do 2029 r.        | 207 200,00 zł          | Środki własne Lasów Państwowych |
|                    | Hodowla i pielęgnacja lasów                                      | Nadleśnictwo Bytów,<br>Nadleśnictwo Cewice,<br>Nadleśnictwo Lipusz,<br>Nadleśnictwo Łupawa | do 2029 r.        | 8 493 716,72 zł        | Środki własne Lasów Państwowych |
|                    | Sprzątanie terenów leśnych                                       | Nadleśnictwo Bytów                                                                         | do 2029 r.        | 48000                  | Środki własne Lasów Państwowych |
|                    | Zakładanie stref ekotonowych                                     | Nadleśnictwo Bytów                                                                         | do 2029 r.        | 13 500,00 zł           | Środki własne Lasów Państwowych |

| Obszar interwencji            | Nazwa zadania                                                                                                                                                                                                                                    | Podmiot odpowiedzialny                        | Termin realizacji | Szacunkowe koszty [zł]                    | Źródło finansowania                                                          |
|-------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|-------------------|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
|                               | Restytucja cisa w leśnictwie na terenie gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                    | Nadleśnictwo Cewice                           | do 2029 r.        | 10 000,00 zł                              | Fundusz Leśny                                                                |
| Zagrożenia poważnymi awariami | Doposażanie jednostek OSP                                                                                                                                                                                                                        | Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, KP PSP w Bytowie | Zadanie ciągłe    | Brak możliwości określenia kosztów        | Środki zewnętrzne (dotacje, pożyczki), budżet Gminy, budżet KP PSP w Bytowie |
|                               | Kontrole przestrzegania przepisów przeciwpożarowych w budynkach użyteczności publicznej, produkcyjno-magazynowych, zamieszkania zbiorowego, resortach leśnych oraz budynkach i terenach przeznaczonych do magazynowania i przetwarzania odpadów. | KP PSP w Bytowie                              | Zadanie ciągłe    | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Budżet KP PSP w Bytowie                                                      |
|                               | Realizacja akcji edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa pożarowego                                                                                                                                                                               | KP PSP w Bytowie                              | Zadanie ciągłe    | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Budżet KP PSP w Bytowie                                                      |
|                               | Ochrona przeciwpożarowa w lasach (aktualizacja sposobów postępowania na wypadek pożaru)                                                                                                                                                          | KP PSP w Bytowie                              | Zadanie ciągłe    | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Budżet KP PSP w Bytowie                                                      |
| Monitoring środowiska         | Monitoring jakości powietrza                                                                                                                                                                                                                     | GIOŚ                                          | Zadanie ciągłe    | W ramach kosztów funkcjonowania jednostki | Budżet GIOŚ                                                                  |
|                               | Badania monitoringowe 6 jednolitych części wód powierzchniowych w granicach gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                | GIOŚ                                          | do 2028 r.        |                                           | Budżet GIOŚ                                                                  |
|                               | Monitoring jakości wód podziemnych                                                                                                                                                                                                               | GIOŚ                                          | Zadanie ciągłe    |                                           | Budżet GIOŚ                                                                  |
|                               | Monitoring PEM zgodnie z PMŚ w punkcie pomiarowym w Czarnej Dąbrówce przy ul. Słupskiej                                                                                                                                                          | GIOŚ                                          | do 2028 r.        |                                           | Budżet GIOŚ                                                                  |
|                               | Monitoring hałasu                                                                                                                                                                                                                                | GIOŚ, WIOŚ                                    | Zadanie ciągłe    |                                           | Budżet GIOŚ, budżet WIOŚ                                                     |

Źródło: Opracowanie własne

## **7 System realizacji programu ochrony środowiska**

### **Główne zagrożenia dla realizacji planowanych działań**

W okresie obowiązywania Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2026-2029 z uwzględnieniem perspektywy do 2033 r. wystąpić mogą zagrożenia dla realizacji zaplanowanych działań, do których należeć mogą:

- brak dofinansowań ze środków zewnętrznych oraz długotrwałe procedury ubiegania się o wsparcie finansowe, głównie ze środków UE,
- niewystarczające środki własne na realizację inwestycji,
- długotrwałe procedury przetargowe,
- postępujące zmiany klimatyczne i związane z nimi niebezpieczne zjawiska (susze, powodzie, huraganowe wiatry),
- skomplikowane i długotrwałe procedury uzyskiwania decyzji administracyjnych (środowiskowych, lokalizacyjnych),
- zmiany prawa w zakresie ochrony środowiska,
- brak wykwalifikowanej siły roboczej,
- opóźnienia w realizacji inwestycji spowodowane przez: nieefektywne planowanie, błędy projektowe, opieszałość wykonawcy, niekorzystne warunki pogodowe, zmiany w regulacjach prawnych, przypadku losowe i nieprzewidziane zdarzenia (awarie, znaleziska archeologiczne, znaleziska w postaci materiałów wybuchowych).

### **Źródła finansowania**

#### **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg**

Pomimo systematycznej poprawy, stan polskich dróg samorządowych wciąż stanowi jedną z podstawowych barier ograniczających wzrost poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, a także jest czynnikiem obniżającym aktywność gospodarczą, inwestycyjną oraz konkurencyjność regionów i poszczególnych ośrodków gospodarczych.

Ustawą z dnia 23 października 2018 r. o Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg (t.j. Dz. U. 2023 poz. 747 ze zm.) powołany został nowy mechanizm wsparcia jednostek samorządu terytorialnego, realizujących inwestycje na drogach samorządowych. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD) stanowi kompleksowy instrument wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli.

W 2019 r. po raz pierwszy realizowano zadania w ramach Funduszu. Środki RFRD przekazywane są na:

- dofinansowanie budowy, przebudowy i remontu dróg powiatowych i dróg gminnych,

- dofinansowanie budowy mostów lokalizowanych w ciągu dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych,
- finansowanie budowy, przebudowy i remontu dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych o znaczeniu obronnym,
- dofinansowanie zadań mających na celu wyłącznie poprawę bezpieczeństwa ruchu pieszych w obszarze oddziaływania przejść dla pieszych,
- dofinansowanie budowy obwodnic lokalizowanych w ciągach dróg wojewódzkich,
- dofinansowanie budowy, przebudowy lub remontu dróg wojewódzkich, dróg powiatowych lub dróg gminnych, zarządzanych przez prezydenta miasta na prawach powiatu będącego siedzibą wojewody lub sejmiku województwa.

W ramach Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg, środki przekazywane są na zasadach konkursowych, głównie na dofinansowanie budowy, przebudowy i remontu dróg powiatowych i gminnych. Wsparcie będzie przyznawane na podstawie wniosków o dofinansowanie, składanych przez jednostki samorządu terytorialnego w ramach naborów przeprowadzanych na terenie każdego województwa. Za przeprowadzenie naboru oraz późniejszą ocenę wniosków o dofinansowanie odpowiadają wojewodowie.

Warunkiem uzyskania dofinansowania jest złożenie przez właściwego zarządcę drogi wniosku o dofinansowanie u wojewody i spełnienie kryteriów kwalifikacyjnych. Kryteria oceny wniosków określone są w ustawie o Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg i wskazują szereg przesłanek, które powinny zostać wzięte pod uwagę przez komisję dokonującą oceny wniosku. Uwzględnia się takie kwestie jak: zwiększenie dostępności transportowej jednostek administracyjnych, zapewnienie spójności sieci dróg publicznych, podnoszenie standardów technicznych dróg powiatowych i gminnych, poprawę stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego czy poprawę dostępności terenów inwestycyjnych. Natomiast wojewodowie ustalą szczegółowe kryteria uwzględniające specyfikę i potrzeby regionu.

Premier zatwierdza ostateczne listy zadań powiatowych i gminnych do dofinansowania z RFRD, z prawem dokonywania w nich zmian. W tym celu w planie finansowym RFRD wyodrębnia się rezerwę w kwocie stanowiącej równowartość 5 proc. planowanych wydatków Funduszu w danym roku, którą dysponował będzie szef rządu.

Wysokość dofinansowania ze środków RFRD na zadania powiatowe i gminne będzie uzależniona od dochodów danej jednostki samorządu terytorialnego: im niższy dochód podatkowy jednostek samorządu terytorialnego, tym większa wartość dofinansowania, przy czym maksymalne dofinansowanie będzie mogło wynieść aż do 80% kosztów realizacji zadania.

### Program Czyste Powietrze

Celem Programu Czyste Powietrze jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Przeznaczony jest dla właścicieli lub współwłaścicieli jednorodzinnych

budynków mieszkalnych lub wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lokali mieszkalnych z wyodrębnioną księgą wieczystą. W ramach Programu można uzyskać bezzwrotne dofinansowanie na:

- wymianę kopciucha na nowe efektywne i ekologiczne źródło ciepła,
- modernizację lub wykonanie instalacji grzewczej,
- ocieplenie budynku,
- wymianę okien i drzwi,
- zakup rekuperacji, czyli wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła,
- ocenę stanu energetycznego domu i wskazanie najlepszego rozwiązania (obowiązkowe w nowej wersji programu są: audyt i dokument podsumowujący audyt energetyczny oraz świadectwo charakterystyki energetycznej).

Wysokość dofinansowania uzależniona jest od rodzaju wykonywanej inwestycji oraz aktualnego zapotrzebowania budynku na energię. W wariancie najwyższego finansowania, przy zapotrzebowaniu na energię przekraczającym 140 [kWh/m<sup>2</sup>/rok], wysokość dofinansowania wynieść może 170 100 zł.

Koszty w programie Czyste Powietrze powinny być ponoszone zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, postanowieniami umowy dotacji, wymogami tego programu, w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów, i optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów. Przed zakupem materiałów budowlanych, takich jak np. okna, drzwi czy systemy grzewcze, a także usług, należy sprawdzić czy ich ceny nie są zawyżone w odniesieniu do cen i stawek rynkowych.

Zawyżone koszty mogą zostać uznane za nieuzasadnione, co może skutkować utratą dotacji lub konsekwencjami prawnymi. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) ma prawo i obowiązek kontrolować wydatki, analizować faktury i domagać się uzasadnienia poniesionych kosztów. W przypadku podejrzenia nieprawidłowości, sprawa może zostać zgłoszona do odpowiednich organów.

### **Program Ciepłe Mieszkanie**

Celem programu „Ciepłe Mieszkanie” jest wsparcie wymiany źródeł ciepła na paliwo stałe i poprawa efektywności energetycznej w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych. Program realizowany jest w modelu, w którym NFOŚiGW udostępnia środki na realizację WFOŚiGW, a one z kolei podpisują stosowne umowy z zainteresowanymi gminami. Następnie gminy ogłaszają na swoim terenie nabór wniosków wśród mieszkańców – beneficjentów końcowych. To osoby fizyczne, właściciele lokali mieszkalnych stanowiących własność gminy, a także wspólnoty mieszkaniowe posiadające 3-7 lokali.

W ramach kosztów kwalifikowanych dla osób fizycznych przewidziano dofinansowanie na demontaż nieefektywnych źródeł ciepła na paliwa stałe (tzw. kopciuchów) oraz zakup i montaż źródła

ciepła albo podłączenie lokalu mieszkalnego do efektywnego źródła ciepła w budynku. Jeśli to zadanie zostanie wykonane, dopuszcza się także sfinansowanie: zakupu i montażu wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła, wykonanie stolarki okiennej i drzwiowej, a także przygotowanie niezbędnej dokumentacji projektowej.

W przypadku wspólnot mieszkaniowych dotacja obejmie: demontaż wszystkich nieefektywnych źródeł ciepła na paliwa stałe w budynku oraz zakup i montaż źródła ciepła do celów ogrzewania lub ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej, zakup i montaż: nowej instalacji centralnego ogrzewania i/lub cwu, wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła, ocieplenia przegród budowlanych, okien, drzwi, drzwi/bram garażowych, mikroinstalacji fotowoltaicznej, a także na przygotowanie dokumentacji (audyt energetyczny, dokumentacja projektowa, ekspertyzy).

Podstawowy poziom dofinansowania – przy dochodach do 135 tys. zł rocznie – to szansa na dotację do 16,5 tys. zł, nie więcej niż 30% kosztów kwalifikowanych na jeden lokal mieszkalny oraz do 35% w przypadku lokali z gmin najbardziej zanieczyszczonych (do 19 tys. zł). Podwyższone dotacje przewidziano przy dochodach do 1894 zł w gospodarstwie wieloosobowym i do 2 651 zł w jednoosobowym (chodzi o przeciętny miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego). Wówczas można starać się o 27,5 tys. zł, do 60% kosztów kwalifikowanych lub 29,5 tys. zł (do 65% kosztów), jeśli to lokal z listy gminy najbardziej zanieczyszczonych.

Najwyższe wsparcie otrzymają ci, których przeciętny miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego nie przekracza 1090 zł w gospodarstwie wieloosobowym i 1526 zł w jednoosobowym lub jest ustalone prawo do zasiłku stałego, okresowego, rodzinnego lub opiekuńczego. Wówczas na przedsięwzięcie przewidziano aż 41 tys. zł wsparcia (do 90 proc. kosztów kwalifikowanych) lub 43,9 tys. zł (95 proc. kosztów) dla budynków w miejscowości ujętej na liście najbardziej zanieczyszczonych gmin.

Program „Ciepłe Mieszkanie” jest obecnie wstrzymany, ale nie jest wykluczone jego kontynuowanie w przyszłości.

#### Ulga Termomodernizacyjna

Jest to odliczenie dla podatników, którzy są właścicielami i współwłaścicielami domów jednorodzinnych (także w zabudowie szeregowej lub bliźniaczej). Ulgę można łączyć np. z dotacją z programu „Czyste Powietrze”. Polega na odliczeniu od podstawy obliczenia podatku (przychodów – w przypadku podatku zryczałtowanego) wydatków poniesionych na realizację przedsięwzięcia termomodernizacyjnego w budynku mieszkalnym jednorodzinnym. Kwota odliczenia nie może przekroczyć 53 000 zł w odniesieniu do wszystkich realizowanych przedsięwzięć termomodernizacyjnych w poszczególnych budynkach, których podatnik jest właścicielem lub współwłaścicielem.

Przedsięwzięciem termomodernizacyjnym jest:

- ulepszenie, w wyniku którego następuje zmniejszenie zapotrzebowania na energię dostarczaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej oraz ogrzewania do budynków mieszkalnych,
- ulepszenie, w wyniku którego następuje zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnych sieciach ciepłowniczych oraz zasilających je lokalnych źródłach ciepła, jeżeli budynki mieszkalne, do których dostarczana jest z tych sieci energia, spełniają wymagania w zakresie oszczędności energii, określone w przepisach prawa budowlanego, lub zostały podjęte działania mające na celu zmniejszenie zużycia energii dostarczanej do tych budynków,
- wykonanie przyłącza technicznego do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w wyniku czego następuje zmniejszenie kosztów pozyskania ciepła dostarczanego do budynków mieszkalnych,
- całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii na źródła odnawialne lub zastosowanie wysokosprawnej kogeneracji.

Odliczeniu podlegają wydatki, które:

- są wymienione w załączniku do rozporządzenia Ministra Inwestycji i Rozwoju z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie określenia wykazu rodzajów materiałów budowlanych, urządzeń i usług związanych z realizacją przedsięwzięć termomodernizacyjnych (Dz. U. 2018 poz. 2489 ze zm.),
- dotyczą przedsięwzięcia termomodernizacyjnego, które zostanie zakończone w okresie 3 kolejnych lat, licząc od końca roku podatkowego, w którym podatnik poniósł pierwszy wydatek,
- zostały udokumentowane fakturą wystawioną przez podatnika podatku od towarów i usług niekorzystającego ze zwolnienia od tego podatku,
- nie zostały sfinansowane (dofinansowane) ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej lub wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej lub zwrócone podatnikowi w jakiejkolwiek formie,
- nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów, odliczone od przychodu na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne lub uwzględnione przez podatnika w związku z korzystaniem z ulg podatkowych w rozumieniu Ordynacji podatkowej.

## **Program Mój Prąd**

Program dedykowany jest prosumentom, rozliczającym się z wyprodukowanej energii w system net-billing (system wartościowy). Dla instalacji PV zgłoszonych do przyłączenia do sieci elektroenergetycznej od 1 sierpnia 2024 r. konieczna jest inwestycja w magazyn energii elektrycznej lub/i magazyn ciepła. Moc takiej instalacji fotowoltaicznej może wynieść od 2 kW do 20 kW.

Dla instalacji zgłoszonych do przyłączenia do sieci elektroenergetycznej do 31 lipca 2024 r. obowiązuje przydział mocy jak w naborach poprzednich: od 2 kW do 10 kW. Celem programu jest:

- zwiększenie produkcji energii elektrycznej z mikroinstalacji fotowoltaicznych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
- umożliwienie magazynowania wyprodukowanej energii elektrycznej z instalacji fotowoltaicznych (magazyny energii elektrycznej),
- umożliwienie magazynowania wyprodukowanej energii elektrycznej z instalacji fotowoltaicznych (magazynowanie ciepła). Skutkiem realizacji powyższych celów będzie zwiększenie wykorzystania OZE w budynkach jednorodzinnych.

Program przewiduje współfinansowanie w formie dotacji (grantu) dla beneficjenta końcowego (dla osób fizycznych) na zakup i montaż mikroinstalacji fotowoltaicznej:

- zgłoszonej do przyłączenia do sieci do 31 lipca 2024 r., przedział mocy od 2 kW do 10 kW, mikroinstalacja może zostać zgłoszona do dofinansowania bez urządzenia dodatkowego – magazynu ciepła magazynu energii elektrycznej wspierających autokonsumpcję wytworzonej energii elektrycznej w mikroinstalacji PV,
- zgłoszonej do przyłączenia do sieci od 01.08.2024 r., przedział mocy od 2 kW do 20 kW, mikroinstalacja może zostać zgłoszona do dofinansowania tylko pod warunkiem zgłoszenia urządzenia – magazynu ciepła magazynu energii elektrycznej wspierających autokonsumpcję wytworzonej energii elektrycznej w mikroinstalacji PV.

## **Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego**

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) jest jednym z głównych instrumentów finansowych europejskiej polityki spójności. Służy on złagodzeniu dysproporcji w rozwoju europejskich regionów i podniesieniu poziomu życia w regionach znajdujących się w najmniej korzystnej sytuacji.

EFRR realizując cel główny wskazany powyżej, wspiera rozwój i dostosowanie strukturalne regionów opóźnionych pod względem rozwoju oraz przekształcanie upadających regionów przemysłowych. W latach 2021-2027 polityka spójności ma pięć celów:

- Bardziej inteligentna Europa – innowacyjna i inteligentna transformacja gospodarcza (1. cel),
- Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa (2. cel),
- Lepiej połączona Europa – mobilność i regionalne połączenia teleinformatyczne (3. cel),
- Europa o silniejszym wymiarze społecznym – wdrażanie Europejskiego filaru praw socjalnych (4. cel),
- Europa bliżej obywateli – zrównoważony i zintegrowany rozwój obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych (5. cel).

Każdy region i każde państwo członkowskie muszą skoncentrować co najmniej 30% przyznanych mu środków z EFRR na 2. cel, tj. na bardziej przyjazną dla środowiska i niskoemisyjną transformację w kierunku gospodarki o zerowych emisjach netto i odpornej Europy. Ponadto w zależności od poziomu dobrobytu każdy region i każde państwo członkowskie muszą skoncentrować wydatki na 1. celu, czyli bardziej konkurencyjnej i inteligentnej Europie. Finansowanie należy rozdzielać w następujący sposób:

- Słabiej rozwinięte regiony lub państwa członkowskie muszą przeznaczać co najmniej 25% na 1. cel,
- Regiony lub państwa członkowskie znajdujące się w fazie przejściowej muszą przeznaczać co najmniej 40% na 1. cel,
- Lepiej rozwinięte regiony lub państwa członkowskie muszą przeznaczać co najmniej 85% przyznanych środków na 1. i 2. cel.

Regionom słabiej rozwiniętym będzie przysługiwać stopa współfinansowania do 85% kosztów projektów. Stopy współfinansowania dla regionów znajdujących się w fazie przejściowej i dla regionów lepiej rozwiniętych wynoszą odpowiednio 60% i 50%.

### **Program LIFE**

Program LIFE jest jedynym instrumentem finansowym Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska, w tym przyrody oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska i klimatu. Program realizuje cele szczegółowe w ramach wyznaczonych obszarów priorytetowych:

- Obszar Środowisko:
  - Podprogram: przyroda i różnorodność biologiczna,
  - Podprogram: gospodarka o obiegu zamkniętym i jakość życia,
- Obszar Klimat:
  - Podprogram: łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej,
  - Podprogram: przejście na czystą energię.

Całkowity budżet Programu LIFE na lata 2021-2027 wynosi 5,432 mld euro, w tym na działania na rzecz środowiska -3,488 mld euro oraz na rzecz klimatu – 1,944 mld euro.

Standardowe dofinansowanie projektu LIFE przez Komisję Europejską wynosi do 60% wartości kosztów kwalifikowanych, a w przypadku projektów przyrodniczych do 75% (w przypadku projektów służących gatunkom i siedliskom priorytetowym/zagrożonym). Polscy Wnioskodawcy mogą dodatkowo ubiegać się o współfinansowanie projektu ze środków krajowych NFOŚiGW uzupełniając montaż finansowy przedsięwzięcia nawet do 95% kosztów kwalifikowanych. Narodowy Fundusz

w ramach Inkubatora Wniosków LIFE udostępnia także środki w wysokości nawet do 80 tys. zł na przygotowanie i złożenie wniosków do Programu LIFE.

### **Program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027**

Program Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027 (FEP 2021-2027) to program inwestycyjny współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, którego celem jest podjęcie wyzwań rozwojowych stojących przed województwem pomorskim, zapisanych w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030. Wśród najważniejszych z nich wymienia się m.in. wzmacnianie innowacyjności pomorskich przedsiębiorstw, wykorzystanie zaawansowanych rozwiązań cyfrowych w administracji publicznej i biznesie, zwiększanie bezpieczeństwa energetycznego, a także dalszy rozwój połączeń drogowych i kolejowych. Duży nacisk zostanie położony również na dążenie do neutralności klimatycznej oraz przekształcenie naszego regionu w krajowego lidera produkcji zielonej energii i technologii ekofektywnych.

W ramach Priorytetu 2 „Fundusze europejskie dla zielonego Pomorza” przewiduje się wspieranie następujących działań:

- Działanie 2.1. Efektywność energetyczna,
- Działanie 2.2. Efektywność energetyczna – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego,
- Działanie 2.3. Efektywność energetyczna – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego,
- Działanie 2.4. Efektywność energetyczna – programy rewitalizacji,
- Działanie 2.5. Efektywność energetyczna – wsparcie pozadotacyjne,
- Działanie 2.6. Odnawialne źródła energii,
- Działanie 2.7. Odnawialne źródła energii – RLKS,
- Działanie 2.8. Odnawialne źródła energii – wsparcie pozadotacyjne,
- Działanie 2.9. Przystosowanie do zmian klimatu,
- Działanie 2.10. Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT na terenie obszaru metropolitalnego,
- Działanie 2.11. Przystosowanie do zmian klimatu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego,
- Działanie 2.12. Zrównoważona gospodarka wodna,
- Działanie 2.13. Gospodarka o obiegu zamkniętym,
- Działanie 2.14. Gospodarka o obiegu zamkniętym – wsparcie pozadotacyjne,
- Działanie 2.15. Różnorodność biologiczna i krajobrazu,
- Działanie 2.16. Różnorodność biologiczna i krajobrazu – ZIT poza terenem obszaru metropolitalnego,
- Działanie 2.17. Różnorodność biologiczna i krajobrazu – RLKS.

## Programy dofinansowań Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska

### *Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach*

Celem programu jest poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez oczyszczanie ścieków, zgonie z wymogami Dyrektywy Rady 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych. Formą dofinansowania jest pożyczka, o którą ubiegać się mogą jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Wspierane są przedsięwzięcia dofinansowywane ze środków krajowych i zagranicznych, z wyjątkiem przedsięwzięć uzyskujących wsparcie w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 oraz Programu Fundusze Europejski na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, takie jak:

- budowa, rozbudowa lub modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych (także w zakresie dotyczącym przetwarzania osadów ściekowych oraz wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych wyłącznie na potrzeby własne operatora, tj. na działalność wodno-ściekową, jak również w zakresie przygotowania ścieków oczyszczonych do ponownego użycia,
- budowa, rozbudowa lub modernizacja zbiorczych systemów kanalizacji sanitarnej (zakres przedsięwzięć zgodny z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji) wraz z budową przyłączy budynków do kanalizacji sanitarnej realizowanej w ramach przedsięwzięcia będącego przedmiotem wniosku,
- budowa przyłączy budynków do istniejącej kanalizacji sanitarnej na obszarze aglomeracji.

### *Adaptacja do zmian klimatu*

Celem Programu jest podniesienie poziomu ochrony przed skutkami zmian klimatu oraz zagrożeń naturalnych (m.in. zgodnie z kierunkami działań zapisanymi w „Strategiczny Planie Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” oraz Polityką Ekologiczną Państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej oraz strategią „Budując Europę odporną na zmianę klimatu – nowa Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu”), jak również poważnych awarii, usprawnienie usuwania ich skutków oraz wzmocnienie wybranych elementów zarządzania środowiskiem. Celem jest również upowszechnienie nowoczesnych, efektywnych i skutecznych rozwiązań służących poprawie jakości życia mieszkańców oraz poprawiających odporność miast na skutki zmian klimatu, jak również zwiększających przystosowanie do zmian klimatu na terenach wiejskich.

Formą dofinansowania jest pożyczka do 100% kosztów kwalifikowanych, przekazanie środków (dotyczy państwowych jednostek budżetowych) – do 50% kosztów kwalifikowanych, dotacja (dotyczy jednostek samorządu terytorialnego realizujących zadania w zakresie retencji korytowej lub przykorytowej na obszarach wiejskich) – do 70% kosztów kwalifikowanych. Beneficjentami mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związku oraz podmioty świadczące usługi publiczne w ramach realizacji zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego,
- służby ratownicze będące państwowymi jednostkami budżetowymi wskazane w Porozumieniu w sprawie współdziałania w zakresie zwalczania zagrożeń dla środowiska zawartym w dniu 23.02.2021 r. w Warszawie pomiędzy Ministrem Spraw Wewnętrznych i Administracji a Ministrem Klimatu i Środowiska,
- spółki prawa handlowego, państwowe osoby prawne,
- państwowe jednostki budżetowe, do których ustawowych zadań należy ochrona środowiska,
- spółdzielnie mieszkaniowe (w rozumieniu ustawy z 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych), wspólnoty mieszkaniowe (w rozumieniu ustawy z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali).

#### *Program „Moje Ciepło”*

Celem programu jest wsparcie rozwoju ogrzewnic indywidualnych i rozwoju energetyki prosumenckiej w obszarze powietrznych, wodnych i gruntowych pomp ciepła w nowych budynkach mieszkalnych jednorodzinnych. Polega na współfinansowaniu inwestycji dotyczących zakupu i montażu nowych pomp ciepła (powietrznych i gruntowych) wykorzystywanych do celów ogrzewania lub ogrzewania i ciepłej wody użytkowej w nowych budynkach mieszkalnych jednorodzinnych. Współfinansowaniu podlega:

- Zakup/montaż gruntowych pomp ciepła – pompy ciepła grunt/woda, woda/woda z osprzętem, zbiornikiem akumulacyjnym/buforowym, zbiornikiem ciepłej wody użytkowej z osprzętem,
- Zakup/montaż pompy ciepła typu powietrze/powietrze (w systemie centralnym obsługującym cały budynek) z osprzętem,
- Zakup/montaż pompy ciepła typu powietrze/woda z osprzętem, zbiornikiem akumulacyjnym/buforowym, zbiornikiem cwu z osprzętem.

W budynku mieszkalnym jednorodzinnym nie może znajdować się (również w okresie trwałości inwestycji) źródło ciepła na paliwo stałe.

#### *Program „Kogeneracja dla Energetyki i Przemysłu”*

Celem programu jest promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji dla przemysłu. Przyczynić się ma do osiągnięcia celów ramowych dotyczących klimatu i energetyki określonych na poziomie krajowym oraz celów długoterminowych określonych w Porozumieniu Paryskim. Program podzielony został na dwie części: w części pierwszej zobowiązania (podpisywanie umów) podejmowane będą do 31 grudnia 2025 r., a w części drugiej do 31 grudnia 2026 r. W części pierwszej programu priorytetowego obowiązują następujące warunki dofinansowania:

- inwestycje dotyczące dowy lub/i przebudowy jednostek wytwórczych o łącznej mocy zainstalowanej nie mniejszej niż 10 MW, pracujących w warunkach wysokosprawnej kogeneracji,
- całkowita moc zainstalowana cieplna i/lub elektryczna w przedsiębiorstwie wynosi nie mniej niż 50 MW,
- realizacja inwestycji nie może zostać zakończona przed dniem złożenia wniosku (decyduje data podpisania protokołu odbioru końcowego),
- do dofinansowania kwalifikują się instalacje, z których nie więcej niż 30% ciepła użytkowego wytworzonego w jednostce kogeneracji zostanie wprowadzone do publicznej sieci ciepłowniczej. Wyłączone ze wsparcia są również instalacje współspalania stałych paliw kopalnych z innymi paliwami (np. biomasa) w instalacjach wielopaliwowego spalania jak i dedykowanego spalania wielopaliwowego.

w części drugiej:

- inwestycje dotyczące budowy lub/i przebudowy jednostek wytwórczych o łącznej mocy zainstalowanej nie mniejszej niż 0,5 MW , pracujących w warunkach wysokosprawnej kogeneracji,
- realizacja inwestycji nie może zostać zakończona przed dniem złożenia wniosku (decyduje data podpisania protokołu odbioru końcowego),
- do dofinansowania kwalifikują się instalacje, z których nie więcej niż 50% ciepła użytkowego wytworzonego w jednostce kogeneracji zostanie wprowadzone do publicznej sieci ciepłowniczej. Wyłączone ze wsparcia są również instalacje współspalania stałych paliw kopalnych z innymi paliwami (np. biomasa) w instalacjach wielopaliwowego spalania jak i dedykowanego spalania wielopaliwowego, a także instalacje termicznego przekształcania odpadów lub innych paliw alternatywnych wytworzonych z odpadów komunalnych,
- dofinansowanie nie będzie udzielane na koszty inwestycji, które zostały sfinansowane z publicznych środków krajowych lub zagranicznych, oraz innych środków budżetu Unii Europejskiej.

#### *Program „Energia dla wsi”*

Celem programu jest wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenie gmin wiejskich i wiejsko-miejskich. W ramach wniosków o dotację można ubiegać się o inwestycje dotyczące budowy: elektrowni wodnych, instalacji wytwarzania energii z biogazu rolniczego w warunkach wysokosprawnej kogeneracji, oraz magazynów energii. Z kolei w ramach wniosków o pożyczkę można ubiegać się o inwestycje dotyczące budowy: elektrowni wodnych, instalacji wytwarzania energii z biogazu rolniczego w warunkach wysokosprawnej kogeneracji, instalacji wiatrowych oraz instalacji fotowoltaicznych. Beneficjentami programu mogą być:

- spółdzielnie energetyczne i jej członkowie będący przedsiębiorcami,
- powstające spółdzielnie energetyczne (spółdzielnie lub spółdzielnie rolników, których przedmiotem działalności jest wytwarzanie energii elektrycznej lub biogazu, lub ciepła, w instalacjach odnawialnego źródła energii i równoważenie zapotrzebowania energii elektrycznej lub biogazu, lub ciepła, wyłącznie na potrzeby własne spółdzielni energetycznej i jej członków, która zamierza ubiegać się o umieszczenie jej w wykazie spółdzielni energetycznych),
- rolnik (osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostki organizacyjne nieposiadających osobowości prawnej).

#### *Program „Moja Elektrownia Wiatrowa”*

Program jest skierowany do osób fizycznych – właścicieli budynków mieszkalnych lub lokali mieszkalnych w takich budynkach – i dotyczy wsparcia finansowego na zakup i montaż przydomowej siłowni wiatrowej oraz, opcjonalnie, magazynu energii elektrycznej. Jest on uzupełnieniem programów finansowania instalacji fotowoltaicznych. Jednocześnie uzupełnia ofertę NFOŚiGW dla obecnych i przyszłych prosumentów. Wskazane jest skorzystanie z tego programu szczególnie tam, gdzie występują korzystne uwarunkowania wiatrowe, a zasadność inwestowania w instalacje fotowoltaiczne (lub tylko w nie) jest wątpliwa. Rodzaje finansowanych przedsięwzięć:

- zakup i montaż mikroinstalacji wiatrowych dla potrzeb budynków mieszkalnych, służących zaspokajaniu własnych potrzeb energetycznych Wnioskodawcy – turbina wiatrowa o zainstalowanej mocy elektrycznej nie mniejszej niż 1 kW oraz nie większej niż 20 kW wraz z osprzętem niezbędnym do prawidłowego działania mikroinstalacji,
- zakup i montaż towarzyszących magazynów energii o pojemności co najmniej 2 kWh dla ww. mikroinstalacji.

Dofinansowanie w formie dotacji do 50% kosztów kwalifikowanych, nie więcej niż 30 tys. zł na jedną współfinansowaną mikroinstalację wiatrową o zainstalowanej mocy elektrycznej nie mniejszej niż 1 kW oraz nie większej niż 20 kW, lecz nie więcej niż 5 tys. zł/1 kW.

#### **System realizacji programu ochrony środowiska**

Wdrażanie zapisów Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka oparte jest o system zarządzania tym programem, na który składają się następujące elementy:

- współpraca z interesariuszami/uczestnikami programu,
- monitorowanie wdrażania POŚ, w tym monitoring środowiska,
- okresowa sprawozdawczość,
- ewaluacja przyjętych celów, kierunków interwencji i działań,
- aktualizacja dokumentu.

Zarządzanie programem powinno odbywać się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania, zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

### **Uczestnicy wdrażania Programu**

Bezpośrednim realizatorem Programu będą podmioty gospodarcze, instytucje i jednostki samorządowe planujące i realizują inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program, jak również Urząd Gminy w Czarnej Dąbrowce jako prowadzący inwestycje w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą Programu będzie społeczeństwo gminy.

W procesie planowania uwzględniany jest również szeroki udział społeczeństwa, polegający na konsultacjach treści dokumentu ze społeczeństwem poprzez zgłaszanie wniosków, uwag i opinii. Możliwość udziału społeczeństwa musi być zapewniona na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. 2024 poz. 1112 ze zm.).

### **Instrumenty realizacji Programu**

Realizacja Programu odbywać się będzie z wykorzystaniem instrumentów, które pozwolą na jego weryfikację w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących środowisku przyrodniczym oraz infrastrukturze powiązanej z ochroną środowiska. Są to instrumenty prawne, finansowe, społeczne i strukturalne.

#### Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych zaliczyć należy m.in.:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych,
- pozwolenia wodnoprawne,
- zezwolenia na wycinkę drzew,
- decyzje dotyczące gospodarowania odpadami,
- decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach.

Ponadto bardzo ważnymi instrumentami służącymi właściwemu gospodarowaniu zasobami środowiska i realizowaniu polityki ekologicznej są raporty i przeglądy ekologiczne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Szczególnym instrumentem prawnym stał się monitoring, czyli pomiar stanu środowiska prowadzony zarówno w odniesieniu do badań jakości środowiska, jak też do ilości zasobów środowiskowych.

### Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych należą:

- opłaty za korzystanie ze środowiska (za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, za zbieranie, transport i odzysk lub unieszkodliwianie odpadów komunalnych, za składowanie odpadów, za powierzchnię, z której odprowadzane są ścieki),
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,
- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy,
- pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych, zwolnień i ulg podatkowych oraz innych.

### Instrumenty społeczne

Edukacja ekologiczna jest bardzo ważnym instrumentem społecznym wspomagającym wdrażanie Programów Ochrony Środowiska. Głównym jej celem jest kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków i codziennych postaw. W ciągu ostatnich lat obserwowano znaczny rozwój edukacji ekologicznej, a w społeczeństwie potrzebę wiedzy na temat aspektów środowiskowych działań i produktów. Istotną rolę odgrywają tutaj pozarządowe organizacje ekologiczne i szkoły wszystkich szczebli. Ponadto ważny oddźwięk w społeczeństwie mają kampanie ekologiczne, które mają na celu uświadamianie i nagłaśnianie problemów ekologicznych społeczeństwu.

Podstawą skuteczności działań edukacyjnych jest rzetelne informowanie społeczeństwa nt. stanu środowiska oraz efektywne komunikowanie się ze społeczeństwem przy podejmowaniu decyzji o działaniach inwestycyjnych mogących mieć wpływ na jakość środowiska.

### Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi. Strategia jest dokumentem wyznaczającym główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Program Ochrony Środowiska jest bazą dla opracowania programów sektorowych (np. dotyczących rewitalizacji, rozwoju przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, gospodarki niskoemisyjnej, ochrony klimatu, ochrony środowiska, transportu itd.).

## **Monitorowanie**

### Monitoring środowiska

Celem monitoringu jest ocena stanu środowiska – czy stan środowiska ulega polepszeniu czy pogorszeniu – poprzez zbieranie, analizowanie i udostępnianie danych dotyczących jakości środowiska

i zachodzących w nim zmian. Wyniki prowadzonego monitoringu są również podstawą oceny efektywności wdrażania polityki środowiskowej. Monitoring dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska.

Badanie stanu środowiska realizowane jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, który z mocy ustawy koordynowany jest przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Od 1 stycznia 2019 r. zadania PMŚ są realizowane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ). Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ, opracowywanych przez GIOŚ i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu oraz wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez GIOŚ. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.

Badania stanu środowiska w ramach PMŚ realizowane są w oparciu o 7 podsystemów:

- Podsystem monitoringu jakości powietrza,
- Podsystem monitoringu jakości wód,
- Podsystem monitoringu jakości gleby i ziemi,
- Podsystem monitoringu przyrody,
- Podsystem monitoringu hałasu,
- Podsystem monitoringu pól elektromagnetycznych,
- Podsystem monitoringu promieniowania jonizującego.

Programy pomiarowo-badawcze na obszarze województwa pomorskiego w ramach czterech podsystemów: monitoringu jakości powietrza, monitoringu jakości wód, monitoringu hałasu i monitoringu promieniowania elektromagnetycznego – realizowane są na poziomie krajowym i wojewódzkim. Badania i pomiary w trzech pozostałych podsystemach prowadzone są tylko na poziomie krajowym.

Na terenie województwa pomorskiego (w tym w gminie Czarna Dąbrówka) Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zadania PMŚ w zakresie: gromadzenia i analizy wyników badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości w środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku, realizuje poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Gdańsku (RWMS w Gdańsku).

#### Kontrola i monitoring Programu

Kontrola i monitoring realizacji celów i zadań Programu Ochrony Środowiska winny obejmować określenie stopnia wykonania działań:

- określenie stopnia realizacji przyjętych celów,
- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami działaniami a ich wykonaniem,
- analizę przyczyn rozbieżności.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, ocena stopnia wdrażania Programu będzie dokonywana co dwa lata. W ramach tego procesu należy na bieżąco monitorować postęp w zakresie wdrażania zdefiniowanych działań, a po dwóch latach dokonać oceny rozbieżności między celami zdefiniowanymi w Programie, a ich wykonaniem oraz analizą przyczyn tych rozbieżności. Wyniki oceny będą stanowiły wykładnię dla kolejnego programu.

#### Wskaźniki realizacji Programu

Podstawą monitoringu realizacji Programu ochrony środowiska jest sprawozdawczość oparta na wskaźnikach odzwierciedlających stan środowiska naturalnego i presję na środowisko oraz stan infrastruktury technicznej. Są to wskaźniki związane z poszczególnymi celami. Niektóre z mierników są parametrami stanu środowiska w sytuacji, gdy cel programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego.

W poniższej tabeli zamieszczono wykaz wskaźników realizacji Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka. Lista wskaźników nie jest zamknięta i może być sukcesywnie modyfikowana. Poza głównymi wskaźnikami przy ocenie skuteczności realizacji programu mogą być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa. Wskaźniki te ze względu na ich opisowy charakter oraz trudności w definiowaniu ich wartości należy traktować jako fakultatywne.

**Tabela 45. Wskaźniki realizacji Programu dla obszarów interwencji**

| Obszar interwencji                  | Wskaźnik                                                                                                                            |                        |                  |
|-------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|------------------|
|                                     | Nazwa i źródło danych                                                                                                               | Wartość bazowa (rok)   | Wartość docelowa |
| Ochrona klimatu i jakości powietrza | Liczba substancji z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów pod kątem ochrony zdrowia na terenie gminy (źródło danych: GIOŚ - RWMS) | 0<br>(2024 r.)         | 0                |
|                                     | Długość ścieżek rowerowych ogółem (źródło: GUS)                                                                                     | 1,4 km<br>(2023 r.)    | > 1,4 km         |
|                                     | Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych z terenu gminy (źródło danych: Urząd Marszałkowski)               | 502,51 Mg<br>(2023 r.) | < 502,51 Mg      |
|                                     | Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych z terenu gminy (źródło danych: Urząd Marszałkowski)               | 3,01 Mg<br>(2023 r.)   | < 3,01 Mg        |

|                           |                                                                                                                                              |                                    |                     |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------|---------------------|
| Zagrożenie hałasem        | Liczba punktów monitoringowych z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego na terenie gminy<br>(źródło danych: GIOŚ)          | 1/2<br>(2021 r.)                   | 0/2                 |
| Pola elektromagnetyczne   | Przypadki przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych<br>(źródło danych: GIOŚ)                                     | 0<br>(2024 r.)                     | 0                   |
| Gospodarowanie wodami     | Liczba JCWP rzecznych o dobrym stanie ogólnym<br>(źródło danych: GIOŚ)                                                                       | 0 z 4 badanych JCWP<br>(2021 r.)   | 4 z 4 badanych JCWP |
|                           | Jakość wód ujmowanych i przeznaczonych do zaopatrzenia mieszkańców do celów bytowych<br>(źródło danych: PSSE w Bytowie)                      | Spełniająca wymagania<br>(2023 r.) | Utrzymanie stanu    |
|                           | Klasa jakości wód podziemnych w granicach JCWPd nr 11 w punkcie pomiarowym w miejscowości Dąbrówno (gmina Potęgowo)<br>(źródło danych: GIOŚ) | II<br>(2022 r.)                    | II                  |
| Gospodarka wodno-ściekowa | Długość sieci kanalizacyjnej<br>(źródło danych: GUS)                                                                                         | 77,0 km<br>(2022 r.)               | > 77,0 km           |
|                           | Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji<br>(źródło danych: GUS)                                                                         | 64,9%<br>(2023 r.)                 | > 64,9 %            |
| Zasoby geologiczne        | Przypadki stwierdzenia nielegalnego wydobycia kopalin<br>(źródło danych: Urząd Gminy Czarna Dąbrówka, WIOŚ, Starosta)                        | 0<br>(2024 r.)                     | 0                   |
| Gleby                     | Udział powierzchni objętej obowiązującymi MPZP w powierzchni ogółem<br>(źródło danych: GUS)                                                  | 99,6 %<br>(2023 r.)                | ≥ 99,6%             |
|                           | Liczba przeprowadzonych szkoleń z zakresu doradztwa rolniczego<br>(źródło danych: PODR w Lubaniu)                                            | n/d                                | 3                   |

|                                                        |                                                                                                                |                      |                |
|--------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|----------------|
| Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów | Masa zebranych zmieszanych (niesegregowanych) odpadów komunalnych (źródło danych: Urząd Gminy Czarna Dąbrówka) | 647,160 Mg (2024 r.) | < 647,160 Mg   |
|                                                        | Masa wyrobów azbestowych pozostałych do usunięcia (źródło danych: Baza Azbestowa)                              | 1 177 839 kg         | < 1 177 839 kg |
| Zasoby przyrodnicze                                    | Lesistość (źródło danych: GUS)                                                                                 | 55,1 % (2023 r.)     | ≥ 55,1 %       |
|                                                        | Liczba pomników przyrody (źródło danych: RDOŚ, CRFOP)                                                          | 14 szt. (2025r.)     | > 14 szt.      |
| Zagrożenia poważnymi awariami                          | Liczba poważnych awarii (źródło danych: WIOŚ)                                                                  | 0 (2024 r.)          | 0              |

Źródło: Opracowanie własne

### Sprawozdawczość - ocena i aktualizacja Programu

Ocena realizacji celów i zadań ochrony środowiska określonych w celu realizacji polityki ochrony środowiska w niniejszej Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska powinna być realizowana co 2 lata poprzez sporządzenie przez Wójta Gminy Czarna Dąbrówka raportów z wykonania Programu.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań Programu będzie wysokość ponoszonych nakładów finansowych oraz uzyskane efekty rzeczowe, zweryfikowane przez ocenę stanu jakości i dotrzymywania norm komponentów środowiska. Do oceny należy wykorzystać wskaźniki określone w poprzednim podrozdziale.

Opracowane przez organ wykonawczy gminy Czarna Dąbrówka raporty, winny być przedkładane Radzie Gminy w Czarnej Dąbrówce w cyklu dwuletnim.

## 8 Spis tabel

|                                                                                                                                                                  |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Tabela 1. Podstawowe dane demograficzne dla gminy Czarna Dąbrówka za lata 2019-2023 .....                                                                        | 47  |
| Tabela 2. Podmioty gospodarcze w gminie Czarna Dąbrówka w latach 2020-2024 wg sekcji PKD ...                                                                     | 48  |
| Tabela 3. Liczba dni gorących ( $T_{\max} \geq 25^{\circ}\text{C}$ ) i upalnych ( $T_{\max} \geq 30^{\circ}\text{C}$ ) w latach 1971-2010 .....                  | 51  |
| Tabela 4. Liczba dni z silnymi mrozami w latach 1981-2010 (dane dla stacji meteorologicznej w Łebie) .....                                                       | 52  |
| Tabela 5. Klasyfikacja zanieczyszczeń powietrza strefy pomorskiej pod kątem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi – klasyfikacja podstawowa ..... | 54  |
| Tabela 6. Stan jakości powietrza na terenie gminy Czarna Dąbrówka .....                                                                                          | 54  |
| Tabela 7. Emisja zanieczyszczeń z działalności gospodarczej w gminie Czarna Dąbrówka.....                                                                        | 56  |
| Tabela 8. Potencjalne zasoby wód i energii zawarte w poszczególnych okręgach geotermalnych.....                                                                  | 59  |
| Tabela 9. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji klimat i jakość powietrza.....                                    | 62  |
| Tabela 10. Analiza SWOT – obszar interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza.....                                                                            | 65  |
| Tabela 11. Wykaz odcinków dróg wojewódzkich w granicach Gminy Czarna Dąbrówka .....                                                                              | 68  |
| Tabela 12. Wykaz odcinków dróg powiatowych w granicach Gminy Czarna Dąbrówka .....                                                                               | 68  |
| Tabela 13. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji zagrożenie hałasem.....                                          | 71  |
| Tabela 14. Analiza SWOT – obszar interwencji zagrożenia hałasem .....                                                                                            | 72  |
| Tabela 15. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności ....                                                                 | 73  |
| Tabela 16. Stacje bazowe telefonii komórkowej w gminie Czarna Dąbrówka .....                                                                                     | 74  |
| Tabela 17. Wykaz linii elektroenergetycznych w gminie Czarna Dąbrówka .....                                                                                      | 74  |
| Tabela 18. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji pola elektromagnetyczne.....                                     | 76  |
| Tabela 19. Analiza SWOT – obszar interwencji pola elektromagnetyczne.....                                                                                        | 77  |
| Tabela 20. Wykaz punktów pomiarowo-kontrolnych na JCWP w granicach gminy Czarna Dąbrówka w latach 2016-2023 .....                                                | 82  |
| Tabela 21. Ocena stanu JCWP za lata 2016-2021 w gminie Czarna Dąbrówka .....                                                                                     | 83  |
| Tabela 22. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji gospodarowanie wodami.....                                       | 90  |
| Tabela 23. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarowanie wodami.....                                                                                          | 90  |
| Tabela 24. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji gospodarka wodno-ściekowa .....                                  | 99  |
| Tabela 25. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarka wodno-ściekowa .....                                                                                     | 100 |
| Tabela 26. Zasoby złóż kopalin w gminie Czarna Dąbrówka .....                                                                                                    | 101 |
| Tabela 27. Analiza SWOT – obszar interwencji zasoby geologiczne .....                                                                                            | 103 |

|                                                                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Tabela 28. Wyniki szczegółowe monitoringu chemizmu gleb ornych w miejscowości Łączyno (gmina Stężycza) w 2020 r. ....               | 105 |
| Tabela 29. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji gleby .....                         | 107 |
| Tabela 30. Analiza SWOT – obszar interwencji gleby.....                                                                             | 108 |
| Tabela 31. Ilość odpadów odebranych bezpośrednio z nieruchomości położonych w gminie Czarna Dąbrówka w 2024 r. ....                 | 110 |
| Tabela 32. Ilość zebranych odpadów segregowanych w roku 2024 przez PSZOK .....                                                      | 110 |
| Tabela 33. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji gospodarka odpadami.....            | 116 |
| Tabela 34. Analiza SWOT – obszar interwencji gospodarka odpadami.....                                                               | 116 |
| Tabela 35. Podstawowe dane o lasach w gminie Czarna Dąbrówka .....                                                                  | 119 |
| Tabela 36. Użytki ekologiczne w gminie Czarna Dąbrówka .....                                                                        | 126 |
| Tabela 37. Wykaz pomników przyrody w gminie Czarna Dąbrówka .....                                                                   | 127 |
| Tabela 38. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji zasoby przyrodnicze .....           | 132 |
| Tabela 39. Analiza SWOT – obszar interwencji zasoby przyrodnicze.....                                                               | 136 |
| Tabela 40. Zadania zrealizowane w okresie obowiązywania poprzedniego POŚ w obszarze interwencji zagrożenia poważnymi awariami ..... | 138 |
| Tabela 41. Analiza SWOT – obszar interwencji zasoby przyrodnicze.....                                                               | 139 |
| Tabela 42. Cele i kierunki interwencji Programu .....                                                                               | 146 |
| Tabela 43. Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań własnych.....                                                                       | 156 |
| Tabela 44. Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań monitorowanych.....                                                                 | 162 |
| Tabela 45. Wskaźniki realizacji Programu dla obszarów interwencji .....                                                             | 184 |

## 9 Spis rycin

|                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Rycina 1. Lokalizacja gminy Czarna Dąbrówka.....                                   | 44  |
| Rycina 2. Położenie gminy Czarna Dąbrówka na tle mezoregionów .....                | 46  |
| Rycina 3. Strefy energetyczne wiatru w Polsce .....                                | 57  |
| Rycina 4. Potencjał wykorzystania drewna odpadowego w województwie pomorskim ..... | 61  |
| Rycina 5. Mapa terenów zagrożonych hałasem LDWN – DW211 w Czarnej Dąbrówce .....   | 70  |
| Rycina 6. Schemat sieci elektroenergetycznej w gminie Czarna Dąbrówka.....         | 75  |
| Rycina 7. Wody powierzchniowe w gminie Czarna Dąbrówka.....                        | 80  |
| Rycina 8. Obszary zagrożone powodzią 10-letnią w gminie Czarna Dąbrówka .....      | 85  |
| Rycina 9. Obszary zagrożone powodzią 100-letnią w gminie Czarna Dąbrówka .....     | 86  |
| Rycina 10. Obszary zagrożone powodzią 500-letnią w gminie Czarna Dąbrówka .....    | 87  |
| Rycina 11. Wody podziemne w gminie Czarna Dąbrówka.....                            | 89  |
| Rycina 12. Złoża kopalin w gminie Czarna Dąbrówka.....                             | 102 |
| Rycina 13. Gmina Czarna Dąbrówka na tle regionów przyrodniczo-leśnych.....         | 118 |
| Rycina 14. Formy ochrony przyrody w gminie Czarna Dąbrówka.....                    | 128 |

## 10 Spis załączników

Załącznik nr 1 – Cele dokumentów strategicznych

## Załącznik nr 1

Cele strategiczne i operacyjne dokumentów strategicznych, które zostały ujęte w tworzeniu strategii ochrony w Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2026-2029 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2033.

| Nadrzędny dokument strategiczny                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                                                                 | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Uwagi |
| Nadrzędne dokumenty strategiczne                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |       |
| Polityka Ekologiczna Państwa 2030 - strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej | <p>Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,</li> <li>– Kierunek interwencji: Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,</li> <li>– Kierunek interwencji: Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,</li> <li>– Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,</li> <li>– Kierunek interwencji: Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej</li> </ul> | <p>Wszystkie cele i kierunki interwencji wskazane w aktualizacji POŚ dla Gminy Czarna Dąbrówka wpisują się w cele Polityki Ekologicznej Państwa. Przedstawione w POŚ zamierzenia wpływać mają na poprawę stanu środowiska i jego poszczególnych komponentów, przyczyniają się do zmniejszania uciążliwości dla środowiska i ludzi, zmierzają do łagodzenia zmian klimatu, a także wpływają na poziom świadomości społecznej w zakresie środowiska.</p> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka        |       |
|---------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                 | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis) | Uwagi |
|                                 | <p>gospodarki leśnej,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,</li> <li>– Kierunek interwencji Zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,</li> <li>– Kierunek interwencji: Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Przeciwdziałanie zmianom klimatu,</li> <li>– Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.</li> </ul> |                                                                                             |       |

| Nadrzędny dokument strategiczny                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                                                     | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Uwagi |
| Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) | <p>Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji – Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny,</li> </ul> <p>Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji – Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej oraz promocji zmian strukturalnych,</li> <li>– Kierunek interwencji – Aktywne gospodarczo i przyjazne mieszkańcom miasta</li> <li>– Kierunek interwencji – Rozwój obszarów wiejskich.</li> </ul> <p>Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Transport:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji – Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce,</li> <li>– Kierunek interwencji – Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,</li> </ul> <p>Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Energia:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji – Poprawa bezpieczeństwa energetycznego kraju,</li> <li>– Kierunek interwencji – Poprawa efektywności energetycznej,</li> <li>– Kierunek interwencji – Rozwój techniki.</li> </ul> | <p>Wszystkie cele i kierunki interwencji wskazane w POŚ dla Gminy Czarna Dąbrówka wpisują się w cele Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Przedstawione w POŚ cele i kierunki interwencji, a także poszczególne zadania, wpływać mają na prowadzenie rozwoju społeczno-gospodarczego w sposób odpowiedzialny, z uwzględnieniem zagadnień ochrony środowiska. W dokumencie zaproponowano liczne działania zmierzające do ograniczenia emisji do powietrza, poprawy stanu wód, ochrony gleb przed degradacją, właściwego zarządzania zasobami geologicznymi, właściwej gospodarki odpadami niezagrożającej środowisku, zmniejszania uciążliwości akustycznych i ewentualnych zagrożeń ze strony pól elektromagnetycznych. Podkreślono również konieczność dbania o zasoby przyrodnicze - faunę, florę, obszary chronione, lasy, różnorodność biologiczną.</p> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
|-----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                         | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Uwagi |
|                                         | <p>Obszar wpływający na osiągnięcie celów Strategii – Środowisko:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji – Zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych i osiągnięcie wysokiej jakości wód,</li> <li>– Kierunek interwencji – Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,</li> <li>– Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego,</li> <li>– Kierunek interwencji – Ochrona gleb przed degradacją,</li> <li>– Kierunek interwencji – Zarządzanie zasobami geologicznymi,</li> <li>– Kierunek interwencji – Gospodarka odpadami,</li> <li>– Kierunek interwencji – Oddziaływanie na jakość życia w zakresie klimatu akustycznego i oddziaływania pól elektromagnetycznych.</li> </ul> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |       |
| Polityka energetyczna Polski do 2040 r. | <p>Filary:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– I filar: Sprawiedliwa transformacja</li> <li>– II filar: Zeroemisyjny system energetyczny</li> <li>– III filar: Dobra jakość powietrza</li> </ul> <p>Cele szczegółowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Cel szczegółowy 1 – optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych <ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekty strategiczny 1 – Transformacja regionów węglowych,</li> </ul> </li> <li>– Cel szczegółowy 2 – Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej, <ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt strategiczny 2A – Rynek mocy,</li> </ul> </li> </ul>                                                                                                          | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                |       |
|---------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                 | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                         | Uwagi |
|                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt strategiczny 2B – Wdrożenie inteligentnych sieci elektroenergetycznych,</li> <li>– Cel szczegółowy 3 - Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych,               <ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt strategiczny 3A – Budowa Baltic Pipe,</li> <li>• Projekt strategiczny 3B – Budowa drugiej nitki Rurociągu Pomorskiego,</li> </ul> </li> <li>– Cel szczegółowy 4 – Rozwój rynków energii,               <ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt strategiczny 4A – Wdrażanie Planu działania mającego służyć zwiększeniu transgranicznych zdolności przesyłowych energii elektrycznej,</li> <li>• Projekt strategiczny 4B – Hub gazowy,</li> <li>• Projekt strategiczny 4C – Rozwój elektromobilności.</li> </ul> </li> <li>– Cel szczegółowy 5 - Wdrożenie energetyki jądrowej,               <ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt strategiczny 5 – Program polskiej energetyki jądrowej,</li> </ul> </li> <li>– Cel szczegółowy 6 – Rozwój odnawialnych źródeł energii,               <ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt strategiczny 6 – Wdrożenie morskiej energetyki wiatrowej,</li> </ul> </li> <li>– Cel szczegółowy 7 – Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,               <ul style="list-style-type: none"> <li>• Projekt strategiczny 7 – Rozwój ciepłownictwa systemowego,</li> </ul> </li> <li>– Cel szczegółowy 8 – Poprawa efektywności</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Adaptacja do zmian klimatu</li> <li>– Kierunek interwencji: Czynne oczyszczanie powietrza</li> </ul> |       |

| Nadrzędny dokument strategiczny                          |                                                                                                                                                                                                                                      | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |       |
|----------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                          | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                          | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Uwagi |
|                                                          | energetycznej, <ul style="list-style-type: none"> <li>Projekt strategiczny 8 – Promowanie poprawy efektywności energetycznej.</li> </ul>                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |       |
| Strategia produktywności 2030                            | Obszar I. Zasoby naturalne: <ul style="list-style-type: none"> <li>Cel szczegółowy: Wzrost wydajności surowcowej gospodarki,</li> <li>Cel szczegółowy: Wzrost wykorzystania surowców odnawialnych i biomasy w gospodarce,</li> </ul> | Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu <ul style="list-style-type: none"> <li>Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul>                            | -     |
| Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku | Kierunek interwencji 3: zmiany indywidualnej i zbiorowej mobilności<br>Kierunek interwencji 5: Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko                                                                              | Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu <ul style="list-style-type: none"> <li>Kierunek interwencji: Ograniczenie emisji z transportu</li> </ul> Cel szczegółowy: Dobry stan klimatu akustycznego i brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu <ul style="list-style-type: none"> <li>Kierunek interwencji: Ograniczenie uciążliwości akustycznych z transportu</li> <li>Kierunek interwencji: Zagadnienia ochrony przed hałasem w planowaniu przestrzennym</li> </ul> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Nazwa dokumentu                                                 | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Uwagi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 | <p>Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,</li> <li>– Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie zmianom klimatu.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | <p>Wszystkie cele i kierunki interwencji wskazane w POŚ wpisują się w cele i kierunki Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa odnoszące się do zrównoważonego gospodarowania i ochrony zasobów środowiska. W POŚ wskazano również niezbędne działania adaptacyjne do zmian klimatu i łagodzące skutki tych zmian.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | -                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Strategia Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 (SSiNP 2030)        | <p>Cel szczegółowy II. Sprawne instytucje państwa:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji 1. Doskonalenie funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego,</li> <li>– Kierunek interwencji 3. Zwiększenie zdolności administracji rządowej i służby publicznej do kreowania i zarządzania polityką państwa,</li> <li>– Kierunek interwencji 4. Trwałe włączenie dostępności do wszystkich polityk publicznych,</li> <li>– Kierunek interwencji 6. Zintegrowanie planowania społecznego, gospodarczego i przestrzennego, w tym zagospodarowania przestrzennego obszarów morskich,</li> </ul> <p>Cel szczegółowy III. Podniesienie sprawności realizacji zadań państwa poprzez wykorzystanie technologii cyfrowych i zmianę sposobu działania stosownie do możliwości, jakie stwarza technologia</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji 3. Otwarty rząd i wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego.</li> </ul> | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Ograniczenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Dobry stan klimatu akustycznego i brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Ograniczenie uciążliwości akustycznych z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Ograniczenie uciążliwości akustycznych ze źródeł przemysłowych</li> <li>– Kierunek interwencji: Zagadnienia ochrony przed hałasem w planowaniu przestrzennym</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Utrzymanie dotychczasowego</p> | <p>Dodatkowo dokument spełnia również założenia Strategii Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030 w odniesieniu do trwałego włączenia dostępności do wszystkich polityk publicznych oraz wspierania rozwoju społeczeństwa informacyjnego – POŚ zostanie udostępniony społeczeństwu po uchwaleniu, a na etapie jego tworzenia przeprowadzone zostały konsultacje</p> |

| Nadrzędny dokument strategiczny                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |            |
|---------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Nazwa dokumentu                                               | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Uwagi      |
|                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | <p>stanu braku zagrożenia dla środowiska i mieszkańców ze strony pól elektromagnetycznych:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Prowadzenie działań administracyjnych i inwestycyjnych w zakresie ograniczania zagrożenia ze strony pól elektromagnetycznych</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Prowadzenie badań monitoringowych</li> </ul>                        | społeczne. |
| Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej | <p>Filar IV – Rozwój społeczny i gospodarczy. Ochrona środowiska:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Priorytet 5. Ochrona środowiska naturalnego – zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego państwa</li> </ul>                                                                                                                                                                                              | <p>Cel szczegółowy: Utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnej awarii oraz katastrof naturalnych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: działania wspierające sprawność służb ratowniczych</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Zwiększenie odporności gminy na przypadki wystąpienia awarii i innych nadzwyczajnych zagrożeń (w tym katastrof naturalnych)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: zapobieganie awariom i zagrożeniom środowiska</li> </ul> | -          |
| Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030                   | <p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska,</li> <li>– Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,</li> <li>– Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury</li> </ul> | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> </ul>                                                                                                                                                       | -          |

| Nadrzędny dokument strategiczny |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |       |
|---------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                 | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Uwagi |
|                                 | <p>wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Dobry stan klimatu akustycznego i brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Ograniczenie uciążliwości akustycznych z transportu</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i do ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Dobra jakość gleb i ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Ochrona gleb</li> <li>– Kierunek interwencji: Zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Dbanie o prawidłowe gospodarowanie odpadami</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Zachowanie bioróżnorodności</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów cennych przyrodniczo, tworzenie nowych form ochrony przyrody</li> </ul> |       |

| Nadrzędny dokument strategiczny                     |                                                                                | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
|-----------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                     | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                    | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Uwagi |
|                                                     |                                                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Ochrona i kształtowanie zieleni urządzonej</li> <li>– Kierunek interwencji: Ochrona krajobrazu</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Zachowanie dobrego stanu terenów leśnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zachowanie dobrego stanu lasów</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |       |
| Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (Projekt) | Cel szczegółowy nr 2: Poprawa zdrowia obywateli oraz systemu opieki zdrowotnej | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Dobry stan klimatu akustycznego i brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Ograniczenie uciążliwości akustycznych z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zagadnienia ochrony przed hałasem w planowaniu przestrzennym</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożenia dla środowiska i mieszkańców ze strony pól elektromagnetycznych</p> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |       |
|------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                                                    | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Uwagi |
|                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>Kierunek interwencji: Prowadzenie działań administracyjnych i inwestycyjnych w zakresie ograniczania zagrożenia ze strony pól elektromagnetycznych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |       |
| Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 | Cel szczegółowy 2. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu tożsamości postaw obywatelskich: <ul style="list-style-type: none"> <li>Priorytet 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Cel szczegółowy: Zachowanie bioróżnorodności <ul style="list-style-type: none"> <li>Kierunek interwencji: Ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów cennych przyrodniczo, tworzenie nowych form ochrony przyrody</li> <li>Kierunek interwencji: Ochrona i kształtowanie zieleni urządzonej</li> <li>Kierunek interwencji: Ochrona krajobrazu</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | -     |
| Krajowe dokumenty sektorowe                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |       |
| Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej (NPRGN)                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>Cel szczegółowy A. Niskoemisyjne wytwarzanie energii. Energia jest niezbędna na każdym etapie gospodarki o zamkniętym obiegu, stąd tak ważne jest, by pozyskiwać ją w sposób przyjazny środowisku i po możliwie najniższej cenie,</li> <li>Cel szczegółowy B. Poprawa efektywności gospodarowania surowcami i materiałami, w tym odpadami – skutkująca redukcją odpadów na składowiskach i zwiększeniem stopnia ich powtórnego wykorzystania,</li> <li>Cel szczegółowy C. Rozwój zrównoważonej produkcji – obejmujący przemysł, budownictwo i rolnictwo. W ramach celu kluczowe jest zidentyfikowanie działań przyczyniających się do wytwarzania produktów, które nie tylko będą bardziej przyjazne środowisku, ale po zakończonym cyklu życia staną się ponownym</li> </ul> | Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu <ul style="list-style-type: none"> <li>Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> Cel szczegółowy: Świadome ekologicznie społeczeństwo <ul style="list-style-type: none"> <li>Kierunek interwencji: Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców</li> </ul> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
|-----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                           | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Uwagi |
|                                                           | <p>zasobem,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Cel szczegółowy D. Transformacja niskoemisyjna w dystrybucji i mobilności, obejmująca sektor transportu i handlu,</li> <li>– Cel szczegółowy E. Promocja wzorców zrównoważonej konsumpcji. Bez zmian w sferze świadomości nie jest możliwe wykreowanie popytu na zrównoważone produkty, a tym samym przejście od gospodarki linearnej do cyrkulacyjnej.</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | i zmiana ich zachowań na proekologiczne                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |       |
| Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 | <p>Wymiar 1. Obniżenie emisyjności:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Cel szczegółowy 1.1. Emisje i pochłanianie gazów cieplarnianych:</li> <li>– Cel szczegółowy 1.2. Energia ze źródeł odnawialnych (cel ramowy na rok 2030)</li> </ul> <p>Wymiar 2. Efektywność energetyczna</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Cel szczegółowy 2.1. Krajowy cel w zakresie poprawy efektywności energetycznej na poziomie 23% w odniesieniu do zużycia energii pierwotnej w porównaniu do prognozy PRIMES 2007</li> </ul> <p>Wymiar 3. Bezpieczeństwo energetyczne</p> <p>Wymiar 4. Wewnętrzny rynek energii</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Cel szczegółowy 4.1. Wzajemne połączenia elektroenergetyczne</li> <li>– Cel szczegółowy 4.2. Infrastruktura do przesyłu energii</li> <li>– Cel szczegółowy 4.3. Integracja rynku</li> <li>– Cel szczegółowy 4.4. Ubóstwo energetyczne</li> </ul> | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                                                                                                     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                                                                                                     | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Uwagi |
|                                                                                                                                     | Wymiar 5. Badania naukowe, innowacje i konkurencyjność                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |       |
| Krajowy plan mający na celu zwiększenie liczby budynków o niskim zużyciu energii                                                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Działania informacyjne i edukacyjne,</li> <li>– Projekty demonstracyjne i pilotażowe,</li> <li>– Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,</li> <li>– Kształtowanie standardów energetycznych budynków – w odniesieniu do instalacji ogrzewania, wentylacji i ciepłej wody użytkowej; instalacji klimatyzacji; instalacji oświetlenia; izolacji cieplnej przegród; szczelności powietrznej,</li> <li>– Poprawa efektywności energetycznej budynków istniejących.</li> </ul> | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Świadome ekologicznie społeczeństwo</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców i zmiana ich zachowań na proekologiczne</li> </ul> | -     |
| Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2030 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020) | <p>Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek działań 1.1. Dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,</li> <li>– Kierunek działań 1.2. Adaptacja strefy przybrzeżnej do zmian klimatu,</li> <li>– Kierunek działań 1.3. Dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,</li> <li>– Kierunek działań 1.4. Ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście</li> </ul>                                | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |       |
|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                 | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Uwagi |
|                                 | <p>zmian klimatu,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek działań 1.5. Adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie,</li> <li>– Kierunek działań 1.6. Zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu</li> </ul> <p>Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek działań 2.1. Stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,</li> <li>– Kierunek działań 2.2. Organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu</li> </ul> <p>Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek działań 3.1. Wypracowanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu</li> <li>– Kierunek działań 3.2. Zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu</li> </ul> <p>Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek działań 4.1. Monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian (miasta i obszary wiejskie),</li> <li>– Kierunek działań 4.2. Miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu</li> </ul> <p>Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających</p> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Zwiększenie retencji wodnej i racjonalizacja zużycia wody</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Bieżąca konserwacja infrastruktury wodnej</li> <li>– Kierunek interwencji: Poprawa stanu zasobów wodnych gminy</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Zachowanie bioróżnorodności</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Ochrona form ochrony przyrody i innych obszarów cennych przyrodniczo, tworzenie nowych form ochrony przyrody</li> <li>– Kierunek interwencji: Ochrona i kształtowanie zieleni urządzonej</li> <li>– Kierunek interwencji: Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt i opieka nad zwierzętami</li> <li>– Kierunek interwencji: Ochrona krajobrazu</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Zachowanie dobrego terenów leśnych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zachowanie dobrego stanu lasów</li> </ul> <p>Cel szczegółowy: Świadome ekologicznie społeczeństwo</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców i zmiana ich zachowań na proekologiczne</li> </ul> |       |

| Nadrzędny dokument strategiczny   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
|-----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                   | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Uwagi |
|                                   | <p>adaptacji do zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek działań 5.1. Promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,</li> <li>– Kierunek działań 5.2. Budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</li> </ul> <p>Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek działań 6.1. Zwiększenie świadomości odnośnie ryzyka związanego ze zjawiskami ekstremalnymi</li> <li>– Kierunek działań 6.2. Ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych</li> </ul> | <p>Cel szczegółowy: Zapewnienie wiarygodnych informacji o stanie środowiska</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Prowadzenie badań monitoringowych</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |       |
| Krajowy Program Ochrony Powietrza | <p>Cel szczegółowy 1. Osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji</p> <p>Cel szczegółowy 2. Dążenie do osiągnięcia w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.</p> <p>Kierunkami interwencji prowadzącymi do osiągnięcia celów szczegółowych są:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji 1. Utrzymanie priorytetu poprawy jakości powietrza oraz rozwój systemu oceny jakości powietrza poprzez zwiększenie liczby stacji pomiarowych uwzględnionych</li> </ul>                                   | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                               |       |
|--------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                                    | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                        | Uwagi |
|                                                                    | <p>w pomiarach jakości powietrza w ramach PMS,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji 2. Ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora bytowo-komunalnego,</li> <li>– Kierunek interwencji 3. Ograniczenie wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z sektora transportu drogowego,</li> <li>– Kierunek interwencji 4. Ograniczenie poziomu zanieczyszczeń powietrza w miastach, polityka miejska,</li> <li>– Kierunek interwencji 5. Zwiększenie udziału czystej energii, ciepła, rozwój OZE,</li> <li>– Kierunek interwencji 6. Edukacja ekologiczna,</li> <li>– Kierunek interwencji 7. Zapewnienie finansowania przedsięwzięć ukierunkowanych na poprawę jakości powietrza,</li> <li>– Kierunek interwencji 8. Ograniczanie emisji zanieczyszczeń powietrza z pozostałych sektorów mających wpływ na stan powietrza, z uwzględnieniem działań w obszarze sektora bytowo-komunalnego na obszarach wiejskich.</li> </ul> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
| <b>Wojewódzkie i powiatowe dokumenty strategiczne i programowe</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
| Uchwała Antysmogowa na obszarze województwa wielkopolskiego        | Cele i założenia uchwały antysmogowej dla województwa wielkopolskiego zostały wskazane w Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> </ul> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |       |
|-------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                             | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Uwagi |
|                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |       |
| Program ochrony powietrza dla strefy pomorskiej             | Cele programu ochrony powietrza dla strefy pomorskiej zostały wskazane w aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej emisji z sektora bytowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> | -     |
| Program Ochrony Środowiska dla Województwa Pomorskiego 2030 | <ol style="list-style-type: none"> <li>Obszar interwencji <i>klimat i jakość powietrza</i> – cele: <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawa stanu jakości powietrza</li> <li>• adaptacja do zmian klimatu</li> <li>• wspieranie transformacji energetycznej</li> </ul> </li> <li>Obszar interwencji <i>zagrożenia hałasem</i> – cel: <ul style="list-style-type: none"> <li>• poprawa klimatu akustycznego</li> </ul> </li> <li>Obszar interwencji <i>pola elektromagnetyczne</i> – cel: <ul style="list-style-type: none"> <li>• utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym</li> </ul> </li> <li>Obszar interwencji <i>gospodarowanie wodami</i> – cele: <ul style="list-style-type: none"> <li>• czyste wody i bezpieczeństwo powodziowe</li> <li>• zabezpieczenie przed powodzią i suszą, w tym ochrona terenów naturalnej retencji wodnej,</li> </ul> </li> </ol> | Wszystkie cele i kierunki interwencji POŚ dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka        |       |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis) | Uwagi |
|                                                | <ul style="list-style-type: none"> <li>• zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych oraz rozwój błękitnozielonej infrastruktury</li> </ul> <p>5. Obszar interwencji <i>gospodarka wodno-ściekowa</i> – cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• racjonalna gospodarka wodno-ściekowa</li> </ul> <p>6. Obszar interwencji <i>zasoby geologiczne</i> – cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• optymalizacja i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż</li> </ul> <p>7. Obszar interwencji <i>gleby</i> – cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• przywrócenie i utrzymanie dobrego stanu gleb</li> </ul> <p>8. Obszar interwencji <i>gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów</i> – cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• racjonalna gospodarka odpadami</li> </ul> <p>9. Obszar interwencji <i>zasoby przyrodnicze</i> – cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ochrona krajobrazu i różnorodności biologicznej</li> </ul> <p>10. Obszar interwencji <i>zagrożenia poważnymi awariami</i> – cel:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska oraz minimalizacja ich skutków.</li> </ul> |                                                                                             |       |
| Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 | <p>W odniesieniu do ochrony środowiska w Strategii wyznaczono cel operacyjny 1.1 <i>Bezpieczeństwo środowiskowe</i>, który ma być osiągnięty poprzez:</p> <p>– adaptację do zmian klimatu oraz wzrost odporności na negatywne skutki zmian klimatu, w szczególności: zabezpieczenie przed powodzią i suszą, w tym ochrona terenów naturalnej retencji wodnej, zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych oraz rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Wszystkie cele i kierunki interwencji POŚ dla Gminy Czarna Dąbrówka                         | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                                                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka        |       |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                                                                 | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis) | Uwagi |
|                                                                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>– ochronę i poprawę stanu zasobów przyrodniczo-krajobrazowych oraz różnorodności biologicznej, a także rozwój terenów zieleni,</li> <li>– zapobieganie powstawaniu odpadów, ponowne użycie oraz maksymalizacja skali recyklingu odpadów,</li> <li>– zagospodarowanie odpadów medycznych i weterynaryjnych, a także innych niebezpiecznych,</li> <li>– zapewnienie wody pitnej dobrej jakości oraz rozwój i unowocześnianie gospodarki ściekowej i osadowej w sektorze komunalnym,</li> <li>– doskonalenie narzędzi monitorowania stanu środowiska, zagrożeń naturalnych i szybkiego alarmowania,</li> <li>– redukcję presji gospodarczej i sieci osadniczej na środowisko.</li> </ul> |                                                                                             |       |
| Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Bytowskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025 | <p>Obszar interwencji <i>ochrona klimatu i jakości powietrza</i> – cel: poprawa jakości powietrza</p> <p>Obszar interwencji <i>zagrożenie hałasem</i> – cel: zmniejszenie uciążliwości hałasu dla mieszkańców powiatu</p> <p>Obszar interwencji <i>pola elektromagnetyczne</i> – cel: ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych na człowieka i środowisko</p> <p>Obszar interwencji <i>gospodarowanie wodami</i> – cele: ochrona przed powodzią i suszą; dążenie do osiągnięcia dobrego stanu wód</p>                                                                                                                                                                                                              | Wszystkie cele i kierunki interwencji POŚ dla Gminy Czarna Dąbrówka                         | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                                                                                                                                                     |       |
|-----------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                                       | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                                                                                                                                              | Uwagi |
|                                                                       | <p>Obszar interwencji <i>gospodarka wodno-ściekowa</i> – cele: optymalizacja zużycia wody; racjonalna gospodarka ściekowa</p> <p>Obszar interwencji <i>zasoby geologiczne</i> – cel: racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin ze złóż</p> <p>Obszar interwencji <i>gleby</i> – cel: ochrona gleb i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi</p> <p>Obszar interwencji <i>gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów</i> – cel: racjonalna gospodarka odpadami</p> <p>Obszar interwencji <i>zasoby przyrodnicze</i> – cele: zachowanie różnorodności biologicznej i jej racjonalne użytkowanie oraz zachowanie walorów przyrodniczych powiatu; zwiększenie lesistości</p> <p>Obszar interwencji <i>zagrożenia poważnymi awariami</i> – cel: zapobieganie ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków</p> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |       |
| Dokumenty gminne                                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |       |
| Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czarna Dąbrówka do roku 2030 | <p>Cele szczegółowe w PGN:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– redukcja emisji CO<sub>2</sub> w gminie Czarna Dąbrówka</li> <li>– zwiększenie udziału wykorzystania energii odnawialnej na terenie Gminy Czarna Dąbrówka</li> <li>– zwiększenie efektywności energetycznej w obiektach zlokalizowanych na terenie Gminy Czarna Dąbrówka</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | <p>Cel szczegółowy: Poprawa jakości powietrza i łagodzenie skutków zmian klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z sektora przemysłowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszanie energochłonności budynków</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie niskiej</li> </ul> | -     |

| Nadrzędny dokument strategiczny                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Analiza zgodności Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka                                                                                                                             |       |
|---------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| Nazwa dokumentu                                                                       | Cele wyznaczone w dokumencie, związane z ochroną środowiska                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Odnośny cel (w przypadku braku możliwości dopasowania: kierunek interwencji, zadanie, opis)                                                                                                                      | Uwagi |
|                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>– redukcja emisji zanieczyszczeń do powietrza</li> <li>–</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>emisji z sektora bytowego</li> <li>– Kierunek interwencji: Zmniejszenie emisji z transportu</li> <li>– Kierunek interwencji: Zwiększenie udziału energii z OZE</li> </ul> |       |
| Strategia Rozwoju Gminy Czarna Dąbrówka na lata 2023-2030                             | <p>Cel strategiczny w wymiarze gospodarczym – zrównoważony rozwój gospodarczy gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Cel operacyjny 2.1. Rozwój turystyki</li> </ul> <p>Cel strategiczny w wymiarze przestrzennym – zapewnienie przestrzeni przyjaznej mieszkańcom</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Cel operacyjny 3.1. Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej</li> <li>– Cel operacyjny 3.2. Racjonalne gospodarowanie zasobami gminy</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>– Wszystkie cele i kierunki interwencji POŚ dla Gminy Czarna Dąbrówka</li> </ul>                                                                                          | -     |
| Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czarna Dąbrówka | Kierunki zagospodarowania ujęte w Studium, związane z ochroną środowiska, zostały wskazane w Aktualizacji Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Czarna Dąbrówka.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Wszystkie cele i kierunki interwencji wskazane w POŚ dla Gminy Czarna Dąbrówka wpisują się w kierunki określone w Studium.                                                                                       | -     |